

SKYMOON PDF KANALI :

<https://t.me/producerskymoonpdf>

ANADOLU PDF GRUBU:

<https://t.me/anadolupdfgrubu>

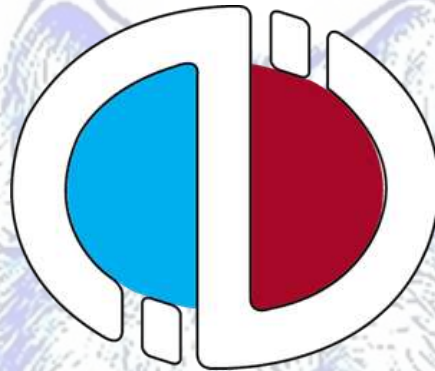

JUST FOLLOW

SKYMOON PDF

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

SINCE 2020

**ÜNİTE ÖZETLERİ
ARA SINAV-FİNAL
ÇIKMIŞ VE GELEBİLECEK SORULAR
ONLİNE DÖNEMDE NELER OLDU?**

KAMU MALİYESİ

MLY203U

SINCE 2020

ÜNİTE 1 : DEVLET VE EKONOMİ

KAMU MALİYESİNİN TANIMI

Doğumumuzdan itibaren, sağlık hizmetlerinden, eğitim hizmetlerine, gıda denetiminden çöp toplamaya kadar tüm işler devlet tarafından ödediğimiz vergiler karşılığında sağlanmaktadır. Kamu maliyesi; devletin hangi hizmetleri verip, hangi vergileri toplayacağı, ne gibi koşullarda borçlanacağı ve ekonomik olarak nasıl gelişebileceğini; kısaca devletin gelir ve harcamalarını inceleyen bilim dalıdır. Halkın ihtiyaçlarına ilişkin hizmetleri sunmak için bürokratik bir düzenle kamu kesimi adı verilen örgütler oluşturulur. Kamu harcamalarında neye ihtiyaç duyulduğunu kamu kesimi belirler. Kamu kesiminin, kamu ihtiyaçlarına yönelik talepleri doğrultusunda kamu bütçesinden yapılan harcamalara kamu harcamaları denir.

DEVLET KAVRAMI

Devlet; bir toprak parçası üzerinde, bir otorite altında yaşayan insanlar topluluğudur. Ayrıca toplumun güveni ve refahı için çeşitli kanunlar koyma ve bunları uygulama yetkisi vardır. Devlet kavramı farklı yaklaşımlarla açıklanmaktadır. Platon'a göre insanın doğasından geldiği için devlet, insanların bir araya gelmesiyle oluşan büyük bir organizmadır. Dolayısıyla organik devlet, aynı insan gibi akıl, can ve isteklerden oluşur. Aristotelesçi devlet anlayışına göre devlet, insandan bağımsız kurumlar ve sistemler bütünüdür.

Toplum sözleşmesi yaklaşımına göre devlet, insanların ortak iradelerini temsil eden, uzlaşma ve anlaşmaya dayanarak insanları koruyan ve geliştiren bir araçtır.

Hegelci devlete göre; devletin kendi iradesi, ehliyeti, yetenekleri ve amaçları vardır. Din, hukuk, bilim, sanat ve sanayi kavramlarından beslenen milli bir ruha sahiptir.

Marksist devlet toplumda güce sahip olan, egemen sınıfın çıkarlarına hizmet eder. Marksist devlete göre devlet, bir tür yönetim makinesidir.

Devletin Öğeleri: Devletin üç temel unsurundan birincisi, beşeri unsuru olan millettir. İkincisi toprak unsuru olan ülke ve üçüncüsü de iktidar unsuru olan egemenliktir.

DEVLETİN EKONOMİDEKİ ROLÜNE İLİŞKİN YAKLAŞIMLAR

Merkantilist Görüş: Ortaçağ düşüncesini reddeder. Devletin amacı, toplumu zenginleştirmektir ve bu zenginleşmenin ülke hazinesindeki altın ve gümüşü artırmakla olabileceğini savunur.

Fizyokrat Görüş: Fizyokrasi "doğa yasası" anlamına gelir. Maliye ilminin doğuşunu sağlayan görüştür. Fizyokratlar maliye görüşünü kapsayan

bir sistem oluşturarak liberalizme öncü olmuşlardır. Devlet müdahalesini kabul etmezler. Toplum hayatını doğal bir düzenin yönettiğini savunurlar. Devletin harcamalarını olabildiğince kismasını ve doğal düzeni bozacak vergi yükünün en aza indirilmesi görüşündedirler. Zenginliğin çiftçilik, balıkçılık, madencilik gibi tarımsal yollarla olabileceğini düşünmektedirler. Tek ve dolaysız verginin sadece tarım üzerinden alınması gerektiğini savunurlar.

Klasik Liberal Görüş: Bu görüşün öncüsü Adam Smith'tir. Adam Smith'e göre insanın kendi çıkarlarını gözeterek hareket etmesi, devlete de yarar sağlamaktadır. Liberallerin "Bırakınız yapınlar, bırakınız geçsinler" deyişi bu temelden gelmektedir. Devlet ekonomiye müdahale etmemeli, müdahale etmesi gerektiği durumlarda bu müdahale asgari düzeyde olmalıdır. Liberal görüşe göre devlet sadece yasa ve hukuk düzenini devam ettirmelidir. Tüm ekonomik etkinlikler, piyasa ekonomisi tarafından karşılanmalıdır. Adam Smith aynı zamanda üç büyük sosyal sınıfı ele aldığı "Klasik Bölüşüm Teorisi"ni ortaya atmıştır. Bu teori, emekçi sınıf, kapitalist sınıf ve toprak sahipleri sınıfının gelirlerini inceler. Üretken emeğe ayrılan payın artması emekçi sınıfının koşullarını iyileştirir. Kamu kesimindeki savurganlığın azalmasını, devletin ekonomide büyümesini sağlayacağını savunur.

Adam Smith insanların ihtiyaçlarını birinci ve ikinci derece ihtiyaçlar olarak ikiye ayırmıştır. Birinci derece ihtiyaçlar, devlet tarafından karşılanır. Bunlar; milli savunma, adalet ve diplomatik hizmetlerdir. İkinci derece ihtiyaçlar özel ekonomi tarafından karşılanır. Özel ekonominin karşılayamadığı durumlarda devlet de bu ihtiyaçları karşılayabilir. Bunlar; milli eğitim, bayındırlık ve sağlık hizmetleridir.

Toplum ihtiyaçlarını ikiye ayıran bu görüş kamu ekonomisinin ilk adımlarıdır ve 1929 yılındaki Dünya Ekonomik Krizi'ne kadar devletleri büyük oranda şekillendirmiştir. Bu düşünce doğrultusunda tarafsız devlet/koruyucu devlet ortaya çıkmıştır.

Bu görüşe göre harcamaların minimum düzeyde tutulması şartıyla vergi alınabilir. Böylece doğal düzene müdahale edilmeden kamu ihtiyaçları en iyi şekilde karşılanabilecektir.

Sosyalist Görüş: Tüm üretim araçları devlete aittir ve ülkedeki ekonomi devlet tarafından yürütülmektedir. Bu görüş özel mülkiyet ve özel kesimi reddeder. Özel mülkiyet hakkını yalnızca kişisel emeğe dayanan küçük çaplı işletmelere tanıyan görüştür.

Piyasa ekonomisini arz-talep ilişkisi değil, merkezi bir otorite yönetir. Yani vergiler, krediler ve fiyatlar merkezi bir otorite tarafından belirlenir.

Ayrıca bu görüşe göre fiyat kavramı vergi kavramından üstündür. Bu yüzden gelir vergisi değil, fiyat unsurunu tamamlayan harcama vergileri söz konusudur. Gelir vergisi sadece ücretlerden yapılan kesintilerle sınırlıdır. İlk olarak Sovyet Rusya'da uygulanmış olan sosyalist görüş, bazı ilkeleri değiştirilerek farklı ülkelerde de uygulanmıştır. Ancak daha sonra etkisi ortadan kalkmıştır.

Keynesyen Görüş: 1929 yılındaki Dünya Ekonomik krizi sonrasında ortaya çıkan işsizlik, ekonomik sistemin sorgulanmasına yol açmıştır. Böylece; John Maynard Keynes'in "Genel Teori"si ortaya çıkmıştır. Keynes, ekonomik durgunluğun ve buhranın bitmesi için maliye politikası araçlarının etkili kullanılması fikrini savunur. Tarafsızlığı eleştirir ve devletin ekonomiye müdahale etmesinin gereğinden söz eder.

Keynes'in bu görüşleri çağdaş ekonomik düşüncenin temelidir. Liberallerin para politikası bu görüşle beraber değişerek maliye politikasının oluşmasını sağlamıştır. Kamu kesimine verilen önem artmıştır.

Keynes'e göre ekonomide yapısal bir aksaklık vardır ve piyasa mevcut gücüyle bu aksaklığı giderememektedir. Bu yüzden tam istihdam sağlanmalıdır. Mali araçları "müdahale araçları" olarak kullanarak ve kamu kesiminin payını artırarak yepyeni bir mali teknik ve mali idare anlayışı oluşturmuştur.

ABD'de ise bu buhran Roosevelt'in 1933 yılındaki New Deal Planı ile aşılmıştır. New Deal Planı, Fiyatların düşüşünün talepteki harcamalardaki düşüşten kaynaklandığını savunarak duruma devletin müdahale etmesi gerektiğinden söz etmiştir. Devlet harcamaları artırarak "açığa dayalı harcama" politikasını ortaya koymuştur.

Keynes'e göre ekonomik denge sadece tam istihdamla sağlanamaz. Aynı zamanda efektif talebin düşüklüğü de ekonomiyi etkilemektedir. EFEKTİF TALEP , mal ve hizmetlerin alınabilmesi için yeterli paranın ya da benzerlerinin var olmasıyla etkin olan taleptir. Efektif talep düştüğünde gelir düzeyi etkilenir ve deflasyonist bir açık oluşur. DEFLASYON ; ekonomideki fiyatların genel düzeyinin belirli bir zaman aralığında, sürekli olarak düşmesidir. Devlet, bozuk gelir dağılımını düzenleyebilmek için iki temel mali araç kullanır. Birincisi ARTAN ORANLI VERGİ lerdir. Kişilerden gelirleri oranında vergi alınmasıdır. İkincisi ise; VERİMSİZ ÇALIŞAN KAMU KURUMLARININ ÖZELLEŞTİRİLMESİ dir.

Liberal görüşteki denk bütçe ilkesinin yerine, TELAFİ EDİCİ BÜTÇE kavramı oluşmuştur. İktidarların girişimcileri yatırıma teşvik etmesi, vergileri azaltarak tüketimi artırması ve bayındırlık işlerini üstlenmesi uygun görülmektedir.

Keynesyen görüşteki vergilendirmede "yararlanma ilkesi" yerine "ÖDEME GÜCÜ İLKESİ" hakimdir. Kamusal taleplerle özel talepler ayrıştırılmıştır.

Anayasal İktisat Görüşü: 1970'lerden sonra gelişen görüşün öncüsü James M. Buchanan'dır. Bu yaklaşıma göre, piyasa kuralları esas olmalıdır. Hükümetlerin müdahalelerini önlemek amacıyla devletlerin mali ve ekonomik hareketlerini kısıtlayacak yasalar konulmalıdır. Piyasaya yön veren " EKONOMİK İNSAN "ın kişisel çıkarlarına dayalı davranışlarının " SİYASAL İNSAN "a da yansıdığı görüşündedir. Bu yüzden siyasi gücün iktisadi ve mali yönünün disipline edilmesi gerektiğini savunur.

Yaklaşımın temelinde "piyasa başarısızlığı teorisi"ne karşılık olarak "devletin başarısızlığı teorisi" vardır. Keynesyen görüşe göre hareket eden akademisyenler ve bürokratlara göre, denk bütçe ilkesinin zedelenmesi iç ve dış borçların artmasına sebep olmuştur. Bütçe açıklarının artmasıyla gelecek nesillerin vergi yüklerinin artacağını savunur. Devlet harcamalarının artmasıyla beraber oluşan siyasal ve ekonomik sorunları aşabilmek için hükümet tasarruflarını sınırlayıcı hükümlerle kısıtlamak gerekmektedir. Anayasal görüşü destekleyenlerden biri de M.Friedman olmuştur. Anayasaya koyulacak olan SİYASAL İKTİDARIN PARA ARZININ "YILDA %5'TEN ÇOK VE %3'TEN AZ OLMAYACAK ŞEKİLDE ARTIRILMASI " hükmünü önermiştir. Bu önerinin kısa sürede bütün ekonomik politikalar için uygulanması savunulmuştur.

KÜRESELLEŞME VE KAMU MALİYESİ

KÜRESELLEŞME , ekonomik, sosyal, teknolojik, kültürel, politik ve çevresel alanlarda dünya çapında bütünleşme ve dayanışmanın artırılmasıdır. Devlet birçok alanda üretimden çekilmiştir ve olası tüm alanları piyasaya bırakmıştır. Ancak bu durum ulus devlet kavramını ortadan kaldırmamıştır.

Küreselleşmenin iki temel ekonomik boyutu vardır. Birincisi ÜRETİMİN KÜRESEL DÜZEYDE YENİDEN ÖRGÜTLENMESİ dir. Böylece 1960'lardan sonra uluslararası işbirliği ile üretim, maliyetinin daha düşük olduğu bölgelerde yapılmaktadır. 1980'lerden sonra ise; sermaye hareketleri serbestleşmiş ve MALİ PİYASALARIN BÜTÜNLEŞMESİ boyutu ortaya çıkmıştır.

Küreselleşme sürecinde devletin fonksiyonlarında ne gibi değişimler olacaktır? Bu soruya ilişkin İLK GÖRÜŞ DEVLETİN FONKSİYONLARININ ZAYIFLAYACAĞI GÖRÜŞÜDÜR . İkinci görüş ise; devletin bazı yetkilerini kaybedeceği gerçeğinin yanı sıra; BAŞKA ALANLARDA DAHA GÜÇLÜ BİR ULUS DEVLETE İHTİYAÇ OLACAĞI dir.

Küreselleşmeye yönelik dünya çapındaki gelişmelere bakıldığında mali piyasalarda sermayenin yeniden üretimi için gerekli unsurlar;

- Sermayenin uluslararası serbest dolaşımı,
- Uluslararası ticarete küresel piyasalarla rekabet etmektir.

Devletin sosyal refahı sağlama fonksiyonu azalmıştır. Sosyal refah hizmetlerinin finansmanının karşılanması, özel bireysel emeklilik ve sağlık sigortalarının teşviki gibi durumlarla değişiklik göstermiştir.

Sermayenin uluslararası serbest dolaşımına, sermaye gelirlerinin vergisinin yüksek olması engel olmaktadır. Devletler vergi hasılatı ile ülkeye sermaye girişi fikirleri arasında kalmışlardır. Sermaye vergileri azalınca da, vergilerin ülkeye tekrar dağılımında dengesizlikler oluşmuştur. Böylece ülkelerdeki gelir dağılımı olumsuz değişikliğe uğramıştır. Küreselleşme ile devletin artan fonksiyonları;

- Şirketlerin küresel piyasada rekabet edebilmesi için ar-ge harcamaları ve teknolojinin geliştirilmesi için yapılan harcamaları yapmak.
- Şirketlere, rekabet edebilmeleri için teşvik sağlamak.
- Mülkiyet haklarının korunması ve özelleştirme altyapısı gibi piyasaları düzenleyici faaliyetlerde bulunmak.

Sonuçta küreselleşmeyle birlikte devletin fonksiyonlarının azalmadığı yalnızca değişim yaşadığı söylenebilir.

SORU-CEVAP

SORU: KAMU MALİYESİ NE TÜR KONULARI İNCELEYEN BİLİM DALDIR?

CEVAP: KAMU MALİYESİ DEVLETİN HARCAMALARINI VE GELİRLERİNİ İNCELEMEDİR. BİR ÜLKENİN MİLLİ GELİRİNİN BİR BÖLÜMÜ, DEVLET TARAFINDAN, KAMU HARCAMALARINI FİNANSE ETMEK İÇİN KULLANILIR. KAMU HARCAMALARI, KAMU KESİMİ BİRİMLERİ TARAFINDAN BİLDİRİLEN KAMU HİZMETİ TALEPLERİNİ KARŞILAMAK İÇİN, BİR KAMU BÜTÇESİYLE DÜZENLENEN VE GERÇEKLEŞTİRİLEN HARCAMALARDIR. KAMU KESİMİ BİRİMLERİYLE ÜLKE HALKININ İHTİYAÇ DUYDUĞU HİZMETLERİ SUNMAK İÇİN, BÜROKRATİK BİR DÜZEN İÇİNDE, ÖRGÜTLENMİŞ İDARİ YAPILARDIR.

2

SORU: KAMU KESİMİNİN NE OLDUĞUNU AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: ÜLKE HALKININ İHTİYAÇ DUYDUĞU HİZMETLERİ SUNMAK İÇİN BÜROKRATİK BİR DÜZEN İÇİNDE ÖRGÜTLENMİŞ İDARİ YAPILARDIR. KAMU KESİMİ BİRİMLERİNİN SUNDUĞU HİZMETLERİN TOPLUMUN TERCİHLERİNİ NE DERECEYE KADAR KARŞILADIĞI VE ASIL ÖNEMLİSİ, TAM OLARAK KARŞILAYABİLMESİ İÇİN NASIL BİR KURUMSAL YAPI GEREKTİĞİ KONULARI DA KAMU MALİYESİ DİSİPLİNİNİN İÇİNDE YER ALAN KONULARDIR.

3

SORU: DAR VE GENİŞ TANIMLARIYLA DEVLET NEDİR?

CEVAP: DEVLETİN DAR TANIMINA GÖRE; "DEVLET, BİR TOPRAK PARÇASI ÜZERİNDE, BİR OTORİTE ALTINDA YAŞAYAN İNSAN TOPLULUĞUDUR". DAHA GENİŞ BİR TANIMLA; "DEVLET, ORTAK BİR HAYATI VE KÜLTÜRÜ PAYLAŞAN BİR TOPLUMDA, BU TOPLUMU DÜZENLEME, BU TOPLUMA GÜVENLİK, REFAH, HUZUR SAĞLAMAMA AMACINI GÜDEN VE BU AMACA YÖNELİK OLARAK KANUN KOYMA, BU KANUNLARI UYGULAMA, YARGILAMA, CEZALANDIRMA GİBİ GÜÇLERE SAHİP OLAN KURUMDUR".

4

SORU: ORGANİK DEVLET KURAMINI AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: DEVLETİ İNSANLARIN BİRARAYA GELMESİYLE OLUŞMUŞ BİR ORGANİZMA, DOĞAL BİR KURUM OLARAK GÖREN ORGANİK DEVLET PLATON'DAN ETKİLENMİŞTİR. DEVLET, TEMELİNİ İNSAN DOĞASINDA BULMAKTADIR. BUNA GÖRE DEVLET, İNSANLARIN BİR ARAYA GELMESİYLE OLUŞMUŞ, BÜYÜK ÖLÇEKLİ BİR İNSAN YA DA ORGANİZMANIN DEVAMI OLARAK GÖRÜLÜR. BU DURUMUN BİR SONUCU OLARAK, SIRASIYLA AKIL, CAN VE İSTEKLERDEN OLUŞAN ÜÇ PARÇALI RUH ANLAYIŞININ AYNEN DEVLETTE DE BULUNDUĞU İLERİ SÜRÜLMEKTEDİR.

5

SORU: ARİSTOTALESÇİ DEVLET YAKLAŞIMINI AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: DEVLETİ TANIMLAMAYA ÇALIŞAN YAKLAŞIMLARDAN BİRİ DE ARİSTOTALESÇİ

DEVLET ANLAYIŞIDIR. BU YAKLAŞIM DEVLETİ BİR KURUMLAR VE HİZMETLER SİSTEMİ OLARAK TANIMLAMAKTADIR. BUNA GÖRE DEVLET KENDİSİNİ YÖNETENLERDEN AYRI BİR VARLIĞA SAHİPTİR. ANCAK DEVLETİ YÖNETENLER ALDIKLARI KARAR VE YETKİLERLE BU KURUMLAR, HİZMETLER SİSTEMİNİN GELİŞMESİNE, GÜÇLENMESİNE KATKIDA BULUNMAKTA DİRLAR. ARİSTOTELES'E GÖRE, DEVLETİN ASIL AMACI, YURTTAŞLARINI MADDİ BAKIMDAN REFAHA ULAŞTIRMANIN YANINDA, AHLÂKİ BAKIMDAN DA GELİŞMELERİ VE OLGUNLAŞMALARININ SAĞLANABİLMESİDİR. DEVLETLER BU AMACI GERÇEKLEŞTİREBİLMELERİNE GÖRE İYİ YA DA KÖTÜ DEVLET OLARAK NİTELENDİRİLMEKTEDİRLER.

6

SORU: TOPLUM SÖZLEŞMESİ YAKLAŞIMI İLE YAPILAN DEVLET TANIMI NEDİR?

CEVAP: DEVLET TOPLUMSAL BİR SÖZLEŞME SONUCU OLUŞTURULAN BİR VARLIK VE ARAÇTIR. BU YAKLAŞIMIN TEMELİNİ ROUSSEAU, HOBBS VE LOCKE'UN GÖRÜŞLERİ OLUŞTURMAKTADIR. BUNA GÖRE İNSAN SINIRSIZ BİR ÖZGÜRLÜK DURUMU İÇİNDE VAR OLAMAZ. ÇÜNKÜ; SINIRSIZ BİR ÖZGÜRLÜK DURUMUNDA, İNSANI, DIŞARIDAN BELİRLEYEN VE SINIRLAYAN HİÇBİR GÜÇ OLAMAYACAĞINDAN, HER İNSAN NEYİN İYİ OLDUĞUNA KENDİSİ KARAR VERECEK, KENDİ ÇIKARLARINI HAYATA GEÇİRMeye ÇALIŞACAKTIR.

7

SORU: HEGELCİ DEVLET YAKLAŞIMINI AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: DEVLET, KENDİ İRADE, EHLİYET, YETENEK VE AMAÇLARI OLAN, BİR ÜNİVERSİTEYE BENZETİLEBİLECEK CİSİM LEŞMİŞ BİR KİŞİ, DÜNYADAKİ İLAHİ DÜŞÜNCE VE MİLLİ BİR RUH OLARAK GÖRÜLMEKTEDİR. DEVLETİN İÇERİĞİNİ MİLLİ RUHUN OLUŞTURDUĞUNU ÖNE SÜREN HEGEL'E GÖRE, MİLLİ RUH; DİN, HUKUK, BİLİM, SANAT VE SANAYİ GİBİ ÖZEL ALANLARDAN OLUŞMAKTA DİR.

8

SORU: MARKSİST GÖRÜŞE GÖRE DEVLETİ TANILAYINIZ.

CEVAP: DEVLET, BİR TÜR YÖNETİM MAKİNESİDİR. POLİTİKALAR, DEVLET GÜCÜNÜ ELİNDE BULUNDURANLARIN ÇIKAR VE TERCİHLERİNDEN HAREKETLE ÜRETİLMekte, TOPLUMDAKİ EGEMEN SINIFIN ÇIKARLARINA HİZMET ETMEKTEDİR. BU YAKLAŞIMIN ESASINI, SINIFLARA BÖLÜNmüş BİR TOPLUM OLUŞTURMAKTA DİR.

9

SORU: DEVLETİN ÖĞELERİNİ SIRALAYINIZ.

CEVAP: -DEVLETİN BEŞERİ ÖĞESİ MİLLETTİR. - DEVLETİN TOPRAK UNSURU ÜLKEDİR. - DEVLETİN İKTİDAR UNSURUNU EGEMENLİKTİR.

10

SORU: DEVLETİN EKONOMİDEKİ ROLÜNE İLİŞKİN MERKANTİLİST GÖRÜŞÜ AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: MERKANTALİZMDE TEMEL DÜŞÜNCE TOPLUMUN ZENGİNLİĞİDİR. DEVLETİN AMACI TOPLUMU ZENGİNLEŞTİRMektir. BU ZENGİNLİK ALTIN VE GÜMÜŞÜN ARTTIRILMASIYLA OLUR. KAMU HARCAMALARI ARTMAKTA, HÜKÜMDAR İMTİYAZLARI ANA GELİRİ OLUŞTURMAKTA DİR. VERGİLER KAMU HARCAMALARINI KARŞILAMADA ÖNEMLİ DEĞİLDİR.

11

SORU: DEVLETİN EKONOMİDE ROLÜNE İLİŞKİN FİZYOKRAT GÖRÜŞÜ AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: FİZYOKRATLAR LİBERALİZMİN ÖNCÜLERİDİR. DEVLET MÜDAHALESİNE KARŞIDIRLAR. TOPLUM HAYATINI YÖNETEN BİR DOĞAL DÜZENİN VARLIĞINA İNANIRLAR. FİZYOKRATLAR, HER İNSANIN KENDİ KİŞİSEL ÇIKARLARININ BİLİNCİNDE OLDUĞUNU VE UYRUĞUNDA OLDUĞU ÜLKELERİN ÇIKARMİŞ OLDUKLARI YASALARA GÖRE DEĞİL, DOĞA YASASINA GÖRE DAVRANACAKLARI TEZİNİ İLERİ SÜRMÜŞTÜR. GEREĞİNDEN FAZLA YAPILAN DEVLET HARCAMALARININ BORÇLANMAYI VE DOLAYISIYLA DA VATANDAŞLAR ÜZERİNDEKİ VERGİ YÜKÜNÜ ARTIRARAK, MEVCUT OLAN DOĞAL Dengeyi BOZACAĞI İFADE EDİLMİŞTİR. BORÇLANMAYA BAŞVURULMASINI UYGUN GÖRMEZLER. AŞIRI DEVLET HARCAMALARININ ÇOK VE ÇEŞİTLİ VERGİLEMeyi GEREKLİ KILACAĞINI, BUNUN

DA DOĞAL DÜZENİ BOZACAĞINI SAVUNURLAR. SADECE TARIM ÜZERİNDEN VERGİ ALINMASI GEREKTİĞİNİ SAVUNAN GÖRÜŞTÜR.

12

SORU: DEVLETİN EKONOMİDEKİ ROLÜNE İLİŞKİN KLASİK LIBERAL GÖRÜŞÜ AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: A. SMİTH'E GÖRE, HER İNSANIN EKONOMİK FAALİYETLERİNİN AMACI KİŞİSEL ÇIKARINI ARTTIRMAKTIR. BU AMACA ULAŞMAK İÇİN, EN AZ GAYRETLE EN ÇOK FAYDAYI ELDE ETMEYE ÇALIŞAN İNSANLAR, KENDİ ÇIKARLARI DOĞRULTUSUNDA HAREKET EDERLERKEN BİLMEYEN TOPLUMUN YARARINA HAREKET ETMEKTE VE BÖYLELİKLE SANKİ GÖRÜNMEYEN BİR EL TOPLUMA YARAR SAĞLAMAKTADIR. DEVLET İLKE OLARAK EKONOMİYE MÜDAHALE ETMEMELİDİR. DEVLET SADECE YASA VE HUKUK DÜZENİNİ DEVAM ETTİREREK, ÖZEL MÜLKİYET HAKLARINI KORUMALI, SÖZLEŞMELERİN UYGULANABİLMESİ İÇİN GEREKLİ ORTAMI HAZIRLAMALIDIR.

13

SORU: DEVLETİN EKONOMİDEKİ ROLÜNE İLİŞKİN SOSYALİST GÖRÜŞÜ AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: TÜM ÜRETİM ARAÇLARININ DEVLETE AİT OLMASI VE KURAL OLARAK DA ÜLKENİN EKONOMİK FAALİYETLERİNİN TÜMÜNÜN DEVLET TARAFINDAN YÜRÜTÜLMESİ ESASTIR. ÖZEL MÜLKİYET, SADECE, KİŞİSEL EMEĞE DAYANAN VE EL SANATLARINA İLİŞKİN OLARAK FAALİYET YÜRÜTEN KÜÇÜK İŞLETMELERE TANINMIŞTIR. DEVLET İŞLETMELERİNİN FAALİYETLERİNE, MERKEZİ OTORİTELERCE SAPTANMIŞ OLAN FİYATLAR, VERGİ VE KREDİLER EGEMENDİR. SOSYALİST ÜLKELERDE DEVLET TARAFINDAN TESPİT EDİLMİŞ FİYATLAR, VERGİDEN ÖNCE GELİR. FİYAT, VERGİDEN DAHA ÖNEMLİ FİNANSMAN ARACI OLARAK KABUL EDİLİR.

14

SORU: KEYNESYEN GÖRÜŞÜN ORTAYA ÇIKMASI HANGİ OLAYDAN SONRA GERÇEKLEŞMİŞTİR?

CEVAP: KEYNESYEN KAMU MALİYESİ EKOLÜ 1929 BUHRANI SONRASINDA JOHN MAYNARD

KEYNES'İN GENEL TEORİSİ ÇERÇEVESİNDE OLUŞTURULMUŞ FİKİRLER BÜTÜNÜDÜR. GELİŞMİŞ ÜLKELERDEKİ YÜKSEK ORANLI İŞSİZLİK KLASİK EKONOMİ TEORİLERİ İLE ÇÖZÜLEMEMİŞTİR.

15

SORU: KEYNESYEN GÖRÜŞTE EKONOMİK BUHRANDAN ÇIKILMASI İÇİN NASIL BİR YOL İZLENMESİ GEREKTİĞİ SAVUNULMUŞTUR?

CEVAP: KEYNES'İN ESERİNDE, DURGUNLUKTAN ÇIKILMASI İÇİN, MALİYE POLİTİKASI ARAÇLARININ ETKİN KULLANILMASININ GEREKTİĞİ SAVUNULMAKTADIR. BUNA GÖRE; İŞSİZLİK, ENFLASYON GİBİ SORUNLAR VERGİLEME VE HARCAMA POLİTİKALARIYLA ETKİLENEBİLECEK, EKONOMİK FAALİYETLERDEKİ CİDDİ YAVAŞLAMALAR VE DEPRESYON ENGELLENEBİLECEKTİR.

16

SORU: KEYNESYEN GÖRÜŞ EKONOMİK Dengeyi hangi koşulun gerçekleşmesine bağlamaktadır?

CEVAP: KEYNES, EKONOMİK DENGİNİN SADECE TAM İSTİHDAMIN GERÇEKLEŞMESİ HALİNDE OLUŞABİLECEĞİ GÖRÜŞÜNÜ REDDETMEKTE VE DENGİNİN EKSİK İSTİHDAM DÜZEYİNDE DE MEYDANA GELEBİLECEĞİNİ İFADE ETMEKTEDİR. KEYNES, EKSİK İSTİHDAMIN BİR YÖNÜNÜ MEYDANA GETİREN İŞSİZLİĞİN VE BUNUN SONUCU OLARAK KABUL EDİLEBİLECEK GELİR DÜŞÜKLÜĞÜNÜN NEDENİNİ, EFEKTİF TALEBİN YETERLİ OLMAMASINA BAĞLAMAKTADIR.

17

SORU: KEYNESYEN EFEKTİF TALEP NEDİR?

CEVAP: EFEKTİF TALEP OLARAK İFADE EDİLEN GENEL HARCAMA DÜZEYİNDEKİ DURAKSAMA YA DA AZALMA, GELİR DÜZEYİNİ DE ETKİLER VE BUNUN SONUCUNDA DA DEFLASYONİST BİR AÇIK MEYDANA GELİR. MEYDANA GELEN DEFLASYONİST AÇIĞI KAPATARAK TAM İSTİHDAMA ULAŞABİLMEK İÇİN DE EFEKTİF TALEBİN DEVLET TARAFINDAN ARTIRILMASI GEREKİR. TOPLAM HARCAMAYI ARTIRMAK İÇİN DEVLET, ÇEŞİTLİ YOLLARLA KAYNAK SAĞLAYARAK ELDE ETMİŞ OLDUĞU KAYNAKLARI TALEBİ

CANLANDIRACAK ŞEKİLDE PİYASAYA SOKMALIDIR.

18

SORU: KEYNESYEN BÜTÇE YAKLAŞIMI OLAN "TELEFİ EDİCİ BÜTÇE" VE "DEVİRİ BÜTÇE" Yİ AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: KEYNESYEN YAKLAŞIMA GÖRE SİYASAL İKTİDARLAR, TAM İSTİHDAMI SAĞLAMAK İSTİYORLARSA GİRİŞİMCİLERİ YATIRIM YAPMAYA TEŞVİK ETMELİ, VERGİLERİ AZALTARAK TÜKETİM ARTIŞINI SAĞLAMALI VE BAYINDIRLIK İŞLERİNE GİRİŞMELİDİR. BU POLİTİKA NETİCESİNDE BÜTÇE AÇIKLARININ ORTAYA ÇIKMASI NORM ALDIR. KEYNESYENLER, BÜTÇE AÇIKLARININ BORÇLANMAYLA FİNANSMANINDA, BORÇLANMASIYLA SAĞLANAN KAYNAKLARIN KENDİ KENDİNİ FİNANSE EDEN YATIRIMLAR İÇİN KULLANILMASI DURUMUNDA, GELECEK NESİLLER ÜZERİNE HERHANGİ BİR YÜK GETİRMEYECEĞİNİ ÖNE SÜRMÜŞLERDİR.

19

SORU: KEYNESYEN YAKLAŞIM İLE VERGİLEMEDE HANGİ İLKE ÖN PLANA ÇIKMIŞTIR?

CEVAP: VERGİLEMEDE FAYDALANMA İLKESİ YERİNİ ÖDEME GÜCÜ İLKESİNE BIRAKMIŞTIR. BU UYGULAMAYLA BİRLİKTE, KAMUSAL TALEPLERLE ÖZEL TALEPLER AYRIŞTIRILARAK, BEDELSİZ BİR STATÜYE KAVUŞTURULMUŞ OLAN KAMU HİZMETLERİNİN KAPSAMI DA YARI KAMUSAL VE HATTA ÖZEL SAYILABİLECEK HİZMETLERİ DE KAPSAYACAK ŞEKİLDE GENİŞLETİLMİŞTİR.

20

SORU: DEVLETİN EKONOMİDEKİ ROLÜNE İLİŞKİN YAKLAŞIMLARDAN BİRİ OLAN ANAYASAL İKTİSAT GÖRÜŞÜNÜ AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: KİŞİSEL ÇIKAR KAYGISI, HEM PİYASADA HEM DE SİYASAL ALANDA, İNSAN DAVRANIŞLARINA EGEMEN OLMAKTADIR. BU MOTİF "EKONOMİK İNSANIN" YANINDA SEÇMEN, POLİTİKACI VE BÜROKRAT OLARAK "SİYASAL İNSANIN" DA DAVRANIŞLARINI BELİRLEMEDİR. ANAYASAL İKTİSAT YAKLAŞIMI, SİYASAL AKTÖRLERİNDE TIPKI BİREYLER GİBİ, KENDİ ÇIKARLARI DOĞRULTUSUNDA HAREKET ETTİĞİNİ

BELİRTEREK, SİYASAL GÜCÜN, GEREK İKTİSADİ GEREKSE MALİ UYGULAMALARININ DİSİPLİN ALTIN ALINMASI GEREKTİĞİNİ SAVUNMAKTADIR. BUNUN İÇİN, EKONOMİK FAALİYETLERİN ANAYASAL ÇERÇEVEDE SINIRLANDIRILMASI ÖNERİLMEKTEDİR.

21

SORU: ANAYASAL İKTİSAT SAVUNUCULARINA GÖRE İLERİ SÜRÜLEN "DEVLETİN BAŞARISIZLIĞI" TEORİSİ NE ANLAMA GELEBİRMİŞTİR?

CEVAP: MÜDAHALECI DEVLET ANLAYIŞI, KAMU SEKTÖRÜNÜN ZAMAN İÇERİSİNDE BÜYÜMESİNE YOL AÇMIŞTIR. KEYNESYEN GÖRÜŞÜN UYGULANMASI SONUCUNDA DENK BÜTÇE İLKESİ ZEDELENMİŞ VE BU DURUM BÜTÇE AÇIKLARININ ORTAYA ÇIKMASINA NEDEN OLMUŞTUR. BÜTÇE AÇIKLARININ ORTAYA ÇIKMASINDA KAMUNUN İÇ VE DIŞ BORÇLARININ ARTMASINI VE PARA BASMA YETKİSİNİN SINIRSIZ BİR ŞEKİLDE KULLANILMASINI ORTAYA ÇIKARMIŞTIR. DEVLET HARCAMALARININ HIZLI BİR BİÇİMDE ARTMASI, HIZLI BÜYÜME, AYNI ZAMANDA ÇEŞİTLİ SİYASAL VE EKONOMİK SORUNLARI DA BERABERİNDE GETİRMİŞTİR. BU OLUMSUZ TABLONUN GİDERİLEBİLMESİ İÇİN, ANAYASALARA, EKONOMİK KONULARDA HÜKÜMETLERİN TASARRUFLARINI SINIRLAYICI HÜKÜMLER KOYMAK GEREKİR.

22

SORU: KÜRESELLEŞME SONUCUNDA DEVLETİN FONKSİYONLARINDA NASIL BİR DEĞİŞME OLACAKTIR?

CEVAP: BİRİNCİ GÖRÜŞ, KÜRESELLEŞMENİN DEVLETİN FONKSİYONLARINI ZAYIFLATACAĞI, YETKİ ALANINI DARALTACAĞI VE SİYASİ ERKİN BÜYÜK ÖLÇÜDE ULUSLARARASI KURUMLARA DEVREDİLECEĞİ YÖNÜNDEDİR. İKİNCİ GÖRÜŞSE KÜRESELLEŞMENİN DEVLETİN BAZI YETKİLERİNİ KAYBETMESİNE NEDEN OLMAKLA BİRLİKTE, BAŞKA ALANLARDA, DAHA GÜÇLÜ BİR ULUS DEVLETE İHTİYAÇ DUYULMASINA NEDEN OLAN BİR ORTAM YARATTIĞI YOLUNDADIR.

ÜNİTE 2: KAMU MALİYESİNİN İŞLEVLERİ

PİYASA BAŞARISIZLIĞI KURAMI

Ekonomi kuramı tarihindeki farklı yaklaşımları tanımlayan iktisadi düşünce okullarının farklı görüşlerine bakıldığında, iktisatçılar birçok konuda

görüş ayrılığı içerisinde. Fakat hemen hemen bütün iktisatçıların üzerinde uzlaştığı bir konu olan piyasa başarısızlığı kuramı, piyasaların her zaman mükemmel bir biçimde işlemediğini ifade etmektedir. Bu kuramın temeli, bir kişinin eylemlerinin asıl amacının, kişinin kendi mutluluğunu artırmak olduğunu savunan ve en önemli temsilcisi Jeremy Bentham olan faydacı iktisatçılardan, John Stuart Mill ve Henry Sidgwick tarafından 19.yy da atılmış ve 20.yy da şekillenmeye devam etmiş olup, günümüzde Keynesyen düşünce de içinde olmak üzere çeşitli değişikliklerle bazı iktisadi görüşler tarafından kabul edilmektedir. Nitekim bu kuram bireyin ekonomik refahını mikro ekonomik teknikler kullanarak değerlendiren refah iktisadının temel konularından biri haline gelmiştir. Devletin müdahale araçlarını kullanarak piyasaya müdahalede bulunması sonucunda, piyasaların etkin hale getirileceğini savunan kuram ikinci en iyi kuramdır. İkinci en iyi kuramı, bir ya da birden çok optimalite koşulları sağlanamadığında nelerin olduğunu inceleyen bir refah iktisadi kuramıdır. Piyasa başarısızlığı genel anlamıyla piyasaların kaynakları etkin şekilde kullanamayıp, kaynak israfına yol açması şeklinde tanımlanmaktadır. Neo klasik iktisat ile kamu maliyesi disiplinlerinin ortak çalışması olan bu kuramda kaynak dağılımındaki asıl mekanizmanın piyasalar, daha sonra devlet olduğu savunulmaktadır, aşırı borçlanma, gevşek yönetsel kurallarla yatırımcıların “hayvani güdülerini” ve akılcı olmayan psikolojileri piyasanın kırılgan olmasına yol açmaktadır. Hayvani güdü; İnsan davranışlarını etkileyen ve tüketici güveni olarak ölçülebilen duyguları için kullanılan terimdir. Piyasaların istikrarlı bir düzen için devletin daha büyük rol oynaması gerektiği düşünülmektedir. R.A. Musgrave; kaynak dağılımı, gelir dağılımı, ekonomik istikrar ve düzenleme konularının devlet eliyle yapılması gerektiğini savunmaktadır.

KAYNAK DAĞILIM İŞLEVİ

Bu işlev piyasa mekanizmasının yanlış çalışması veya çalışmaması gibi durumların önüne geçmek adına ve özel ekonomiye olacak müdahalelerinin sınırlarını belirlemek adına devletin, üretici kaynaklarını dağıtması yani görevleri kendisinin üstlenmesidir.

Kamusal Mallar: 1954 yılında Amerikalı iktisatçı P.A. Samuelson malları iki sınıfta birleştirmiş ve bunlardan biri olan kamusal malın temel özelliği olarak da rakip olmama, yani bireylerin bir malın tüketiminde birbirleri ile rakip olmaması şeklinde tanımlamıştır. Bununla birlikte R.A. Musgrave bu tanıma ek olarak dışlanamama, yani bireyin malın kullanımından mahrum bırakılamaması kavramını eklemiştir. Modern maliye kuramında da kamusal mal; rakip olmama ve dışlanamama kavramlarını

bir arada bulundurmaktadır. Kamusal malların taşıdığı bu iki özellik piyasa ekonomisinde etkin üretilmemesinin nedenidir. Çünkü piyasa ekonomisi, fiyatlandırma yoluyla bireylerin kullanımdan dışlamaya dayalı çalışmaktadır. Ancak rakip olmama ve dışlanamama özelliklerinin her ikisine birden sahip olan kamusal malların, faydaları bireyler arasında bölünemez ve fiyatlandırılmaz. Bu sebepten dolayı piyasa üretime konu olamazlar.

Yarı kamusal mallar olarak ifade edilen kavram ise kamusal malların taşıdığı iki özellikten yalnızca birisine sahip olan mallar olarak tanımlanmaktadır. Bu mallar hem özel fayda hem de kamusal fayda sağladıklarından üretimi tamamen özel sektöre bırakılmaz, çünkü devlet üretimi olmadığında fiyatlar ani yükseliş gösterebilir. Bir malın Samuelson Musgrave koşullarına göre değerlendirilmesi için (Şekil 2.1) e bakılabilir. Kulüp mallar; tüketimde rekabetin olmadığı, dışlanmanın mümkün olduğu mallardır ve belirli bir kapasiteye sahiptirler. Dışsalılık yayan özel mallardır. Sağlık hizmetleri, okullar, kablolu tv, sıkışıklık olmayan köprü, özel yüzme havuzu kulüp mallara örnektir.

Ortak havuz kaynakları dışlanmanın olanaklı olmadığı, bireylerin malın kullanımında birbirleriyle rekabet ettikleri maldır. Sıkışıklık olabilir. Parklar, ortak mallar, kamu yüzme havuzları, mülkiyet haklarının oluşmadığı doğal nitelikli mallardır. Kamusal malın tanımına ilave olarak bazı araştırmacılar reddedilememe yani malın kullanımının reddedilememesi ve çok düşük veya ek kullanıcılara sıfır maliyetle tüketime sunulması kavramlarını da eklemiştir. Ayrıca Kaul ve Mendoza kamusal malları, tüketiminden kimsenin dışlanmadığı ve fiilen ortak tüketimin söz konusu olduğu mallar olarak tanımlamıştır.

Kamusal mal kullanımında bedavacılık sorunu, yani malın sunumuna katılmamalarına rağmen, dışlanamama özelliği nedeniyle bu maldan yararlanmalarını ifade eder. Bedavacılık, bir ortak havuz kaynağının aşırı kullanımına neden oluyorsa ekonomik sorunlara yol açabilmektedir. Bunun çözümü olarak da herkesin kullanacağı kamusal mal tercihlerinin devlet tarafından bulunması ve kişileri, zorlayıcı bir şekilde üretime katkı yapmaya mecbur bırakmasıdır.

Kamusal mallar genelde kamu kesimince üretilir. Özel sektöre üretilir ve devlet tarafından finanse edilerek halka sunulan kamusal mallar da mevcuttur. Özel Mallar ve Kamu Malları ayrımı için (Şekil 2.2) ye bakınız.

Küresel Kamusal Mallar: Kamu mallarında olduğu gibi rakip olmama ve dışlanamama kavramlarını barındıran bu terim; faydalanan ülkeler, insanlar ve kuşaklar açısından büyük ölçüde evrensel olan mallar olarak tanımlanmıştır. Okyanuslar,

atmosfer, ozon tabakası küresel mal sayılmakla birlikte son dönem; çevre, sağlık, bilgi, barış gibi konular da bu kategoriye girmektedir. Bu malların sunumunda belli bir aktör tam anlamıyla rol alamayacağı için bu malların sunumu Şekil 2.3'teki gibi olmaktadır.

Ortak Mallar: Malın faydası üzerindeki yasal hakların hiçbir kişiye ya da gruba verilmediği mallardır. Ortak malların aşırı kullanımdan doğan zarar da ortakların trajedisi olarak tanımlanmaktadır. Ortak malların kullanımında genelde sorunlar yaşandığı için devlet bu malların kullanılmasına belli düzenlemeler getirerek doğabilecek sorunları engellemekle yükümlüdür. Tutuklu ikilemindeki güven sorunu ortak mallar için de geçerlidir. Su kaynakları, avlanma alanları, vahşi yaşam koruma alanları ortak mallara örnektir.

Dışsalılık: Mal ve hizmetlerin sosyal optimuma göre arzının daha fazla veya daha az olması durumu piyasa başarısızlığıdır. Bu piyasa başarısızlığının kaynağı da dışsallıklardır. Dışsalıklar, bir ekonomik birimin diğer ekonomik birim ya da birimler üzerinde dolaylı olarak ortaya çıkardığı olumlu ya da olumsuz etkilerdir. Bu durum piyasaları etkilemekte ve tam rekabet koşullarında pareto optimum sağlanamamaktadır. Pareto optimum, toplumdaki bireylerden en az birinin refahını azaltmadan, bir diğerinin refahını artırma olanağının olmaması durumuna verilen isimdir. Faaliyetlerine göre dışsalılık 4 türe ayrılmaktadır ve bunlar (Şekil 2.4) te ifade edilmektedir. Kamusal mallar ile dışsalılık birbirlerine benzemelerine karşın, dışsalılık ile kamusal malları temelde ayıran unsur, kamusal mallardan herkes aynı ölçüde etkilenirken, dışsalılıktan herkes aynı ölçüde etkilenmemektedir. Olumsuz dışsalılık; çevre kirliliği, gürültü kirliliği görüntü kirliliği gibi şeylere yol açarken buna çözüm olarak fiyat düzenlemeleri, miktar düzenlemeleri, sübvansiyonlar ve mülkiyet hakkı gibi önlemlerden söz edilmektedir. Fiyat düzenlemesi, çevre kirliliğine yol açarlardan gerekli vergilerin alınması olarak ifade edilmiştir. 1997 yılında Kyoto'da küresel ısınma ve iklim değişikliğiyle ilgili bir anlaşma imzalanmıştır ve bu anlaşmayla birlikte miktarların düzenlenmesi adına tedbirler alınması ve herkese para karşılığı kirlileme hakkı verilmesi kararlaştırılmıştır. Sübvansiyonel uygulamalarla da temiz teknoloji kullanılarak çevreye daha az zarar verilmesi öngörülmüştür. Mülkiyet hakkı ise dışsalılıkta zararı optimuma indirmek için mülkiyet hakkını bir tarafa vererek faydayı taraflar arasında eşit paylaşmak şeklinde tasarlanmıştır. Dışsalılık genelde olumsuz düşünülmeyle birlikte olumlu olduğu durumlar da vardır fakat bunların daha aktif ve fazla olabilmesi için devlet tarafından destekleniyor olması gereklidir.

Erdemli Mallar: Toplumsal açıdan faydalı ve gerekli olduğu halde yeterli bilgi ve gelir düzeyi olmadığı için talebi yetersiz olan; aşı, zorunlu eğitim, burs hatta ücretsiz dağıtılan süt gibi mallar, erdemli mallar olarak tanımlanmakta ve devlet tarafından kullanılması teşvik edilmektedir. Toplumsal açıdan zararlı oldukları halde, devlet müdahalesi olmadığında çokça tüketilen; alkol, sigara, uyuşturucu gibi mallar da erdemsiz mallar olarak tanımlanmaktadır ve devlet tarafından kullanılmaları azaltılmaya ve yasaklanmaya çalışılmaktadır.

Doğal Tekeller: Rekabetçi piyasa ekonomisinde, üretimlerin artmasıyla birlikte güçlü olan firma üretimini daha fazla artırmakta, böylelikle maliyet düşürerek arzını artırmaktadır ve süreç içerisinde piyasayı kendi tekeline almaktadır. Bunun örneklerini telekomünikasyon, doğalgaz ve elektrik dağıtımı gibi şirketlerde gözlemlemekteyiz. Devlet oluşan bu doğal tekele müdahale edebileceği gibi müdahale etmemeyi de seçebilir. Bu müdahale malın etkinliğini kaybetmesini engelleyerek hem halkın hem de üreticinin menfaatlerini göz önünde bulundurarak gerçekleştirilir.

Eksik Piyasalar: Ekonominin etkin çalışabilmesinde her mal için, belli bir piyasanın var olması gerekliliği ileri sürülür. Özel piyasaların bir mal ya da hizmeti sunmada başarısız olması açık bir piyasa başarısızlığı olarak görülmektedir. Bunun örnekleri:

- **Sigorta:** Sigorta yapılan kişilerin nasıl davranacakları tam bilinemediği ve belirsiz bir durum oluşturduğundan tam rekabetçi piyasa ortamının engellendiği düşünülmektedir. Ters seçim ve ahlaki tehlike önemli başarısızlık unsurlarıdır. Bu nedenle işsizlik sigortası, sağlık sigortası gibi belli alanlara devlet müdahale etmektedir.
- **Sermaye ve Kredi:** Devlet öğrenci kredisi, Kobi kredisi gibi alanlarda piyasaya müdahale etmektedir.
- **Tamamlayıcı Piyasalar:** Çok büyük ölçekli projelerde özel sektör tek başına finansman sağlayamayacağı bu piyasalarda her bir özel üretici tek başına değil, uyum ve çokluk içinde faaliyet göstermelidir.

Enformasyon Başarısızlıkları: Neo klasik modelin tam rekabet piyasalarına ilişkin varsayımlarından birisi alıcı ve satıcıların piyasa hakkında tam bilgiye sahip olmasıdır. Bugün ve gelecek hakkında tam enformasyona sahip olunması anlamına gelen bu kavram ışığında üretici ve tüketicilerin eşit oranda bu enformasyona sahip olmaları beklenmektedir. Fakat bu genelde olmaz ve tüketici yeterli enformasyona sahip olmadığı için mala uygun değeri biçemez. Çeşitli kuruluşlar

yardımla tüketicilerin yeterli enformasyona sahip olmaları sağlanmaya çalışılsa da bu gerçekleştirilememektedir ve devlet eliyle bu işin yapılması beklenmektedir. Yasalarla düzenlense de enformasyon beklenen düzeye getirilememektedir ve bu durum özel mallarda olduğu gibi devlet mallarında da gözlemlenmektedir.

GELİR DAĞILIMI İŞLEVİ

Kamunun eşit gelir dağılımı sağlaması, eşit kaynak dağılımı sağlamasından çok daha zordur, çünkü bireysel yetenekler ve miras yoluyla elde edilen servetler eşit gelir dağılımını zorlamaktadır. Ayrıca rekabetçi piyasalar da gelir dağılımının eşitliğini zorlaştırmaktadır. Gelir dağılımı bir toplumun refahını belirlerken, adil olmayan gelir dağılımı nedeniyle piyasalar da üretimlerini lüks tüketim mallarına ayıracak ve temel mallar ile hizmetler üretilmeyecektir. Bu durum, gelir dağılımının daha da bozulmasına neden olabilir. Gelir dağılımının düzeltilmesi devlete bağlı olup, üç temel yöntemden bahsedilmektedir. Bunlardan ilki asgari ücret düzenlemeleri, istihdamda engelli ve kadınlara kota konması gibi faktör piyasalarına müdahaledir. İkincisi; vergi ve kamu harcaması politikaları ile kamu iktisadi teşebbüsleri aracılığı ile fiziki sermayenin ve insan sermayesinin yeniden dağılımını gerçekleştirmektir. Üçüncüsü ise; vergileri ve sosyal transferleri kullanarak erdemli malların devlet bütçesinden finanse edilmesiyle gelir dağılımına doğrudan müdahale etmektir.

EKONOMİK İSTİKRAR İŞLEVİ

Mal ve hizmet piyasalarındaki arz talep dengesizliğinden enflasyon, deflasyon, emek piyasalarında ortaya çıkan işsizlikle ithalat-ihracat dengesizliğinin sonucu olarak ortaya çıkan cari açık gibi makroekonomik konuları kapsamaktadır. Piyasaların hem maliye hem de para politikası kullanarak dengelemeye çalışılması ve makroekonomik sorunların çözülmesi, kamu kesiminin ekonomik istikrar ile ilgili yapacağı işin özüdür. Gelişme ve büyüme hedefleri de bu bağlamda incelenmekle beraber para politikaları günümüzde merkez bankası inisiyatifine bırakılmıştır.

DÜZENLEME İŞLEVİ

Devlet, tekelleri unsurları ve dışsalıkları azaltmayı hedeflemektedir. Ancak, bazı durumlarda devlet tüketiciyi korumak için belli konularda üreticiye yasalarla kurallar koymaktadır. Devlet kapitalist sistem içerisinde sosyal hayatı düzene koymak için bu kuralları koymak zorundadır. Devlet yaptığı bu düzenlemelerde son derece dikkatli ve özenli davranmalıdır.

KAMU KESİMİNİN İŞLEVLERİNİN UYUMU

Kamu kesiminin işlevleri arasında bir uyum sağlanması, toplum ve ekonomi açısından en iyi sonucun ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Ancak bu işlevler birbirleriyle uyumlu oldukları gibi, çoğu zaman uyumsuzluk gösterebilmektedirler.

SORU-CEVAP

SORU: PİYASA BAŞARISIZLIĞI KURAMINI AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: PİYASA BAŞARISIZLIĞI KURAMINA GÖRE, EKSİK REKABET, KAMUSAL MALLAR, DIŞSALLIKLAR VE EKSİK BİLGİ VB. KOŞULLARIN VARLIĞI DURUMUNDA PİYASALAR KENDİ BAŞLARINA ETKİNLİĞİ SAĞLAYAMAZ YA DA YETERİNCE ETKİN BİR BİÇİMDE ÇALIŞMAZ. BU DURUMDA BAZI MALLAR FAZLA, BAZI MALLAR AZ MİKTARDA ÜRETİLİRKEN, BAZI MALLARSA HİÇ ÜRETİLMEZ. BU KURAM BİZE, PİYASALARIN ETKİN YA DA YETERİNCE ETKİN ÇALIŞMADIĞI BU GİBİ DURUMLARDA DEVLETİN BU PİYASALARA HANGİ YOLLARLA VE ARAÇLARLA MÜDAHALE EDECEĞİNİ SÖYLER.

2

SORU: KEYNES, SCHUMPETER, MİNSKY GİBİ İKTİSATÇILARA GÖRE PİYASALARIN BAŞARISIZ OLMALARININ NEDENİ NEDİR?

CEVAP: JOHN MAYNARD KEYNES, JOSEPH A. SCHUMPETER, HYMAN P. MİNSKY GİBİ İKTİSATÇILARA GÖRE PİYASALARIN (ÖZELLİKLE DE FİNANSAL PİYASALARIN) BU BAŞARISIZLIĞININ NEDENİ BÜYÜK ÖLÇÜDE ONLARIN DOĞALARI GEREĞİ, İSTİKRARSIZ OLMALARINDAN KAYNAKLANMAKTADIR. AŞIRI BORÇLANMA, GEVŞEK YÖNETSEL KURALLARLA YATIRIMCILARIN 'HAYVANI GÜDÜLERİ' VE AKILCI OLMAYAN PSİKOLOJİLERİ, PİYASALARIN KIRILGAN VE İSTİKRARSIZ OLMASINA YOL AÇMAKTADIR. BU DURUM DÖNEMSEL OLARAK EKONOMİNİN YÜKSELİŞİNE VE ARDINDAN DÜŞÜŞÜNE (YA DA TAM TERSİNE) YOL AÇAR.

3

SORU: KEYNES, SCHUMPETER, MİNSKY GİBİ İKTİSATÇILARIN PİYASA BAŞARISIZLIĞINA ÇÖZÜM ÖNERİSİ NEDİR?

CEVAP: BU NOKTADA BU İKTİSATÇILARIN ÇÖZÜM ÖNERİSİ DEVLET MÜDAHALESİNİN VE KAMU KESİMİNİN EKONOMİDEKİ PAYININ

ARTIRILMASI ANLAMINA GELEN 'BÜYÜK DEVLET' KAPİTALİZMİDİR.

4

SORU: MUSGARVE PİYASA BAŞARISIZLIKLARI İLE MÜCADELEDE DEVLETE DÜŞEN GÖREVLERİ NASIL TASNİF ETMİŞTİR?

CEVAP: RİCHARD A. MUSGRAVE PİYASA BAŞARISIZLIKLARIYLA MÜCADELEDE DEVLETE DÜŞEN ROLLERİ KAMU MALİYESİNİN İŞLEVLERİ OLARAK 3 ANA BAŞLIK ALTINDA TOPLAMAKTADIR. BU İŞLEVLER; KAYNAK DAĞILIMI, GELİR DAĞILIMI VE EKONOMİK İSTİKRAR İŞLEVLERİDİR. BUNLARA EK OLARAK, DEVLETİN DÜZENLEME (REGÜLASYON) İŞLEVINİN DE VAR OLDUĞU GENEL KABUL GÖREN BİR YAKLAŞIMDIR.

5

SORU: KAYNAK DAĞILIM İŞLEVİNİ KISACA AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: PİYASA BAŞARISIZLIĞI KURAMI, KAYNAK DAĞILIMI İŞLEVİNİ, KAMU MALİYESİNİN EN ÖNEMLİ İŞLEVİ OLARAK KABUL EDER. BU İŞLEV DEN KASTEDİLEN ŞEY, DEVLETİN ÜRETİCİ KAYNAKLARI DAĞITMASI FAALİYETİDİR, BAŞKA BİR DEYİŞLE ÜRETİM GÖREVLERİNİ KENDİSİNİN ÜSTLENMESİDİR. BU İŞLEV PİYASA MEKANİZMASININ İŞLEYİŞİNE, DAHA DOĞRUSU İŞLEYEMEMESİNE BAĞLI OLARAK ORTAYA ÇIKMAKTADIR. PİYASA MEKANİZMASININ BAZI MAL VE HİZMETLERİN SAĞLANMASINDA HİÇ ÇALIŞMAMASI YA DA YETERSİZ ÇALIŞMASI, KAYNAK DAĞILIMI İŞLEVINİN TEMEL GEREKÇESİDİR.

6

SORU: KAMUSAL MALLARIN İLK AYRINTILI ANALİZİ KİM TARAFINDAN YAPILMIŞTIR?

CEVAP: MİKROEKONOMİ KURAMINDA KAMUSAL MALLARIN İLK AYRINTILI ANALİZİ AMERİKALI İKTİSATÇI PAUL A. SAMUELSON TARAFINDAN 1954 YILINDA YAPILMIŞTIR. 'KAMU HARCAMALARININ SAF KURAMI' BAŞLIKLİ MAKALESİNDE SAMUELSON, KAMUSAL MALLAR VE ÖZEL MALLAR OLARAK UÇ DURUMLARA KARŞILIK GELEN İKİ TÜR MAL TANIMI YAPARAK MODERN KAMUSAL MAL KURAMININ OLUŞUMUNA İLK VE EN ÖNEMLİ KATKIYI YAPMIŞTIR.

7

SORU: KAMUSAL MALLARIN İKİ ÖNEMLİ ÖZELLİĞİ NEDİR?

CEVAP: KAMUSAL MALLARIN İKİ ÖNEMLİ ÖZELLİĞİ RAKİP OLMAMA VE DIŞLANAMAMADIR.

8

SORU: KAMUSAL MALIN TEMEL ÖZELLİĞİ NEDİR, AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: SAMUELSON YAPTIĞI ÇALIŞMADA BİR KAMUSAL MALIN TEMEL ÖZELLİĞİNİN 'RAKİP OLMAMA' (NON-RİVALRY), YANİ BİREYLERİN BİR MALIN TÜKETİMİNDE BİRBİRLERİYLE REKABET ETMEMESİ OLDUĞUNU İLERİ SÜRER.

9

SORU: KAMUSAL MALA TANIMINDA SAMUELSON KOŞULUNA EK OLARAK GETİRİLEN ÖZELLİK NEDİR?

CEVAP: SAMUELSON'UN ÖZEL MALLARLA KAMUSAL MALLAR ARASINDAKİ İKİLİK VARSAYIMINA KARŞI ÇIKARAK, KAMUSAL MALLARIN TÜKETİMİNDE REKABETİN OLMAMASI NEDENİYLE SÖZ KONUSU OLAN ORTAK TÜKETİM KOŞULUNUN, BEDELİNE KATKIDA BULUNSU YADA BULUNMASIN HERKESE UYGULANMASI GEREKTİĞİNİ SAVUNAN İKTİSATÇI RİCHARD A. MUSGRAVE OLMUŞTUR. MUSGRAVE'E GÖRE, KAMUSAL MALIN TANIMINDA SAMUELSON'UN KOŞULUNA EK OLARAK 'DIŞLANAMAMA' (NON-EXCLUDABILITY), YANİ BİR BİREYİN BİR MALIN KULLANIMINDAN (TEKNİK YA DA POLİTİK NEDENLERLE) DIŞLANAMAMASI KOŞULU DA SAĞLANMALIDIR.

10

SORU: KAMUSAL MALLAR NEDEN FİYATLANDIRILAMAZ?

CEVAP: KAMU MALLARININ SAHİP OLDUĞU BU İKİ ÖZELLİK, PİYASA EKONOMİSİNDE, BU MALLARIN ETKİN OLARAK ÜRETİLEMEMESİNE NEDEN OLMAKTADIR. PİYASA MEKANİZMASI, FİYATLAMA YOLUYLA BİREYLERİN KULLANIMDAN DIŞLAMAYA DAYALI ÇALIŞMAKTADIR. FİYATI ÖDEMİYEN

BİREYLER MALIN KULLANIMINDAN DIŞLANMAKTADIR. ANCAK, KAMUSAL MALLAR, SAHİP OLDUKLARI ÖZELİKLER NEDENİYLE FAYDALARI BİREYLER ARASINDA BÖLÜNEMEDİĞİ İÇİN FİYATLANDIRILMAZ VE DOLAYISIYLA PİYASA ÜRETİMİNE KONU OLAMAZ.

11

SORU: ORTAK HAVUZ KAYNAKLARI DA DENİLEN YARI KAMUSAL MALLARIN ÖZELLİKLERİ NELERDİR?

CEVAP: ORTAK HAVUZ KAYNAKLARI, DIŞLANAMAZ FAKAT RAKİP OLUNABİLİRDİR. ÖZELLİKLERİNİ ŞÖYLE SIRALAMAK MÜMKÜNDÜR: - FAYDALARI ORTAK TÜKETİLEN ANCAK SIKIŞABİLEN MALLARDIR. - ÖZEL FİRMALARCA YA DA KAMU KESİMİNCE ÜRETİLEBİLİRLER. - PİYASALARCA YA DA DOĞRUDAN KAMU BÜTÇELERİNCE DAĞITILIR. - SATIŞ GELİRLERİNDEN (KULLANIM ÜCRETLERİNDEN) YA DA VERGİ GELİRLERİNDEN FİNANSE EDİLİR. ÖRNEKLER: PARKLAR, ORTAK MALLAR, KAMU YÜZME HAVUZLARI

12

SORU: KAMU EKONOMİSİNDE BEDAVACILIK SORUNU NEDİR?

CEVAP: KAMUSAL MALA İLİŞKİN OLARAK DEĞİNİLMESİ GEREKEN BİR BAŞKA KONU DA BİREYLERİN BU MALLARIN TÜKETİMİNDE SERGİLEDİKLERİ BEDAVACI DAVRANIŞLARDIR. KAMU EKONOMİSİNDE 'BEDAVACILIK SORUNU' OLARAK İNCELENEN BU DURUM, BİREYLERİN BİR KAMUSAL MALIN SUNUMUNA KATILMAMALARINA RAĞMEN, 'DIŞLANAMAMA' ÖZELLİĞİ NEDENİYLE BU MALDAN YARARLANMALARINI İFADE EDER. BEDAVACILIK EĞER KAMUSAL MALIN ÜRETİMİNİN GERÇEKLEŞMEMESİ YA DA DÜŞÜK DÜZEYDE GERÇEKLEŞMESİ SONUCUNU DOĞURUYorsa YA DA BİR ORTAK HAVUZ KAYNAĞININ AŞIRI KULLANIMINA NEDEN OLUYorsa GENELLİKLE EKONOMİK BİR SORUN OLARAK KABUL EDİLİR.

13

SORU: KÜRESEL KAMUSAL MALLARI AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: KÜRESEL KAMUSAL MALLAR, FAYDALANAN ÜLKELER (BİR GRUP ÜLKEDEN DAHA FAZLA), İNSANLAR (TÜM İNSANLAR VE NÜFUS GRUPLARI) VE KUŞAKLAR (HEM ŞİMDİKİ HEM DE GELECEK KUŞAKLAR, EN AZINDAN GELECEK KUŞAKLARIN KALKINMA SEÇENEKLERİNİ DARALTMADAN ŞİMDİKİ KUŞAK) AÇISINDAN BÜYÜK ÖLÇÜDE EVRENSEL OLAN MALLARDIR.

14

SORU: KÜRESEL KAMUSAL MALLARIN SUNUMUNDA ETKİLİ OLAN AKTÖRLERİ SAYINIZ.

CEVAP: KÜRESEL KAMUSAL MALLARIN SUNUMUNDA ETKİLİ OLAN AKTÖRLER; ULUSLARARASI ÖRGÜTLER (BİRLEŞMİŞ MİLLETLER, DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ, UNICEF, VB); DEVLETLER, ULUSLARARASI SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ (OXFAM, YEŞİL BARIŞ, KIZILAY, KIZILHAÇ, SINIR TANIMAYAN DOKTORLAR VB.), ÖZEL KURULUŞLARDIR.

15

SORU: ORTAK MALLAR NE ANALMA GELEMKTEDİR? ÖRNEKLER VEREREK ÖZELLİKLERİYLE AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: MAL VARLIĞI HAKLARININ, DAHA AÇIK BİR DEYİŞLE MALIN FAYDASI ÜZERİNDEKİ YASAL HAKLARIN, HİÇBİR BİREYE YA DA GRUBA VERİLMEDİĞİ MALLAR 'ORTAK (SERBEST) MALLAR' OLARAK ADLANDIRILIRLAR. BU MALLARIN FAYDASINDAN TÜM BİREYLER HERHANGİ BİR KISITLAMAYA UĞRAMAKSIZIN SINIRSIZ OLARAK YARARLANIRLAR. MALIN FAYDASININ HERKESE AÇIK OLMASI YÜZÜNDEN, TEK BİR BİREY KENDİ HAKKINI SATMA OLANAĞINA SAHİP DEĞİLDİR. BU AÇIKLIK VE KISITLAMA YOKLUĞU NEDENİYLE BİREYLERİN ORTAK MALI AŞIRI KULLANMASI SONUCUNDA ORTAK MAL ZARAR GÖRMEKTEDİR. BİR KÖYÜN OTLAĞI, SU KAYNAKLARI, AVLANMA ALANLARI, PETROL KAYNAKLARI ORTAK MALLARA ÖRENKTİR.

16

SORU: ORTAK MALLAR İLE TUTUKLU İKİLEMİNİN BİRBİRLERİ İLE HANGİ BAĞLAMDA İLGİSİ VARDIR?

CEVAP: ÇOK SAYIDA KÖYÜN KULLANDIĞI BİR MERADA KÖYLER BİRBİRLERİNE GÜVENMEYECEKLERDİR. BU GÜVENMEME DAVRANIŞI MİKROEKONOMİDE TUTUKLU İKİLEMİ (TUTUKLU AÇM AZI) OLARAK BİLİNMEKTEDİR. TUTUKLU İKİLEMİNDE OYUNCU KAYBINI EN AZA İNDİRMEYİ (KAZANCINI MAKSİMİZE ETMEYİ) HEDEF ALACAKTIR. KARŞI TARAFIN DA AYNI KOŞULLAR ALTINDA RASYONEL DAVRANARAK TANIKLIK EDECEĞİ KAÇINILMAZ OLACAKTIR. BÖYLECE BİRBİRLERİYLE İLETİŞİM KURMAYAN İKİ TARAFIN İYİ NİYETLİ DEĞİL DE RASYONEL DAVRANARAK ALDIKLARI KARAR, ASLINDA DAHA AZ ALACAKLARI HAPİS CEZASININ ARTIRILMASINA NEDEN OLACAKTIR.

17

SORU: KAMU EKONOMİSİNDEKİ DIŞSALLIKLAR NE ANLAMA GELEBİRMİŞTİR?

CEVAP: DIŞSALLIKLAR, DİĞER ADIYLA DIŞSAL EKONOMİLER, MAL VE HİZMETLERİN SOSYAL OPTİMUMA GÖRE DAHA AZ YA DA DAHA FAZLA ARZINA NEDEN OLAN ÖZEL BİR PİYASA BAŞARISIZLIĞIDIR. DIŞSALLIKLAR BİR EKONOMİK BİRİMİN DİĞER EKONOMİK BİRİM YA DA BİRİMLER ÜZERİNDE DOLAYLI OLARAK ORTAYA ÇIKARDIĞI OLUMLU VE OLUMSUZ ETKİLERİ İFADE ETMEKTEDİR. EĞER ORTAYA ÇIKAN ETKİ DİĞER FİRMA YA DA KİŞİNİN FAYDA FONKSİYONUNU OLUMLU OLARAK ETKİLİYORSA OLUMLU DIŞSALLIK, OLUMSUZ YÖNDE ETKİLİYORSA OLUMSUZ DIŞSALLIK SÖZ KONUSUDUR. DIŞSALLIKLAR KAYNAK DAĞILIMINI OLUMSUZ YÖNDE ETKİLER. OLUMSUZ DIŞSALLIKLARIN YAYGIN OLDUĞU BİR SANAYİDE ÜRETİM MİKTARI ORTALAMA DÜZEYİN ÜSTÜNDE OLACAKTIR.

18

SORU: KAMU EKONOMİSİNDEKİ COASE TEOREMİ DIŞSALLIKLAR İLE İLGİLİ NASIL BİR ÇÖZÜM YOLU ÖNERMİŞTİR?

CEVAP: MÜLKİYET HAKLARINA İLİŞKİN DÜZENLEMELER, KAMU EKONOMİSİNDE COASE TEOREMİ ÇERÇEVESİNDE BAZI DÜZENLEMELERİ İÇERMEKTEDİR. NOBEL ÖDÜLLÜ İKTİSATÇI RONALD H. COASE TARAFINDAN 1960 YILINDA GELİŞTİRİLEN BU TEOREME GÖRE, DIŞSALLIKLARDA MÜLKİYET HAKLARI OLUŞTURULURSA DEĞİŞİM MALİYETİNİN SIFIR OLMASI KOŞULUYLA

TARAFLARDAN BİRİ DİĞERİNİN ZARARINI KARŞILAYARAK SOSYAL OPTİMUMA ULAŞILIR VE EKONOMİK ETKİNLİK SAĞLANIR. MÜLKİYET HAKKININ HANGİ TARAFA VERİLDİĞİ EKONOMİK ETKİNLİK AÇISINDAN ÖNEM TAŞIMAMAKTA, ANCAK FAYDANIN TARAFLAR ARASINDAKİ DAĞILIMINI ETKİLEMEKTEDİR.

19

SORU: ERDEMLİ MALLAR KAVRAMI ÖRENKLERLE AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: İLK KEZ RICHARD A. MUSGRAVE TARAFINDAN KULLANILAN BU KAVRAM, TOPLUMSAL AÇIDAN GEREKLİ VE FAYDALI OLDUĞU HALDE YETERLİ BİLGİ (EĞİTİM) VE GELİR DÜZEYİ OLMADIĞI İÇİN TALEBİ YETERSİZ OLUŞAN MALLARA DENİLMEKTEDİR. BU YÜZDEN DEVLET BİREYLERİ BU TÜR MALLARI TÜKETMEYE TEŞVİK EDER YA DA ZORLAR. ERDEMLİ MALLARIN EN TİPİK ÖRNEKLERİ AŞILAR, SÜT VE ZORUNLU EĞİTİMDİR. BU NEDENLE DEVLET ZORUNLU AŞILAMA, OKULLARDA ÜCRETSİZ SÜT DAĞITIMI VE ZORUNLU EĞİTİM GİBİ FAALİYETLER GERÇEKLEŞTİREREK BU MALLARIN DAHA FAZLA TÜKETİLMESİNİ SAĞLAR.

20

SORU: DEVLETİN KAYNAK DAĞILIMI GÖREVİ YAPMASININ NEDENLERİNDEN BİRİ OLAN DOĞAL TEKELLERİ AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: REKABETÇİ PİYASA EKONOMİSİNİN BAŞARISIZLIĞININ BAŞKA BİR NEDENİ DE BAZI PİYASALARIN, YÜKSEK ÜRETİM DÜZEYLERİNDE ÖLÇEĞE GÖRE ARTAN GETİRİYE SAHİP OLMASIDIR. BU PİYASALARDA ÖLÇEĞİN VE BAŞLANGIÇ YATIRIMLARININ YÜKSEKLİĞİ NEDENİYLE MEVCUT ÖLÇEK BOYUNCA, EK BİR BİRİM ÜRETİM, UZUN DÖNEM ORTALAMA MALİYETLERİ SÜREKLİ OLARAK AŞAĞIYA ÇEKER. BU NEDENLE BÖYLE BİR SANAYİDE TEK BİR ÖZEL FİRMA AYAKTA KALABİLİR. RAKİP FİRMALARDAN HANGİSİ ÜRETİMİNİ DİĞERLERİNDEN DAHA FAZLA ARTIRABİLİYORSA O FİRMANIN MALİYETLERİ DÜŞER VE O FİRMA RAKİPLERİNİ ORTADAN KALDIRIR.

21

SORU: MUSGRAVE 'E GÖRE KAMU EKONOMİSİNİN BİR İŞLEVİ OLAN GELİR DAĞILIMI İŞLEVİNİ ANLATINIZ.

CEVAP: MUSGRAVE'E GÖRE KAMU KESİMİNİN BİR DİĞER ÖNEMLİ İŞLEVİ, GELİR DAĞILIMI İŞLEVİDİR. ANCAK, KAMU KESİMİ AÇISINDAN GELİR DAĞILIMI İŞLEVİNİ YERİNE GETİRMEK, KAYNAK DAĞILIMI İŞLEVİNİ YERİNE GETİRMEKTEN DAHA ZORDUR. NEO KLASİK İKTİSAT KURAMINA GÖRE GELİR VE SERVET DAĞILIMININ BAŞLANGIÇTA BOZUK OLMASININ NEDENİ, BİREYSEL YETENEKLERİN FARKLILIĞI VE MİRAS YOLUYLA ELDE EDİLMİŞ SERVETTİR. BİR TOPLUMDAKİ GELİR DAĞILIMI, O TOPLUMUN REFAHINI BELİRLEYEN EN ÖNEMLİ FAKTÖR KABUL EDİLİR. GELİR DAĞILIMININ ADİL OLMADIĞI BİR ORTAMDA, SATIN ALMA GÜCÜNÜN YETERSİZLİĞİ NEDENİYLE KİŞİLER, DAHA AZ MAL VE HİZMET TALEP EDECEK, BU DURUMDA PİYASALAR, GELİR DÜZEYİ YETERLİ OLANLAR İÇİN ÜRETİMDE BULUNACAKTIR.

22

SORU: DEVLET GELİR DAĞILIMINI DÜZELTMEK AMACIYLA EKONOMİYE NASIL MÜDAHALE EDER?

CEVAP: İLKİ, ASGARİ ÜCRET DÜZENLEMELERİ, İSTİHDAMA ÖZÜRLÜLER, KADINLAR VB. İÇİN KOTALAR KONULMASI GİBİ, DOĞRUDAN DÜZENLEMELERLE FAKTÖR PİYASASINA MÜDAHALE ETMEKTİR. İKİNCİSİ, VERGİ VE KAMU HARCAMASI POLİTİKALARI İLE KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ ARACILIĞI İLE FİZİKİ SERMAYENİN VE İNSAN SERMAYESİNİN YENİDEN DAĞILIMINI GERÇEKLEŞTİRMEKTİR. ÜÇÜNCÜSÜ İSE YİNE VERGİLERİ ÜÇÜNCÜSÜYSE YİNE VERGİLERİ (ÖRNEĞİN, ARTAN ORANLI GELİR VERGİSİ) VE DE SOSYAL TRANSFERLERİ KULLANARAK, ERDEM Lİ MALLARIN DEVLET BÜTÇESİNDEN FİNANSE EDİLMESİYLE GELİR DAĞILIMINA DOĞRUDAN MÜDAHALE ETMEKTİR.

23

SORU: MUSGRAVE'İN KAMU MALİYESİNİN GÖREVİ OLARAK DEĞERLENDİRDİĞİ ÜÇÜNCÜ İŞLEV OLAN EKONOMİK İSTİKRAR İŞLEVİNİ ANLATINIZ.

CEVAP: EKONOMİK İSTİKRAR İŞLEVİ, MAL VE HİZMET PİYASALARINDAKİ ARZ TALEP DENGESİZLİĞİNDEN KAYNAKLANAN

ENFLASYON, DEFLASYON, EMEK PİYASALARINDA ORTAYA ÇIKAN İŞSİZLİKLE İTHALAT-İHRACAT DENGESİZLİĞİNİN SONUCU OLARAK ORTAYA ÇIKAN CARİ AÇIK GİBİ MAKRO EKONOMİK KONULARI KAPSAMAKTADIR. PİYASALARIN HEM MALİYE HEM DE PARA POLİTİKASI KULLANILARAK DENGELENMEYE ÇALIŞILMASI VE BELİRTİLEN MAKRO EKONOMİK SORUNLARIN ÇÖZÜMLENMESİ KAMU KESİMİNİN EKONOMİK İSTİKRAR İŞLEVİNİN ÖZÜDÜR.

24

SORU: KAMU MALİYESİNİN DÜZENLEME İŞLEVİNİ ANLATINIZ.

CEVAP: DEVLETİN ÜRETİCİLERİN VE TÜKETİCİLERİN KARARLARINI DÜZENLEYEREK, TEKELCİ UNSURLARI VE DIŞSALLIKLARI AZALTMA ÇABASI BUNA BİR ÖRNEKTİR. ANCAK, BAZI DURUMLARDA TÜKETİCİLERİ KORUMAK İÇİN ÜRETİCİLERİN DAVRANIŞLARININ DEVLET TARAFINDAN DÜZENLEMESİ GEREKMEKTEDİR. DÜZENLEMELER BİREYLERİN KEYFİYETİNİ VE ÖZGÜRLÜĞÜNÜ KURALLAR KOYARAK SINIRLANDIRIR. BU DÜZENLEMELER YASAYLA DESTEKLENEN İDARİ BİR KURUMUN KURALLARI UYGULAMASI ANLAMINA GELİR.

25

SORU: KAMU KESİMİNİN KAYNAK DAĞILIMI, EKONOMİK İSTİKRAR, DÜZENLEME, GELİR DAĞILIMI İŞLEVLERİ BİRBİRİ İLE UYUMLU, BİRBİRLERİNİ DESTEKLER NİTELİKTE MİDİRLER?

CEVAP: HAYIR. KAMU KESİMİNİN İŞLEVLERİ UYUMSUZLUK GÖSTEREBİLMEKTEDİR. BU ÇERÇEVEDE, DEVLETİN EKONOMİK İSTİKRAR İŞLEVİNİN BAŞARISI, KAYNAK DAĞILIMI VE GELİR DAĞILIMI İŞLEVLERİ TARAFINDAN, KISMEN DE DÜZENLEME İŞLEVİ TARAFINDAN BELİRLENMEKTEDİR. BU NEDENLE DEVLET, KAYNAK DAĞILIMI VE GELİR DAĞILIMI İŞLEVLERİNİ YERİNE GETİRMeye ÖNCELİK VERDİĞİNDE, EKONOMİK İSTİKRAR İŞLEVİNİ DE YERİNE GETİRMESİ KOLAYLAŞACAKTIR. TAM TERSİNE, GÜNÜMÜZ EKONOMİLERİNİN EN ÖNEMLİ SORUNLARINDAN BİRİ OLAN ENFLASYONLA MÜCADELE ETMEK İÇİN GELİR DAĞILIMININ BOZULMASI GEREKTİĞİ SAVUNULMAKTA DİR.

ÜNİTE 3: KAMU KESİMİNİN KAPSAMI

KAMU KESİMİ VE ÖZEL KESİM ARASINDAKİ İLİŞKİLER

Genel ekonomi, kamu kesimi ekonomisinden ve özel ekonomiden oluşan bir bütündür. Kamu ekonomisinin genel ekonomi içerisindeki büyüklüğündeki farklılıklar birçok nedene dayanmaktadır:

- Devlet anlayışının zaman içindeki değişimi
- İçinde bulunulan tarihsel koşullar
- Ekonomik ve siyasi yapı,
- Toplumsal özellikler
- Teknolojik gelişmeler
- Sosyal gelişmeler olabilir.

Bir ekonomide kamu ekonomisi ve özel ekonomiye ait payların değişmesinin pek çok etkisi olmaktadır. Bu etkiler;

- Genel ekonomik politikaların belirlenmesi
- Genel iktisadi sorunların çözümüdür.

Kamunun genel ekonomi içindeki rolü ve yönlendirmesinin kalitesi toplumsal refaha ne kadar etki ettiği ile ilgilidir. Çünkü kamu hizmetlerinin kalitesi ve etkinliği toplumsal refahı doğrudan etkiler.

Kamu kesimi kamusal mal ve hizmet sunar. Hane halkı ve firmalar ise bu mal ve hizmetler karşılığında vergi öder. Devlet kamusal mal ve hizmet üretimini sürdürebilmek için bu vergileri üretim faktörü ile özel mal ve hizmet alımlarında kullanır. Karma ekonomilerde kamu kesiminin büyüklüğü ekonomi üzerinde önemli etkiler yaratan kamu giderlerinin düzeyi ile ölçülür. Kamu giderlerinin toplam miktarındaki ve bileşimindeki değişiklikler makroekonomik düzeyde istikrar ve büyüme açısından önemlidir. Bir görüşe göre özel kesimin karlılığını ve istikrarını sağlayan unsur kamu ekonomisidir. Bir başka görüşe göre kamu giderlerinin aşırı artışı, enflasyonist sonuçlar doğurabilir veya özel yatırımları dışlayarak ekonomik büyümeyi azaltabilir.

Kamu kesimi ekonomiyi etkiler ve ekonomi de kamu kesimini etkiler. Örneğin bir ekonomik krizde kamu geliri düşer ise bu durum kamu borçlarının ve bütçe açığının artmasına ve dolayısıyla kamu hizmetlerinin azalmasına neden olur.

KAMU KESİMİNİN BÜYÜKLÜĞÜNÜN ÖLÇÜLMESİ

Kamu kesimi büyüklüğü çoğunlukla kamu giderlerinin veya kamu gelirlerinin dikkate alınmasıyla ölçülür. Kamu ekonomisinin büyüklüğü genel olarak, kamu kesimini temsil eden kurum ve kuruluşların yapmış oldukları harcamaların gayrisafi yurt içi hasılaya (GSYH) oranlanmasıyla hesaplanmaktadır.

Kamu Harcamaları ve Kamu Gelirlerinin

GSYH'ye Oranı: Ülkelerarası karşılaştırmada en çok bu ölçü kullanılmaktadır. Reel harcamalar ve transfer harcamaların toplamından oluşan toplam

kamu harcamalarının dikkate alınması gerekir. Devlet öncelikle yapması gereken faaliyetlerin neler olacağını belirleyerek daha sonra belirlenen ihtiyaçlara göre kaynak bulma yoluna gitmektedir. Kamu kesiminin büyüklüğünün ölçülmesinde kamu gelirlerinin büyüklüğü de ölçü olarak alınabilir. Kamu kesimi ihtiyaçlarını finanse ederken sadece vergilerden değil; borçlanma gibi diğer kaynaklara da başvurabilir. Hangi kaynakların kamu geliri sayıldığı bu noktada önem kazanmaktadır.

Kamu Kesimi Borçlanma Gereği ve Kamu Borç

Stokunun GSYH'ye Oranı: Kamu kesimi borçlanma gereği (KKBG) de kamu kesiminin büyüklüğünü ölçmede kullanılan ölçülerden biridir. KKBG, kamu kesimini oluşturan tüm birimlerin toplam gelir ve gider durumları arasındaki farkı göstermekte ve kamu kesiminin toplam borçlanma ihtiyacını hesaplamakta kullanılmaktadır. Bu oran geleneksel açığın nakit bazında ölçümünü ifade etmektedir.

Kamu Kesimi İstihdamının Toplam İstihdama Oranı: Birçok ülkede kamu kesimi istihdamı toplam istihdamın 1/6'sı ile 1/4'ü arasında bir paya sahiptir.

Kamu Kesimi Yatırımlarının Toplam Yatırımlara

Oranı: Kamu yatırımlarının toplam yatırımlar içindeki payı artıyor ise kamu kesimi büyüklüğünün de arttığını ifade edebiliriz. Kamunun yaptığı yatırımlara bakarak ekonomi içerisindeki büyüklüğü görülebilir. Bu oran kamunun ekonomide ne kadar kaynağı kullandığını gösterir. Ekonomik yapının kamu ağırlıklı mı özel sektör ağırlıklı mı olduğu ile ilgili durumu ortaya koymaktadır.

TÜRKİYE'DE KAMU KESİMİNİN KAPSAMI

Kamu sektörü, devletin üstlendiği görevlerin yerine getirilmesi ve yönlendirmesi gerçekleştirmektedir. Devlet mali, sosyal ve ekonomik görevleri çeşitli kurumlar aracılığı ile yerine getirmektedir. Kamu maliyesinin yönetimi hukuki düzenlemeler ve teknikler ile örgütsel oluşumlarla yakından ilişkilidir. Kamu sektörünün pek çok bileşeni vardır. 2006 yılında 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu ile kamu kesiminin yapısı yeniden tasarlanmıştır. Buna göre, Türk kamu kesimi, genel yönetim kurumları ve Kamu iktisadi teşebbüsleri (KİT) olarak iki ana kısımdan oluşmaktadır. Genel yönetim kurumları içerisinde genel bütçeli kurumlar, özel bütçeli kurumlar ve düzenleyici ve denetleyici kurumların toplamından oluşan merkezi yönetim kurumlarıdır. Genel yönetim kurumlarının diğer bileşenleri sosyal güvenlik kurumları ve yerel yönetimlerdir. Döner sermayeler ve fonlar ise bu Kanun'un dışındadır.

Merkezi Yönetim Kurumları: 5018 sayılı

Kanun'da merkezi yönetim kurumları şunlardır:

- Genel bütçeli kurumlar,
- Özel bütçeli kurumlar,

- Düzenleyici denetleyici kurumlardır.

Merkezi yönetim kurumları kamu kesimi içinde gelir, gider ve etki yönünden en ağırlıklı yere sahiptir. Genel bütçeli kurumlar, tam kamusa veya yarı kamusal mal üreten ve finansmanı devlet bütçesinden yapılan kamu kurumlarıdır. Devlet tüzel kişiliğine dahil olan ve 5018 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı cetvelde yer alan genel bütçeli idareler sundukları hizmetler karşılığında gelir elde etmeyen kurumlardır. Genel bütçeli idareler, kamu hizmeti üreten kuruluşlar olup tüm giderleri devlet tarafından toplanan genel bütçenin "B" cetvelinde görülen gelirlerle karşılanan kuruluşlardır. Bu kuruluşlar klasik bütçe ilkelerinden tahsis ilkesini uygulayarak ve bunların kendilerine ait özel gelirleri yoktur. Bu kurumların bütçesinde sadece giderlere ait ödenekler görülmektedir. Genel bütçeli kurumlar; Cumhurbaşkanlığı, yüksek mahkemeler, bakanlıklar ve Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulundan oluşmaktadır.

Özel bütçeli kurumlar, bir bakanlığa bağlı ya da ilgili olarak belirli bir kamu hizmetini yürütmek için kurulan, gelir tahsis edilen, bu gelirlerden harcama yapma yetkisi verilen, kuruluş ve çalışma esasları özel kanunla düzenlenen ve 5018 sayılı Kanun'a ekli (II) sayılı cetvelde yer alan kamu idareleridir. Devletin yarı kamusal mal üreten birimleridir. Bir kuruluşun özel bütçeli olabilmesi için, o kuruluşta özel bazı gelirlerin tahsis edilmesi, bu gelirlerden harcama yapma yetkisine sahip olması ve kanunla özel bütçe ile yürütme yetkisinin verilmesi gerekir. Özel bütçeli kuruluşların bütçeleri de genel bütçelerle aynı süreç içinde hazırlanmaktadır. Her özel bütçeli kuruluş için ayrı bir bütçe yasası hazırlanmakta ve bu yasada, kuruluşun gelir gider tahminlerine yer verilmektedir. Özel bütçeli kuruluşlar Yükseköğretim kurumları ve diğer özel bütçeli idarelerdir.

Düzenleyici ve denetleyici kurumlar, merkezi yönetim içinde yer alan diğer kurumlardır.

Sosyal Güvenlik Kuruluşları: Sosyal güvenlik, özünde, insanların yaşamlarında karşılaşılabilecekleri muhtemel ekonomik ve sosyal risklere karşı önceden gerekli önlemlerin alınarak kendilerine gelir sağlamak üzere oluşturulmuş kamu harcama programıdır. Yaşamın içinde risk ve belirsizlik, yaşlılık ve hastalık gibi sosyal tehlikelerin ortaya çıkacağı olumsuzlukları hafifletmeyi ya da yok etmeyi sağlayan önlemleri içermektedir. Türkiye'de sosyal güvenlik kuruluşları; Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) ve Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü (İŞKUR) bulunmaktadır.

Yerel Yönetimler: Yerel yönetimler, belirli bir coğrafi alanda yaşayan yerel topluluğun bireylerine bir arada yaşamak nedeniyle kendilerini en çok ilgilendiren konularda hizmet üretmek amacıyla kurulurlar. Yerel yönetimler, il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak

üzere, kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları yine kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişilileridir. Yerel yönetimler merkezi idare tarafından kendilerine aktarılan görev ve yetkileri belli bir çerçeve içinde yerine getirmektedir. Buna yerel özerklik denir. Kanunla öngörülmüş durumlarda merkezi idarenin yerel yönetim kuruluşlarının eylem ve işlemleri üzerinde sahip olduğu sınırlı denetim yetkisine idari vesayet denir. İdari vesayetin amacı, mahalli halkı otoritenin keyfi uygulamalarına karşı korumaktır. Türkiye'de yerel yönetimler; il özel idare, belediyeler ve köyler olarak ifade edilmektedir.

Döner Sermayeli İşletmeler: Döner sermayeli işletmeler, devletin asli ve sürekli kamu hizmeti görevlerinin yürütülmesi sırasında oluşan atıl kapasitenin kullanılması amacıyla ortaya çıkmıştır. Bu işletmeler 2018 yılında yayımlanan Karar ile hazine nakit yönetimi kapsamına alınmıştır.

Kamu İktisadi Teşebbüsler (KİT): Mal ve hizmet üretmek amacıyla kurulmuş olan mali olanaklarının yarısından fazlası merkezi veya yerel kamu yönetimleri tarafından sağlanan veya işletme sonuçlarından bu yönetimlerin sorumlu bulunduğu ve bunlar tarafından denetlenen girişimlerdir. Genel ortak amaç "kamu yararı" dır. Kitlerin kuruluş amaçları arasında;

- Ekonomik kalkınmayı sağlamak,
- Tekelleri devlet eliyle işletmek,
- Özel kesimin başarısız olduğu ya da giremediği alanlardaki işleri yapmak,
- Ekonomiye yön vermek,
- İstihdamı ve üretimi arttırmak,
- Özel kesime destek olmak ve öncülük etmek,
- Gelir dağılımını düzenlemek gibi ekonomik nedenler vardır.

KİT'lerin tüzel kişilikleri vardır, özel hukuk kanunlarına tabiidirler.

Fonlar: Belirli amacın gerçekleştirilmesi için ayrılmış bulunan ve gerektiği zaman kullanılmak üzere belirli bir hesapta toplanan ve harcanan paralardır. Amaçları bakımından fonlar; sosyal, kültürel ve ekonomik olarak sınıflandırılırlar. Fonlar bütçe içi ve bütçe dışı olmak üzere ayrılırlar. Bütçe içi fonlar parasal kaynağını bütçe ödeneklerinden alır. Bütçe dışı fonlar ise genel olarak hem gelirleri hem de giderleri bütçe ile ilişkilendirilmeyen özel yasalarla kurulan, özel mevzuatına göre faaliyet gösteren bütçe yasasından bağımsız olarak yönetilen ve uygulanan paralardır.

SORU-CEVAP

SORU:

Devlet anlayışındaki değişimler ile devletin büyüklüğü arasındaki ilişkiyi özetleyiniz.

CEVAP:

Devlete olan ihtiyacın ortaya çıktığı tarihten günümüze kadar, devletin hangi tür görevler yükleneceği ve sınırlarının ne olacağı konusunda çeşitli tartışmalar yapılmıştır. Kamu ekonomisinin genel ekonomi içerisindeki büyüklüğündeki farklılıklar birçok nedene dayanmaktadır. Devlet anlayışı zaman içerisinde, içinde bulunulan tarihsel ve toplumsal koşullara göre farklı biçim ve karakterler kazanarak değişmektedir. Devlet anlayışındaki değişiklikler, ekonomik ve siyasi yapı, toplumsal özellikler gibi birçok nedenle devlet anlayışı ve görevlerinde meydana gelen farklılıkla kamu kesiminin kapsamında daralma ya da genişlemeler yaratmaktadır. Benimsenen devlet anlayışına bağlı olarak kamu kesimi ekonomisi, toplam ekonomi içinde önemli bir pay sahibi olabilir. Ya da tam tersi olarak devletin üstlendiği görevlerdeki azalma nedeniyle kamu kesimi daralabilir. Örneğin, liberal politikaların izlendiği dönemlerde devletin görev ve sorumlulukları olabildiğince sınırlandırılırken, korumacı politikaların izlendiği dönemlerde bu görev ve sorumlulukların sınırları genişleyebilmektedir.

2

SORU:

21. yüzyılda devlet algısının değişiminde etkin olan faktörlerden bahsediniz.

CEVAP:

Özellikle son yıllarda devletin neler yapması veya yapmaması gerektiği konusunda neo-liberal iktisadi politikalar belirleyici rol oynamaktadır. Bu kapsamda devletin iktisadi alandan çekilmesi, özelleştirme, küçük ama etkin devlet yapısı gibi düşünceler ön plana çıkmakta ve kamu kesiminin payı genel ekonomi içerisinde azaltılmaya çalışılmaktadır. Bu kapsamda, 1980'li yıllardan itibaren başta Batı ülkelerinde olmak üzere, devletin rolü ve işlevi üzerinde önemli tartışmalar gündeme gelmiştir. Liberal iktisadi düşüncede; kamu sektörünün kapsamının genişlemesi daha çok bütçe açığı anlamına gelmektedir. Bunun yanında kaynakları verimli bir biçimde kullanmanın yolunun devletin tıpkı bir işletme gibi yönetilmesinden geçtiği yönünde düşünceler de geliştirilmiştir. Düşünsel planda alt yapısı hazırlanan bu yeni anlayış başta birçok ülkede fiilen uygulamaya konulmuştur. Böylelikle ekonomik, siyasal, yönetsel ve toplumsal alanda ortaya çıkan yeni olgu, faktör ve düşünceler kamu kesimi kapsamının yeniden biçimlenmesinde belirleyici olmuştur. Bu bağlamda ekonomik, sosyal ve siyasal yapılara bağlı olarak, milli ekonomilerdeki kamu kesimi payı dönemler itibarıyla farklılıklar göstermiştir. Başta dünya çapında yaşanan ekonomik krizler

olmak üzere teknolojik ve sosyal gelişmeler devlet algısının değişiminde önemli rol oynamaktadır.

3

SORU:

Kamu kesimi ile özel kesim arasındaki ilişkiler genel ekonomi açısından kısaca değerlendiriniz.

CEVAP:

Kamu kesimi, yani devlet, kamusal mal ve hizmetlerin sunucusu durumundadır. Hanehalkları ve firmalar ise bu mal ve hizmetlerin karşılığında vergi öderler. Daha sonra devlet kamusal mal ve hizmet üretimini sürdürebilmek için bu vergileri üretim faktörü ile özel mal ve hizmet alımlarında kullanır. Kamu kesiminin bileşenleri bu süreçte ara malı girdileri kullandığı gibi diğer kamu kesimi bileşenlerinin çıktılarını da kullanmaktadır. Karma ekonomide kamu kesiminin büyüklüğü ekonomi üzerinde önemli etkiler yaratan kamu giderlerinin düzeyi ile ölçülür. Bu giderlerin içinde mal ve hizmet alımı ve üretim faktörü kullanımı için yapılan giderler önemli bir paya sahiptir. Ayrıca, kamu giderlerinin toplam miktarındaki ve bileşimindeki değişiklikler makroekonomik düzeyde istikrar ve büyüme açısından önemli faktörlerdir. Bir görüşe göre özel kesimin kârlılığını ve istikrarını sağlayan unsur kamu kesiminin kendisidir. Kamu kesiminin ekonominin bütününe etkileyecek kadar büyük tutulmasıyla gerektiğinde bütçe açığı verilerek ekonomik daralmaların şiddetinin azaltılması olanaklı hale gelir. Bir başka görüşe göre ise kamu giderlerinin aşırı artışı, yani kamu kesiminin aşırı büyümesi, enflasyonist sonuçlar doğurabileceği gibi, özel yatırımları dışlayarak ekonomik büyümenin azalmasına yol açabilir.

4

SORU:

Devletin giderlerini finansman biçiminin doğurduğu ekonomik sonuçlardan kısaca bahsediniz.

CEVAP:

Devletin giderlerini finansman biçimi önemli ekonomik sonuçlar doğurmaktadır. Bu finansmanda kullanılan vergi türleri ve bunların oranları veya miktarları bireylerin refah (fayda) düzeyini ve özel kesimin kaynaklarını nasıl dağıtacağına ilişkin kararlarını etkilemektedir. Vergi sistemi etkinlik ve eşitliği destekleyebileceği gibi, bunlara zarar da verebilmektedir. Bu çerçevede Türkiye'de görülen

durum ise özellikle 1980'li yıllardan sonra etkinliği sağlamak adına vergi sisteminde dolaylı vergilerin ağırlıkta olduğu bir vergi sistemine geçilmesi ve bunun karşılığında eşitlikten uzaklaşılması olmuştur.

5

SORU:

Bütçe açığı ve fazlası verilmesi durumlarında uygulanabilecek ekonomi politikalarından kısaca bahsediniz.

CEVAP:

Eğer bütçede bir açık veya fazla söz konusu ise, devlet tasarruf ile yatırım arasındaki dengeye ya da ödemeler dengesine (ihracat ile ithalat arasındaki dengeye) etki etmektedir. Bütçe açığı verilmesi durumunda bu açığın boyutu ve finanse edilme şekli makroekonomik istikrar için çok önemlidir. Bu açığın devlet borçlanması ile finanse edilmesi finansal piyasalar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Eğer bütçe fazlası verilirse, devlet ekonomideki tasarruf arzını artırma yoluna gidecektir.

6

SORU:

Kamu kesiminin ekonominin gidişinden etkilenebilmesi konusundan kısaca bahsediniz.

CEVAP:

Kamu kesimi ekonomiyi etkileyebildiği gibi ekonominin gidişinden de etkilenebilmektedir. Örneğin, bir ekonomik krizde kamu gelirleri düşer, değişmez veya çok az bir miktarda artar. Bu durum özellikle borçların ve bütçe açığının nispeten yüksek olması halinde kamu hizmetlerinin sunumunu azaltır. Ayrıca devlet verdiği kararların ekonomi üzerinde ters etki yaratması halinde bu kararlarının sonuçlarına da katlanmak zorunda kalır. Yüksek bütçe açıklarının daha yüksek faiz oranlarına neden olması ve böylece devletin faiz giderlerinin artması bunun en tipik örneğidir. Türkiye'de de 1994 ve 2000-2001 ekonomik krizlerinde kamu hizmetlerinin sunumu azalmış, yüksek miktarda bütçe açıklarının kapatılması için giderek daha fazla faiz yükü altına girilmiştir. Bu durum büyük bütçe açıklarının bu krizler sonrasında ısrarlı bir biçimde devam etmesinin en önemli nedeni olarak görülmüştür.

7

SORU:

Kamu kesiminin büyüklüğünün ölçülmesinde kullanılan kamu harcamalarının GSYH içerisindeki

oranının değerlendirilmesi yönteminden kısaca bahsediniz.

CEVAP:

Kamu harcamalarının GSYH içerisindeki oranı kamu kesiminin büyüklüğünün ülkelerarası karşılaştırılmasında en çok kullanılan ölçümdür. Burada reel harcamalar ve transfer harcamalarının toplamından oluşan toplam kamu harcamalarının dikkate alınması gerekmektedir. Kamu harcamalarının en çok kullanılan ölçüm yöntemi olmasının temel nedeni devletin bütçesini hazırlarken öncelikle kamu harcamalarını belirlemesidir. Devlet öncelikle yapması gereken faaliyetlerin neler olacağını belirleyerek daha sonra belirlenen ihtiyaçlara göre kaynak bulma yoluna gitmektedir. Bu durumda kamu harcamalarının ilke olarak öncelikle vergilerle karşılanması esassa da vergi gelirlerinin yeterli olmadığı durumlarda kaynak ihtiyacı borçlanma ile de finanse edilebilmektedir. Bu nedenle kamu harcamalarının boyutu kamu kesiminin kapsamını göstermek açısından öncelikli akla gelen göstergelerden biridir.

8

SORU:

Kamu kesiminin büyüklüğünün ölçülmesinde kullanılan kamu gelirlerinin GSYH içerisindeki oranının değerlendirilmesi yönteminden kısaca bahsediniz.

CEVAP:

Kamu kesiminin büyüklüğünün ölçülmesinde kamu gelirlerinin büyüklüğü de ölçü olarak ele alınabilir. İlk bakışta bir ülkedeki kamu harcamalarının kamu gelirleriyle sınırlı olacağı, bu bakımdan kamu harcamaların GSYH'ye oranının kamu gelirlerinin GSYH'ye oranıyla aynı olacağı akla gelebilir. Ancak kamu kesimi ihtiyaçları için harcama yaparken bu harcamaları sadece vergilerle finanse etmemekte, örneğin borçlanma gibi başka kaynaklara da başvurabilmektedir. Bu ölçünün kullanılmasında dikkat edilmesi gereken nokta hangi gelirlerin kamu gelirleri sayılacağı konusudur. Eğer kamu kesiminin genel ekonomi içerisindeki yeri ölçülmek isteniyorsa o zaman devletin egemenlik hakkına dayalı olarak zorla elde ettiği ve zorlama olmadan elde ettiği tüm gelirlerinin dikkate alınması gerekmektedir.

9

SORU:

Kamu kesiminin büyüklüğünün ölçülmesinde kullanılan kamu kesimi borçlanma gereğinin GSYH

içerisindeki oranının değerlendirilmesi yönteminden kısaca bahsediniz

CEVAP:

Kamu kesiminin büyüklüğünün ölçülmesinde kullanılan ölçülerden bir diğeri kamu kesimi borçlanma gereğinin (KKBG) GSYH'ye oranlanmasıdır. KKBG, kamu kesimini oluşturan tüm birimlerin toplam gelir ve gider durumları arasındaki farkı göstermekte ve kamu kesiminin toplam borçlanma ihtiyacını hesaplamakta kullanılmaktadır. KKBG geleneksel açığın ortaya çıkardığı olumsuz sonuçları kaldırmak ve ülkeler arasında daha anlamlı karşılaştırmalar yapmak açısından ortaya atılmıştır. Bu oran geleneksel açığın nakit bazında ölçümünü ifade etmektedir. Ayrıca oran genel kamu faaliyetlerinin yerleşik olmayan kişiler ve ülke ekonomisi üzerindeki etkilerinin anlaşılması bakımından önemlidir.

10

SORU:

Kamu kesiminin büyüklüğünün ölçülmesinde kullanılan kamu kesimi yatırımlarının toplam yatırımlara oranının değerlendirilmesi yönteminden kısaca bahsediniz.

CEVAP:

Kamu kesimi yatırımlarının toplam yatırımlara oranlanmasıyla kamu kesiminin boyutlarına ilişkin bir gösterge daha elde etmiş oluruz. Bu çerçevede, kamu yatırımlarının toplam yatırımlar içindeki payı artış gösteriyor ise kamu kesiminin büyüklüğünün arttığını söylemek olanaklıdır. Ancak bu artış her zaman bire bir kamu kesiminin büyüklüğünün arttığı anlamına gelmeyebilir. Kamunun yaptığı yatırımlara bakarak ekonomi içerisindeki büyüklüğü görülebilir. Bu oran kamunun ekonomide ne kadar kaynağı kullandığını gösterir. Ayrıca ekonomik yapının kamu ağırlıklı mı yoksa özel kesim ağırlıklı mı olduğunu ortaya koyar.

11

SORU:

Türkiye'de kamu kesiminin bileşenlerini özetleyiniz.

CEVAP:

Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de kamu kesimi çok bileşenli bir yapıya sahiptir. 2006 yılında yürürlüğe giren 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile kamu kesiminin yapısı önemli ölçüde yeniden tasarlanmıştır. Buna göre, Türk kamu kesimi genel yönetim kurumları ve kamu iktisadi teşebbüsleri (KİT'ler) olarak iki ana

kısımdan oluşmaktadır. Genel yönetim kurumları içerisinde ise ağırlık genel bütçeli kurumlar, özel bütçeli kurumlar ve düzenleyici ve denetleyici kurumların toplamından oluşan merkezi yönetim kurumlarındadır. Genel yönetim kurumlarının diğer bileşenleri sosyal güvenlik kurumları ve yerel yönetimlerdir. Bu Kanun'un dışında kalan döner sermayeler ile fonların da özünde kamu kesiminin birer bileşeni olduğu dikkate alınmalıdır.

12

SORU:

Türkiye kamu kesiminin bileşenlerinden olan genel bütçeli kurumlardan kısaca bahsediniz.

CEVAP:

Bu kurumlardan genel bütçeli kurumlar, tam kamusal veya yarı kamusal mal üreten ve finansmanı devlet bütçesinden yapılan kamu kurumlarıdır. Devlet tüzel kişiliğine dâhil olan ve 5018 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı cetvelde yer alan genel bütçeli idareler sundukları hizmetler karşılığında gelir elde etmeyen kurumlardır. Genel bütçeli daireler, kamu hizmeti üreten kuruluşlar olup tüm giderleri devlet tarafından toplanan genel bütçenin "B" cetvelinde görülen gelirlerle karşılanan kuruluşlardır. Bu kuruluşlar bütçelerine klasik bütçe ilkeleri özellikle tahsis ilkesi katı biçimde uygulanır, kendilerine ait özel gelirleri yoktur. Bütçe ilkelerine göre, bütçede ödenekler yasalarla belirlenen amaçlara uygun ve yasalarda belirlenen miktarlar içinde kullanılmak zorundadır. Yasama organı bütçe harcamalarını onaylarken, toptan değil harcama bölüm ve kalemleri halinde onaylamaktadır. Bu ilke uyarınca genel bütçeli kurumların bütçede belirlenen amaçlar için ayrılan ödeneklerin dışında bir amaçla harcama yapmaları mümkün olmamaktadır. Bütçeyle bu kurumlara tahsis edilen ödenekler belirtilen yıl için, belirtilen tutarda ve belirtilen amaçlarla kullanılabilir. Bu kurumların bütçesine bakıldığında sadece giderlere ait ödenekler görülmektedir. Sözü edilen kurumlar bütçenin kamu gelirlerinden kendisine tahsis edilen miktarda yararlanmaktadırlar.

13

SORU:

Türkiye kamu kesiminin bileşenlerinden olan özel bütçeli kurumlardan kısaca bahsediniz.

CEVAP:

Özel bütçeli kurumlar, bir bakanlığa bağlı ya da ilgili olarak belirli bir kamu hizmetini yürütmek için kurulan, gelir tahsis edilen, bu gelirlerden harcama yapma yetkisi

verilen, kuruluş ve çalışma esasları özel kanunla düzenlenen ve 5018 sayılı Kanun'a ekli (II) sayılı cetvelde yer alan kamu idareleridir. Kanunla kurulan özel bütçeli idareler farklı hizmet alanlarında faaliyet gösterirler. Devletin genellikle yarı kamusal mal ve hizmet üreten birimleridir.

14

SORU:

Düzenleyici ve denetleyici kurumları tanımlayınız.

CEVAP:

Ülkelere göre farklılıklar göstermekle beraber, devlet, piyasanın işleyişine çeşitli araçlarla ve belirli sınırlar içinde müdahale etmektedir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde piyasanın serbestleşmesi süreciyle beraber devlet, verimsiz olduğu tekel durumundaki bazı alanlardan çekilerek, bu alanları büyük ölçüde özel sektöre bırakmıştır. Kamu yararı nedeniyle özel sektöre bırakılan bu alanlarda devletin düzenleyici ve denetleyici bir rol üstlenmesi gerektiği düşüncesi de bu süreçte ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, devletin ekonomik ve sosyal amaçlarını gerçekleştirebilmek için yapmış olduğu her türlü düzenleme, regülasyon kavramını ifade etmektedir. Düzenleyici ve denetleyici kurumlar da bu amaçlarla oluşturulmaktadır. Düzenleyici ve denetleyici kurumlar; belirli sayıdaki kişiden oluşan karar organı olan; kanunla verilen belirli bir alanda esas itibarıyla düzenleme ve denetim yapmakla görev verilmiş ve yetkilerle donatılmış; mali ve idari özerkliğe sahip; yetkilerini kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak kullanan; yasalarında belirlenen ilkeler çerçevesinde hesap veren tüzel kişiliğe sahip kamu kurumları olarak tanımlanabilir. bu kurumlar; yasal çerçevede belirtilmiş özel statüleri ile birlikte, devletin kaynaklarından faydalanabilen, ancak yasama, yürütme ve yargı organlarına bağlı olan, sektörler göre düzenleme yapma ve denetleme görevlerini kendiliğinden gerçekleştirme yetkisi tanınmış kamusal kuruluşlardır.

15

SORU:

Türkiye'de düzenleyici ve denetletici kurumların yeri ve işleyişinden kısaca bahsediniz.

CEVAP:

Merkezi yönetim kapsamı içerisinde yer alan kurumlardan bir diğeri düzenleyici ve denetleyici kurumlardır. Özel kanunlarla kurul, kurum veya üst kurul şeklinde teşkilatlanan düzenleyici ve denetleyici kurumlar 5018 sayılı Kanuna ekli (III) sayılı cetvelde yer alan kurumlardır. Ülkemizde düzenleyici ve denetleyici kurumlar, 5018 Kanunda

sayılan sınırlı sayıdaki maddeye tâbi olmakla birlikte genel olarak Kanun kapsamı dışında tutulmakta; mali özerkliklerini zedeleyecek herhangi bir hükme yer verilmemektedir. Düzenleyici ve denetleyici kurumların denetim yapma ve yaptırım uygulama yetkileri bulunmaktadır. Kendi tüzel kişilikleri, ayrı bütçeleri ve kendi öz gelirleri olan bu kurumlar hesap ve nakit işlemlerini kendileri yürütmektedir. Düzenleyici ve denetleyici kurumlar mali yılsonunda oluşan gelir fazlalarını genel bütçeye aktarmaktadırlar.

16

SORU:

Sosyal güvenlik kuruluşları nelerdir? kısaca açıklayınız.

CEVAP:

Sosyal güvenlik, özünde, insanların yaşamlarında karşılaşacakları muhtemel ekonomik ve sosyal risklere karşı önceden gerekli önlemlerin alınarak kendilerine gelir sağlamak üzere oluşturulmuş kamu harcama programlarıdır. Sosyal güvenlik yoksulluk, işsizlik, gelecekle ilgili ekonomik belirsizlik, yaşlılık ve hastalık gibi sosyal tehlikelerin ortaya çıkaracağı olumsuzlukları hafifletmeyi ya da yok etmeyi sağlayan önlemleri içermektedir. Yaşamın içinde belirsizlik ve riskleri barındırması toplumdaki insanların kendilerini güvencede hissettirecek mekanizmalar aramasına neden olmuştur. Sosyal güvenlik insanların yaşam boyu karşılaşacakları ekonomik ve sosyal risklere karşı önceden gerekli önlemlerin alınarak kendilerine gelir sağlamak üzere oluşturulmuş kamu harcama programlarıdır. Bu programların kapsamında olan kuruluşlar da sosyal güvenlik kuruluşları olarak adlandırılmaktadır. Bir ülkede kamu hizmeti olarak sosyal güvenlik sisteminin oluşturulmasının gerekçesi, bu alanda bilgi edinmenin maliyetinin yüksek olması nedeniyle piyasa ekonomisinin başarısız olmasıdır. Diğer taraftan bireylerin sosyal güvenliğe kavuşmaları nüfus artış hızının ve suç işleme eğiliminin düşmesi, yoksulluk ve gelir eşitsizliklerinin azalması gibi bazı pozitif dışsallıklar yaratmaktadır.

17

SORU:

Türkiye'de sosyal güvenlik kurumlarından kısaca bahsediniz.

CEVAP:

Ülkemizde sosyal güvenlik kuruluşları kapsamında Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) ve Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü (İŞKUR)

bulunmaktadır. Türkiye'de sosyal güvenlik uygulamaları Cumhuriyet öncesinde görülsede modern anlamda, Türk sosyal güvenlik sistemi II. Dünya Savaşı sonrasında oluşturulmuştur. İlk olarak 1949 yılında T.C. Emekli Sandığı kurulmuş, 1945 yılında Sosyal Sigortalar Kurumu, 1971 yılında Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu kurulmuştur. 2002 yılının Kasım ayında Acil Eylem Planı çerçevesinde uygulamaya konulan Sosyal Güvenlik Reformu Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından yürütülmüştür. Sosyal güvenlik alanındaki üç kuruluşun (SSK, BAĞ-KUR, Emekli Sandığı) birleşmesi ile oluşan Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı, 20.05.2006 tarihli ve 26173 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu ile Kuruma yetki veren diğer kanunların hükümlerini uygulamak üzere kurulmuştur. SGK 2018 yılı itibarıyla Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı'nın ilgili kuruluşudur. Kurumun temel amacı ise, sosyal sigortacılık ilkelerine dayalı etkin, adil, kolay erişilebilir ve mali açıdan sürdürülebilir, çağdaş standartlarda sosyal güvenlik sistemini yürütmektir. Sosyal güvenlik sistemimizin bir diğer kurumu eski adı İş ve İşçi Bulma Kurumu olan Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü ise, 21 Ocak 1946 tarihinde 4837 Sayılı Kanun ile kurulmuştur. Temel amacı kamu istihdam hizmetlerini vermek olan kurumun görevi işçilere vasıflarına uygun iş; işverene de aradıkları vasıfta işçi bulmak olarak belirlenmiştir. İŞKUR, genel olarak iş ve işçi bulma amacını taşımakta, işgücü piyasasının istihdam aşamalarında da aktif rol oynamakta, işsizliğin önlenmesi için önlemler almakta, istihdamın geliştirilmesi, korunması ve yaygınlaştırılması için çeşitli girişimlerde bulunmakta ve İşsizlik Sigortası hizmetlerini yürütmektedir. Bu kapsamda kurumun amacı etkin bir işgücü piyasası bilgi sistemi aracılığıyla piyasanın ihtiyaçlarını tespit edip, bu doğrultuda işgücü arz ve talebini eşleştirmek, işgücü programları yoluyla istihdamı kolaylaştırmak, korumak ve artırmak, mesleki becerileri geliştirmek, işini kaybedenlere geçici gelir desteği sağlamak ve istihdama ilişkin tedbirleri sosyal diyalog içerisinde geliştirmek ve gerçekleştirmektir.

18

SORU:

Sosyal güvenlik sisteminde finansman sorunu yaratabilecek temel sorunları özetleyiniz.

CEVAP:

Sosyal güvenlik sisteminde finansman sorunu yaratabilecek temel sorunlar şu şekilde özetlenebilir:

- Emekliliğe hak kazanma yaşının siyasal kazanımlar için sıklıkla değiştirilmesi,
- Emeklilik hak kazanma yaşının nispeten düşük tutulması,

- Prim tahsilât sorunları,
- Prim affı uygulamaları,
- Erken emeklilik,
- Hızla yaşlanma sürecinin yaşlı bağımlılık oranı arttırması,
- Primlerinin düşük seviyede belirlenmesi,
- Kayıt dışı istihdam,
- Sosyal güvenlik sistemine ilişkin tutarlı devlet politikasının oluşturulamaması,
- Emekli sayısının yükselmesi,
- Toplanan prim gelirlerinin siyasi amaçlar doğrultusunda kullanılması,
- Prim karşılığı olmayan ödemelerin kurum kaynaklarından karşılanması,
- Kurumsal ve yönetsel sorunlar.

19

SORU:

Genel olarak döner sermayeli işletmelerin sahip olduğu temel özellikler nelerdir?

CEVAP:

Genel olarak döner sermayeli işletmelerin sahip olduğu temel özellikler şu şekilde sıralanabilir:

- Döner sermaye işletmelerinin kendilerine özgü kanunları vardır.
- Döner sermayeli işletmeler temel olan kamu görevlerini yerini getirmek zorundadırlar ve kapasite fazlasını değerlendirirler.
- Döner sermaye işletmeleri, yalnızca genel bütçe içindeki idarelere değil aynı zamanda özel bütçeli idareler de kurabilmektedir.
- Döner sermayeli işletmelerin sahip olduğu serbestlik ile kendilerine özgü bütçeleri vardır.
- Döner sermayeli işletmelerin tüzel kişilikleri yoktur.

20

SORU:

Döner sermayeli işletmelerin kuruluş amaçları nelerdir?

CEVAP:

Döner sermayeli işletmelerin kuruluş amaçları arasında;

- Temel kamu hizmetlerinin yanında ticari ve sınai gibi bazı hizmetlerin de sunulabilmesi,
- Kamu kaynaklarının kullanımı sonucunda atıl kapasitenin değerlendirilmesi,
- Toplumsal talep ihtiyacının bir kısmının karşılanması,
- Devlete ek gelir sağlanması,

- Sıkı bütçe kontrol ve denetiminden uzaklaşarak daha serbest olarak kaynak oluşturma arzusu, şeklinde sıralanabilir.

ÜNİTE 4: KAMU MALİYESİNDE KARAR ALMA

KAMU MALİYESİNDE KARAR ALMA

Piyasa ekonomisinde hangi mal ve hizmetlerin ne miktarda üretileceğine tüketicilerin bireysel talepleri belirlemektedir. Kamu ekonomisinde üretilcek hizmetlerin bileşimi bireysel talep ve fiyat süreci yerine siyasal süreç ile belirlenmektedir. Hizmet maliyetleri siyasi kararlar ile belirlenen ve ödeme gücüne göre alınan vergilerle ödenmektedir. Siyasal karar alma sürecinde bireyler tam kamusal mala olan taleplerini bireysel tercihlerinden farklı şekilde ortaya koyarlar. Kamusal mallar; birlikte tüketim, dışlanamamazlık, bedavacılık sorunu gibi nedenler bireysel taleplerin açıklanmasına engel olmaktadır. Siyasal karar alma mekanizmasının üzerinde durduğu temel sorun, bireysel tercihlerden toplumsal tercihe geçişi sağlamaktır. Siyasal karar alma sürecinde, kamusal mal ve hizmet üretimi için gerekli kaynak tahsisine, kamusal mal ve hizmetlerin ortak tüketim özelliği nedeniyle toplumdaki bireylerin birlikte karar vermeleri gerekmektedir.

SİYASAL KARAR ALMA SÜRECİNİN YAPISI

Demokratik siyasal rejimlerde kararlar halk (seçmen) tarafından alınmaktadır. Demokrasinin üç biçimi vardır:

1. Doğrudan demokrasi,
2. Temsili demokrasi,
3. Yarı doğrudan demokrasidir.

Demokrasi halkın egemenliğidir. Demokraside halk hem ülkeyi yönetecek temsilcileri yani merkezi yönetimi hem de yerel yönetimi seçmektedir. Doğrudan demokraside egemenliğin sahibi olan halk, karar almada bu hakkını kendisi kullanmaktadır. Doğrudan demokrasi nüfusu az olan yerde uygulanabilmektedir. Temsili demokraside ise egemenliğin sahibi halk, karar alma yetkisini, nüfusun fazla olması gibi teknik nedenlerle temsilcilere devretmektedir. Demokrasinin en önemli aracı seçimdir. Piyasa ve toplumsal karar alma mekanizmaları arasındaki başlıca farklar şunlardır:

- **Kesinlik derecesi:** Piyasa karar alma mekanizmasında kişi kararının sonucunu kesin olarak tahmin edebilir. Siyasal karar almada ise kişi tercihlerine uygun bir biçimde davranırsa bile, sonuçta alternatif tercihlerden hangisinin seçileceği belirli değildir. ortaya çıkan bu belirsizlik, seçmeni oyunu kullanırken alternatif tercihlere yöneltebilir.
- **Kararlara katılma:** piyasada alıcı ve satıcılar kendi kararlarının piyasa fiyatı üzerinde hiçbir etkisi olmadığı

kanısındadır. Bu nedenle tüketiciler piyasa karar alma mekanizmasının işleyişinde rolleri olmadığını düşünürler. Toplumsal karar alma mekanizmasında ise seçmen oyunun alınacak kararı etkileyeceği düşünür.

- **Alternatif tercihler yaklaşımı:** ihtiyaçların giderilmesinde alternatif tercihler arasında bir seçim yapmak gerekmektedir. Eğer piyasada azalan verimler yasası hakimse, birbirine alternatif olan tercihler görüş ayrılıklarına neden olabilir. Toplumsal karar almada gerçekleşen oylamada ise siyasal süreçte birinin seçilmesi, diğerinin seçilememesi anlamına gelir.
- **Sorumluluk derecesi:** Kişinin piyasada karar alması maddi fayda ve maliyetleri gerektirdiği halde siyasal karar almada seçmenin oyunu kullanmasıyla hemen elde edilecek bir fayda ya da maliyet yoktur.
- **Zorlama unsuru:** siyasal karar alma sürecinin piyasa mekanizmasına göre zorlayıcı unsuru vardır. Kişinin oy verdiği partinin kazanamaması durumunda seçmen başkalarının tercihlerine bağlı kalmaktadır.

SİYASAL KARAR ALMA SÜRECİNİN AKTÖRLERİ

Siyasal süreçte yer alan aktörler şunlardır:

- Fayda maksimizasyonu peşinde olan seçmen,
- Oy maksimizasyonu peşinde olan seçmen,
- Bütçe ve etkinlik alanı maksimizasyonu peşinde olan bürokratlar,
- Rant maksimizasyonu peşinde olan baskı ve çıkar gruplarıdır.

Seçmenlerin Karar Alma Sürecindeki

Rolü: Siyasal sürecin en önemli aktörü olan seçmen, bir toplumda yasalar çerçevesinde yönetici kadroyu seçimle iş başına getirme hakkına sahip olan vatandaş ifade eder. Bir ülke vatandaş olmasının kişiye sağladığı bir hak ve ödev olarak seçmenin, o ülkede görev yapacak yönetici kadrosunun belirlenmesi ile ilgili seçimlere katılımıyla ortaya çıkan davranışı, seçmen davranışıdır. Oy vererek seçimlere katılmak seçmenlerin siyasi kanaatlerini yansıtmak amacıyla ortaya koydukları en belirgin davranıştır. Seçmen davranışları üzerinde etkili olan faktörler şunlardır:

- **Aday:** Seçmen tercihini etkileyen faktörlerden biri adaydır. Seçmelerin oy verme davranışının şekillenmesine, özellikle yerel seçimlerde önemli bir unsurdur.
- **İdeoloji:** Değişik parti seçmenleri arasındaki ideolojik ayrılıkların seçim sürecinde önemli etkileri bulunmaktadır.

- **Lider:** Liderin siyasi partinin sahip olduğu kimliğin ve siyaset anlayışının temsilcisi olarak algılanması, siyasal partinin başarısını doğrudan etkilemektedir.
- **Gündem:** Seçmenlerin gündeminde bulunan ve çözüm bekleyen herhangi bir problem ve bunlara yönelik parti ve adayların bakış açıları, çözüm önerileri oyların yönünü belirlemede etkilidir.
- **Partiye olan bağlılık:** bu modelin temelinde seçmenin partiye karşı duyduğu bağlılık yatmaktadır. Bu bağlılık futbol takımı taraftarlığına benzetilmektedir.
- **İçinde bulunulan sosyo-ekonomik ortam, aile:** Referans grubu, kişinin tutumları, fikirlerini, değer yargılarını ve davranışlarını doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen insan topluluklarıdır. Seçmen oy verme kararını verirken referans gruplarından etkilenir. Oy verme temel olarak grup deneyimidir. Birlikte çalışan, yüz yüze ilişkilerin olduğu yakın çevre, aile, arkadaşlar ile kişinin doğrudan ilişkisi olmadığı şarkıcılar, sporcuların aynı adaya oy vermeleri muhtemeldir.
- **Partinin seçimi kazanma ihtimali:** Bu faktör, "Anthony Downs'un "Demokrasinin Ekonomik Teorisi" isimli eserinde "rasyonel tercih yaklaşımı" ile literatürde yerini almıştır. Bu yaklaşımın varsayımlarından biri şudur: kişi eğer tuttuğu partinin gerçekten kazanma şansı varsa, o partiye oy verecektir. Eğer tuttuğu parti hiç kazanma ihtimali yoksa, en sevmediği partinin kazanmasını engelleme ihtimali olan diğer bir partiye oy verecektir.
- **Medyada çıkan haberler:** Kitle iletişim araçları, yayınladıkları haber ve programlar ile sundukları bilgilerle seçmenin siyasi davranışının şekillenmesinde pay sahibidir.
- **Demografik Özellikler:** Toplum içindeki sınıf farkı, yaş, eğitim, cinsiyet, meslek ve gelir düzeyi siyasi seçimleri etkilemektedir.
- **Politik faktörler:** partiye duyulan sadakatin oluşumu seçmenin oy verdiği partinin doğru seçim olduğuna inanması ve bu kararına olan güveni, oy verme davranışının sadakate dönmesinde etkilidir.
- **Ekonomik faktörler:** Meslek, gelir düzeyi gruplarındaki farklılıklar kişinin faaliyetlerini ve siyasete katılımını etkiler.
- **Seçim sistemleri:** oyların kamu ekonomisinde karar verecek olan temsilcilere dönüştürülmesinde kullanılan teknik usullerdir. Seçim sistemi seçmenin partiye mi kişiye mi oy vereceği konusunda

etkilidir. Seçim sistemleri çoğunluk sistemi ve nispi temsil sistemidir.

Siyasi Partilerin Siyasal Karar Alma

Sürecindeki Rolü: Siyasi parti; bir program etrafında toplanmış, siyasal iktidarı elde etmek ya da paylaşmak amacını güden, süreklilik arz eden, örgüt özelliği gösteren kuruluşlardır. Siyasi partiler, devlet işlerine katılabilmek ve devlet etkinliklerinin biçim, amaç ve içeriğini belirleyebilmek amacıyla bir araya gelirler. Temsili demokrasiler, partili demokrasiler olarak işler. Siyasi partilerin 4 temel özelliği vardır:

- İktidarı doğrudan ele geçirmeye çalışırlar,
- Resmi üye tabanına dayanırlar,
- Hem özel konularda hem de toplumun ve ülkenin bütününe ilgilendiren konularda politikaya sahiptirler,
- Ortak bir ideolojik kimlik veya siyasi tercihlere sahip insanlardan oluşur.

Siyasi partiler şu 6 işlevi yerine getirmektedirler:

1. Halkı temsil etme
2. Siyasal devşirme: siyasi partilerin kendi içlerinde uyguladıkları aday gösterme ve seçim mekanizmasıdır.
3. Politika belirleme
4. Menfaatlerin birleştirilmesi
5. Siyasal sosyalleşme: bireylerin siyasi sisteme katılmalarıdır.
6. Mobilizasyondur.

Çıkar ve Baskı Gruplarının Siyasal Karar Alma

Sürecindeki Rolü: Çıkar grupları; ortak bir menfaat etrafında birleşmiş sosyal gruplardır. Baskı grupları ise, çıkar gruplarının özel bir durumu olup, kendi çıkarları için siyasi iktidarı çeşitli yöntemlerle etkilemeye çalışan çıkar gruplarıdır. Baskı gruplarının temel amacı rant kollamaktır. baskı grupları bireylerin birlikte hareket ederken güçlenme isteklerinden ortaya çıkmaktadır. Baskı grubunun siyasi iktidarı denetleme işlevi de vardır. Çıkar gruplarının politik konulardaki kararların kendi menfaatlerine uygun biçimde çıkması için, bu kararların alınmasında yer alan bileşenlerin üzerinde baskı kırmaya çalışması lobicilik faaliyetidir. Çıkar grupları kamuoyunu etkilemeye de çalışırlar.

Bürokrasinin Siyasal Karar Alma Sürecindeki

Rolü: Bürokrasi, siyasi karar alma mekanizmasının aldığı kararları uygulayan uzman kadrodur. Bürokrasinin uzmanlığa dayanması ve sürekliliği politikacılara karşı bir üstünlük sağlamaktadır. Demokrasilerde, bütçe üzerindeki temel kararları politikacılar vermesine karşın, bu kararlar bürokratlar tarafından uygulanır. Bürokrasi siyasi iktidara bilgi sunma konusunda tekel konumundadır. Bürokrasinin amacı kendi imkanlarını genişletmektir. Bu da bütçenin artmasına neden olmaktadır. Niskanen'e göre bürokratlar bürolarının veya yönettikleri dairelerin

büyükliğini arttırmaya çalışırlar. Bunun iki nedeni vardır: 1. yan gelir ve şöhreti arttırma isteği 2. kamusal mal ve hizmetlerin finansmanının bütçeden sağlanmasıdır.

SİYASAL KARAR ALMA SÜRECİNDE KARŞILAŞILAN TEMEL SORUNLAR

Kamu tercihleri teorisine göre; siyasal karar alma sürecindeki aktörlerin davranışlarındaki bazı sorunlar, toplumsal kararlarda etkinsizliğe yol açabilmektedir. Buchanan ve Tullock önde gelen kamu tercihi teorisi savunucularıdır. Politika biliminin ekonomik analizi kamu tercihi teorisidir. Teoride kamu ekonomisinin başarısızlığı ilkesinden hareket edilir. Teoriye göre karar alma mekanizması oluşurken 3 ilke ve varsayımdan yola çıkılır:

- Metodolojik Bireysellik İlkesi: Bir toplumda alınan bütün kararların özde toplumu oluşturan bireylerin tercihlerine göre alındığı ve şekillendiği kabul edilir. bireyler rasyonel davranış içerisinde kendi çıkarlarını maksimize edeceklerdir. Tüm kamusal kararların belirleyicisi bireysel tercihlerdir.
- Rasyonelite ve Maximand İlkesi: Kamu ekonomisinde temel amaç kamusal fayda maksimizasyonudur; kamu tercihi teorisi bunu reddeder. Bireylerin kararları rasyonel ve tutarlıdır ve tüm bireyler faydasını arttırmak için hareket eder.
- Politik Mübadele: Siyasal karar alma mekanizması, politik sürecin tarafları arasında gerçekleşen politik bir mübadeledir.

Kamu tercihleri teorisine göre kamu ekonomisinin başarısızlığına yönelik eleştiriler şunlardır:

- Rasyonel seçmenlerin bilgisizliği ve ilgisizliği: bireysel tercihlerden kolektif tercihlere geçişi sağlayan mekanizmaların etkin olarak çalışmasını engelleyen nedenlerden ilki seçmen bilgisizliği ve ilgisizliğidir. Bu bilgisizlik toplumdaki bireylerin eğitim ve kültür düzeylerinin benzer olmamasından kaynaklanır.
- Rant kollama: Çıkar ve baskı gruplarının devlet tarafından suni olarak yaratılan rantı elde etmeye yönelik davranışlar sergilemesine rant kollama denir. Bu çıkarlar bir transfer niteliğindedir. Bu transferler şu şekillerde ortaya çıkabilir: Monopol kollama, lisans kollama, kota kollama, sosyal yardım kollama, teşvik, tarife kollamadır.
- Oy ticareti: Siyasal partiler arasında karşılıklı politika desteklenmesi esasına dayanmaktadır. Bir parti tek başına karar alabilecek çoğunluğu sağlayamadığında,

diğer partiden daha sonra başka bir karar için destek verme şartı ile destek ister.

- Politik miyopluk: kamu ekonomisinde alınan karar ve yapılan uygulamalarda kısa vadeli düşünme yaygındır. Politikacılar, oylarını maksimize etmek için toplumu hoşnut etme amacına yönelik kısa vadeli politikaları tercih ederler.
- Ortanca seçmen teoremi: Siyasilerin oylarını arttırmak için toplumda en büyük çoğunluğu oluşturan ortanca seçmene yönelmesi, toplumdaki öteki seçmenlerin isteklerine duysız kalmasına yol açmaktadır.
- Bürokrasiden kaynaklanan sorunlar: bürokrasinin siyasi süreç açısından taşıdığı olumsuzluklar vardır. Kamu görevlilerinin kendi çıkarlarını maksimize etmeye odaklanmaları siyasi süreçte etkinsizliğe neden olmaktadır.

SORU-CEVAP

SORU:

Piyasa karar alma mekanizması ile siyasal karar alma mekanizması arasındaki en belirgin fark nedir?

CEVAP:

Piyasa karar alma mekanizması ile siyasal karar alma mekanizması arasındaki en belirgin fark; piyasa karar alma mekanizmasında satın alma birimi para olmasına rağmen, siyasal karar alma mekanizmasında satın alma biriminin kişilerin oyu olmasıdır.

2

SORU:

Demokrasilerde siyasal karar alma süreci kaç biçimde gerçekleşmektedir?

CEVAP:

Siyasal süreç her devletin örgütlenme yapısına göre farklı unsurlardan oluşmaktadır. Demokrasinin başlıca üç biçimi bulunmaktadır. Bunlar,

1. DOĞRUDAN DEMOKRASİ,
2. TEMSİLİ DEMOKRASİ,
3. YARI DOĞRUDAN DEMOKRASİ

şeklinde.

3

SORU:

Demokrasi kavramını açıklayınız?

CEVAP:

Demokrasi genel anlamıyla halkın egemenliği anlamına gelmekte ve anlam itibarıyla demokraside

halk, hem ülkeyi yönetecek temsilcilerini yani merkezî yönetimi hem de yereli yönetecek temsilcileri yani yerel yönetimi seçmektedir.

4

SORU:

Piyasa ve toplumsal karar alma mekanizmaları arasındaki başlıca farklar nelerdir?

CEVAP:

Piyasa ve toplumsal karar alma mekanizmaları arasındaki başlıca farkları; kesinlik derecesi, kararlara katılma, alternatif tercihlerin seçimi, sorumluluk derecesi ve zorlama unsuru olarak sıralanır.

5

SORU:

Alternatif tercihlerin seçimiyle ilgili bilgi veriniz?

CEVAP:

Alternatif Tercihlerin Seçimi: İhtiyaçların giderilmesinde alternatif tercihler arasında bir seçim yapmak gerekmektedir. Ortaya konulan bu alternatifler birbirlerinden farklıdır ve birbirleri ile çatışmaktadır. Eğer piyasaya azalan verimler yasası hâkim ise, bu durum birbirine alternatif tercihlerin çatışmalarına sebep olabilir. Örneğin bir bireyin piyasadan belirli bir mal ve hizmetten fazla miktarda talepte bulunması, bu mal ve hizmetlerin alternatiflerinin daha az birey tarafından talep edileceği anlamına gelmektedir. Eğer bütün bireyler belirli mal ve hizmetin daha fazla üretilmesini isterlerse, bu durum diğer alternatifler için daha az kaynak aktarılacak anlamına gelir. Toplumsal karar almada gerçekleşen oylamada ise durum bundan farklıdır. Siyasi süreçte birinin seçilmesi, diğerinin seçilmemesi anlamına gelmektedir. Bir başka deyişle birinin seçilmesi diğer alternatifin engellenmesi demektir.

6

SORU:

Siyasal süreçte yer alan aktörler nelerdir?

CEVAP:

Siyasal süreçte yer alan aktörleri;

- **FAYDA MAKSİMİZASYONU PEŞİNDE OLAN SEÇMENLER,**
- **OY MAKSİMİZASYONU PEŞİNDE OLAN SİYASİ PARTİLER,**
- **BÜTÇE VE ETKİNLİK ALANI MAKSİMİZASYONU PEŞİNDE OLAN BÜROKRATLAR VE**

- **RANT MAKSİMİZASYONU PEŞİNDE OLAN BASKI VE ÇIKAR GRUPLARI OLARAK SIRALAYABİLİRİZ.**

7

SORU:

Seçmen davranışları üzerinde etkili olduğu düşünülen bazı faktörler nelerdir?

CEVAP:

Seçmen davranışları üzerinde etkili olduğu düşünülen bazı faktörler aşağıda açıklanmıştır:

- **ADAY**
- **İDEOLOJİ**
- **LİDER**
- **GÜNDEM**
- **PARTİYE OLAN BAĞLILIK**
- **İÇİNDE BULUNULAN SOSYO-EKONOMİK ORTAM, AİLE**
- **PARTİNİN SEÇİMİ KAZANMA İHTİMALİ**
- **MEDYADA ÇIKAN HABERLER**
- **DEMOGRAFİK FAKTÖRLER**
- **POLİTİK FAKTÖRLER**
- **EKONOMİK FAKTÖRLER**
- **ÇOĞUNLUK SİSTEMİ**
- **NİSPİ TEMSİL SİSTEMİ**

8

SORU:

Seçmen davranışları üzerinde etkili olduğu düşünülen faktörlerden partiye olan bağlılık kavramını açıklayınız?

CEVAP:

PARTİYE OLAN BAĞLILIK: Seçmenin oy verme davranışına yönelik olarak geliştirilen teorik yaklaşımlardan biri de literatürdeki yaygın ismiyle partiye özdeşleşme modelidir. Bu modelin temelinde seçmenin bir partiye karşı duyduğu bağlılık yatmaktadır.

9

SORU:

Siyasi partilerin temel nitelikleri nelerdir?

CEVAP:

Siyasi partiler, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. Çağımızda temsili demokrasiler, partili demokrasiler olarak işlemektedir. Siyasi partilerin dört temel niteliği şu şekilde sıralanabilir:

- **İKTİDARI DOĞRUDAN ELE GEÇİRMEME ÇALIŞIRLAR.**

- **RESMİ ÜYE TABANINA DAYANIRLAR.**
- **HEM ÖZEL KONULARDA HEM DE TOPLUMUN VE ÜLKENİN BÜTÜNÜNÜ İLGİLENDİREN KONULARDA POLİTİKALARA SAHİPTİRLER.**
- **ORTAK BİR İDEOLOJİK KİMLİK VEYA SİYASAL TERCİHLERE SAHİP İNSANLARIN OLUŞTURDUĞU BİR ÖRGÜTTÜR.**

10

SORU:

Siyasi partilerin işlevleri nelerdir?

CEVAP:

Siyasi partiler şu altı işlevi yerine getirmektedirler: Temsil, Siyasal devşirme, Politika belirleme, Menfaatlerin birleştirilmesi, Siyasal sosyalleşme ve Mobilizasyon

11

SORU:

Çıkar ve baskı grupları hakkında bilgi veriniz?

CEVAP:

Çıkar grupları, ortak bir çıkar etrafında birleşmiş sosyal gruplardır. Baskı grupları ise, çıkar gruplarının özel bir durumunu teşkil etmekte olup, kendi çıkarları için siyasal iktidarı çeşitli yöntemlerle etkilemeye çalışan çıkar gruplarıdır. Yani, çıkar grubu ile baskı grubu arasındaki temel fark, siyasal iktidarı etkileme olayıdır. Bir çıkar grubu, kendi ortak çıkarları için siyasal iktidarı etkilemeye çalıştığı zaman baskı grubu kimliği kazanmaktadır.

12

SORU:

Kamu Tercihi Teorisi'ne göre karar alma mekanizması oluşurken hangi ilke ve varsayımdan yola çıkılmaktadır?

CEVAP:

Kamu Tercihi Teorisi'ne göre karar alma mekanizması oluşurken şu üç ilke ve varsayımdan yola çıkılmaktadır:

- **METODOLOJİK BİREYSELÇİLİK İLKESİ**
- **RASYONALİTE VE MAXİMAND İLKESİ**
- **POLİTİK MÜBADELE (MÜBADELE PARADİGMASI)**

13

SORU:

Metodolojik bireysellik ilkesi hakkında bilgi veriniz?

CEVAP:

Bir toplumda alınan bütün kararların özde toplumu oluşturan bireylerin tercihlerine göre alındığı ve şekillendiği kabul edilmektedir. Teoriye göre bireyler rasyonel davranış içerisinde ve bu şekilde davrandıkları için kendi çıkarlarını maksimize edeceklerdir. Buna göre toplumda tüm sosyal ve bireysel kararlar birey tercihlerine göre belirlenir. Tüm kamusal kararların belirleyicisi bireysel tercihlerdir.

14

SORU:

Rasyonalite ve Maximand ilkesi hakkında bilgi veriniz?

CEVAP:

RASYONALİTE VE MAXİMAND İLKESİ: Kamu tercihi teorisi kamu ekonomisinde temel amaç olarak kabul edilen kamusal faydanın maksimizasyonunu reddetmektedir. Bireylerin kararları rasyonel ve tutarlıdır ve bu açıdan tüm bireyler faydasını artırmak için hareket edeceklerdir. Bu ilke bağlamında, kamu tercihi teorisi kamu kesimindeki amacın kamu yararını en çoklaştırmak olduğu tezine karşı çıkar. Kamusal karar sürecinde herkes bulunduğu konuma göre kendi çıkarını en çoklaştıracak tercihlerde bulunur. Özel tercihlerde olduğu gibi kamusal tercihlerde de özel çıkar mefhumu geçerlidir. Bu bağlamda, seçmenler faydalarını; siyasal partiler oylarını; bürokratlar bütçelerini; çıkar grupları ise rantlarını en çoklaştırmak isterler.

15

SORU:

Politik Mübadele (Mübadele Paradigması) hakkında bilgi veriniz?

CEVAP:

POLİTİK MÜBADELE (MÜBADELE PARADİGMASI): Teoriye göre, siyasal karar alma mekanizması, politik sürecin tarafları arasında gerçekleşen politik bir mübadeledir. Seçmenlerle politikacılar arasında bir çıkar sağlama ticareti vardır. Özel ekonomideki piyasa mübadelesinde olduğu gibi kamu ekonomisinde de politik mübadele geçerlidir. Buchanan, bu ilkeyi, bireysel çıkarın mevcut olması durumunda başka bir çıkar söz konusu değildir.

16

SORU:

Kamu Tercihleri Teorisi tarafından kamu ekonomisinin başarısızlığına yönelik geliştirilen eleştiriler nelerdir?

CEVAP:

Kamu Tercihleri Teorisi tarafından kamu ekonomisinin başarısızlığına yönelik geliştirilen eleştiriler;

- **RASYONEL SEÇMENLERİN BİLGİSİZLİĞİ VE İLGİSİZLİĞİ**
- **RANT KOLLAMA,**
- **OY TİCARETİ,**
- **POLİTİK MİYUPLUK,**
- **ORTANCA SEÇMEN TEORİSİ,**
- **BÜROKRASİDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR ŞEKLİNDEDİR.**

17

SORU:

Rant kollama nedir ve transfer biçimleri nelerdir, bilgi veriniz?

CEVAP:

Rant Kollama: Çıkar ve baskı gruplarının Devlet tarafından suni olarak yaratılan rantı elde etmeye yönelik davranışlar sergilemesine rant kollama denilmektedir. Rant kollama faaliyeti sonucunda elde edilen çıkarların temel niteliği bu çıkarların bir transfer niteliğinde olmalarıdır. Bu transferler altı değişik biçimde ortaya çıkabilmektedir:

- **MONOPOL KOLLAMA**
- **TARİFE KOLLAMA**
- **LİSANS KOLLAMA**
- **KOTA KOLLAMA**
- **SOSYAL YARDIM KOLLAMA**
- **TEŞVİK (SÜBVANSİYON) KOLLAMA**

18

SORU:

Politik miyopluk hakkında bilgi veriniz?

CEVAP:

Politik miyopluk: Kamu ekonomisinde alınan karar ve yapılan uygulamalarda kısa vadeli düşünme alışkanlığıdır. Politik miyopluk ile ifade edilmek istenen politikacıların oylarını maksimize etmeyi sağlamak için toplumu hoşnut etme amacına yönelik kısa vadeli politikaları tercih etmeleridir. Tekrar seçilebilme kaygısı ile siyasi iktidarın, ekonomiye katkıları olacak yatırım projeleri yerine kısa dönemde seçmenlere doğrudan fayda sağlayabilecek ve oy garantisi getirecek projelere imza atması sonucu ortaya çıkmaktadır. Uzun dönemli ekonomiye faydalı olacak politikalar yerine kısa vadeli politikaların uygulanması kamuda fayda,

verimlilik ve tutumluluk fonksiyonlarının gerçekleştirilememesine neden olmaktadır. Politik miyopluk özellikle seçim dönemlerinde politikacıların seçmen tabanlarının tercihlerine yönelik harcamalarını arttırması, kısa vadeli ekonomik olarak zararlı popülist ekonomik harcamaları ve politikaları takip etmesi durumudur.

19

SORU:

Ortanca seçmen teoremi hakkında bilgi veriniz?

CEVAP:

Ortanca Seçmen Teoremi: Siyasilerin oylarını arttırmak amacıyla toplumda en büyük çoğunluğu oluşturan ortanca seçmene yönelmesi, toplumdaki öteki seçmenlerin isteklerine duyarsız kalınmasına yol açmakta ve bu durum da kamunun etkin çalışmasını önlemektedir. Siyasal partiler iktidara gelebilmek için programlarında oylarını en çoklaştıracak politikaları yer vermek durumundadır. Programlarında toplum üyelerinin çoğunluğunu ilgilendiren sorunlar yer almalıdır. İktidara geldiklerinde ise bu programı uygulamak durumundadırlar. Siyasal etiğin böyle gerektirmesine karşın, çoğu zaman parti programları göstermelik bir belgeden öteye geçememektedir. Siyasal partilerin programları karşılaştırıldığında içeriğin çoğunlukla temenniden ibaret olduğu ve hemen tüm parti programlarının birbirine yakınlık arz ettiği göze çarpmaktadır. Bazı partilerin diğerlerinden konu olarak farklı birkaç özgün politikası bulunabilmektedir. Bazen bir parti oldukça büyük bir oranda seçmen tercihleri sonucunda iktidara gelebilir. İktidara gelen siyasi partinin çoğunluğun tercihleri doğrultusunda partizanca tutumlar içine girerek sadece kendi seçim bölgelerine hizmet götürmesi demokrasinin zedelenmesi ve toplumda ayrıcalıklı kesimlerin doğmasına neden olacaktır. Siyasal partilerin oy maksimizasyonu güdüsüyle hareket etmeleri ve bu kapsamda kendi özel faydalarını artırma düşünceleri kaynak dağılımında etkinlik sorunlarına yol açabilmektedir. Siyasal partilerin oy kaygıları kaynakların bu kaygılar çerçevesinde dağılımına yol açarak etkinsizlik ortamı yaratır.

20

SORU:

Oy ticareti nedir?

CEVAP:

Oy ticareti: Oy ticareti, siyasi partiler arasında karşılıklı politika desteklenmesi esasına dayanmaktadır. Siyasal parti temsilcilerinin oylarını kişisel çıkarları karşılığında kullanmaları görevi kötüye kullanmadır. Bu durumda seçilen temsilci seçmenin

tercihini kötüye kullanmış olacaktır. Ayrıca siyasi partiler belirli konularda öncelikli programlarının ya da politikaların desteklenmesi için başka siyasi partilerle uzlaşmaya varmaya çalışabilmektedirler. Bu süreçte bir parti tek başına karar alabilecek çoğunluğu sağlayamadığı için, diğer partiden daha sonra başka bir karar için destek verme şartı ile destek ister.

21

SORU:

Kamu Tercihi Teorisinin öncüleri kimlerdir?

CEVAP:

Buchanan, Tullock ve Downs gibi kamu tercihi teorisyenleri, kamu ekonomisindeki aktörlerin tıpkı bireyler gibi rasyonel davrandıklarını ve egoistçe hareket ettiklerini savunmaktadır. Kamu Tercihi Teorisi adıyla anılan teori özellikle J. M. Buchanan'ın katkılarıyla geliştirilmiş teodir. Bu teodinin öncülüğünü Nobel ödüllü iktisatçı James Buchanan yapmıştır. Kamu Tercihi Teorisi'nde Buchanan'dan sonra gelen isim Gordon Tullock'dur.

ÜNİTE 5: KAMU HARCAMALARI

KAMU HARCAMALARI KAVRAMI

Kamu harcamaları, devletin mal ve hizmet alımları için yaptığı harcamaların genel adıdır. Bu hizmet alımları devletin yüklendiği yeni görevler doğrultusunda kalkınma hızını arttırmak, gelir dağılımını iyileştirmek ve kaynak dağılımını düzeltmek şeklinde de olabilmektedir. 5018 sayılı "Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu"nın amacı, kalkınma planları ve programlarda yer alan politika ve hedefler doğrultusunda, kamu malı yönetiminin yapısını ve işleyişini, kamu bütçelerinin hazırlanmasını, uygulanmasını, tüm malı işlemlerin muhasebeleştirilmesini, raporlanmasını ve malı kontrolü düzenlemektir. Kamu harcamalarını açıklayan iki görüş bulunmaktadır. Bunlar kamu harcamalarını geniş anlamda açıklayan "sosyoekonomik tanım" ve kamu harcamalarını dar anlamda açıklayan "hukuki tanım" dır.

Geniş anlamda kamu harcaması: Geniş anlamda kamu harcaması, devlet bütçesi kapsamının dışında kalan ve kamu kesimini oluşturan unsurlar olan; genel bütçe, özel bütçe, düzenleyici ve denetleyici kurum bütçeleri, yerel yönetimler, fonlar, sosyal güvenlik kurumları, döner sermayeli kurumlar, KİT'ler ile diğer kamu kurumlarının harcamalarını da içermektedir. Sosyoekonomik tanıma göre devletin sosyal hayatla ekonomik faaliyetlerdeki rolü ve devleti karakterize eden kamu gücü göz önünde bulundurulmaktadır. Bu yaklaşımla devlet kalkınma ve büyüme hızını arttırmak, gelir dağılımını düzeltmek gibi amaçları gerçekleştirmek için bazen doğrudan mal ve

hizmet alımına yönelirken bazen de özel kesime karşılıksız ödemeler yapmaktadır.

Dar anlamda kamu harcaması: Dar anlamda kamu harcamaları yaklaşımı, Maurice Duverger tarafından hukuki tanım olarak ifade edilmektedir. Buna göre, kamu harcamasını tanımlamada harcamayı yapan kurumun hukuki kimliği göz önünde bulundurulmaktadır. Genel olarak bakıldığında dar anlamda kamu harcamaları, merkezi hükümet bütçesiyle yapılan harcamalarla özel bütçeli kamu idareleri tarafından yapılan harcamaları ifade eder. Dar kapsamlı kamu harcamaları yaklaşımı, geniş kapsamlı kamu harcamaları yaklaşımına nazaran genel kabul gören bir yaklaşım olmuştur. Bunun nedeni, geniş anlamda kamu harcaması boyutlarının belirlenmesindeki güçlükler, fon akımlarının sağlıklı olarak belirlenememesi, özel kesim finansmanında kamu payının net bir biçimde ortaya konmamasıdır.

KAMU HARCAMALARININ SINIFLANDIRILMASI

Kamu harcamalarında sınıflandırılması şu nedenlerden dolayı yapılmaktadır:

- Harcamalarda açıklık ilkesinin yerine getirilmesi,
- Savurganlık ve keyfilikten kaçınmayı kolaylaştırma,
- Bütünü oluşturan grupları daha iyi görme,
- Kamu yönetiminin daha hızlı ve daha az maliyetle verimli ve etkin çalışmasına katkı sağlama,
- Harcama programlarını daha iyi hazırlama,
- Yıllık harcama programlarıyla bütçe arasında daha iyi ilişki kurma,
- Belli harcama grupları arasında karşılaştırma yapabilmidir.

Kamu harcamaları idari, fonksiyonel ve ekonomik olarak sınıflandırılmaktadır.

İdari Sınıflandırma: İdari sınıflandırma, kamu harcamalarının, kamu hizmetini yürüten kurumlar bazında sınıflandırılmasıdır. Ekonomik analizler için yeterli değildir. Çünkü bu sınıflandırma, kamu harcaması yapan dairelerin idari tablosuna göre zaman ve mekâna bağlı olarak değişebilir. Bu durum zaman aralıklarıyla aynı kuruluşun harcamalarının incelenmesini zorlaştırır, uluslararası karşılaştırmalar için de aynı durum söz konusudur. İdari sınıflandırma organik sınıflandırma olarak da adlandırılmaktadır. İdari sınıflandırmanın sağladığı önemli kolaylıklar da vardır. Bunlar:

- Kamu hizmetlerini gerçekleştirecek kuruluşların tespiti,
- Fayda maliyet analizleri yoluyla tercihlerin belirlenmesi,
- Savurganlıkların önlenmesi,

- Bütçenin yapımında harcamaların muhasebeleştirilmesi ve denetiminin sağlanmasıdır.

Fonksiyonel Sınıflandırma: Fonksiyonel sınıflandırma, kamu harcamalarının amaçlara yönelik hizmetler bazında sınıflandırılmasıdır. İşlevsel ve görevsel sınıflandırma olarak da adlandırılmaktadır. Bu sınıflandırma eğitim, sağlık, ulaştırma, savunma, adalet, ekonomik yönlü hizmetler ve genel hizmetleri kapsamaktadır. Toplam maliyetin saptanmasının yanında birim maliyetin belirlenmesinde, birim maliyete etki eden faktörlerin gözden geçirilerek hizmette etkinlik sağlamaya, harcanan parayla elde edilen fayda arasında karşılaştırmalar yapmaya olanak tanınması gibi avantajları bulunmaktadır. Aynı kamu hizmetlerinin, bazı durumlarda, farklı kamu kuruluşları tarafından gerçekleştirilmesi bu sınıflandırmayı ve bunun bir uzantısı olan aynı hizmet için yapılan toplam harcamaların belirlenmesini güçleştirmesi gibi dezavantajları da bulunmaktadır. Hizmetlerin karşılıklı olarak birbirlerini etkilemeleri ve diğer hizmetlerle ilgili olarak fayda yaratması da oluşturduğu sıkıntılardan biridir.

Ekonomik sınıflandırma: Ekonomik sınıflandırma, kamu harcamalarının toplam hasılaya katkısı bazında sınıflandırılmasıdır. Bir değer yaratan, yani GSMH'ya katkıda bulunan harcamalar, yatırım ve cari harcamalardır. Buna karşılık o dönemin GSMH'sına bir katkıda bulunmayıp, bir aktif transferi karşılığında yapılmış harcamalar, transfer harcamalarını oluşturmaktadır. İktisadi amaçlarla ilgili görevler sonucunda ortaya çıkan harcamalar, gerçek harcamalar ve transfer harcamaları şeklinde bir ayrıma tabi tutulabilir.

Gerçek harcamalar: Devletin, dolaylı ya da dolaysız bir tarzda üretim faktörlerinin ya mülkiyetine ya da kullanma hakkına sahip olmasını sağlayan harcama türüdür. Gerçek harcamalar, toplam arza katkı yapan devlet hizmetlerinin bedelidir. Gerçek harcamalar teriminin yerine reel harcamalar, faktör harcamaları, efektif harcamalar, mal ve hizmet alım harcamaları gibi terimler de kullanılmaktadır. Memurlara yapılan maaş ödemeleri gerçek harcamalar kapsamındadır. Gerçek harcamalar, cari ve yatırım harcamaları olarak iki başlık altında incelenebilir.

Cari harcamalar: Mevcut üretim kapasitesini kullanmak için gerekli mal ve hizmet bedellerinden oluşur. Bunlar; ek çalışma ücreti, hizmet alımı ve demirbaş alımlarından oluşur. Cari harcamalar, daha çok devletin yüklendiği kamu hizmetlerinin yapılabilmesi için gerekli idari hizmetleri sağlamaya ve sürdürmeye yarar. Cari harcamalar her yıl tekrarlanır. Genellikle faydası bütçe dönemi içerisinde tüketilir.

Bazı kamu harcamalarının etkileri döneminde yok olmadıkları gibi, gelecek dönemlere de geçtiği halde bunların nesnel varlıklar halinde olmamaları cari harcamalar olarak nitelendirilmelerine neden olmaktadır. **Kalınma carileri** olarak isimlendirilen eğitim ve sağlık harcamaları; üretici güç olarak, insan üzerinde gelecek dönemlere kalıcı etkileri bulunmaktadır. Oysa kamu muhasebesinde eğitim ve sağlık harcamaları cari harcama olarak değerlendirilmektedir.

Yatırım harcamaları: Yatırım harcamaları, üretim kapasitesini artırmak için yapılan, üretim faktörlerinin verimliliğini artıran ve faydası birden fazla yıla yayılan dayanıklı mallar için yapılan harcamalardır. Bunlar; yollar, yapılar, barajlar, tesisler vb. şeklindedir. Devlet ekonomik kalkınma, tam istihdam, fiyat istikrarı ve adil gelir dağılımının sağlanmasında yatırım harcamalarından yararlanır. Cari harcamalar yapılmadan, yatırım harcamaları yoluyla üretimi arttırmak mümkün değildir.

Yatırım harcamaları, GSMH'ya katkıda bulunarak kamu sektöründe sermaye birikimine yol açar ve ülke ekonomisinin üretim gücünü artırır. Yatırım harcamalarının etkisi uzun dönemde ortaya çıkacağından hükümetler bazı dönemlerde bu tür harcamalardan kısıntı yaparlar. Bunun sonucunda ekonominin üretim gücü daralır ve ekonomik büyüme sınırlanmış olur.

Transfer harcamaları: Satın alma gücünün özel şahıslar ya da sosyal tabakalar arasında el değiştirmesine yol açan kamu harcamalarıdır. Diğer bir ifade ile kamu harcamaları ekonomide mal ve hizmet akımları meydana getirmiyorlarsa bu harcamalara transfer harcamaları denir. Bu harcamalar, kamu sektöründen diğer sektörler satın alma gücü aktarırlar. Ulusal üretim kapasitesi üzerinde doğrudan etkisi yoktur.

Transfer harcamaları dört grupta toplanabilir:

- İktisadi transferler: devletin iktisadi devlet teşekküllerinin yatırımlarına katkıda bulunmak amacıyla yaptığı transferlerdir.
- Mali transferler: devletin özel bütçeli kuruluşlar ve yerel yönetimlere yaptığı transferlerdir.
- Sosyal transferler: devletin sosyal amaçlarla yaptığı transferlerdir. Emekli sandığı, dernek ve yardım kuruluşlarına yapılan yardımlar ve öğrenci bursları gibi.
- Borç ödemeleri: bütçe yılı içinde ödenmiş giderlerin, takip eden yıllarda ödenmesi, transfer ödemesi sayılır. Devletin iç ve dış borçlanmalar karşılığında ödediği faizler, borç taksitleri, önceki yıllara ait ödenmemiş giderlerle geçmiş yıllara ait borçlardır.

TÜRKİYE'DE KAMU HARCAMALARININ SINIFLANDIRILMASI

Kurumsal sınıflandırmada, bütçe sistemi içinde yer alan idari yapı temel alınmıştır. Kurumsal sınıflandırma, siyasi ve idari sorumluluğun belirlenmesini ve performans sorumlularının belirlenmesini hedeflemektedir. Aynı anayasal otoriteye tahsis edilen kaynakların, aynı kodda yer alması benimsenmiş olup, bütçe türleri itibarıyla gruplandırma bunun istisnasıdır. Türkiye’de dört düzeyli bir kodlama benimsenmiştir. (Tablo 5.1) Fonksiyonel sınıflandırma devlet faaliyetinin türünü göstermek amacıyla tasarlanmıştır. (S: 92, Tablo 5.2)

Finansman tipi sınıflandırma harcamanın hangi kaynakla finanse edildiğini gösterir. (Tablo 5.3)

Ekonomik sınıflandırma, devlet faaliyetlerinin, milli ekonomi üzerindeki etkilerine göre gruplanmasıyla oluşturulmuştur. (Tablo 5.4)

KAMU HARCAMALARININ ARTIŞI

Kamu harcamalarında oluşan artışlar, görünürde artışlar ve gerçekte artışlar olmak üzere iki başlıkta incelenir.

Kamu harcamalarının Görünürde Artış

Nedenleri: Topluma sunulan mal ve hizmetlerde kalite ya da miktar olarak bir artış olmazken, kamu gider tutarlarında bir artış meydana gelebilir. Bu görünürde artış ifade eder. Kamu harcamalarının görünürde artış nedenleri, paranın satın alma gücünün düşmesi, bütçe sistemlerinin değişmesi, ülke yüzölçümü ve nüfusun artmasıdır.

PARANIN SATIN ALMA GÜCÜNÜN

DÜŞMESİ: Kamu harcamalarının görünürde artmasının nedenlerinden biridir. Paranın değer kaybetmesi sonucunda paranın satın alma gücünde ortaya çıkan azalışlar, kamu hizmetlerinin gerçekleştirilmesi için katlanılması gereken giderlerinde görünüşte yani nominal olarak artmasına yol açmaktadır.

BÜTÇE SİSTEMLERİNİN DEĞİŞMESİ: 20. yüzyıl başlangıcına kadar devlet bütçeleri safi bütçe usulüne göre düzenlenirken daha sonra gayri safi usule geçilmiştir. Bu değişiklik ile gelir ve gider kalemlerinin birbirine mahsubu yapılmaksızın gösterilmesi bütçe rakamlarının görünürde yükselmesine neden olmuştur.

ÜLKE YÜZÖLÇÜMÜ VE NÜFUSUN

ARTMASI: Ülke yüzölçümünün ve nüfusun artmasına paralel olarak hizmet harcamalarında da bir artış meydana gelir. Sağlık, eğitim, konut, ulaşım, altyapı vb. konulardaki harcamalarda kamu giderlerinin büyümesine neden olmaktadır.

Kamu Harcamalarının Gerçek Artış

Nedenleri: Kamu harcamalarının topluma sunulan mal ve hizmetlerin kalitesi ve miktarında meydana gelen artışla birlikte artmasıdır. Ekonomik nedenler, teknolojik nedenler, sosyal nedenler, askeri nedenler, siyasi nedenler bu gruba girer.

EKONOMİK NEDENLER: Sosyal devlet anlayışının gereği olarak devletler yeni görev ve

sorumluluklar yüklenmiştir. Buna bağlı olarak da devletin ekonomik ve sosyal alanda daha fazla yer alması ve daha fazla harcama yapması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bunun dışında şehirlerin büyümesiyle alt yapı yatırımları da kamu harcamalarını artırmıştır.

TEKNOLOJİK NEDENLER: Dünyada meydana gelen teknolojik gelişmeler neticesinde devletler de bu teknolojik gelişmelere ayak uydurmak zorunda kalmışlardır. Bunlar da kamu harcamalarında artışa neden olmaktadır. Bunun dışında kamu fonları ile Ar-ge faaliyetleri desteklenmekte, hükümetler kamu araştırma sisteminin güçlenmesiyle bunların yeni buluşlarla verimliliğinin artmasına yönelik bir takım reformlar ortaya koymaktadırlar.

SOSYAL NEDENLER: Toplumsal değişimle birlikte ortaya çıkan yeni sosyal hizmetler kamu harcamalarında artışa neden olmaktadır. Koruyucu ve önleyici sağlık hizmetleri, yaşlı ve sakatlara yönelik yapılan yardımlar bunlara örnektir.

ASKERİ NEDENLER: Savaş uygulaması sonucu ortaya çıkan maliyetler, milli savunmayı sağlamaya yönelik çalışmaların doğurduğu maliyetler ve savaş sonrası dönemde ortaya çıkan ve karşılanması gereken maliyetler askeri nedenlerle ortaya çıkan kamu harcamalarındaki gerçek artışlardır.

SİYASİ NEDENLER: Seçim dönemlerinde partilerin kendi aralarındaki kamu kaynaklarının kullanımı açısından rekabetleri ve partilerin siyasi görüşlerine bağlı olarak ekonomi politikalarında meydana getirdikleri değişiklikler kamu harcamalarında farklılıklar meydana getirebilmektedir.

KAMU HARCAMALARININ ARTIŞINI AÇIKLAMAYA YÖNELİK GÖRÜŞLER

Ülkelerin tarihsel gelişimleri incelendiğinde kamu harcamalarında sürekli bir artış eğilimi gözlenmektedir. Bu artış eğilimin nedenleri hakkında da çeşitli görüşler ortaya konmuştur.

WAGNER KANUNU: Wagner’e göre kamusal mal ve hizmetlere yönelik talep sürekli artarken vergi gelirlerinde aynı oranda bir artış olmadığı için kamu harcamaları yükselecektir. Ekonomik gelişme ve sanayileşme arttıkça kamu harcamaları da artacaktır. Ayrıca nüfusun artması da kamu hizmetlerinde ve sosyoekonomik alanda devletin yapacağı harcamaları artıracaktır. Wagner kanunu, kamu harcamalarının, milli gelirden daha hızlı artmasını ifade etmektedir.

PEACOCK-WISEMAN’IN SIÇRAMA

TEZİ : Siçrama hipotezine göre, savaşlar gibi büyük bunalım dönemlerinde, kamu harcamaları siçrama yaparak artar, bunalım sonrası dönemlerde de eski düzeyine inemez. Peacock ve Wiseman kamu harcamalarındaki artışın kamu gelirlerindeki artışla ilgili olduğunu belirtmişler,

ekonominin gelişmesine paralel olarak sağlanan vergi hâsılatında ve bunun sonucunda yapılan harcamalarda, yükselmenin ortaya çıkacağını iddia etmişlerdir.

Kamu Tercihler Teorisi: Bu yaklaşımda kamu harcamalarındaki artış politik süreçle ilişkilendirilmiştir. Kamusal tercihler teorisine göre devletin aşırı büyümesi ekonomik ve politik yozlaşmayı da beraberinde getirmektedir. Politikacıların çıkar güdüsü, siyasal iktidarın miyopluğu, hizmet kayırmacılığı, politik rekabetin eksikliği, parti içi demokrasinin eksikliği, bürokratik etkinsizlikler, seçmenin ilgisizliği, seçmenin eksik bilgiye sahip olması, seçmenin politik miyopluğu, oylama maliyeti, çıkar ve baskı gruplarının faaliyetleri ve oy ticareti kamu kesiminin başarısızlığı olarak karşımıza çıkmakta ve ekonomi üzerinde olumsuz etkiler meydana getirmektedir.

SORU-CEVAP

SORU: KAMU HARCAMALARINI KISACA TANIMLAYINIZ.

CEVAP: KAMU HARCAMALARI, KISACA, DEVLETİN MAL VE HİZMET ALIMLARI İÇİN YAPTIĞI HARCAMALAR OLARAK TANIMLANABİLİR.

2

SORU: KAMU HARCAMALARINI 5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİM VE KONTROL KANUNU NASIL TANIMLAMIŞTIR?

CEVAP: KAMU GİDERLERİ; KANUNLARINA DAYANILARAK YAPTIRILAN İŞ, ALINAN MAL VE HİZMET BEDELLERİ, SOSYAL GÜVENLİK KATKI PAYLARI, İÇ VE DIŞ BORÇ FAİZLERİ, BORÇLANMA GENEL GİDERLERİ, BORÇLANMA ARAÇLARININ İSKONTOLU SATIŞINDAN DOĞAN FARKLAR, EKONOMİK, MALİ VE SOSYAL TRANSFERLER, VERİLEN BAĞIŞ VE YARDIMLARLA DİĞER GİDERLERİDİR.

3

SORU: GENİŞ ANLAMDA KAMU HARCAMALARINI ELE ALACAK OLURSAK, BU KAVRAMI NASIL TANIMLANIRIZ?

CEVAP: GENİŞ ANLAMDA KAMU HARCAMASI, DEVLET BÜTÇESİ KAPSAMINDA YAPILAN HARCAMALARLA BİRLİKTE, BÜTÇE SİSTEMİ DIŞINDA KALAN DİĞER TÜM KAMU KURUM VE KURULUŞLARINCA YAPILAN HARCAMALARI DA İÇİNE ALMAKTADIR. BU TANIMDAN HAREKETLE KAMU HARCAMALARI, KAMU

KESİMİNİ OLUŞTURAN BÜTÜN UNSURLARIN; GENEL BÜTÇE, ÖZEL BÜTÇE, DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUM BÜTÇELERİ, YEREL YÖNETİMLER, FONLAR, SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARI, DÖNER SERMAYELİ KURUMLAR, KİT'LER İLE DİĞER KAMU KURUMLARININ HARCAMALARININ TOPLAMINDAN OLUŞMAKTADIR. BU YÖNTEMLE HESAPLANAN KAMU HARCAMALARI TOPLAMININ GAYRİSAFİ MİLLİ HÂSILAYA ORANLANMASI YOLUYLA MİLLİ EKONOMİ İÇİNDEKİ KAMU KESİMİ BÜYÜKLÜĞÜ DE HESAPLANMIŞ OLUR.

4

SORU: GENİŞ ANLAMDA KAMU HARCAMASINA BAŞKA NE GİBİ İSİMLER VERİLMEKTEDİR.

CEVAP: GENİŞ ANLAMDA KAMU HARCAMALARINA, İKTİSADİ ANLAMDA KAMU HARCAMALARI YA DA SOSYOEKONOMİK TANIM DA DENMEKTEDİR.

5

SORU: KAMU HARCAMALARININ SINIFLANDIRMASININ YAPILMASINA NEDEN İHTİYAÇ DUYULMUŞTUR?

CEVAP: KAMU HARCAMALARINDAKİ GELİŞMELERİN İZLENMESİ, HANGİ ALANLARDA ARTIŞ YA DA AZALIŞ İÇİNDE OLDUĞUNUN TESPİTİ, SAĞLIKLI BİR SINIFLANDIRMAYLA MÜMKÜNDÜR. KAMU HARCAMALARI ÇEŞİTLİ ÖLÇÜTLERDEN HAREKET EDİLMEK SURETİYLE DEĞİŞİK SINIFLANDIRMALARA TABİ TUTULABİLİR.

6

SORU: İDARİ SINIFLANDIRMA NASIL YAPILMAKTADIR?

CEVAP: İDARİ SINIFLANDIRMALAR, DEVLETİN YAPISI VE ORGANLARI GÖZ ÖNÜNDE TUTULARAK YAPILAN SINIFLANDIRMALARDIR. DEVLETİN YETKİ, KONTROL, GÖREV VE MUHASEBELEŞTİRME İŞLEMLERİNİN GÖRÜLEBİLMESİNE OLANAK SAĞLAMAKTADIR.

7

SORU: İDARİ (ORGANİK) SINIFLANDIRMANIN OLUMLU YÖNLERİ NELERDİR?

CEVAP: DEVLETİN YETKİ, KONTROL, GÖREV VE MUHASEBELEŞTİRME İŞLEMLERİNİN GÖRÜLEBİLMESİNE OLANAK SAĞLAMAKTADIR. İDARİ SINIFLANDIRMA, KAMU HİZMETLERİNİ GERÇEKLEŞTİRECEK KURULUŞLARIN TESPİTİNDE, FAYDAMALİYET ANALİZLERİ YOLUYLA TERCİHLERİN BELİRLENMESİNDE, SAVURGANLIKLARIN ÖNLENMESİNDE, BÜTÇENİN YAPIMINDA HARCAMALARIN MUHASEBELEŞTİRİLMESİNDE VE DENETİMİNDE ÖNEMLİ KOLAYLIKLAR SAĞLAMAKTADIR.

8

SORU: İDARİ SINIFLANDIRMANIN OLUMSUZ YÖNLERİ NELERDİR?

CEVAP: EKONOMİK ANALİZLER İÇİN, BU SINIFLANDIRMA YETERLİ DEĞİLDİR. KAMU HARCAMALARINI YAPAN DAİRELERİN İDARİ TABLOSUNA GÖRE YAPILAN BU SINIFLANDIRMA, ZAMANA VE MEKÂNA BAĞLI OLARAK DEĞİŞEBİLİR. BU DURUM, ZAMAN ARALIKLARIYLA AYNI KURULUŞUN HARCAMALARININ İNCELENMESİNİ GÜÇLEŞTİRDİĞİ GİBİ, ULUSLARARASI KARŞILAŞTIRMALARI DA ZORLAŞTIRIR. İDARİ SINIFLANDIRMAYA GÖRE ANALİZİN GÜÇLÜĞÜNÜN NEDENİ DE BUDUR.

9

SORU: FONKSİYONEL DİĞER ADIYLA İŞLEVSEL, DİĞER ADIYLA GÖREVSSEL SINIFLANDIRMAYI AÇIKLAYINIZ?

CEVAP: FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA, GİDERLER YOLUYLA GERÇEKLEŞTİRİLMESİ ÖNGÖRÜLEN AMAÇLARA YÖNELİK HİZMETLER, BİR BAŞKA DEYİŞLE DEVLETİN KLASİK VE SOSYO EKONOMİK NİTELİKTEKİ HİZMETLERİ GÖZ ÖNÜNDE TUTULARAK, HER BİR HİZMET GRUBU İÇİN YAPILAN GİDERLER SINIFLANDIRMASIDIR.

10

SORU: FONKSİYONEL SINIFLANDIRMADA AMAÇ NEDİR?

CEVAP: KAMU HARCAMALARINI FONKSİYONEL TASNİFE GÖRE SINIFLANDIRMANIN AMACI, DEVLET TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN ÇEŞİTLİ HİZMETLERİN, MALİYETLERİNİN HESAPLANABİLMESİDİR. GENEL OLARAK FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA; EĞİTİM,

SAĞLIK, ULAŞTIRMA, SAVUNMA, ADALET, EKONOMİK YÖNLÜ HİZMETLER VE GENEL HİZMETLER GİBİ ALANLARI KAPSAMAKTADIR. BÖYLE BİR AYRIM YAPILARAK KAMUSAL FONLARIN HANGİ AMAÇLA KULLANILDIĞININ TAKİBİ VE HİZMETLERİN MALİYETİNİN HESAPLANABİLMESİ DAHA KOLAY OLMAKTADIR. YANİ FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA, DEVLETİN YAPMIŞ OLDUĞU TOPLAM HARCAMALARIN HANGİ AMAÇLAR İÇİN YAPILDIĞINI GÖSTERMEKTEDİR.

11

SORU: FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA İLE BİRİM MALİYETLER ARASINDAKİ İLİŞKİYİ AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA, BELİRLİ BİR HİZMETİN YERİNE GETİRİLMESİNİN TOPLAM MALİYETİNİN SAPTANMASINDA; TOPLAM MALİYETİNİN SAPTANMASININ YANINDA BİRİM MALİYETİNİN BELİRLENMESİNDE, BİRİM MALİYETE ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN GÖZDEN GEÇİRİLEREK HİZMETTE ETKİNLİK SAĞLAMAYA, HARCANAN PARAYLA ELDE EDİLEN FAYDA ARASINDA KARŞILAŞTIRMALAR YAPMAYA OLANAK TANIMAKTADIR. HARCAMALARIN, HİZMETLERE GÖRE SINIFLANDIRILDIĞI AYRIMDA, HİZMETLER İÇİN ÖNCELİK SIRALAMASI YAPMAK DA MÜMKÜN OLMAKTADIR.

12

SORU: FONKSİYONEL SINIFLANDIRMANIN OLUMSUZ YÖNLERİ NELERDİR?

CEVAP: AYNI KAMU HİZMETLERİNİN, BAZI DURUMLARDA, FARKLI KAMU KURULUŞLARI TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ BU SINIFLANDIRMAYI VE BUNUN BİR UZANTISI OLAN AYNI HİZMET İÇİN YAPILAN TOPLAM HARCAMALARIN BELİRLENMESİNİ GÜÇLEŞTİRMEKTEDİR. HİZMETLERİN KARŞILIKLI OLARAK BİRBİRLERİNİ ETKİLEMELERİ VE DİĞER HİZMETLERLE İLGİLİ OLARAK DA FAYDA YARATABİLMELERİ NEDENİYLE BAZI SIKINTILAR ORTAYA ÇIKABİLMEKTEDİR.

13

SORU: EKONOMİK SINIFLANDIRMAYI AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: KAMU HARCAMALARININ EKONOMİK AYRIMA GÖRE SINIFLANDIRILMASINDA TEMEL BELİRLEYİCİ, HARCAMALARIN TOPLAM HÂSILAYA BİR KATKIDA BULUNUP BULUNMADIĞIDIR. BUNA GÖRE BİR DEĞER YARATAN, YANİ GSMH' YA KATKIDA BULUNAN HARCAMALAR, YATIRIM VE CARİ HARCAMALARDIR; BUNA KARŞILIK O DÖNEMİN GSMH' SINA BİR KATKIDA BULUNMAYIP, BİR AKTİF TRANSFERİ KARŞILIĞINDA YAPILMIŞ HARCAMALAR, TRANSFER HARCAMALARINI OLUŞTURACAKTIR.

14

SORU: KAMU HARCAMALARININ EKONOMİK SINIFLANDIRMASI BAĞLAMINDA YATIRIM HARCAMALARINI TANIMLAYINIZ.

CEVAP: YATIRIM HARCAMALARINI “BÜTÜNÜYLE EKONOMİNİN GENEL ÜRETKENLİĞİNİ HALİ HAZIRDA YA DA GELECEKTE GELİŞTİRMeye YARAYAN HARCAMALAR” OLARAK NİTELENDİRMEK MÜMKÜNDÜR.

15

SORU: KAMU HARCAMALARINI EKONOMİK SINIFLANDIRMASI BAĞLAMINDA CARİ HARCAMALARI TANIMLAYINIZ.

CEVAP: CARİ HARCAMALARI DA “SÖZ KONUSU ÜRETKENLİĞİ DOĞRUDAN DOĞRU YA ARTIRMAYA YARAYAN HARCAMALAR” OLARAK TANIMLAMAK MÜMKÜNDÜR.

16

SORU: KAMU HARCAMALARININ EKONOMİK SINIFLANDIRMASI BAĞLAMINDA TRANSFER HARCAMALARINI AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: TRANSFER HARCAMALARI, KARŞILIKSIZ YAPILAN HARCAMALAR OLUP MİLLİ GELİR ÜZERİNDE DOĞRUDAN DOĞRU YA BİR ETKİ MEYDANA GETİRMİZLER. SADECE, SATIN ALMA GÜCÜNÜN ÖZEL ŞAHISLAR YA DA SOSYAL TABAKALAR ARASINDA EL DEĞİŞTİRMESİNE SEBEP OLURLAR. BU EL DEĞİŞTİRMELER KARŞILIKSIZ YAPILIR, MİLLİ EKONOMİDEKİ MAL VE HİZMET AKIMINDA BİR DEĞİŞİKLİK MEYDANA GELMEZ. BAŞKA BİR DEYİŞLE KAMU MAKAMLARI TARAFINDAN YAPILAN TRANSFER HARCAMALARI, GERÇEK

ANLAMDA REEL KAYNAKLARIN TÜKETİMİNİ İFADE ETMEZ.

17

SORU: KAMU HARCAMALARININ EKONOMİK SINIFLANDIRMASI İÇİNDE YER ALAN TRANSFER HARCAMALARININ ÇEŞİTLERİ NELERDİR, AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: • İKTİSADİ TRANSFERLER: DEVLETİN, İKTİSADİ DEVLET TEŞEKKÜLLERİNİN YATIRIMLARINA KATKIDA BULUNMAK AMACIYLA YAPTIĞI TRANSFERLERDİR. • MALİ TRANSFERLER: DEVLETİN ÖZEL BÜTÇELİ KURULUŞLAR VE YEREL YÖNETİMLERE YAPTIĞI TRANSFERLERDİR (ÜNİVERSİTELER, İL ÖZEL İDARELERİ VE BELEDİYELER V.B.). • SOSYAL TRANSFERLER: DEVLETİN SOSYAL AMAÇLARLA YAPTIĞI TRANSFERLERDİR. ÖRNEĞİN; EMEKLİ SANDIĞI, DERNEK VE YARDIM KURULUŞLARINA YAPILAN YARDIMLAR VE ÖĞRENCİ BURSLARI. • BORÇ ÖDEMELERİ: BÜTÇE YILI İÇİNDE ÖDENMEMİŞ GİDERLERİN, TAKİP EDEN YILLARDA ÖDENMESİ, TRANSFER ÖDEMESİ SAYILIR. BUNLAR, DEVLETİN İÇ VE DIŞ BORÇLANIMLAR KARŞILIĞINDA ÖDEDİĞİ FAİZLER, BORÇ TAKSİTLERİ, EVVELKİ YILLARA AİT ZAMANDA ÖDENMEMİŞ GİDERLERLE GEÇMİŞ YILLARA AİT BORÇLARDIR.

18

SORU: ANALİTİK BÜTÇE SINIFLAMASI NEDİR?

CEVAP: 1995 YILINDA KAMUNUN YENİDEN YAPILANDIRILMASINI AMAÇLAYAN KAMU MALİ YÖNETİM PROJESİ KAPSAMINDA ANALİTİK BÜTÇE SINIFLANDIRMASI ÜZERİNE ÇALIŞMALAR BAŞLATILMIŞ, 1998 YILINDA ULUSLARARASI PARA FONU UZMANLARIYLA BİRLİKTE ÇALIŞILARAK DEVLET MALİ İSTATİSTİKLERİNE DAYANAN MODELİ ORTAYA KOYMUŞTUR. ANALİTİK BÜTÇE SINIFLANDIRMASINA 2004 YILINDA GENEL VE KATMA BÜTÇELİ İDARELERDE, 2006 YILINDAN İTİBAREN GENEL YÖNETİM KAPSAMINDAKİ TÜM İDARELERDE UYGULAMAYA GEÇİLMİŞTİR.

19

SORU: KAMU HARCAMALARININ GÖRÜNÜRDE ARTIŞ NEDENLERİNİ SIRALAYINIZ.

CEVAP: - PARANIN SATIN ALMA GÜCÜNÜN DÜŞMESİ, - BÜTÇE SİSTEMLERİNİN DEĞİŞMESİ, - ÜLKE YÜZÖLÇÜMÜ VE NÜFUSUN ARTMASIDIR.

20

SORU: KAMU HARCAMALARININ GERÇEK ARTIŞ NEDENLERİNİ SIRALAYINIZ.

CEVAP: - EKONOMİK NEDENLER, - TEKNOLOJİK NEDENLER, - SOSYAL NEDENLER, - ASKERİ NEDENLER, - SİYASİ NEDENLERDİR.

21

SORU: KAMU HARCAMALARININ ARTIŞINI AÇIKLAMAYA YÖNELİK GÖRÜŞLERDEN WAGNER KANUNU'NU AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: WAGNER'E GÖRE, EKONOMİK GELİŞMEYLE BERABER KAMUNUN EKONOMİK FAALİYETLERİNDE DOLAYISIYLA KAMU HARCAMALARINDA DA BİR ARTIŞA NEDEN OLACAKTIR. BU ARTIŞIN NEDENİNİ SANAYİLEŞMEYLE BERABER DEVLETİN İDARİ VE GÜVENLİK GÖREVLERİNİ DAHA ETKİN YERİNE GETİRME GEREĞİNDEN VE HUKUK SİSTEMİNİN YERLEŞTİRİLMESİNİN ESKİYE NAZARAN DAHA ÖNEMLİ BİR YERE GELMESİ OLUŞTURMAKTADIR. AYRICA ARTAN NÜFUS GEREK KAMU HİZMETLERİ GEREKSE DE SOSYO EKONOMİK ALANDA YENİ DÜZENLEMELER İÇİN KAMU HARCAMALARININ ARTIRILMASI SONUCUNU DOĞURMAKTADIR. WAGNER YASASI, KAMU HARCAMALARININ, MİLLİ GELİRDEN DAHA HIZLI ARTMASINI İFADE ETMEKTEDİR.

22

SORU: KAMU HARCAMALARININ ARTIŞINI AÇIKLAMAYA YÖNELİK GÖRÜŞLERDEN PEACOCK-WISEMAN'IN SIÇRAMA TEZİNİ AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: KAMU HARCAMALARI, DEVAMLİ VE DOĞRUSAL BİR ARTIŞ GÖSTERMEMEKTE, ANCAK BASAMAKLI BİR GELİŞME SÖZ KONUSU OLMAKTADIR. POLİTİK, EKONOMİK VE SOSYAL BUHRANLAR MEYDANA GELDİĞİNDE BU İLİŞKİDE YÜKSELME YÖNÜNDE SIÇRAMALAR YAŞANMAKTA, DURUMUN NORMALE DÖNDÜĞÜ DÖNEMLERDEYSE DEĞİŞMİŞ OLAN DURUM,

VARLIĞINI YENİ ŞEKLİYLE DEVAM ETTİRMEKTEDİR.

23

SORU: KAMU HARCAMALARININ ARTIŞINI AÇIKLAMAYA YÖNELİK GÖRÜŞLERDEN KAMU TERCİHLERİ TEORİSİNİ İÇEREN GÖRÜŞLERİ KISACA ANLATINIZ.

CEVAP: BU YAKLAŞIMA GÖRE KAMU HARCAMALARININ ARTIŞI POLİTİK SÜREÇLE İLİŞKİLENDİRİLMEKTEDİR. POLİTİK SÜREÇ İÇERSİNDE YER ALAN AKTÖRLER (SEÇMENLER, POLİTİKACILAR, BÜROKRATLAR, BASKI GRUPLARI) KAMU HARCAMALARINI ARTTIRMAKTA DİR. KAMUSAL TERCİHLER TEORİSİNE GÖREYSE DEVLETİN AŞIRI BÜYÜMESİ EKONOMİK VE POLİTİK YOZLAŞMAYI DA BERABERİNDE GETİRMEKTEDİR. DEVLETİN BAŞARISIZLIĞI TEORİSİ GELİŞTİRİLMİŞTİR.

24

SORU: KAMU HARCAMALARININ ARTIŞ NEDENLERİNİ AÇIKLAYAN KAMU TERCİHLERİ TEORİSİ GÖRÜŞÜNE GÖRE KAMU KESİMİNİN BAŞARISIZLIK NEDENLERİ NELERDİR?

CEVAP: • POLİTİKACILARIN ÇIKAR GÜDÜSÜ • SİYASAL İKTİDARIN MİYOPLUĞU • HİZMET KAYIRMACILIĞI • POLİTİK REKABETİN EKSİKLİĞİ • PARTİ İÇİ DEMOKRASİNİN EKSİKLİĞİ • BÜROKRATİK ETKİNSİZLİKLER • SEÇMENİN İLGİSİZLİĞİ • SEÇMENİN EKSİK BİLGİYE SAHİP OLMASI • SEÇMENİN POLİTİK MİYOPLUĞU • OYLAMA MALİYETİ • ÇIKAR VE BASKI GRUPLARIN FAALİYETLERİ • OY TİCARETİ.

ÜNİTE 6: KAMU GELİRLERİ

KAMU FİNANSMANI

Kamu ekonomisi asli olarak bölünemez nitelikte mallar üretmekle birlikte, toplumsal talebi karşılamak üzere yarı bölünebilir kamusal mallar ve bölünebilir özel mallar da üretebilmektedir. Bölünemez nitelikteki mal ya da hizmetlerin finansmanında esas olan, zorunlu (cebri) finansman yöntemidir. Başka bir deyişle kamusal malların finansmanında vergileme başlıca finansman aracıdır ve devletin topluma sunduğu birçok mal ve hizmet de bölünemez nitelikte olduğu için vergileme kamu gelirlerinin en önemli kısmını oluşturur.

Modern devletin aynı zamanda sosyal devlet özelliğini taşıması, eğitim ve sağlık gibi yarı

kamusal bölünebilir mal ve hizmetleri de üretmesine ve topluma sunmasına yol açmıştır. Bu malların yarı bölünebilir özellikler içermesi, maliyetlerin kısmen zorunlu, kısmen de gönüllü ödemeyle karşılanmasına olanak vermektedir. Böylece bu mal ve hizmetlerin finansmanı vergi, harç gibi finansman araçlarıyla karşılanabilir. Yarı kamusal mallarda finansman, hem kullanıcı fiyatları, hem de vergilerle yapılan karma finansmanla sağlanmaktadır.

Devlet, bazı durumlarda, toplumsal talebi karşılamak için özel mal ve hizmetleri de sunmak durumunda kalabilir. Bölünebilir nitelikte olan bu mal ve hizmetlerin fiyatlandırılmasında piyasa kuralları geçerlidir.

Kamu gelirlerini;

- zorla (cebri olarak) elde edilen gelirler,
- zorlama olmadan elde edilen gelirler,
- parasal işlemlerden elde edilen gelirler

olarak sınıflandırabiliriz.

KAMUNUN ZORLA (CEBRİ OLARAK) ELDE ETTİĞİ GELİRLER

Bu gelirler;

- vergiler,
- harçlar,
- resimler,
- şerefiyeler,
- vergi benzeri gelirler (parafiskal gelirler),
- para cezaları,
- zorunlu borçlar

olarak sıralanabilir.

Vergi: Vergi, devlet ya da vergilendirme yetkisine sahip kamu kuruluşlarının, kamu harcamalarını karşılamak üzere, gerçek ve tüzel kişilerden, karşılıksız, kesin, egemenlik hakkına ve kanuna dayalı olarak almış oldukları parasal tutara denir. Bu tanımdan hareketle verginin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

- Vergi, devlet ya da vergilendirme yetkisini devrettiği kurum ve kuruluşlar tarafından konur ve toplanır.
- Vergi karşılıksızdır. Vergi ödeyen yükümlüler, karşılığında herhangi bir hizmetin yapılmasını ya da bir malın verilmesini isteyemez. Gerçekte verginin birey açısından diğer ödentilerden farkı; bireyin ödediği vergi karşılığında, kamu hizmetinin niteliği ve niceliği açısından farklı bir muameleye tabi tutulmasıdır. Vergilerle bu vergilerin finanse ettiği kamu hizmetleri arasında doğrudan bir ilişki yoktur.
- Vergi cebir (zor) öğesine dayanmaktadır. Devlet zor öğesini egemenlik hakkına dayalı olarak yasayla düzenlemektedir.
- Vergi kesindir. Vergi borç işlemlerinde olduğu gibi vade bitiminde ödenmesi durumu söz konusu değildir. vergiyi

ödeyen yükümlü verginin geri ödenmesini talep edemez.

- Vergi gerçek ya da tüzel kişilerden alınır.
- Vergi kanunla konulur, değiştirilir ya da kaldırılır. Bu anayasal bir ilkedir.
- Vergi parasal bir ödemedir.

Harçlar: Harçlar, bazı kamu kurum ve kuruluşlarının yaptıkları hukuki işlemde, sundukları hizmetten dolayı aldıkları paralardır. Harca konu olan hizmetler noter, adliye, tapu hizmetleri vb. hizmetlerdir. Harç konusu olan hizmetleri sadece devlet yerine getirmektedir ve bunun karşılığını da yine devlet almaktadır. Harçlar, zor öğesini içerdikleri için, esas itibarıyla bir vergidir. Bir diğer deyişle harçlar, bazı kamu kuruluşlarının sundukları kamusal hizmetlerden faydalananların, bu faydalanma karşılığında ödedikleri bedeldir. Verginin en önemli özelliklerinden biri olan “karşılıksız” olma özelliği, harçlarda yoktur. Yani vergi karşılıksızken harç karşılıklıdır.

Harç adı altında ödenen bedelle hizmetin maliyeti arasında bir ilişki yoktur. Toplumsal faydanın artırılması nedeniyle söz konusu hizmet harçla finanse edilmemektedir.

Resim: Resimler, kamu kuruluşlarının belirli bir işi yapmaya yetki ve izin vermesi karşılığında alınır. Harca çok benzemesine rağmen harç, kuramsal olarak hizmet karşılığı alınan bedelken, resim, belirli bir hakkın elde edilmesi ya da izin karşılığı ödenmektedir. Tamamen karşılıksız olarak alınan resimlerin vergiden farkı yoktur. Buna karşılık belirli bir hizmet karşılığı yapılan ödemelerdenyse resim, harca benzemektedir. Günümüzde resimler, daha çok yerel yönetimlerin gelir kaynakları arasında yer almaktadır.

Şerefiyeler: Şerefiye, devlet ya da yerel yönetimler tarafından yapılan bayındırlık işlerinden dolayı değerleri artan gayrimenkullerin, sahiplerinden, bu hizmetin maliyetine katılma karşılığı olarak alınan paylardır. Amacı, bireylerin hiç bir katkıya ya da çabada bulunmadan elde ettikleri değerlerin bir kısmının tekrar topluma dönmesinin sağlanmasıdır. Değerlendirme Resmi olarak da adlandırılan şerefiyeler, vergi ile harç arasında yer alan bir kamu gelirdir. Zorunlu ödeme olmaları bakımından vergiye çok yaklaşmaktadırlar. Şerefiye ile yapılan hizmet arasında, doğrudan bir ilişki kurulmaktadır. Halbuki vergi genel ve karşılıksızdır. Şerefiye bu yönüyle harca benzemektedir.

Vergi Benzeri Gelirler (Parafiskal Gelirler): Vergi benzeri gelirler (parafiskal gelirler), kamu kurumlarının ve kamu yararına yönelik hizmet gören kuruluşların, finansmanlarını sağlamak amacıyla bu hizmetlerden, dolaylı ve dolaysız bir şekilde yararlananlardan, yasal zorunluluk altında aldıkları paralardır. Parafiskal gelirler, vergi benzeri

gelirlerdir. Bu tür gelirler, devlet bütçesinde yer almazlar. Parafiskal gelirlerle diğer kamu gelir türlerini karşılaştırdığımızda bunların, bir hizmet karşılığı alınmasının harç niteliği taşıdığını; zora dayalı olarak alınmaları sonucu vergiye yaklaştıkları söylenebilir. Türkiye’de parafiskal gelirler;

- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının topladığı aidatlar,
- Sosyal güvenlik kurumlarının topladıkları primler,
- İktisadi ve mali amaçlı fon kesintileri

olmak üzere üç grupta toplanabilir.

Fon, bir hizmetin görülmesi, bir programın yürütülmesi gibi, belirli bir amacı gerçekleştirmek için, gerektiğinde kullanılmak üzere bir hesapta toplanan ve harcanan paralar olarak ifade edilir.

Para Cezaları: Para cezaları, kurallara uymak ve kamu düzenini sağlamak amacıyla uygulanan yaptırımlardır. Bunlar; zamanında ödenmeyen ücret gelirlerinden alınacak gecikme cezaları, müteahhitlerden alınacak gecikme cezaları, yargı para cezaları, idari para cezaları, vergi cezaları, trafik para cezaları ve gecikme cezaları olarak sıralanabilir. Para cezalarını almaktaki amaç, gelir sağlamak ya da gelir yaratmak değildir. Ancak kuralları ihlal edenlerden alınan para cezaları ya da vergi borcunu ödemeyenlerden alınan vergi cezaları, her türlü yükümlülüklerin geciktirilmesinden ya da yerine getirilmemesinden doğan cezalar, kamu gelirleri içine alınır. Buradaki amaç, cezaya konu olan eylemin azaltılmasıdır.

Zorunlu Borçlanma: Zorunlu borçlanma, borçlanma genellikle gönüllü olarak yapılsa da devlet, egemenlik hakkına dayanarak, zorunlu borçlanma yoluyla da gelir elde edebilmektedir. Devletin borçlanması zorunluluğu vergiye benzemektedir. Ancak vergi karşılıksızken borç, faiziyle birlikte belirli bir süre sonunda geri ödenmesi, borçlanmayı vergiden ayırır.

KAMUNUN ZORLAMA OLMADAN ELDE ETTİĞİ GELİRLER

Bu gelirler, Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT) gelirleri, işletmecilik faaliyetlerinden elde edilen gelirler, devletin sahip olduğu menkul ve gayrimenkul mallardan elde ettiği mülkiyet gelirleri, bağış ve yardımlar, isteğe bağlı borçlanma olarak sıralanabilir.

- Teşebbüs ve mülkiyet gelirleri
- Bağış ve yardımlar
- İsteğe bağlı borçlanma
- Mali tekeller

Teşebbüs Ve Mülkiyet Gelirleri: Devletin taşınmaz taşınmaz mallarından, sınai ve ticari faaliyetlerini yürüttüğü işletmelerinden elde edilen gelirlerdir. Devlet, bu mülklerini satarak, kiraya vererek ya da çeşitli alanlarda işletmecilik faaliyetlerini gerçekleştirerek, gelir elde edebilmektedir. Mesela

kamu arazisi üzerindeki madenlerin ve petrolün işletme hakkının devredilmesi mülkiyet gelirlerindendir.

Devlete ait kurum ve kuruluşların, özel sektör gibi mal ve hizmet üretip satmasından elde ettiği gelirler de kamu geliri olarak kabul edilir.

KİT’lerden elde edilen gelirler bunlara örnektir.

Ayrıca, döner sermayeli işletmeler, benzeri kurumlar hasılatı da devlet açısından teşebbüs geliridir. Devletin belirli koşullar altında ürettiği hizmetler, bu hizmetlerden faydalananlara fiyat ile satılır. Elektrik ücretleri, posta ücretleri ve köprü geçiş ücretleri de devletin elde ettiği gelir kaynakları arasındadır. Hazine arazisi niteliğine sahip toprakların üçüncü kişilere kiraya verilmesi, satılması ya da devletin kendisi tarafından işletilmesi sonucu devletin elde ettiği gelirler, orman ürünlerinin satışından sağlanan gelirler, maden çıkartma ve işletme hakkının devrinden sağlanan gelirler, lojman ve sosyal tesislerin kiralanmasından doğan gelirler de teşebbüs ve mülkiyet gelirleridir.

Bağış ve Yardımlar: Bağış ve yardımlar da devlet için bir gelir kaynağıdır. Yardımlar geri ödenebilmekte ancak bağışların geri ödenmesi söz konusu olmamaktadır. Örneğin; okul ve spor tesisleri yapımı için vatandaşların büyük miktarlarda bağış yapması ya da bir okulun tüm masrafları karşılanıp tamamlanarak devlete bağışlanması, devlet için gelir kaynağıdır.

İsteğe Bağlı Borçlanma: İsteğe bağlı borçlanma, kamusal finansman içinde, vergiden sonra en önemli kaynak borçlanmadır. Devletin olağan giderleri dışında, bazen beklenmedik şekilde ya da çok büyük miktarda harcama yapması gerekebilir.

Vergi gelirlerinin kamu harcamalarını karşılayamayacak seviyelere düşmesi halinde devlet, ihtiyaç duyduğu parayı borçlanma yoluyla sağlar. Özellikle büyük yatırımlar ya da savaşlar, olağan kamu gelirleriyle karşılanamaz. Bunlar için devlet, ihtiyaç duyduğu parayı borçlanma (istikraz) yoluyla sağlar. Ancak devletlerin büyük yatırımlar, savaşlar dışında, yıllık bütçe açıklarını kapatmak için de borçlanmaya başvurduğu görülmektedir. Borçlanma, gönüllü ve geçici olarak yapılan bir işlemdir. Bu işlem sonunda elde edilen gelirler, vergilerden farklılık gösterir. Çünkü; borçlanmada genellikle zor ögesi yoktur. Borcun geçici olma niteliği, her zaman bir vadeye bağlanmasını ve vade sonunda borcun faiziyle birlikte geri ödenmesini gerekli kılar. Dolayısıyla borçlanma, geçici olma özelliğiyle vergiden ayrılır. Borçlanma yurt içinden ya da yurt dışından yapılabilir.

Mali Tekeller: Mali tekeller, dolaylı vergiler kapsamında bir tüketim vergisidir. Mali tekeller bir yandan devlete dolaylı vergi geliri sağlarken aynı zamanda oluşan tekel karı da devlet için bir gelir olmaktadır. Ülkemizde devlete gelir sağlamak için

bazı malların tek üreticisi olma hakkı, önceden kanunla Tekel Genel müdürlüğüne verilmişti. Son zamanlarda ise bu tekelleşme ortadan kaldırılmış, fakat vergi ve fiyatlamalarla devlet, bu alanlardaki gelirlerini hala sürdürmektedir.

PARASAL İŞLEMLERDEN ELDE EDİLEN GELİRLER

Devlet egemenlik dayanarak yapmış olduğu para işlemlerinden çeşitli gelirler sağlar. Bu gelirler;

1. Para basma (emisyon)
2. Devalüasyon

olarak iki grupta incelenebilir.

Para Basma: Para basma (emisyon), hükümetler için en kolay gelir elde etme yoludur. Emisyon, kelime anlamı olarak çıkarmak, yaymak, ihraç etmek, dolaşıma sokmak gibi anlamlara gelmektedir. Bir ülkede kağıt para, tahvil ve bono, hisse senetleri gibi değerlerin ilk kez piyasaya sürülmesine emisyon denir. Devlet otorite gücüne dayalı olarak para yaratmakta ve tedavüle sürmektedir. Bu yöntem Merkez Bankası kaynaklı finansman da denmektedir. Para basımı, hükümetler için en kolay gelir elde etme yoludur. Ancak para basımı her zaman başvurulabilecek bir gelir türü değildir. Çünkü; para basımı, piyasadaki toplam para miktarını, toplam mal ve hizmet miktarına göre arttırarak makro ekonomik dengeleri etkiler. Bunun sonucu enflasyondur. Bu nedenle para basımı tercih edilmemesi gereken bir finans kaynağıdır.

Devalüasyon: Devalüasyon, ulusal paranın yabancı paralar karşısında dış değerinin düşürülmesi olarak tanımlanabilir. Devlet için bir tür dolaylı gelir elde etme yöntemidir. Devalüasyon yapıldığında para biriminin altın ya da döviz karşılığı değeri düşürülünce, devletin ve merkez bankasının elinde bulunan döviz ve altınların ulusal paraya göre değeri artar. Devalüasyon sonucu ortaya çıkan bu dolaylı gelir farkı hazineye devredilir. Kur ayarlamalarının da küçük çaplı devalüasyon olduğunu unutmamak gerekir.

SORU-CEVAP

SORU: KAMUNUN ZORLA (CEBRİ OLARAK) ELDE ETTİĞİ GELİRLERİ SIRLAYINIZ.

CEVAP: KAMUNUN ZORLA ELDE ETTİĞİ GELİRLER; VERGİLER, HARÇLAR, RESİMLER, ŞEREFİYELER, PARAFİSKAL GELİRLER, PARA CEZALARI, ZORUNLU BORÇLANMADIR.

2

SORU: VERGİNİN TANIMINI YAPINIZ.

CEVAP: VERGİ, DEVLET VEYA VERGİLENDİRME YETKİSİNE SAHİP KAMU KURULUŞLARININ KAMU HARCAMALARINI KARŞILAMAK ÜZERE

GERÇEK VE TÜZEL KİŞİLERDEN, KARŞILIKSIZ, KESİN, EGEMENLİK HAKKINA VE KANUNA DAYALI OLARAK ALMIŞ OLDUKLARI PARASAL TUTARLARDIR. BU

3

SORU: VERGİNİN TANIMINDAN ÇIKAN ÖZELLİKLERDEN BİRİ OLAN "VERGİNİN DEVLET VEYA VERGİLENDİRME YETKİSİNE SAHİP KAMU KURULUŞLARI TARAFINDAN KONUR VE TOPLANIR" I AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: VERGİ; DEVLET VEYA VERGİLENDİRME YETKİSİNİ DEVRETTİĞİ KURUM VE KURULUŞLAR TARAFINDAN KONUR VE TOPLANIR. ANAYASAL İLKELER GEREĞİ DEVLET VEYA YETKİSİNİ DEVRETTİĞİ KURULUŞLAR TARAFINDAN ALINABİLİR. TOPLUMDA BUNLARIN DIŞINDA KURUM VE KURULUŞLARIN VERGİ KOYMA VEYA TOPLAMA YETKİSİ YOKTUR.

4

SORU: VERGİNİN TANIMINDA YER ALAN "KARŞILIKSIZ" OLMASI ÖZELLİĞİ NE ANLAMA GELMEKTEDİR, AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: VERGİ KARŞILIKSIZDIR. BUNA GÖRE, VERGİ ÖDEYEN YÜKÜMLÜLER BUNUN KARŞILIĞINDA HERHANGİ BİR HİZMETİN YAPILMASINI VEYA BİR MALIN VERİLMESİNİ İSTEYEMEZLER. GERÇEKTE VERGİNİN, BİREY AÇISINDAN DİĞER ÖDENTİLERDEN EN ÖNEMLİ FARKI, BİREYİN ÖDEDİĞİ VERGİ KARŞILIĞINDA, KAMU HİZMETİNİN NİTELİĞİ VE NİCELİĞİ AÇISINDAN FARKLI BİR MUAMELEYE TABİ TUTULMASIDIR. KISACA, VERGİLERLE, BU VERGİLERİN FİNANSE ETTİĞİ KAMU HİZMETLERİ ARASINDA DOĞRUDAN BİR İLİŞKİ YOKTUR.

5

SORU: VERGİNİN ÖZELLİKLERİNDEN BİRİ OLAN ZOR (CEBRİ) ÖĞESİNE DAYANMASI NE ANLAMA GELEMEKTEDİR?

CEVAP: VERGİNİN EN ÖNEMLİ ÖZELLİĞİ ZOR (CEBRİ) ÖĞESİNE DAYANMASIDIR. BUNUNLA BİRLİKTE BU ZOR ÖĞESİ KEYFİ BİR ZOR KULLANIMI DEMEK DEĞİLDİR. BİLKİS, DEVLETİN EGEMENLİK HAKKINA DAYALI OLARAK YASAYLA DÜZENLENEN BİR ÖGEDİR.

6

SORU: VERGİNİN TANIMINDA YER ALAN "KESİN OLMASI" ÖZELLİĞİ NE ANLAMA GELMEKTEDİR?

CEVAP: VERGİNİN BİR DİĞER ÖZELLİĞİ DE KESİN OLMASIDIR. BUNA GÖRE BİR BORÇ İŞLEMİNDE OLDUĞU GİBİ VERGİNİN BİR SÜRE SONRA GERİ ÖDENMESİ MÜMKÜN DEĞİLDİR. VERGİYİ ÖDEYEN YÜKÜMLÜ, BİR DAHA VERGİNİN GERİ ÖDENMESİNİ TALEP EDEMEZ. VERGİ DEVLETE BELİRSİZ BİR SÜRE İÇİN VERİLEN BİR BORÇ VEYA KREDİ NİTELİĞİNDE DEĞİLDİR.

7

SORU: VERGİNİN KANUNLA KONULMASI ÖZELLİĞİNİ AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: VERGİ KANUNLA KONULUR, DEĞİŞTİRİLİR VEYA KALDIRILIR: EGEMENLİK HAKKINA SAHİP OLANLARIN VERGİLERİ KEYFİ OLARAK UYGULAMALARI ANAYASALARDA VERGİLER KANUNLA KONULUR, DEĞİŞTİRİLİR VEYA KALDIRILIR HÜKMÜYLE ENGELLENMİŞTİR.

8

SORU: VERGİNİN ÖZELLİKLERİ ARASINDA YER ALAN PARASAL BİR ÖDEME OLMASINI AÇIKLAYINIZ.

CEVAP: VERGİ PARASAL BİR ÖDEMEDİR. GEÇMİŞ DÖNEMLERDE VERGİLER MAL VE HİZMETLERLE ÖDENEBİLMEKTEYDİ. HATTA YOL VERGİSİNDE OLDUĞU GİBİ BİREYLER BEDENEN ÇALIŞARAK DA VERGİYİ ÖDEYEBİLİYORLARDI. ANCAK GÜNÜMÜZDE BU UYGULAMA YER ALMAMAKTADIR. VERGİ, ÖZEL KESİMDEN KAMU KESİMİNE PARASAL BİR TRANSFERDİR.

9

SORU: KAMUNUN ZORLA ELDE ETTİĞİ GELİRLERDEN BİRİ OLAN HARÇLARI ANLATINIZ.

CEVAP: BAZI KAMU KURUM VE KURULUŞLARININ YAPTIKLARI HUKUKİ İŞLEMEN VE SUNDUKLARI HİZMETTEN DOLAYI ALDIKLARI PARAYA HARÇ DENİR. HARÇ KONUSU OLAN HİZMETLERİ SADECE DEVLET YERİNE GETİRM EKTEDİR VE BUNUN

KARŞILIĞINI DA YİNE DEVLET ALM AKTADIR. HARCA KONU OLAN HİZMETLER NOTER, ADLİYE, TAPU HİZMETLERİ VB. HİZMETLERDİR.

10

SORU: HARCA KONU OLAN KAMUSAL MAL VE HİZMETLERDE "MAHRUM BIRAKMA" İLKESİ NASIL UYGULANMAKTADIR?

CEVAP: BU MAL VE HİZMETLERDEN FAYDALANANLAR, HARÇ ÖDEM EDİKLERİNDE BU MAL VE HİZMETLERİ ELDE EDEMEZLER. ÖRNEĞİN, YARGI HİZMETLERİNDEN FAYDALANIRKEN, MUTLAKA HARÇ ÖDENİR. AYRICA, PASAPORT HARÇLARI VE TAPU HARÇLARI DA BU DURUMA BİR ÖRNEKTİR. HARÇ ÖDEM EYEN KİMSE PASAPORT ALAM AZ. BU ANLAM DA HARÇLAR VERGİDEN FARKLILIK GÖSTERİR. VERGİNİN EN ÖNEMLİ ÖZELLİKLERİNDEN BİRİ OLAN "KARŞILIKSIZ" OLMA ÖZELLİĞİ, HARÇLARDA YOKTUR.

11

SORU: HARÇ VE VERGİ ARASINDAKİ BENZER VE FARKLI ÖZELLİKLERİ ANLATINIZ.

CEVAP: HARÇ VE VERGİ KAMUNUN ZORLA ELDE ETTİİ GELİR OLM ASI BAKIMINDAN BİRBİRİNE BENZEM EKTEDİR. ANCAK HARÇ SÖZ KONUSU OLDUĞUNDA, HİZMET KARŞILIĞI VARDIR. VERGİ İSE KARŞILIKSIZ ALINAN KAMU GELİRİDİR.

12

SORU: KAMUNUN ZORÖĞESİNE DAYANARAK ELDE ETTİĞİ GELİRLERDEN BİRİ OLAN "RESİM" İ ANLATINIZ.

CEVAP: RESİMLER, KAMU KURULUŞLARININ BELİRLİ BİR İŞİ YAPMAYA YETKİ VE İZİN VERMESİ KARŞILIĞINDA ALINIR. RESİM KARŞILIĞINDA FAYDALANILAN HİZMETİN ŞEKLİ FARKLIDIR. BİR İŞİN GÖRÜLMESİ KARŞILIĞI ÖDENEN PARA OLAN RESİM, HARCA ÇOK BENZER. ANCAK RESİM, HARÇLA AYNI ŞEY DEĞİLDİR. HARÇ, KURAMSAL OLARAK BİR HİZMET KARŞILIĞI ALINAN BEDEL İKEN, RESİM, BELİRLİ BİR HAKKIN ELDE EDİLMESİ VEYA İZİN KARŞILIĞI ÖDENMEKTEDİR. BUNUNLA BİRLİKTE UYGULAMADA RESİM, BAZEN VERGİLERE, BAZEN DE HARÇLARA ÇOK YAKLAŞMAKTADIR.

13

SORU: KAMUNUN ZOR ÖĞESİNE DAYANARAK ELDE ETTİĞİ GELİRLERDEN BİRİ OLAN "ŞEREFİYE"Yİ ANLATINIZ.

CEVAP: ŞEREFİYE, DEVLET VEYA YEREL YÖNETİMLER TARAFINDAN YAPILAN BAYINDIRLIK İŞLERİNDEN DOLAYI DEĞERLERİ ARTAN GAYRİMENKULLERİN, SAHİPLERİNDEN, BU HİZMETİN MALİYETİNE KATILMA KARŞILIĞI OLARAK ALINAN PAYLARDIR. DEĞERLENDİRME RESMİ OLARAK DA ADLANDIRILAN ŞEREFİYELER, VERGİ İLE HARÇ ARASINDA YER ALAN BİR KAMU GELİRİDİR. ANCAK, ZORUNLU ÖDEME OLMALARI BAKIMINDAN VERGİYE ÇOK YAKLAŞMAKTADIRLAR.

14

SORU: PARAFİSKAL (VERGİ BENZERİ) GELİRLER NE AMAÇLA ALINMAKTADIR?

CEVAP: PARAFİSKAL GELİRLER, KAMU KURUMLARININ VE KAMU YARARINA YÖNELİK HİZMET GÖREN KURULUŞLARIN, FİNANSMANLARINI SAĞLAMAK AMACIYLA, BU HİZMETLERDEN DOLAYLI VE DOLAYSIZ BİR ŞEKİLDE YARARLANANLARDAN YASAL ZORUNLULUK ALTINDA ALDIKLARI PARALARDIR. BUNUNLA BİRLİKTE PARAFİSKAL GELİRLER ÖZEL KANUNLARA DAYALI ÖZEL BİR YÜKÜMLÜLÜKTÜR.

15

SORU: PARAFİSKAL GELİRLERİN ÖZELLİKLERİ NELERDİR?

CEVAP: • PARAFİSKAL GELİRLER KAMU KURULUŞLARI VEYA KAMU KURULUŞU NİTELİĞİNDEKİ MESLEKİ KURULUŞLAR TARAFINDAN BU KURULUŞLARA GELİR SAĞLAMAK AMACIYLA ALINIR. • PARAFİSKAL GELİRLERİ ÖDEYENLER BU KURULUŞLARIN HİZMETLERİNDEN YARARLANIRLAR. • PARAFİSKAL GELİRLER BİR HİZMET KARŞILIĞI ALINMAKTADIR. • PARAFİSKAL GELİRLER BİR KANUNA DAYALI OLARAK VE ZOR ÖĞESİ KULLANILARAK TAHSİL EDİLİR.

16

SORU: KAMUNUN ZORLA ELDE ETTİĞİ GELİRLERDEN OLAN PARA CEZALARINI ALMAKTAKİ AMAÇ NEDİR?

CEVAP: PARA CEZALARI KURALLARA UYMAYI SAĞLAMAK VE KAMU DÜZENİNİ SAĞLAMAK AMACIYLA UYGULANAN BİR YAPTIRIMLARDIR. DEVLET KAMU DÜZENİNE UYMAYAN BİREYLERDEN VE KURUMLARDAN PARA CEZALARI VE VERGİ CEZALARI TAHSİL ETMEKTEDİR. TRAFİK CEZALARI, VERGİ CEZALARI, VERGİ VE BENZERİ MALİ YÜKÜMLÜLÜKLERİ ZAMANINDA YERİNE GETİRMİYENLERDEN TAHSİL EDİLEN GECİKME ZAM VE FAİZLERİ BU TÜR GELİRLER ARASINDA YER ALMAKTADIR. PARA CEZALARINI ALMAKTAKİ AMAÇ, GELİR SAĞLAMAK VEYA GELİR YARATMAK DEĞİLDİR. ANCAK KURALLARI İHLAL EDENLERDEN ALINAN PARA CEZALARI YA DA VERGİ BORCUNU ÖDEMİYENLERDEN ALINAN VERGİ CEZALARI, HER TÜRLÜ YÜKÜMLÜLÜKLERİN GECİKTİRİLMESİNDEN VEYA YERİNE GETİRİLMEMESİNDEN DOĞAN CEZALAR KAMU GELİRLERİ İÇİNE ALINIR. BURADA ÖNEMLİ OLAN CEZAYA KONU OLAN EYLEMLERİN AZALTILMASIDIR.

17

SORU: KAMUNUN ZORLAMA OLMADAN ELDE ETTİĞİ GELİRLERİ SIRALAYINIZ.

CEVAP: KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ (KİT) GELİRLERİ, MALİ TEKELLERDEN ELDE EDİLEN GELİRLER GİBİ İŞLETMECİLİK (TEŞEBBÜS GELİRLERİ) FAALİYETLERİNDEN ELDE ETTİĞİ GELİRLER, SAHİP OLDUĞU MENKUL VE GAYRİMENKUL MALLARDAN ELDE ETTİĞİ MÜLKİYET GELİRLERİ, BAĞIŞ VE YARDIMLAR VE İSTEĞE BAĞLI BORÇLANMADIR.

18

SORU: DEVLETİN PARASAL İŞLEMLERDEN ELDE ETTİĞİ GELİRLERİ SIRALAYINIZ.

CEVAP: DEVLET EGEMENLİK HAKKINA DAYANARAK YAPMIŞ OLDUĞU PARA İŞLEMLERİNDEN ÇEŞİTLİ GELİRLER SAĞLAR. BU İŞLEMLER PARA BASMA VE DEVALÜASYONDUR.

19

SORU: KELİME ANLAMI OLARAK EMİSYON NEDİR?

CEVAP: **KARŞILIKSIZ PARA BASIMI; KELİME ANLAMI OLARAK EMİSYON; ÇIKARMAK, YAYMAK, İHRAÇ ETMEK, DOLAŞIMA SOKMAK GİBİ ANLAMLARA GELMEKTEDİR. BİR ÜLKEDE KAĞIT PARA, TAHVİL VE BONO, HİSSE SENETLERİ GİBİ DEĞERLERİN İLK KEZ PİYASAYA SÜRÜLMESİNE EMİSYON DENİR.**

20

SORU: PARASAL İŞLEMLERDEN ELDE EDİLEN GELİR OLARAK PARA BASMA (EMİSYON) NEDİR?

CEVAP: **HÜKÜMETLER İÇİN EN KOLAY GELİR ELDE ETME YOLU PARA BASIMIDIR. DEVLET OTORİTE GÜCÜNE DAYALI OLARAK PARA YARATMAKTA VE TEDAVÜLE SÜRMEKTEDİR. BU YÖNTEME MERKEZ BANKASI KAYNAKLI FİNANSMAN DA DENMEKTEDİR. DEVLET MADENİ PARA VEYA KÂĞIT PARA İHRAÇ EDEBİLİR. MADENİ PARA BASIMINDA DEVLETİN GELİRİ, PARANIN ÜZERİNDE YAZILI OLAN DEĞERDEN PARANIN MADEN DEĞERİ İLE BASIM VE DAĞITIM GİDERLERİNİN DÜŞÜLMESİYLE BULUNUR. KÂĞIT PARA İHRACINDA DA YİNE PARANIN ÜZERİNDE YAZILI DEĞERDEN BASIM VE DAĞITIM GİDERLERİ DÜŞÜLEREK DEVLETİN SAĞLADIĞI GELİR BULUNUR.**

ÜNİTE 7: DEVLET BÜTÇESİ

DEVLET BÜTÇESİ KAVRAMI VE ÇEŞİTLİ TANIMLARI

İlk kez İngiltere’de kullanılan İngilizce karşılığı “budget” ya da “balance” olan bütçe kelimesi, ülkemizde 1961 Anayasası’ndan başlayarak yerleşik bir kavram olarak kullanılmıştır. Bütçe kavramı siyasi, hukuki ve ekonomik bir özellik taşımaktadır.

Devlet bütçesini tanımı, klasik ve çağdaş anlamda olmak üzere iki farklı şekilde yapılabilir. Klasik anlamda devlet bütçesi, kamu kurum ve kuruluşlarının, belirli bir dönem için gelir ve giderlerini tahmin eden, bunların uygulanmasına önceden izin veren hukuki bir dokümandır. Çağdaş anlamda devlet bütçesi ise, ülkenin ulusal amaçları doğrultusunda kaynakların kamu ve özel sektörlere dağılımını yapan, ulusal ekonominin gelişmesi, tam çalışma, fiyat istikrarı ve ödemeler dengesinin olumluya gidebilmesi için, devletin harcamalarını ve gelirlerini yansıtan, hizmet programlarına ödenek sağlanması ve gelirlerdeki hukuki değişiklikler için yürütmenin yasama organından taleplerini oluşturan, Hükümetin geçmiş yıllarda yaptığı harcamaların yasama organı ve kamuoyunda hesabını veren bir rapordur. Bütçenin

çağdaş özelliklerini de içeren geniş tanımı ise şöyle yapılabilir: “Bütçe, en geniş ulusal amaçlara hizmet etmek amacıyla kaynakların kamu ve özel sektörlere dağılımını yapan, ulusal ekonominin gelişmesi, tam çalışma, fiyat istikrarı ve ödemeler dengesinin olumluya gidebilmesi için, devletin harcamalarını ve gelirlerini yansıtan, mevcut veya yeni hizmet programlarına ödenek sağlanması ve gelirlerdeki (vergiler) hukuk değişiklikleri için yürütmenin yasama organından taleplerini oluşturan, Hükümetin geçmiş yıllarda yaptığı harcamalarının yasama organı ve kamuoyunda hesabını veren bir rapordur.”

BÜTÇENİN KLASİK İŞLEVLERİ

Bütçenin mali, siyasi, hukuki ve denetim olmak üzere dört klasik işlevi vardır.

Bütçenin Mali İşlevi: Bütçenin klasik işlevlerinden birincisi **mali işlev**, en eski ve sıradan işlevlerinden biridir. Mali işlev, ülkenin gelir ve giderleri arasındaki dengenin kurulmasıdır.

Bütçenin Siyasal İşlevi: Bütçenin klasik işlevlerinden ikincisi olan **siyasal işlevi**, halkın isteklerinin, ihtiyaçlarının hükümet tarafından devlet bütçesi aracılığıyla karşılanmasıdır. Bu işlev sadece demokratik ülkeler için geçerlidir. Bunun nedeni, halkın isteklerinin, ihtiyaçlarının bütçelerde yer bulabilmesi, ancak demokratik hakların kullanımıyla gerçekleşebilmektedir. Devlet bütçelerinden siyasi olarak beklenen görev, halkın istekleriyle uyumlu ve halkın ihtiyaçlarını karşılayan bir araç olmasıdır.

Bütçenin Hukuki İşlevi: Bütçenin **hukuki işlevi** ise, bütçe işlemlerinin mali hukuk kapsamına giren yasalara, tüzüklere, yönetmeliklere uygun yapılmasıdır. 1982 Anayasa’sında bütçe yasa olarak adlandırılmasına rağmen, bazı yazarlar bütçenin yasa olduğunu, bazı yazarlar ise bütçenin yasa olmadığını iddia etmektedirler. Bu iki görüş arasında yer alan bir diğer görüş de, bütçenin gider kısmının idari tasarruf, gelir kısmının ise yasa olduğudur. Bu işlevle ilgili bilinmesi gereken önemli bir kavram da bütçe hakkıdır. Bütçe hakkı, yasama organının halkın adına kamu gelirlerini toplayıp, yine halkın adına bu gelirleri harcamasına denir.

Bütçenin Denetim İşlevi: Bütçenin son klasik işlevi olan **denetim işlevi** de, ülkenin gelir ve giderinin nasıl kullanıldığının denetlenmesidir. Bu işlevle ilgili bilinmesi gereken dört önemli denetim kavramı vardır. Bunlar:

- **Siyasi Denetim:** Parlamentonun yapmış olduğu denetimdir.
- **İdari Denetim:** İdarenin kendi kendini denetlemesidir. Bu denetim aynı zamanda görevini yapan ve yapmayan kamu görevlilerini belirlemek için de kullanılmaktadır.

- Etkinlik Denetimi: En az kaynakla en fazla sosyal faydayı sağlayacak biçimde bütçe uygulamasının denetlenmesidir.
- Yasallık Denetimi: Bütçe işlemlerinin hukuka uygun yapıp yapılmadığının denetlenmesidir. Mevzuat veya biçimsel denetim olarak da adlandırılmaktadır.

BÜTÇENİN ÇAĞDAŞ İŞLEVLERİ

Bütçenin kaynak tahsisinde etkinlik, gelir dağılımında adalet ve ekonomik istikrar olmak üzere üç çağdaş işlevi vardır.

Kaynak Tahsisinde Etkinlik

İşlevi: Bütçenin kaynak tahsisinde etkinlik işlevi, kamu ve özel kesim arasında etkin bir kaynak tahsisinin yapılmasıdır. Bunun için hangi hizmetlerin kamu, hangi hizmetlerin özel sektörde daha etkin üretileceğine karar verilir. Tam kamusal mallar, yarı kamusal mallar, dışsallıklar, rekabetçi olmayan piyasa ekonomileri, monopol piyasaların varlığı kaynakların özel sektör tarafından etkin tahsis edilememesi nedenleridir.

Gelir Dağılımında Adalet İşlevi: Bütçenin gelir dağılımında adalet işlevi ise, devletin bütçeleri aracılığıyla gelir dağılımında adaleti sağlamasıdır. Serbest piyasa ekonomilerinin, devlet tarafından bir düzenleme yapılmadığında, gelir dağılımının bozulmasına neden olduğu bilinmektedir. Gelir dağılımının bozulması ise, toplumda huzursuzlar yaratacaktır. Bu nedenle bu işlevin yerine getirilmesi önemlidir.

Ekonomik İstikrar İşlevi: Bütçenin ekonomik istikrar işlevi de, tam istihdamı sağlamayı, fiyat istikrarını sağlamayı, ödemeler dengesini sağlamayı ve ekonomik kalkınmayı sağlamayı içermektedir. Başka bir deyişle, ülkenin ekonomik sorunlarını devletlerin bütçeleri aracılığıyla çözmeye çalışmasıdır.

TÜRKİYE'DE BÜTÇENİN HAZIRLIK SÜRECİ

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde merkezi yönetim bütçe kanun teklifi Cumhurbaşkanı tarafından meclise sunulur. Hazine Müsteşarlığı ve Maliye Bakanlığı birleştirilerek bakanlık bünyesinde bütçeyle ilgili tüm görevler Cumhurbaşkanlığı tarafından yerine getirilecektir. Bu sistem değişikliği ile ilgili detaylar Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda değişiklik yapılarak uygulanacaktır. Bu değişikliğe bağlı olarak kamu maliyesi ile ilgili ilkelerin uygulanmasında ilişkin usul ve esaslar Cumhurbaşkanı tarafından belirlenip izlenecek ve harcamacı kuruluş bütçeleri performans göstergeleri ve bunlara uygunluk ile idarelerin bu kapsamdaki faaliyetleri Cumhurbaşkanı yetkisinde olacaktır.

Merkezi yönetim bütçesinin hazırlanması süreci: Bütçe süreci, en geç eylül ayının ilk haftası sonuna kadar kalkınma planları stratejik planlar ve genel

ekonomik koşulların gerekleri doğrultusunda makro politikaları, ilkeleri, hedef ve gösterge niteliğindeki temel ekonomik büyüklükleri kapsayacak şekilde görüşülüp onaylanan Orta Vadeli Program'ın (OVP) Resmi Gazete 'de yayımlanması ile başlar. OVP Cumhurbaşkanı tarafından hazırlanır.

Bütçe çağrısı ve yatırım genelgesi Cumhurbaşkanlığı tarafından hazırlanarak en geç 15 Eylül'e kadar Resmi Gazete 'de yayımlanır. Genel Bütçe gelir teklifi Cumhurbaşkanlığı tarafından, diğer bütçe gelir teklifleri ilgili idarelerce hazırlanır.

Kamu idareleri, bütçe tekliflerini en geç eylül ayı sonuna kadar Cumhurbaşkanlığına gönderecek ve merkezi yönetim bütçe kanun teklifi mali yıl başından en az 75 gün önce Cumhurbaşkanı tarafından TBMM'ye sunulacaktır.

Kamu idareleri, ayrıntılı harcama programlarını görüşülmek ve onay almak için Cumhurbaşkanlığına gönderecektir.

Kesin hesap kanun teklifi izleyen mali yılın haziran ayı sonuna kadar Cumhurbaşkanlığı tarafından TBMM'ye sunulacaktır.

Parlamente sistemden Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmesiyle birlikte bütçe sürecine ilişkin işlemler Maliye Bakanlığı ve Bakanlar Kurulundan alınarak Cumhurbaşkanlığına devredilmiştir.

Bütçe Hazırlanması ve uygulanması: Kamu idarelerinin ve KİT dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamaları yıllık bütçeler ile yapılır. Mali yıl başlangıcı ile merkezi yönetim bütçesi hazırlanması, uygulanması ve kontrolü ile yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usuller kanun ile düzenlenir. Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz. Bütçe kanun teklifi süresinde yürürlüğe konmaması halinde, geçici bütçe kanunu çıkarılır. TBMM üyeleri Genel Kurul'da kamu idare bütçeleri hakkında düşüncelerini her bütçenin görüşülmesi sırasında açıklar, gider artırıcı veya gelir azaltıcı önerilerde bulunamazlar. Harcanabilecek tutarın Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle aşılabileceğine dair bütçe kanununa hüküm konulamaz.

Cari yıl bütçesindeki ödenek artışını öngören değişiklik teklifleri ile cari yılı izleyen yılların bütçelerine mali yük getiren tekliflerde, öngörülen giderleri karşılayabilecek mali kaynak gösterilmesi zorunludur. Merkezi yönetim kesinhesap kanunu teklifi, ilgili olduğu mali yılın sonundan başlayarak en geç altı ay sonra Cumhurbaşkanlığı tarafından TBMM'ye sunulur. Sayıştay genel uygunluk bildirimini, ilişkin olduğu kesinhesap kanun teklifinin verilmesinden başlayarak en geç 75 gün içinde meclise sunar. Kesinhesap kanunu teklifi ve genel uygunluk bildirimi TBMM'ye verilmiş olması,

ilgili yıla ait Sayıştayca sonuçlandırılmamış denetim ve hesap yargılamasını önlemez ve bunların karara bağlandığı anlamına gelmez. Kesinhesap kanun teklifi, yeni yıl bütçe kanun teklifiyle birlikte görüşülür ve karara bağlanır.

SORU-CEVAP

SORU:

Genel olarak devlet bütçesi kavramını tanımlayınız?

CEVAP:

Devlet Bütçesi: Kamu kurum ve kuruluşlarının, belirli bir dönem için gelir ve giderlerini tahmin eden, bunların uygulanmasına önceden izin veren hukuki bir dokümandır.

2

SORU:

1. BÜTÇENİN KLASİK İŞLEVLERİNİ SIRALAYINIZ?

CEVAP:

- **MALİ İŞLEVİ,**
- **SIYASİ İŞLEVİ,**
- **HUKUKİ İŞLEVİ,**
- **DENETİM İŞLEVİ**

3

SORU:

Bütçenin mali işlevini açıklayınız?

CEVAP:

Bütçenin en eski ve en olağan işlevlerinden birisi mali işlevdir. Devletler en azından, jandarma devlet anlayışı içerisinde iç ve dış güvenlik hizmetlerini yerine getirmektedir. Bu hizmetlerin gerektirdiği bazı giderlerin yapılması da zorunludur. İşte mali işlev, devlet hizmetlerinin gerektirdiği maliyetleri ve bunların finansmanını zorunlu kılmaktadır. Elbette bu giderler ve gelirler arasında bir denge kurulmasını da gerektirmektedir. Klasik iktisadi düşüncenin gereği olarak eskiden, devlet hizmetlerinin finansmanının sadece vergilerle yapılması istenirken, günümüzde kamu hizmetlerinin finansmanında vergiler önemli bir pay almasına rağmen, vergi dışı farklı gelirler de kullanılmaktadır. Hatta klasik iktisatçıların tamamen reddettiği borçlanma da, günümüzde devletin finansmanında oldukça yaygın bir biçimde kullanılabilmektedir.

4

SORU:

Bütçenin siyasal işlevini açıklayınız?

CEVAP:

Dünya tarihinde ilk bütçelerin yapılma nedeni, devletin hangi hizmetleri yapacağını ve bu hizmetlere halkın katkısının ne olacağını belirlemek isteğidir. Bu nedenle de bütçenin ortaya çıkışının temel nedeni siyasadır. Temsili demokrasilerde Parlamentolar, halkın isteklerini, ihtiyaçlarını ortaya koyarlar. Hükümetler de halkın bu isteklerini bütçe aracılığıyla gerçekleştirmeyi amaç edinmiş siyasal bir organdır. Hükümetler politikalarını bürokrasiye uygulatarak halkın isteklerini karşılamış olmaktadır. Hükümetlerin siyasi tercihlerinin parlamentolar aracılığıyla onaylanması ve uygulanması bütçenin siyasal işlevini açıklamaktadır. Bütçenin siyasal işlevi sadece demokratik ülkelerde geçerlidir. Çünkü halkın isteklerinin ve rızasının bütçelerde yer bulabilmesi ancak demokratik hakların kullanımıyla gerçekleşebilmektedir.

5

SORU:

Bütçenin hukuki işlevini açıklayınız?

CEVAP:

Bütçenin klasik tanımında yer alan bir unsur da bilindiği üzere bütçenin hukuki bir doküman olmasıdır. Gelir toplanması, gider yapılması, borç alınması gibi bütçe uygulamasıyla ilgili denetimi düzenleyen hukuk dalı mali hukuktur. Mali hukuk kapsamında devlet gelirlerine ve giderlerine dayanak oluşturan tüm yasalar, bütçenin hazırlanmasına, uygulanma sına, denetlenmesine ilişkin yasalar, Sayıştay Yasası, kesin hesap kanunları, vergi yasaları ve borçlanma yasaları, dış ülkelerle yapılan malî anlaşmalar yer almaktadır. Tüm bütçe işlemlerinin yukarıda sayılan yasalara, tüzüklere yönetmeliklere uygun yapılması ve uygun yapılmayan işlemleri ve kişileri de cezalandırması bütçenin hukuki işlevidir.

6

SORU:

Bütçe hakkı kavramını açıklayınız?

CEVAP:

Bütçe Hakkı: Yasama organının halka adına kamu gelirlerini toplayıp, yine halk adına bu gelirleri harcamasına bütçe hakkı denir.

7

SORU:

Bütçenin denetim işlevini açıklayınız?

CEVAP:

Bütçenin klasik anlamdaki tanımı düşünüldüğünde, bütçenin denetim işlevi de hemen anlaşılacaktır. Çünkü bütçenin tanımında yer alan gelir ve giderlerin uygulanmasına önceden izin veren bir belge olması sonucunda, verilen bu iznin de nasıl kullanıldığının denetlenmesini gerektirmektedir. Bu süreç bütçenin denetim işlevini oluşturur.

8

SORU:

Siyasi denetim kavramını açıklayınız?

CEVAP:

Parlamento hükümete vermiş olduğu uygulama iznini en azından mali yılsonunda denetlemek isteyecektir. Bu denetim siyasi denetim olarak adlandırılmaktadır.

9

SORU:

İdari denetim kavramını açıklayınız?

CEVAP:

Bilindiği gibi devlet bütçeleri ülke ekonomilerinde oldukça önemli büyüklüklere sahiptir. Çeşitli ülkelerde GSMH'nın %20'si ile %60'ı arasında paya sahiptir. Bu kadar büyük bir paranın harcanmasının ve paranın toplanmasının mali yıl içerisinde denetimin yapılması gereklidir. Bireyler olarak bizler para harcarken nasıl kontrollü olmaya çalışıyorsak, devletin de aynı, hatta daha fazla, özen göstermesi gerekmektedir. Bu denetim aynı zamanda görevini yapan ve yapmayan kamu görevlilerini belirlemek için de kullanılmaktadır. İdarenin kendi kendini denetlemesi anlamında yönetsel veya idari denetim olarak adlandırılmaktadır.

10

SORU:

Etkinlik denetimi kavramını açıklayınız?

CEVAP:

Etkinlik Denetimi: En az kaynakla en fazla sosyal faydayı sağlayacak biçimde bütçe uygulamasının denetlenmesidir.

11

SORU:

Yasallık denetimi kavramını açıklayınız?

CEVAP:

Yasallık Denetimi: Bütçe işlemlerinin hukuka uygun olup olmadığının denetlenmesidir.

12

SORU:

Bütçenin çağdaş işlevlerini sıralayınız?

CEVAP:

Bütçenin çağdaş işlevleri:

- **KAYNAK TAHSİSİNDE ETKİNLİK İŞLEVİ,**
- **GELİR DAĞILIM DA ADALET İŞLEVİ,**
- **EKONOMİK İSTİKRAR İŞLEVİ**

13

SORU:

Bütçenin kaynak tahsisinde etkinlik işlevini açıklayınız?

CEVAP:

Bu işlevle, bir yandan kamu kesimi ve özel kesim arasında kaynak tahsisinde etkinliğin sağlanmasını amaçlarken, diğer yandan kamu kesiminin yapacağı hizmetlerde birbirine rakip çıkar ve talepler arasında kaynak tahsis etmesini de amaçlar. Hangi hizmetlerin kamu tarafından hangilerinin özel sektör tarafından yapılacağına karar verebilmek için, ne tür hizmetler hangi sektörde daha etkin üretilebilir sorusuna yanıt aranmalıdır. Kamu kesimi kendi içerisinde, hangi hizmetleri üstleneceğine, hangi hizmetlere daha fazla hangilerine daha az kaynak tahsis edeceğine karar vermesi gerekmektedir. Devletin elindeki kaynaklarında kısıtlı olması ve toplumsal ihtiyaçların da sonsuz olduğu düşünülürse, tercih yapmak zorunda olduğu ortaya çıkmaktadır.

14

SORU:

Bütçenin gelir dağılımında adalet işlevini açıklayınız?

CEVAP:

Serbest piyasa ekonomilerinin, devlet tarafından herhangi bir düzenleme yapılmadığında gelir dağılımını bozduğu bilinmektedir. Gelir dağılımının gittikçe bozulmasının toplumsal huzursuzluklar yaratacağı bilindiğine göre, devletin bütçeleri aracılığı ile gelir dağılımını düzeltme görevini üstlenme gereği ortaya çıkmaktadır. Bilindiği üzere gelir dağılımı türleri oldukça çeşitlidir. Bireysel gelir dağılımı, sektörel gelir dağılımı, bölgesel gelir dağılımı gibi. Devlet bütçeleri aracılığı ile siyasi irade isterse, bütün gelir dağılımı türlerinde bir iyileşme sağlayabilir. Topladığı vergiler, verdiği hizmetler, harcadığı paralarla gelir dağılımında adaleti sağlaması oldukça kolaydır.

15

SORU:

Bütçenin ekonomik istikrar işlevini açıklayınız?

CEVAP:

Ekonomilerde eksik istihdam koşulları geçerli olabilmektedir. Günümüzde, özellikle işgücü piyasasında işsizliğin yaygın bir sorun olarak tüm ülkelerde yaşandığı görülmektedir. İşsizlik sorunun piyasa ekonomileri tarafından çözülmemesi halinde kamu kesiminin yine devlet bütçesi ile işsizlikle mücadele etmesi gereği ortaya çıkmaktadır. Benzer biçimde yaygın bir fiyat istikrarsızlığı olan enflasyon sorunu da kamu kesiminin müdahalesi olmadan çözülmesi oldukça güçtür. Dış ödemeler dengesinin önemli bir kısmını oluşturan dış ticaret açığı ele alınırsa, ithalatla ihracat arasındaki açığın kapatılabilmesi için devlet müdahalesi kaçınılmaz olabilmektedir.

16

SORU:

Merkezi yönetim bütçe kanun teklifi TBMM'ya hangi kurum tarafından sunulmaktadır?

CEVAP:

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nde Merkezi Yönetim Bütçe Kanun teklifi Cumhurbaşkanı tarafından TBMM'ye sunulacaktır.

17

SORU:

Türkiye'de bütçe süreci ne zaman başlar?

CEVAP:

Bütçe süreci, en geç eylül ayının ilk haftası sonuna kadar kalkınma planları, stratejik planlar ve genel ekonomik koşulların gerekleri doğrultusunda makro politikaları, ilkeleri, hedef ve gösterge niteliğindeki temel ekonomik büyüklükleri de kapsayacak şekilde görüşülüp onaylanan Orta Vadeli Program'ın (OVP) Resmi Gazete'de yayımlanmasıyla başlayacaktır. OVP cumhurbaşkanı tarafından hazırlanacaktır.

18

SORU:

Orta Vadeli Mali Plan bütçe takvimine göre ne zaman yayınlanmalıdır?

CEVAP:

OVP ile uyumlu olmak üzere, gelecek üç yıla ilişkin toplam gelir ve gider tahminleriyle hedef açık ve borçlanma durumu, kamu idarelerinin ödenek teklifi

tavanlarını içeren ve cumhurbaşkanı tarafından onaylanan Orta Vadeli Mali Plan, en geç 15 Eylül'e kadar Resmi Gazete'de yayımlanacaktır.

19

SORU:

Merkezi yönetim bütçe kanun teklifi ne zaman meclise gönderilir?

CEVAP:

Kamu idareleri (harcamacı kuruluşlar), bütçe tekliflerini en geç eylül ayı sonuna kadar Cumhurbaşkanlığına gönderecek ve Merkezi yönetim bütçe kanun teklifi mali yılbaşından en az 75 gün önce (17 Ekim tarihinde) Cumhurbaşkanı tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) sunulacaktır.

20

SORU:

Bütçeden ödenek kullanma sürecini açıklayınız?

CEVAP:

Kamu idareleri (harcamacı kuruluşlar), ayrıntılı harcama programlarını görüşmek ve onay almak için Cumhurbaşkanlığına gönderecektir. Bütçe ödenekleri, Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenecek esaslar çerçevesinde, nakit planlaması da dikkate alınarak onaylanan ayrıntılı harcama programları ve serbest bırakma oranlarına göre kamu idareleri (harcamacı kuruluşlar) tarafından kullanılacaktır.

ÜNİTE 8: DEVLET BORÇLANMASI

DEVLET BORCU KAVRAMI

Devlet gelirini vergiler, harçlar, resimler, şerefîyeler, parafiskal gelirler, mülk ve teşebbüs gelirleri, para işlemlerinden sağlanan gelirler, bağışlar, para ve vergi cezalarından sağlar. Bu sayılanların içerisinde kamu harcamaları finansmanı için gelir kaynağı olarak en önemlisi vergilerdir. Kamu harcamaları eğer kamu gelirlerinden fazla olursa, bütçe açığı durumu meydana gelmektedir. Böyle bir durumda devletler borçlanmak zorunda kalmaktadır. Son zamanlarda devletlerin borçlanmaları oldukça artmış durumdadır ve borçlanma vergilemeye alternatif olarak görülmektedir. Borçlanma, belirli bir süre sonra ödenmek üzere para ya da maddi değeri olan şeylerin ödünç alınmasıdır. Borç kavramı, taraflar arasında varılan bir anlaşmayla bir tarafın para gibi değerli bir şeyi belli süre sonra geri alınmak üzere diğer tarafa ödünç verilmesi anlamını taşımaktadır. Devlet borcu ise, devlet ya da benzeri kamu tüzel kişileri

tarafından akdolan borçtur. Devlet borcu en basit tanımıyla, devlet gelirlerin, giderleri karşılamadığı süreçte, özel ekonominin çeşitli kurumlarından ya da dış kaynaklardan kredi alması durumudur. Buna “kamu kredisi”, “kamusal kredi” ya da “kamu borcu” da denilmektedir. Klasik maliye düşüncesine göre, borçlanma devletin gerçek bir gelir kaynağı değildir, devletin asıl gelir kaynağını vergi ve benzeri gelirler oluşturmaktadır. Modern mali yaklaşımlar ise, vergi almanın mümkün olmadığı durumlarda, devlet borçlanmasının vergilemeye alternatif bir gelir kaynağı olduğunu düşünmektedir.

DEVLETİN BORÇLANMA NEDENLERİ

Günümüzde borçlanma devletin tüm kamu giderlerinde finansal olarak kullanılmaktadır. Gelişmekte olan ülkeler büyük ölçekli yatırımlar yapabilmek için, gelişmiş ülkeler ise geçici bütçe açıklarının kapatılması ve büyük projelerin finansmanını sağlamak için borçlanmaktadırlar. Devletin borçlanma nedenleri aşağıda maddeler şeklinde yer almaktadır;

- Bütçe açıkları,
- Kalkınma Finansmanı,
- Olağanüstü giderlerin finansmanı,
- Kamu gelirlerinin zaman bakımından denkleştirilmesi,
- Borç ödemek için borçlanma,
- Maliye politikası aracı olarak borçlanma.

Bütçe açığı en basit tanımıyla kamu harcamalarının kamu gelirlerinden yüksek olmasıdır. Bütçe açıklarının finansmanı devletin borçlanması içinde önemli bir yer tutar. Kamu gelirleri ve giderlerinin dengesi her zaman birbirini tutmamaktadır. Gider, gelirden fazla olduğu zaman devlet bütçesi açık verir ve bir finansal kaynak arayışı zorunlu hale gelir. Kamusal ihtiyaçların artması, refah devleti anlayışının oluşması, harcamaların artması, hızlı nüfus artışı, ekonomik krizler, yüksek enflasyon, faiz oranlarının yüksekliği, sosyal güvenlik harcamaları ve vergi bilincinin oluşmaması gibi nedenler bütçe açığını oluşturan temel sebeple arasında sayılabilir. Devlet borçlanmasının diğer bir sebebi ise özellikle gelişmekte olan ülkelerde ortaya çıkan kalkınmanın finansmanının sağlanmasıdır. Planlanan büyüme hızına yetişebilmek için, devletin finans sağladığı büyük ölçekli yatırımlar uzun ve yüksek maliyetli oldukları için borçlanma kaçınılmaz olmaktadır. Çünkü gelişmekte olan ülkelerin yeterli tasarruf birikimleri yoktur. Depremler, afetler ve savaşlar gibi olağan üstü durumlar devlet borçlanmalarının diğer sebeplerindendir. Böyle durumlarda devletler yüksek miktarda gelire ihtiyaç duyabilirler. Bu durumlarda borçlanmaya kaçınılmaz olarak ihtiyaç duyulmaktadır.

Bütçenin uygulanması sırasında ortaya çıkabilecek bazı uyumsuzluklar nedeniyle de devlet, kısa süreli olarak borçlanma yoluna başvurabilir. Bu durum kamu gelirlerinin zaman bakımından denkleştirilmesi amacıyla borçlanmadır. Kamu gelirlerinin zaman bakımından denkleştirilmesi, kamu gelirlerinin, giderlere uyumlu olarak toplanamadığı zamanlarda yapılan işlemlerdir. Borcun röfinansmanı durumu devletin borçlanması için başka bir sebeptir. Ödeme zamanı gelen borcun, finansal sıkışıklık nedeniyle tekrar borçlanarak kapatılması durumuna borcun röfinansmanı adı verilmektedir. Borçlanma devlete gelir yaratmaktan başka, ekonomiye müdahale amacıyla da kullanılır. Örneğin enflasyonun yüksek olduğu zamanlarda, para stokundaki fazlalığı gidermek için devlet borçlanma yoluna gidebilir.

KAMU KESİMİ BORÇLANMA GEREĞİ

Kamu kesimi borçlanma gereği (KKGB), kamu kesiminin toplam borçlanma ihtiyacını hesaplamakta kullanılır. Türkiye’de toplam kamu kesimi finansmanı açığı;

- Merkezi yönetim bütçe açığı,
- KİT’lerin bütçe açığı,
- Mahalli idareler bütçe açığı,
- Döner sermayeli işletmeler bütçe açıkları,
- Sosyal güvenlik kuruluşları açıkları,
- İşsizlik sigortası fonu açıkları,
- Fonların açıkları toplamından oluşur.

Devlet borçlanma yetkisine sahiptir, fakat borçlanma konusunda dikkatli olunmalıdır. Yetki limitleri aşılarak yapılan borçlanmalar, ekonomik zararların ortaya çıkmasına ve ekonomik yararların engellenmesine yol açabilir. Borçlar sürdürülebilir olmalıdır ve yukarıda bahsedilen durum borçların sürdürülemez hale gelmesine sebep olabilir. Kamu borç stokunun sürdürülebilirliği, kamu borç stokunun milli gelire oranının uzun süreli sabit kalmasıdır. Sürdürülebilir borç stoku oranı, borçlanmaya devam edip edemeyeceğini ve ya ödeme zamanı gelmiş borcun tekrar borçlanarak ödenip ödenemeyeceğini ifade eder. Sürdürülebilir borç oranı, dünyadaki ekonomik değişimlere göre şekil alan bir kavramdır. Limitlerin üzerinde olan borçlanma eğer ekonomik dengeyi bozuyorsa, borçlanmaya bir sınır getirilmesi gerekir.

DEVLET BORÇLARININ SINIFLANDIRILMASI

Devlet borçları üç ana sınıfta değerlendirilir.

1. Vadelerine göre;
 - Kısa vadeli
 - Uzun vadeli
2. Gönüllülük durumuna göre;
 - Gönüllü borçlanmalar
 - Zorunlu borçlanmalar
3. Elde edildikleri kaynaklara göre;
 - İç borçlar

○ Dış borçlar

Vadeleri Açısından Devlet Borçlarının

Sınıflandırılması: Kısa ve uzun vadeli olarak ikiye ayrılırlar. Borçlanma süreleri önemlidir. Bir yıla kadar olan borçlar kısa vadeli, bir yıldan daha uzun borçlanmalar içinde uzun vadeli terimleri kullanılır. Kısa vadeli borçlara dalgalı borçlar da denilmektedir. Bunun nedeni, bu borçların sürekli olarak azalış ve yükselişler göstermesidir. Uzun vadeli borçlara ise konsolide borçlar adı da verilmektedir. Vade önemli bir etkidir. Çünkü kısa vadeli borçlanmada faiz oranı, uzun süreli borçlanmaya göre daha azdır. Kriz dönemlerinde vadeler kısalmır.

Kısa ve uzun vadeli borçlar, süreleri dışında başka açılardan da birbirinden ayrılır. Kısa vadeli borçlar para piyasalarında elde edilir. Öte yandan uzun vadeli borçlar ise sermaye piyasalarından elde edilmektedir. Devletin gelir ve giderleri arasındaki zaman uyumsuzluğunu gidermek için, ekonomi uzun vadeli borçlanmaya uygun değilse ya da sermaye piyasalarından borçlanma mümkün gözükmiyorsa kısa vadeli borçlanmaya başvurulmaktadır. Alt yapı ve büyük ölçekli yatırım finansmanı ve bütçenin gelir bakımından yetersiz olduğu durumlarda ise uzun vadeli borçlanma kullanılabilir.

Toplam borç stoku içerisinde kısa vadeli borç oranlarının yüksek olması, enflasyon açısından olumsuz bir gidişe ve ekonomide güven krizi durumuna gidiş olduğu şeklinde yorumlanabilir. Kısa vadeli borçlanmanın bazı olumsuz etkileri olabilir. Vadelerdeki kısalık, yıl içerisinde borçların birkaç kez yinelenmesi durumuna yol açabilir. Tabi ki bu durum devlete yeni maliyetler getirmektedir. Ayrıca faiz maliyetleri ve idari yükte getirecektir. Bunun yanı sıra kısa vadeli borçlanma durumu ikincil piyasalara gerek olmadığı düşüncesini de beraberinde getirebilir.

Gönüllülük Açısından Devlet Borçlanmasının

Sınıflandırılması: Devlet borçları gönüllülük açısından ikiye ayrılır;

- Gönüllü borçlanmalar
- Zorunlu borçlanmalar

Devlet borçlanmasını vergileme gelirinden ayıran önemli özelliklerden birisi, borçlanmanın gönüllü olarak yapılmasıdır. Bu tür borçlanmalara, gönüllü borçlanmalar adı verilmektedir. Bazı durumlarda, devlet borçlanmayı zorunlu olarak da gerçekleştirebilir. Borç verecek kesimin iradesinden ziyade, devletin kendi şartlarını belirlemesi durumudur. Devlet zorunlu borçlanma durumunda aşağıda belirtilen kaynaklara başvurabilir;

- bankalar
- sosyal güvenlik kuruluşları
- özel sigorta kuruluşları

Zorunlu borçların bir başka şekli zorlama tehdidiyle alınan borçlardır. Örneğin, piyasaya sürülen borçlanma kağıtlarının satılmayan kısımlarının zorla satılacağına duyurulması durumu zorunlu borçlanmadır. Böyle bir durumda kişi ya da kuruluşlar kendi iradeleriyle de bu kağıtları alabilir. Piyasaya sürülen borçlanma senetlerinin alınmasının bir vatandaşlık görevi olduğu duyurusu kişilerde ve kuruluşlarda manevi baskı yaratabilir ve bu şekilde borçlanma senetlerinin alınması sağlanır.

Elde Edildikleri Kaynaklar Açısından Devlet Borçlarının Sınıflandırılması: Devlet borçları elde edildikleri kaynaklar açısından ikiye ayrılır;

- İç borçlar
- Dış borçlar

İç borçlar ülke içi kaynaklardan, dış borçlar ise ülke dışı kaynaklardan elde edilir. İç borçlar milli gelirin kapsamı içinde yer alır. Borcun alınması ya da geri ödenmesi ülkenin toplam kaynaklarında bir değişiklik yaratmaz. Dış borçlanma da kaynak dışarıdan geldiği için ülke ekonomisinde olumlu bir etki sağlanır. Ödenmesi durumunda ise milli gelirin bir kısmının ülke dışına gitmesi durumu meydana gelir. Finansal sıkıntıların olduğu dönemlerde iç borçlanma kolaylığı sebebiyle tercih edilir.

İÇ BORÇLANMA

İç Borçlanma Kaynakları: İç borçlanma kaynakları dört grupta incelenebilir;

- Bireyler,
- Kamu kurum ve kuruluşları,
- Bankalar,
- Merkez Bankası.

Bireylerin devlete borç vermelerini sağlamak için devlet çeşitli önlemler almalıdır. Bazıları aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Devlet borçlanma senetleri için belirlenen faiz oranlarının piyasa faiz oranlarından yüksek olması,
- Senetlerden elde edilecek gelirin vergiden istisna tutulması,
- Yatırımcıya ilave bazı garantilerin sağlanmasıdır.

Kamu kurum ve kuruluşları kapsamında ise aşağıdaki kurumlar örnek sayılabilir;

- Sosyal güvenlik kuruluşları
- Kamu iktisadi teşebbüsleri

Bu kurum ve kuruluşların fonlarının ve kaynaklarının devlete kredi olarak açılması ilgi kurum ve kuruluşların yasalarından kaynaklanmaktadır.

Bankalar verimli ve güvenilir pazarı oluşturmaktadır. Hazine ise iki şekilde merkez bankasından borçlanır;

- Doğrudan borçlanma
- Dolaylı borçlanma

Doğrudan borçlanma, Hazinesin Merkez Bankası'ndan doğrudan nakit olarak borçlanması

durumudur. Bu duruma parasal avans ya da Hazine'ye avans denilmektedir. Dolaylı borçlanma, Hazine'nin borçlanma amacıyla çıkardığı Hazine kağıtlarının, Merkez Bankası tarafından açık piyasa işlemleriyle satın alınması durumudur. Merkez bankasından kısa vadeli borçlanma, Merkez Bankası'nın karşılıksız para basması anlamına gelir ve bu durum enflasyonist baskıları artırarak uzun vadede ekonomik istikrara zarar verir.

İç Borçlanmanın Çeşitleri: Devlet iç Borçlanma Senetleri (DİBS) de yurt içinde ihraç edilen borçlanma senetlerinin tümünü ifade etmektedir. DİBS'ler;

- İhraç yöntemlerine,
- İhraç edildikleri para birimi cinsine,
- Faiz ödeme türlerine,
- Üzerinde kupon taşıyıp taşıyamalarına,
- İhraç amaçlarına göre olmak üzere sınıflandırılabilir.

DIŞ BORÇLANMA

Az gelişmiş ülkelerdeki temel gelir düzeyinin düşüklüğü ve buna bağlı olarak tasarruf ve sermaye birikimlerinin yetersiz oluşu, ülkeleri, dış kaynaklardan borç almaya yöneltmektedir. Borç servisi: devlet iç borcu ve devlet dış borcundan doğan anapara ve faiz ödemeleriyle bu borçlara ilişkin iskonto giderleriyle ücret ve diğer ödemeleri ifade etmektedir. Borç stoku: devlet borçlarının birikimli değerini ifade etmektedir. Dış kaynak borçlanma ihtiyacını yaratan iki neden vardır;

- Kaynak ve tasarruf açığı
- Dış ticaret ya da ödemeler dengesi açığı

Bir ülkenin dış borçlanmasında iki önemli faktör vardır;

- Borçların geri ödenebilmesi
- Kredibilite

Dış Borçlanmanın Kaynakları: Dış borçlar alındıkları kaynaklara göre ikiye ayrılır;

- Resmi alacaklılar
- Özel alacaklılar

Resmi kaynaklardan sağlanan dış borçlar aşağıdaki kaynaklardan elde edilir;

- Yabancı devletlerden
- Devletlerarası yapılan ikili borç anlaşmasından

Uluslararası mali kuruluşlardan borçlanmada ise Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası önemli yer teşkil eder.

Özel alacaklılar ise aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Parasal kuruluşlar,
- Bankacılık dışı finansman kuruluşları,
- Özel yatırım ve kalkınma bankaları,
- Yabancı ticari bankalar.

Dış Borçlanmanın Çeşitleri: 4749 Sayılı Kanuna göre devlet dış borcu herhangi bir dış finansman kaynağından belirli bir itfa planına göre geri ödemek üzere sağlanan finansman imkânları ile

Hazine garantileri kapsamında üstlenilen her türlü mali yükümlülüğü ifade etmektedir. Dış borçlanma;

- Borçluya,
- Vadelerine,
- Faiz durumuna,
- Döviz cinsine,
- Bütçe gerekçesine,
- Kullanım amaçlarına göre olmak üzere sınıflandırılabilir.

SORU-CEVAP

SORU:

Borçlanmanın artan öneminden kısaca bahsediniz.

CEVAP:

Daha önceki bölümlerde de söz edildiği gibi, devletin sahip olduğu finansman kaynakları çok çeşitlidir. Bunlar; vergiler, harçlar, resimler, şerefiyeler, parafiskal gelirler, mülk ve teşebbüs gelirleri, para işlemlerinden sağlanan gelirler, bağışlar, para ve vergi cezalarından oluşmaktadır. Günümüzde kamu harcamalarının finansmanı açısından en önemli gelir kaynağı vergilerdir. Kamu gelirleri kamu harcamalarını karşılamaya yetmediği, bir başka ifadeyle bütçe açıkları söz konusu olduğu zaman devletler borçlanmak zorunda kalmaktadırlar. Zaman içerisinde yaşanan ekonomik gelişmelerin de etkisi ile borçlanmanın da devlet gelirleri içindeki önemi artmış ve neredeyse vergilemenin alternatifi konumuna gelmiştir. Son yıllarda hemen tüm ülkelerde devlet borçlarının sürekli olarak ve hızla arttığı gözlenmektedir. Günümüzde hükümetler, kamusal faaliyetleri finanse etmek amacıyla ek kaynağa ihtiyaç duydukları zaman, borçlanmayı vergilemeye bir alternatif olarak görmektedirler.

2

SORU:

Borçlanma kavramını tanımlayınız.

CEVAP:

Borçlanma, belli bir süre sonra ödenmek üzere para ve/veya benzeri değerli şeylerin ödünç alınmasıdır. Borç kavramı kelime olarak taraflar arasında varılan bir anlaşma ile bir tarafın para gibi değerli bir şeyi belirli bir süre için diğer tarafa ödünç vermesi anlamını taşımaktadır. Başka bir şekilde tanımlamak gerekirse, bir amacı gerçekleştirmek veya başka sebeplerle eldeki kaynakların yetersizliğinden dolayı kişi veya kurumlardan kaynak teminidir.

3

SORU:

Devlet borcu kavramını tanımlayınız.

CEVAP:

Devlet borcu ise devlet veya benzeri kamu tüzel kişileri tarafından akdolan borçtur. Devlet Borcu devletin, belirlenen bir takvime göre, önceden belirlenen hakların sahiplerine faiz ve/veya anapara ödemeleri yapmasına ilişkin yasal bir yükümlülüğüdür. Devlet borcu en basit tanımıyla, "devletin gelirleri giderlerini karşılamadığı zaman özel ekonominin çeşitli birimlerinden ya da dış alemden kredi alması" yoludur. Literatürde, devlet borcu kavramı yerine "kamu kredisi", "kamusal kredi", "kamu borcu" gibi deyimler birbirleriyle aynı anlamda kullanılmaktadır.

4

SORU:

Kalsik ve modern maliyecilerin devlet borcuna bakışından kısaca bahsediniz.

CEVAP:

Devlet borçlanmasını asla gerçek bir gelir kaynağı olarak görmeyen klasik maliyeciler, devletin asıl gelir kaynağını vergi ve vergi benzeri gelirlerin oluşturduğunu ifade etmektedirler. Modern mali yaklaşıma göre devlet borçlanması ise, vergilendirmenin sınırına erişildiği, vergi almanın mümkün olmadığı dönemlerde, olağan finansman kaynaklarının eksikliğini tamamlamak üzere vergilemeye alternatif olarak da alınabilmektedir.

5

SORU:

Devlet borcu ile özel borç arasındaki benzerlikler nelerdir?

CEVAP:

Devletin borçlanması aslında bazı açılardan özel borçlanmaya benzemektedir. Öncelikle her iki borçlanma da ihtiyaçların giderilmesi amacıyla yapılmaktadır. Her ikisinde de borç olarak alınan değer belli bir zaman sonra geri ödenecektir. Son olarak devlet borçlanmasında da özel borçlanmada da borç alan ve veren arasındaki güven ilişkisi borçlanmanın temelini oluşturmaktadır.

6

SORU:

Devlet borcu ile özel borç arasındaki farklılıklar nelerdir?

CEVAP:

Devlet borçları ile özel borçların arasında temel bazı farklılıklar olduğu unutulmamalıdır. Devletin

borçlanmanın nedeni topluma hizmettir, borçlanmanın miktarı genellikle oldukça büyüktür, borçlanma vadesi genellikle özel borçlanmaya göre daha uzundur, devlet zorunlu olarak da borç alabilir ve bazı durumlarda devlet borcunu geri ödemeyebilir. Özel borçlanmalarda ise, borçlanma nedeni özel amaçlardır. Borçlanma miktarı sınırlıdır, borçların vadesi devlet borçlanmasına göre daha kısadır, borçlanma gönüllü olarak yapılır ve borcun başlangıcında belirlenen şartlarda daha sonra değişiklik yapılamaz.

7

SORU:

Vergi ve borçlanma arasındaki farklılıklar nelerdir?

CEVAP:

Vergi ve borçlanmanın her ikisi de kamu geliridir ve temel olarak kamunun finansman ihtiyacının karşılanması amacıyla kullanılır. Ancak teorik olarak vergi ve borçlanmayı birbirinden ayıran çok önemli bazı farklılıklar bulunmaktadır. Bilindiği gibi vergi gelirleri devlet için sürekli ve kesin bir finansman kaynağıdır, vergiler zorunlu olarak toplanırlar, tüm kamu hizmetleri için kullanılırlar, vergilerin yükü şimdiki nesiller üzerindedir ve genellikle yurt içi kaynaklardan elde edilirler. Buna karşılık borçlanma gelirleri devlet için geçici bir finansman kaynağıdır. Bir başka ifadeyle vadeleri dolduğu zaman faiziyle beraber geri ödenmek zorundadır. Borçlanma vergilemenin aksine genellikle (bazı istisnaları olmakla birlikte) gönüllü katılımlardan oluşur, kullanım yerleri genellikle bellidir, borçlanmanın yükü gelecek nesillere kayabilir ve borçlanma yurt içi ve yurt dışı kaynaklardan elde edilebilir.

8

SORU:

Devletin borçlanma nedenlerini özetleyiniz.

CEVAP:

Devletin borçlanma nedenlerini genel olarak; bütçe açıkları, kalkınmanın finansmanı, olağanüstü giderlerin finansmanı, kamu gelirlerinin zaman bakımından denkleştirilmesi, borç ödemek için borçlanma, maliye politikası aracı olarak borçlanma olarak sıralayabiliriz.

9

SORU:

Devletin borçlanma nedenleri arasında bütçe açıklarının finansmanının öneminden bahsediniz.

CEVAP:

Devletin borçlanma nedenleri arasında bütçe açıklarının finansmanı önemli bir yer tutmaktadır. Kamu harcamaları ve kamu gelirleri arasında her zaman bir dengenin sağlanması söz konusu olmamaktadır. Harcamalarının bütçe gelirlerini aştığı ya da gelirlerin harcamaları karşılayamadığı durumda devlet bütçesi açık vermekte ve bu durum ilave finansman ihtiyacını arttırmaktadır. Bir ülkede bütçe açığını yaratan pek çok neden bulunabilir. Bunların başında zaman içerisinde kamusal ihtiyaçların artması ve devlet anlayışında meydana gelen değişimle beraber (refah devleti anlayışının benimsenmesi ile birlikte sosyal refahla ilgili harcamaların artışı) devletlerin daha çok mal ve hizmet üretir duruma gelmeleri gösterilebilir. Harcamalardaki artışlar karşısında kamu gelirlerinin yetersizliği ya da etkinsizliği ise bütçe açıklarını yaratan diğer bir önemli nedendir. Bunlara ilave olarak; hızlı nüfus artışı, mali disiplinin sağlanamaması, harcama ve gelirler konusunda denetim eksikliği, tasarrufların büyüme hızını karşılamada yetersiz kalması, kamu işletmelerinin ve sosyal güvenlik harcamalarının bütçeler üzerinde yarattığı yükler, ekonomik krizler, yüksek enflasyon ve faiz oranlarının yüksekliğinin bütçe üzerinde yarattığı baskılar, vergi sisteminden kaynaklanan bazı sorunların varlığı (vergi bilincinin yaygın olmaması, vergi idaresinden kaynaklanan sorunlar, kayıt dışılık, vergi gelirlerindeki istikrarsızlık, vergileme kapasitesinin azlığı vb) nedenler de bütçe açıklarını oluşturan temel nedenler arasında sayılabilir.

10

SORU:

Devletin borçlanma nedenleri arasında kalkınmanın finansmanının sağlanmasının öneminden bahsediniz.

CEVAP:

Devlet borçlanmasının bir diğer nedeni, kalkınmanın finansmanının sağlanmasıdır. Gelişmekte olan ülkeler yapısal bir takım özellikleri dolayısıyla kalkınmanın finansmanını sağlayacak yeterli tasarruf birikimine sahip değildirler. Planlanan büyüme hızına erişebilmek için bu ülkelerde yapılması gereken büyük hacimli ve özel sektör tarafından verimsiz olarak görülen yatırımların bir kısmı devlet eliyle gerçekleştirilmektedir. Uzun süreli ve yüksek maliyetli bu kamu yatırımlarının borçlanmayla finanse edilmesi gelişmekte olan birçok ülke için kaçınılmaz olmaktadır.

11

SORU:

Devletin borçlanma nedenleri arasında olağanüstü giderlerin finansmanının öneminden kısaca bahsediniz.

CEVAP:

Devlet açısından üçüncü borçlanma nedeni olağanüstü giderlerin finansmanıdır. Devlet bazı dönemlerde yüksek miktarda gelire ihtiyaç duyabilir. Örneğin doğal afetler ve savaşlar devletin harcamalarını bir anda ve çok önemli miktarlarda arttırabilir. Bu durumlarda borçlanmaya kaçınılmaz olarak ihtiyaç duyulmaktadır.

12

SORU:

Devletin borçlanma nedenleri arasında kamu gelirlerinin zaman bakımından denkleştirilmesinin öneminden kısaca bahsediniz.

CEVAP:

Bütçenin uygulanması sırasında ortaya çıkabilecek bazı uyumsuzluklar nedeniyle de devlet kısa süreli olarak borçlanma yoluna başvurabilir. Bir başka deyişle devlet, bütçesini düzenli bir şekilde uygulayabilmek için bütçenin kısa süreli gelir-gider dengesini sağlayabilmek amacıyla da borçlanma yapılabilmektedir. Bu durum kamu gelirlerinin zaman bakımından denkleştirilmesi amacıyla borçlanmadır.

13

SORU:

Kamu Kesimi Borçlanma Gereği (KKBG) nedir?

CEVAP:

Kamu Kesimi Borçlanma Gereği (KKBG), kamu kesimini oluşturan tüm birimlerin toplam gelir ve gider durumları arasındaki farkı göstermekte ve kamu kesiminin toplam borçlanma ihtiyacını hesaplamakta kullanılmaktadır. KKBG, toplam kamu kesimi açıklarının GSYH'ya oranlanması ile ölçülmektedir. Türkiye'de toplam kamu kesimi finansman açığı; merkezi yönetim bütçe açığı, KİT'lerin bütçe açığı, mahalli idareler bütçe açığı, döner sermayeli işletmeler bütçe açıkları, sosyal güvenlik kuruluşları açıkları, işsizlik sigortası fonu açıkları ve fonların açıkları toplamından oluşmaktadır. KKBG ise toplam kamu kesimi finansman açıklarını GSYH'ya oranlanması ile bulunmaktadır.

14

SORU:

Kamu borç stokunun sürdürülebilirliğini kısaca açıklayınız.

CEVAP:

Kamu borç stokunun sürdürülebilirliği genel olarak, kamu borç stokunun milli gelire oranının uzun dönemde sabit kalması olarak tanımlanabilir. Sürdürülebilir borç stoku oranı bir ekonominin borçlanmaya devam edip edemeyeceğini ya da vadesi gelen borçlarını yeniden borçlanarak ödeyip ödeyemeyeceğini ifade eder. Sürdürülebilir borç oranı her ekonomi için ve üstelik dünyada oluşan ekonomik koşulların değişimine paralel olarak değişim gösteren bir kavramdır. Sonuç olarak belirli bir düzeyi aşan borç, eğer milli ekonomi açısından ekonomik dengeyi bozucu etkilere sahip düzeye gelmişse, bu durumda borçlanma açısından sınırlandırma getirmenin zorunluluğu inkâr edilemez.

15

SORU:

Devlet borçlarının sınıflandırılmasında kullanılan üç ana başlık nelerdir?

CEVAP:

Devlet borçlarını vadeleri, gönüllülük esası ve elde edildikleri kaynaklar açısından sınıflandırabiliriz.

16

SORU:

Vadeleri açısından devlet borçlarının sınıflandırılması konusundan bahsediniz.

CEVAP:

Vadelerine göre borçlar; kısa ve uzun vadeli borçlar olarak ikili bir ayrıma tabi tutulabilir. Vade, borcun alınmasından ödenmesine kadar geçen süreyi ifade etmektedir. Bu ayrımda, süresi bir yıla kadar olan borçlar kısa vadeli borçlar, süresi bir yıldan uzun olan borçlara ise uzun vadeli borçlar denir. Vade borçlanma açısından, hem borcu alan hem de veren açısından çok önemli bir kavramdır. Çünkü borçlanmanın şartları borcun vadesine göre değişecektir. Örneğin, kısa vadeli borçların faiz oranı, uzun vadeli borçların faiz oranına kıyasla daha düşük olacaktır. Vadeler kriz dönemlerinde oldukça kısalmaktadır. Kısa vadeli borçlarla uzun vadeli borçlar, süreleri dışında başka açılardan da birbirlerinden ayrılır. Kısa vadeli borçlar para piyasalarından elde edilirken, uzun vadeli borçlar sermaye piyasalarından elde edilmektedir. Ayrıca kısa ve uzun vadeli borçlanmaya başvurma nedenleri de farklılık göstermektedir. Kısa vadeli borçlanmaya başvurunun en önemli nedeni genellikle devletin gelir ve giderleri arasındaki zaman

uyumsuzluğunu gidermektir. Ayrıca ekonomik durum uzun vadeli borçlanmaya elverişli olmadığına ya da sermaye piyasalarından borçlanma olanakları sınırlı ise, uzun vadeli borçlanmaya hazırlık amacıyla da kısa vadeli borçlanma yoluna gidilebilir. Uzun vadeli borçlanmada ise amaç, yürürlükte olan bütçenin gelir bakımından yetersiz olduğu durumlarda, gelirdeki yetersizliği kapatmak ya da alt yapı ve büyük ölçekli yatırımların finansmanını sağlamaktır.

17

SORU:

Kısa vadeli borçların olası ekonomik etkilerinden kısaca bahsediniz.

CEVAP:

Toplam borç stoku içerisinde kısa vadeli borçların oranının yüksek olması, genellikle ekonomide bir güven krizinin olduğu ya da özellikle enflasyon konusunda olumsuz beklentilerin var olduğu şeklinde yorumlanabilir. Vadelerdeki kısalığın borçlanma açısından bazı olumsuz etkileri bulunabilir. Eğer devlet borçlanmasına olan ihtiyaç sürekli ve şiddetli ise, vadelerdeki kısalık borçların yıl içerisinde birkaç kez yinelenmesini zorunlu kılabilir. Her yeniden borçlanma ise devlet açısından yeni maliyetler demektir. Bu durum borçların maliyetlerinin tahminini oldukça zorlaştıracaktır. Borçlanmanın yıl içerisinde yinelenmesi faiz maliyetlerinin yanında idari yük ve maliyetler de doğuracaktır. Ayrıca kısa vadeler, ikincil piyasalara gerek olmadığını da düşündürülebilir. Ancak, borçlanma vadelerinin kısa olması ekonomi politikası gereği bilinçli olarak tercih ediliyorsa (özellikle enflasyonun düşürülmeye çalışıldığı dönemlerde vadelerin kısa olması, beklenmedik bir şekilde yüksek reel faiz ödenmemesi için gerekli bulunabilir) bu durumun yukarıda sayılanlardan farklı değerlendirilmesi gerekmektedir.

18

SORU:

Gönüllülük açısından devlet borçlarının sınıflandırılmasından kısaca bahsediniz.

CEVAP:

Devlet borçlarını gönüllülük açısından; gönüllü borçlanmalar ve zorunlu borçlanmalar olarak ikiye ayırabiliriz. Daha öncede belirtildiği gibi, devlet borçlanmasını vergileme gelirlerinden ayıran önemli özelliklerden birisi, borçlanmanın herhangi bir zorlamaya dayalı olmadan gönüllü olarak yapılmasıdır. Bu tür borçlanmalara gönüllü borçlanmalar adı verilmektedir. Ancak bazı durumlarda, devlet

borçlanmayı zorunlu olarak da gerçekleştirebilir. Yani, borç verecek kesimin iradesini dikkate almaz, borçlanmanın şartlarını kendisi belirler, borç verecek birimler de bu şartlara uymak zorunda kalır. Devlet, zorunlu borçlanma yoluna giderken, bankaların, sosyal güvenlik kuruluşlarının, özel sigorta kuruluşlarının kaynaklarına başvurabilmektedir. Çünkü bu kuruluşların kaynakları güvenilir kaynaklardır. Zorunlu borçların bir başka şekli de, zorlama tehdidi ile alınan borçlardır. Bu borçlanmada, piyasaya sürülen borçlanma kâğıtlarının satılmayan kısmının zorla satılacağıın duyurulmasıdır. Bu şekilde kişi veya kurumlar, böyle bir durumda daha fazla borçlanma senedi satın almak zorunda kalabileceklerini düşünür ve kendi iradeleriyle alabilirler. Manevi zorlama ile alınan borçlarda, piyasaya sürülen tahvilleri almak karşı tarafın iradesine bırakılır. Ancak kişi ve kurumlar üzerinde manevi bir baskı oluşturularak bu borçlanma senetlerinin alınması sağlanır. Örneğin, piyasaya sürülen borçlanma senetlerini alınmasının bir vatandaşlık görevi olduğu duyurulabilir.

artırarak uzun vadede ekonomik istikrara zarar veren bir uygulamadır. Bu nedenle, Merkez Bankası'nın temel görevi olan fiyat istikrarını sağlamak ve bu doğrultuda para politikalarını bağımsız olarak yürütebilmek prensibi ile çelişen bu uygulama, ülkemizde 1994 yılından başlayarak kademeli olarak sınırlandırılmış, 25.04.2001 tarihli Merkez Bankası Kanunu ile yürürlükten tamamen kaldırılmıştır.

19

SORU:

İç borçlanmanın kaynakları nelerdir?

CEVAP:

Devletin iç borçlanma kaynaklarını dört grupta toplayabiliriz. Bunlar; bireyler, kamu kurum ve kuruluşları, bankalar, Merkez Bankası olarak sıralanabilir.

20

SORU:

Hazine'nin Merkez Bankası'ndan borçlanması konusundan kısaca bahsediniz.

CEVAP:

Hazine'nin, Merkez Bankası'ndan borçlanması iki şekilde olur; doğrudan borçlanma, dolaylı borçlanma. Doğrudan borçlanma, Hazine'nin, Merkez Bankası'ndan doğrudan doğruya nakit borçlanmasıdır. Buna parasal avans ya da Hazine'ye avans adı verilmektedir. Dolaylı borçlanma ise, Hazine'nin borçlanma amacıyla çıkardığı Hazine kâğıtlarının, Merkez Bankası tarafından açık piyasa işlemleriyle satın alınması suretiyle gerçekleşir. müsteşarlığının Merkez Bankası'ndan kısa vadeli borçlanması, bazı ülkelerin izin verdiği bir uygulama olmakla birlikte, bazı ülkelerde parasal disiplini bozacağı gerekçesi ile uygulanmamaktadır. Çünkü Merkez Bankası'ndan kısa vadeli avans kullanımı Merkez Bankası'nın karşılıksız para basması anlamına gelmekte olup, enflasyonist baskıları

ARA SINAVDA NELER GELDİ? NELER GELEBİLİR?

1.SORU

KLASİK LİBERAL DÜŞÜNCENİN KAMU HİZMETLERİYLE BÜTÇE HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A
Kamu hizmetlerinin gerektirdiği harcamaların vergiyle karşılanabileceğini kabul eder.
- B
Kamu hizmetlerinin gerektirdiği harcamaların borçlanmayla karşılanabileceğini kabul eder.
- C
Kamu hizmetlerinin gerektirdiği harcamaların vergi yansıması sonucu karşılanabileceğini kabul eder.
- D
Kamu hizmetlerinin gerektirdiği harcamaların emisyonla karşılanabileceğini kabul eder.
- E
Kamu hizmetlerinin gerektirdiği harcamaların dış açıkla karşılanabileceğini kabul eder.

Yanıt Açıklaması:

Liberal düşüncenin, bütçe hakkındaki bu görüşlerini anlayınız

2.SORU

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'deki kamu kesimi bileşenlerinden biri değildir?

- A
Sosyal güvenlik kuruluşları
- B
Sivil Toplum Kuruluşları
- C
Merkezi yönetim kurumları
- D
Yerel yönetim kurumları
- E
Düzenleyici ve denetleyici kurullar

Yanıt Açıklaması:

Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de kamu kesimi çok bileşenli bir yapıya sahiptir. 2006 yılında yürürlüğe giren 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile kamu kesiminin yapısı önemli ölçüde yeniden tasarlanmıştır. Buna göre, Türk kamu kesimi genel yönetim kurumları ve kamu iktisadi teşebbüsleri (KİT'ler) olarak iki ana kısımdan oluşmaktadır. Genel yönetim kurumları içerisinde ise ağırlık genel bütçeli kurumlar, özel bütçeli kurumlar ve düzenleyici ve denetleyici kurumların toplamından oluşan merkezi yönetim kurumlarıdır. Genel yönetim kurumlarının diğer bileşenleri sosyal güvenlik kurumları ve yerel yönetimlerdir. Bu Kanun'un dışında kalan döner

sermayeler ile fonların da özünde kamu kesiminin birer bileşeni olduğu dikkate alınmalıdır. Sivil toplum kuruluşları bunlar arasında bulunmadığı için doğru cevap B'dir.

3.SORU

Kamu ekonomisinde üretilecek hizmetlerin bileşimini belirleyen süreç nasıl isimlendirilmektedir?

- A
Siyasal süreç
- B
Bireysel talep süreci
- C
Fiyat süreci
- D
Anayasal süreç
- E
Makro ekonomik süreç

Yanıt Açıklaması:

Kamu ekonomisinde mal ve hizmet üretimi siyasal süreç tarafından belirlenir.

4.SORU

KİŞİSEL ÇIKAR KAYGISIYLA BÜROKRAT VE POLİTİKACILARIN DAVRANIŞLARININ ETKİLENMESİ DURUMUNA, ÇÖZÜM GETİREN GÖRÜŞ VE ÇÖZÜMÜ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİNDE DOĞRU OLARAK VERİLMİŞTİR?

- A
Merkantilist Görüş- Devletin, toplumu zenginleştirmeyi amaç edinmesi
- B
Klasik Liberal Görüş- Devletin ekonomiye asgari düzeyde müdahale etmesi
- C
Sosyalist Görüş- Ekonomik faaliyetlerinin tümünün devlet tarafından yönetilmesi
- D
Keynesyen Görüş- Tam istihdamla ekonomik dengenin sağlanması
- E
Anayasal İktisat Görüşü- Ekonomik faaliyetlerin anayasal çerçevede sınırlandırılması

Yanıt Açıklaması: Anayasal iktisat görüşü, ekonomik faaliyetlerin anayasal çerçevede sınırlandırılması ile siyasal insanın seçmenle ilişkisindeki kişisel çıkarların etkisini azaltmayı önermişlerdir.

5.SORU

Türkiye'de son yıllardaki verilere baktığımızda kamu kesimi istihdamının toplam istihdam içindeki yeri konusunda aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A
Kamu kesimi istihdam oranında bir düşme söz konusudur.
- B
Kamu kesimi istihdam oranı yavaş da olsa artmaktadır
- C
Kamu kesimi istihdam oranı değişmeyen istikrarlı bir seyir izlemektedir
- D
Kamu kesimi istihdamı hem sayısal olarak hem de oransal olarak artmaktadır
- E
Kamu kesimi istihdamı sayısal olarak düşmekle birlikte oransal olarak artmaktadır

Yanıt Açıklaması:

İki veriye birlikte bakıldığında istihdam sayısında bir artış olsa da istihdam oranında bir düşme göze çarpmaktadır. Bu durum kamu kesimindeki istihdamın özel kesime kıyasla hızlı büyümediği anlamına gelmektedir.

6.SORU

LİTERATÜRDE ÇOK FARKLI DEVLET TANIMININ OLMASININ SEBEBİ NEDİR?

- A
Devletin çok yönlü, soyut bir kavram olması
- B
Devlet tanımının tam olarak anlaşılabilmesi
- C
Devleti yöneten yöneticilerin değişmesi
- D
Düşünürlerin benzer bakış açılarının olması
- E
Bilimsel araştırmalarda siyaset etkisinin olması

Yanıt Açıklaması: Devletin çok yönlü, soyut bir kavram olması, genel bir tanımının yapılmasını güçleştirmektedir. Bu nedenle literatürde devletin pek çok farklı tanımıyla karşılaşılmaktadır.

7.SORU

DEVLETİN EKONOMİDE ÜRETİM GÖREVİNİ KENDİSİNİN ÜSTLENMESİ AŞAĞIDAKİ İŞLEVLERİNDEN HANGİSİDİR? A

- A
Kamusal mallar işlevi
- B
Dışsalılık işlevi
- C

- Ekonomik istikrar işlevi
- D
Gelir dağılımı işlevi
- E
Kaynak dağılımı işlevi

Yanıt Açıklaması: Piyasa başarısızlığı kuramı kaynak dağılımı işlevini kamu maliyesinin en önemli işlevi olarak kabul eder. Bu işlevden kastedilen şey, devletin üretici kaynakları dağıtması faaliyetidir, başka bir deyişle, üretim görevlerini kendisinin üstlenmesidir.

8.SORU

TEMELİNİ ROUSSEAU, HOBBS VE LOCKE'UN GÖRÜŞLERİNİN OLUŞTURDUĞU DEVLET YAKLAŞIMI AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A
Hegelci devlet
- B
Organik devlet
- C
Toplum sözleşmesi devleti
- D
Marksist devlet
- E
Aristotelesçi devlet

9.SORU

ORGANİK DEVLET YAKLAŞIMINA AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİNİN DÜŞÜNCELERİ TEMEL OLUŞTURMAKTADIR?

- A
Platon
- B
Aristo
- C
Keynes
- D
Marks
- E
Hegel

Yanıt Açıklaması: ORganik devlet yaklaşımın temeli Platon'un fikirlerinden oluşmaktadır. Doğru seçenek A seçeneğidir.

10.SORU

BİR TOPRAK PARÇASI ÜZERİNDE, BİR OTORİTE ALTINDA YAŞAYAN İNSAN TOPLULUĞU TANIMI NEYİ İFADE ETMEKTEDİR?

- A
Toplum
- B

Halk
C
Devlet
D
Vatan
E
Ana vatan

Yanıt Açıklaması: “Devlet, bir toprak parçası üzerinde, bir otorite altında yaşayan insan topluluğudur”. tanımından hareketle doğru cevap C şıkkıdır.

1.SORU

Siyasi partilerin asli işlevi aşağıdakilerden hangisidir?

A
Siyasal devşirme
B
Politika belirleme
C
Halkı temsil etmek
D
Menfaatlerin birleştirilmesi
E
Siyasal sosyalleşme

Yanıt Açıklaması:

Siyasi partiler şu altı işlevi yerine getirmektedirler: Temsil, Siyasal devşirme, Politika belirleme, Menfaatlerin birleştirilmesi, Siyasal sosyalleşme ve Mobilizasyon. Siyasi partilerin asli işlevi, halkı temsil etmektir. Temsil, siyasi partilerin hem üyelerinin hem de seçmenlerinin görüşlerini ve tercihlerini siyasal sisteme taşımaları anlamına gelmektedir.

2.SORU

Aşağıdaki yaklaşımlardan hangisi kamu kesimi aktörlerinin tercihleriyle özel ekonomideki tercihler arasında fark olmadığını savunur?

A
Anayasal iktisat teorisi
B
Kamu tercihi teorisi
C
Ortanca seçmen teorisi
D
Refah iktisadı
E
Keynesyen teori

Yanıt Açıklaması:

Kamu Tercihi Teorisi'nin ortaya atmış olduğu en önemli iddia kamu ekonomisi aktörlerinin tercihleri ile özel ekonomideki tercihler arasında bir fark olmadığıdır. Teoride her iki kesimin de özel çıkar

maksimizasyonuna odaklandığı ifade edilmektedir. Doğru cevap B'dir.

3.SORU

‘RAKİP OLMAMA’ VE ‘DIŞLANAMAMA’ ÖZELLİKLERİNİN HER İKİSİNE BİRDEN SAHİP OLAN MAL AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

A
Kamusal Mal
B
Yarı Kamusal Mal
C
Az Kamusal Mal
D
Özerk Mal
E
Özel Mal

Yanıt Açıklaması: Modern maliye kuramında kamusal malın bilimsel tanımı Samuelson ve Musgrave'in yukarıda değinilen katkılarıyla oluşturulmuştur. Buna göre kamusal mal ‘rakip olmama’ ve ‘dışlanamama’ özelliklerinin her ikisine birden sahip olan maldır.

4.SORU

FİYATI, VERGİDEN DAHA ÖNEMLİ FİNANSMAN ARACI OLARAK KABUL EDEN EKONOMİK GÖRÜŞ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

A
Keynesyen Görüş
B
Anayasal İktisat Görüşü
C
Sosyalist Görüş
D
Fizyokrat Görüş
E
Klasik Liberal Görüş

Yanıt Açıklaması:

Sosyalist ülkelerde devlet tarafından tespit edilmiş fiyatlar, vergiden önce gelir. Yani, fiyat, vergiden daha önemli finansman aracı olarak kabul edilir. Çünkü; fiyatlar, devlet tarafından istenildiği düzeyde tespit edilmekte, devletin ihtiyacı olan kaynak, vergiden daha kolay bir şekilde sağlanabilmektedir. Bu düzende vergi sistemleri de piyasa ekonomisine sahip ülkelerdeki vergi sistemlerine göre farklı yapıdadır.

5.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ BİR TOPRAK PARÇASI ÜZERİNDE, BİR OTORİTE ALTINDA YAŞAYAN İNSAN TOPLULUĞUDUR?

- A
Piyasa
B
Bürokrasi

C
Devlet

- D
Baskı grubu
E
Seçmen

6.SORU

I. KESİNLİK DERECEŚİ II. KARARLARA KATILMA III. SORUMLULUK DERECEŚİ IV. ZORLAMA UNSURU YUKARIDAKİLERDEN HANGİLERİ BİREYSEL VE TOPLUMSAL KARAR ALMA MEKANİZMALARİ ARASINDAKİ FARKLARDAN BİRİDİR?

- A
Yalnız I
B
I ve III
C
I, II ve III
D
I, II ve IV
E
I, II, III ve IV

Yanıt Açıklaması:

Piyasa ve toplumsal karar alma mekanizmaları arasındaki başlıca farkları; kesinlik derecesi, kararlara katılma, alternatif tercihlerin seçimi, sorumluluk derecesi ve zorlama unsuru olarak sıralayabiliriz.

7.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ TÜRKİYE'DE GENEL BÜTÇELİ KURUMLARDAN BİRİ DEĞİLDİR?

- A
Cumhurbaşkanlığı
B
Yüksek mahkemeler
C
Bakanlıklar
D
Hakimler ve Savcılar Yüksek kurulu
E
Belediyeler

Yanıt Açıklaması:

Türkiye'de genel bütçeli kurumlar Cumhurbaşkanlığı, yüksek mahkemeler,

bakanlıklar ve Hakimler ve Savcılar Yüksek kurulundan oluşmaktadır.

8.SORU

ERDEMLİ MALLAR İFADESİ İLK KEZ AŞAĞIDAKİ İKTİSATÇILARDAN HANGİSİ TARAFINDAN KULLANILMIŞTIR?

- A
Richard A. Musgrave
B
John Stuart Mill
C
Arthur C. Pigou
D
Henry Sidgwick
E
Paul A. Samuelson

Yanıt Açıklaması: Erdemli Mallar ilk kez Richard A. Musgrave tarafından kullanılan bu kavram, toplumsal açıdan gerekli ve faydalı olduğu halde yeterli bilgi (ekonomik) ve gelir düzeyi olmadığı için talebi yetersiz oluşan mallara denilmektedir.

9.SORU

AŞAĞIDAKİ İFADELERDEN HANGİSİ KAMU MALİYESİNİN KAPSAMINA GİRMEZ?

- A
Devlet hangi hizmetleri sunmalıdır?
B
Devletin ekonomik rolü daha etkin hale getirilebilir mi?
C
Devlet hangi vergileri toplamalıdır?
D
Devlet hizmetlerindeki görev dağılımı eşit seviyede midir?
E
Devlet neden bazı ekonomik faaliyetlere girerken diğerlerine

Yanıt Açıklaması: Devlet neden bazı ekonomik faaliyetlere girerken diğerlerine girmemektedir? Devletin faaliyetlerinin kapsamı yıllar içerisinde neden değişmektedir ve ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir? Devlet hangi hizmetleri sunmalıdır? Hangi vergileri toplamalı ve hangi koşullarda borçlanmalıdır? Devletin ekonomik rolü daha etkin hale getirilebilir mi? Kamu maliyesi işte bu tür sorulara yanıt arayan bir bilim dalıdır. Kamu maliyesi devletin harcamalarını ve gelirlerini incelemektedir. Bir ülkenin milli gelirinin bir bölümü, devlet tarafından, kamu harcamalarını finanse etmek için kullanılır.

10.SORU

KÜRESEL ISINMA VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KONUSUNDA MÜCADELEYİ SAĞLAMAYA YÖNELİK OLARAK 1997 DE İMZALANAN ULUSLARARASI ÇERÇEVE PROTOKOL

İM ZALANDIĞI KENTİN ADI İLE ANILMAKTADIR. BU KENT AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A Heidelberg
- B Kyoto
- C Lahey
- D Lizbon
- E Seul

Yanıt Açıklaması:

Küresel ısınma ve iklim değişikliği konusunda mücadeleyi sağlamaya yönelik olarak 1997 de Japonya'nın Kyoto şehrinde imzalanan uluslararası çerçeve protokol imzalanan kentin adı ile "Kyoto Protokolü" olarak bilinmektedir.

11.SORU

ZENGİNLİĞİN KAYNAĞI TARIMDIR VE BU NEDENLE DEVLETİN SADECE TARIM ÜZERİNDEN TEK VE DOLAYSIZ BİR VERGİ ALMASI GEREKTİĞİNİ SAVUNAN GÖRÜŞ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A Fizyokrazi
- B Merkantilizm
- C Sosyalizm
- D Klasik görüş
- E Keynesyen

Yanıt Açıklaması:

Fizyokrazi

12.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ LİBERAL İKTİSADİ POLİTİKALARIN İZLENDİĞİ DÖNEMLERDEKİ UYGULAMALARINDAN BİRİDİR?

- A Devletin görev ve sorumlulukları olabildiğince artırılır.
- B Kamu kesiminin payı genel ekonomi içerisinde artırılmaya çalışılmaktadır.
- C Kamu sektörünün kapsamının genişlemesi ile bütçe fazlası elde edilmektedir.
- D

Devletin korumacı politikaları teşvik edilmektedir.

E

Kamu iktisadi teşebbüslerinin özelleştirilmesi teşvik edilmektedir.

Yanıt Açıklaması:

Liberal politikaların izlendiği dönemlerde devletin görev ve sorumlulukları olabildiğince sınırlandırılırken, devletin iktisadi alandan çekilmesi, özelleştirme, küçük ama etkin devlet yapısı gibi düşünceler ön plana çıkmakta ve kamu kesiminin payı genel ekonomi içerisinde azaltılmaya çalışılmaktadır. Liberal iktisadi düşüncede; kamu sektörünün kapsamının genişlemesi daha çok bütçe açığı anlamına gelmektedir.

13.SORU

"DEVLET, EKONOMİK BAKIMDAN ÜSTÜN DURUMDA OLAN, ÜRETİM ARAÇLARINA SAHİP BULUNAN SINIFIN BASKI ARACIDIR VE SINIFLAR ARASINDA MÜCADELEYİ ENGELLEME GÖREVİNİ YERİNE GETİRMEKTEDİR." GÖRÜŞÜ AŞAĞIDAKİ YAKLAŞIM LARDAN HANGİSİNE AİTTİR?

- A Marksist devlet
- B Toplum sözleşmesi devleti
- C Hegelci devlet
- D Modern devlet
- E Aristotelesçi devlet

Yanıt Açıklaması:

Marksist devlet anlayışını okuyunuz

14.SORU

Çıkar ve baskı grupları faaliyetlerini yürütürken farklı yöntemler de hangisi yoktur

- A Vicdani ret
- B Lobicilik
- C İkna
- D Kamuoyunu etkileme
- E Tehdit

Yanıt Açıklaması:

Demokratik ülkelerin neredeyse hepsinde siyasi karar alma süreçlerini etkilemek isteyen farklı çıkar gruplarının kendi içlerinde ortak amaçları için yürüttüğü faaliyetler vardır. Çıkar ve baskı grupları faaliyetlerini yürütürken farklı yöntemler kullanmaktadırlar. Bunlar kısaca; lobicilik, ikna, kamuoyunu etkileme, tehdit, rüşvet, sabotaj, doğrudan hareket ve lokavt, başka partiyi destekleme şeklinde özetlenebilir.

15.SORU

Birçok iktisatçıya ilham kaynağı olan ve devletin ekonomiyi yönlendirme gücünün önemi üzerinde durulan “Genel Teori” isimli eser kim tarafından yazılmıştır?

- A John M. Keynes
- B Adam Smith
- C David Ricardo
- D Karl Marks
- E Friedrich Engels

Yanıt Açıklaması:

Söz konusu meşhur eser J. M. Keynes tarafından yazılmıştır.

16.SORU

Türkiye’de genel bütçeli kurumlar arasında aşağıdakilerden hangisi/hangileri yer alır?

- I. CUMHURBAŞKANLIĞI,
- II. YÜKSEK MAHKEMELER,
- III. BAKANLIKLAR
- IV. HAKİMLER VE SAVCILAR YÜKSEK KURULU

- A Yalnız I
- B I ve III
- C I, II ve III
- D I, III ve IV
- E Hepsi

Yanıt Açıklaması:

Türkiye’de genel bütçeli kurumlar Cumhurbaşkanlığı, yüksek mahkemeler, bakanlıklar ve Hakimler ve Savcılar Yüksek kurulundan oluşmaktadır. Bu nedenle doğru cevap E şıkkıdır.

17.SORU

DEVLETİ KENDİSİNİ YÖNETENLERDEN AYRI BİR VARLIĞA SAHİP, BİR KURUMLAR VE HİZMETLER SİSTEMİ OLARAK TANIMLAYAN DÜŞÜNCE AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A Organik devlet
- B Hegelci devlet
- C Toplum sözleşmesi devleti
- D Marksist devlet

E

Aristotelesçi devlet

18.SORU

I. KAMU HARCAMALARI/GSYH II. KAMU KESİMİ İSTİHDAMI/TOPLAM BORÇ YÜKÜ III. KAMU BORÇ STOKU/GSYH YUKARIDAKİLERDEN HANGİLERİ KAMU KESİMİNİN GENEL EKONOMİ İÇERİSİNDEKİ BÜYÜKLÜĞÜNÜ ÖLÇMEDE KULLANILAN ÖLÇÜLERDENDİR?

- A I ve III
- B I ve II
- C II ve III
- D I, II ve III
- E Yalnız II

Yanıt Açıklaması:

Kamu harcamaları ve kamu gelirlerinin GSYH içindeki pay, kamu kesimi borçlanma gereği ve kamu borç stokunun GSYH'ye oranı, kamu kesimi istihdamının toplam istihdama oranı, kamu kesimi yatırımlarının toplam yatırımlara oranıdır. Dolayısıyla doğru cevap A'dır.

19.SORU

“ORTAK BİR HAYATI VE KÜLTÜRÜ PAYLAŞAN BİR TOPLUMDA, BU TOPLUMU DÜZENLEME, BU TOPLUMA GÜVENLİK, REFAH, HUZUR SAĞLAMA AMACINI GÜDEN VE BU AMACA YÖNELİK OLARAK KANUN KOYMA, BU KANUNLARI UYGULAMA, YARGILAMA, CEZALANDIRMA GİBİ GÜÇLERE SAHİP OLAN KURUMDUR.” YUKARIDAKİ TANIM AŞAĞIDAKİ KAVRAMLARDAN HANGİSİNİN KARŞILIĞIDIR?

- A Bağımsız mahkemeler

- B
Devlet
C
Kamu kuruluşları
D
Millet
E
Özel sektör

Yanıt Açıklaması: Devletin dar tanımına göre; “Devlet, bir toprak parçası üzerinde, bir otorite altında yaşayan insan topluluğudur”. Daha geniş bir tanımla; “devlet, ortak bir hayatı ve kültürü paylaşan bir toplumda, bu toplumu düzenleme, bu topluma güvenlik, refah, huzur sağlama amacını güden ve bu amaca yönelik olarak kanun koyma, bu kanunları uygulama, yargılama, cezalandırma gibi güçlere sahip olan kurumdur”.

20.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİNDE FİNANSMAN SORUNU YARATABİLECEK TEMEL SORUNLARDAN BİRİ DEĞİLDİR?

- A
Primlerinin Yüksek seviyede belirlenmesi
B
Emekli sayısının yükselmesi
C
Kayıt dışı istihdam
D
Erken emeklilik
E
Prim tahsilât sorunları

Yanıt Açıklaması:

Sosyal güvenlik sisteminde finansman sorunu yaratabilecek temel sorunlar şu şekilde özetlenebilir:

- Emekliliğe hak kazanma yaşının siyasal kazanımlar için sıklıkla değiştirilmesi,
- Emeklilik hak kazanma yaşının nispeten düşük tutulması,
- Prim tahsilât sorunları,
- Prim affı uygulamaları,
- Erken emeklilik,
- Hızla yaşlanma sürecinin yaşlı bağımlılık oranı arttırması,
- Primlerinin düşük seviyede belirlenmesi,
- Kayıt dışı istihdam,
- Sosyal güvenlik sistemine ilişkin tutarlı devlet politikasının oluşturulmaması,
- Emekli sayısının yükselmesi,
- Toplanan prim gelirlerinin siyasi amaçlar doğrultusunda kullanılması,

- Prim karşılığı olmayan ödemelerin kurum kaynaklarından

1.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ 5018 SAYILI KANUN'DA MERKEZİ YÖNETİM KURUMLARI ADI ALTINDA TOPLANMIŞ OLAN KURUMLARDAN BİRİ DEĞİLDİR?

- A
Genel Bütçeli Kurumlar
B
Özel Bütçeli Kurumlar
C
Düzenleyici Kurumlar
D
Denetleyici Kurumlar

E

Sosyal Güvenlik Kurumları

2.SORU

“Devlet, bir toprak parçası üzerinde, bir otorite altında yaşayan insan topluluğudur” ifadesi devletin hangi tür tanımıdır?

- A
Geniş
B
Dar
C
Esnek
D
Kapsayıcı
E
Edilgen

Yanıt Açıklaması:

Devletin dar tanımına göre; “Devlet, bir toprak parçası üzerinde, bir otorite altında yaşayan insan topluluğudur”. Daha geniş bir tanımla; “devlet, ortak bir hayatı ve kültürü paylaşan bir toplumda, bu toplumu düzenleme, bu topluma güvenlik, refah, huzur sağlama amacını güden ve bu amaca yönelik olarak kanun koyma, bu kanunları uygulama, yargılama, cezalandırma gibi güçlere sahip olan kurumdur”.

3.SORU

Sosyal güvenlik sisteminde finansman sorunu yaratabilecek temel sorunlar içerisinde hangisi yoktur

- A
Sosyal güvenlik sistemi dışında kalan çalışanların borç yükleri
B
Kayıt dışı istihdam

C
Sosyal güvenlik sistemine ilişkin tutarlı devlet politikasının oluşturulamaması

D
Emekli sayısının yükselmesi

E
Toplanan prim gelirlerinin siyasi amaçlar doğrultusunda kullanılması

Yanıt Açıklaması:

Sosyal güvenlik sisteminin gelirler sistemini anlayınız

4.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ SOSYAL GÜVENLİK HİZMETİ KAPSAMINDA YER ALMAZ?

A
Yoksullukla mücadele

B
İşsizliği azaltma

C
Yaşlılığın ortaya çıkardığı olumsuzlukları hafifletme

D
Hastalık gibi sosyal tehlikelerle mücadele

E
Suç işleme eğiliminin artması

Yanıt Açıklaması:

Sosyal güvenlik yoksulluk, işsizlik, gelecekle ilgili ekonomik belirsizlik, yaşlılık ve hastalık gibi sosyal tehlikelerin ortaya çıkaracağı olumsuzlukları hafifletmeyi ya da yok etmeyi sağlayan önlemleri içermektedir.

5.Soru

TOPLUMDAKİ ÜRETİCİ, TÜKETİCİ VE FAKTÖR SAHİPLERİNDEN BİRİNİN DURUMUNU KÖTÜLEŞTİRMEYEN BUNLARDAN BİR BAŞKASININ DURUMUNU İYİLEŞTİRMENİN OLANAKLI OLMADIĞI KAYNAK DAĞILIMI DURUMUNA NE AD VERİLİR?

A
Pareto optimumu

B
Bedavacılık sorunu

C
Ortakların trajedisi

D
Durumsal Kuram

E
İkinci En iyi Kuramı

Yanıt Açıklaması:

Pareto Optimumu:

Toplumdaki üretici, tüketici ve faktör sahiplerinden birinin durumunu kötüleştirmeden bunlardan bir başkasının durumunu iyileştirmenin olanaklı olmadığı kaynak dağılımı durumu. Başka bir deyişle, toplumdaki bireylerden en az birinin refahını azaltmadan bir diğerinin refahını artırma olanağı yoksa o toplumun refahı optimumdur.

6.SORU

KAMUSAL MALLARIN ÖZELLİKLERİ AŞAĞIDAKİ ŞIKLARDAN HANGİSİNDE BİRLİKTE DOĞRU OLARAK VERİLMİŞTİR?

A
Rakip olmama – Dışlanamama

B
Fiyatlanma – Dışlanmama

C
Tam rekabet – Fiyatlanmama

D
Rakip olma – Dışlanma

E
Tam rekabet - Fiyatlanmama

Yanıt Açıklaması: Modern maliye kuramında kamusal malın bilimsel tanımı Samuelson ve Musgrave'in yukarıda değinilen katkılarıyla oluşturulmuştur. Buna göre kamusal mal 'rakip olmama' ve 'dışlanamama' özelliklerinin her ikisine birden sahip olan maldır.

7.SORU

POLİTİK SÜREÇTE ALINAN KARAR VE UYGULAMALARI EKONOMİ BİLİMİNİN ARAÇ, YÖNTEM VE VARSAYIMLARINA DAYALI OLARAK AÇIKLAYAN DİSİPLİN AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

A
Vergi Teorisi

B
Kamu Tercihi Teorisi

C
Mikro İktisat Teorisi

D
Makro İktisat Teorisi

E
Maliye Teorisi

Yanıt Açıklaması:

Kamu Tercihi Teorisi; politik süreçte alınan karar ve uygulamaları ekonomi biliminin araç, yöntem ve varsayımlara dayalı olarak açıklayan bir disiplindir. Kamu Tercihi Teorisi'ni politika biliminin ekonomik analizi olarak tanımlanmak mümkündür.

8.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ MERKEZİ YÖNETİM KURULUŞLARININ ALTINDA YER ALIR?

- A Sosyal güvenlik kuruluşları
- B Yerel yönetimler
- C Özel bütçeli idareler
- D Döner sermayeli işletmeler
- E Kamu iktisadi teşebbüsleri

Yanıt Açıklaması:

5018 sayılı Kanun'da merkezi yönetim kurumları adı altında toplanmış olan kurumlar genel bütçeli kurumlar, özel bütçeli kurumlar, düzenleyici ve denetleyici kurumlardır.

9.SORU

KAMU MALİYESİ AŞAĞIDAKİ SORULARIN HANGİLERİNE YANIT ARAYAN BİR BİLİM DALIDIR? I. DEVLET NEDEN BAZI EKONOMİK FAALİYETLERE GİRERKEN DİĞERLERİNE GİRMEMEKTEDİR? II. DEVLETİN FAALİYETLERİNİN KAPSAMI YILLAR İÇERİSİNDE NEDEN DEĞİŞMEKTEDİR VE ÜLKEDEN ÜLKEYE FARKLILIKLAR GÖSTERMEKTEDİR? III. DEVLET HANGİ HİZMETLERİ SUNMALIDIR? IV. HANGİ VERGİLERİ TOPLAMALI VE HANGİ KOŞULLARDA BORÇLANMALIDIR? V. DEVLETİN EKONOMİK ROLÜ DAHA ETKİN HALE GETİRİLEBİLİR Mİ?

- A I ve III
- B II ve IV
- C III, IV ve V
- D I, II, IV ve V
- E I, II, III, IV ve V

Yanıt Açıklaması: Kamu maliyesi soruda geçen tüm sorulara yanıt arayan bir bilim dalı olduğundan doğru cevap hepsini içeren E şıkkıdır.

10.SORU

CUMHURBAŞKANLIĞI AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİNİN KAPSAMINDA YER ALIR?

- A Düzenleyici ve denetleyici kurumlar

- B Özel bütçeli diğer idareler
- C Özel bütçeli kurumlar
- D Kamu iktisadi teşebbüsleri
- E Genel bütçeli kurumlar

Yanıt Açıklaması:

Türkiye'de genel bütçeli kurumlar; Cumhurbaşkanlığı, yüksek mahkemeler, bakanlıklar ve Hakimler ve Savcılar Yüksek kurulundan oluşmaktadır. Doğru yanıt E'dir.

11.SORU

Aşağıdaki iktisadi politikalardan hangisi son yıllarda devletin neler yapması veya yapmaması gerektiği konusunda belirleyici rol oynamaktadır?

- A Neo-liberal
- B Merkantilist
- C Radikal
- D Keynesyen
- E Marksist

Yanıt Açıklaması:

Örneğin, liberal politikaların izlendiği dönemlerde devletin görev ve sorumlulukları olabildiğince sınırlandırılırken, korumacı politikaların izlendiği dönemlerde bu görev ve sorumlulukların sınırları genişleyebilmektedir. Özellikle son yıllarda devletin neler yapması veya yapmaması gerektiği konusunda neo-liberal iktisadi politikalar belirleyici rol oynamaktadır. Bu kapsamda devletin iktisadi alandan çekilmesi, özelleştirme, küçük ama etkin devlet yapısı gibi düşünceler ön plana çıkmakta ve kamu kesiminin payı genel ekonomi içerisinde azaltılmaya çalışılmaktadır.

12.SORU

"BIRAKINIZ YAPSINLAR, BIRAKINIZ GEÇSİNLER" İFADESİ AŞAĞIDAKİ GÖRÜŞLERDEN HANGİSİNE AİTTİR?

- A Merkantilist görüş
- B **Klasik liberal görüş**
- C Keynesyen görüş
- D Sosyalist görüş

E
Anayasal İktisat Görüşü

13.SORU

Mikroekonomi kuramında kamusal malların ilk ayrıntılı analizi Amerikalı iktisatçı Paul A. Samuelson tarafından hangi yılda yapılmıştır?

- A
1954
- B
1955
- C
1956
- D
1957
- E
1958

Yanıt Açıklaması:

Kamusal Mallar
Mikroekonomi kuramında kamusal malların ilk ayrıntılı analizi Amerikalı iktisatçı Paul A. Samuelson tarafından 1954 yılında yapılmıştır. 'Kamu harcamalarının saf kuramı' başlıklı makalesinde Samuelson, kamusal mallar ve özel mallar olarak uç durumlara karşılık gelen iki tür mal tanımı yaparak modern kamusal mal kuramının oluşumuna ilk ve en önemli katkıyı yapmıştır.

14.SORU

TEKRAR SEÇİLEBİLME KAYGISI İLE SİYASİ İKTİDARIN, EKONOMİYE KATKILARI OLACAK YATIRIM PROJELERİ YERİNE KISA DÖNEMDE SEÇMENLERE DOĞRUDAN FAYDA SAĞLAYABİLECEK VE OY GARANTİSİ GETİRECEK PROJELERE İMZA ATMASI, AŞAĞIDAKİ HANGİ KAMU TERCİHLERİ TEORİSİ TARAFINDAN KAMU EKONOMİSİNİN BAŞARISIZLIĞINA YÖNELİK GELİŞTİRİLEN ELEŞTİRİDİR?

- A
Rasyonel Seçmenlerin Bilgisizliği ve İlgisizliği
- B
Rant Kollama
- C
Oy Ticareti
- D
Politik Miyopluk
- E
Ortanca Seçmen Teorisi

Yanıt Açıklaması:

Politik miyopluk: Kamu ekonomisinde alınan karar ve yapılan uygulamalarda kısa vadeli düşünme alışkanlığıdır. Politik miyopluk ile

ifade edilmek istenen politikacıların oylarını maksimize etmeyi sağlamak için toplumu hoşnut etme amacına yönelik kısa vadeli politikaları tercih etmeleridir. Tekrar seçilebilme kaygısı ile siyasi iktidarın, ekonomiye katkıları olacak yatırım projeleri yerine kısa dönemde seçmenlere doğrudan fayda sağlayabilecek ve oy garantisi getirecek projelere imza atması sonucu ortaya çıkmaktadır. Uzun dönemli ekonomiye faydalı olacak politikalar yerine kısa vadeli politikaların uygulanması kamuda fayda, verimlilik ve tutumluluk fonksiyonlarının gerçekleştirilememesine neden olmaktadır. Politik miyopluk özellikle seçim dönemlerinde politikacıların seçmen tabanlarının tercihlerine yönelik harcamalarını arttırması, kısa vadeli ekonomik olarak zararlı popülist ekonomik harcamaları ve politikaları takip etmesi durumudur. Sonuç olarak bu zararlı ve kısa vadeli harcamalar uzun vadede vergiler ve vergi dışı gelir kaynakları ile giderileceğinden devletin başarısızlığına sebep olmaktadır. Kamu harcamalarının vergi dışı gelir kaynakları ile karşılanması da politik miyopluk etkisine güzel bir örnek teşkil etmektedir.

15.SORU

Devletin güç ve yetkilerinin nasıl sınırlandırılabilirliğini ve nasıl sınırlandırılması gerektiğini inceleyen iktisadi düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Arz yönlü iktisat düşüncesi
- B
Neo-Klasik Sentez
- C
Anayasal iktisat düşüncesi
- D
Post-Keynesyen düşünce
- E
Neo-klasik iktisadi düşünce

Yanıt Açıklaması:

Anayasal İktisat Teorisi, devletin güç ve yetkilerinin nasıl sınırlandırılabilirliğini ve nasıl sınırlandırılması gerektiğini inceleyen bir disiplindir. Dolayısıyla doğru cevap C'dir.

16.SORU

ERDEMLİ MALLAR NE ANLAMA GELMEKTEDİR?

- A
Mal varlığı haklarının, daha açık bir deyişle malın faydası üzerindeki yasal hakların, hiçbir bireye ya da gruba verilmediği mallar.
- B

Toplumsal açıdan gerekli ve faydalı olduğu halde yeterli bilgi ve gelir düzeyi olmadığı için talebi yetersiz oluşan mallar.

C

Toplumsal açıdan zararlı oldukları halde, devlet müdahalesi olmadığında bu kez çokça tüketilen mallardır.

D

Toplumsal açıdan zaman zaman yararlı zaman zaman ise zararlı olabilen mallar.

E

Tamamı devlet tarafından üretilen ve devletin tekelinde olan mallar.

Yanıt Açıklaması: Toplumsal açıdan gerekli ve faydalı olduğu halde yeterli bilgi (eğitim) ve gelir düzeyi olmadığı için talebi yetersiz oluşan mallara erdemli mallar denmektedir. Aşilar, süt ve zorunlu eğitim erdemli malların örnekleridir.

17.SORU

Aşağıdakilerden hangisi Kamu tercihleri teorisi tarafından kamu ekonomisinin başarısızlığına yönelik geliştirilen eleştirilerin konularından biri değildir?

A

Ortanca seçmen teorisi

B

Bürokrasiden kaynaklanan sorunlar

C

Oy ticareti

D

Rasyonel seçmenlerin bilgisizliği

E

Çıkar çatışmaları

Yanıt Açıklaması:

Kamu tercihler teorisi tarafından kamu ekonomisinin başarısızlığına yönelik geliştirilen eleştirileri şu ana başlıklar altında toplamak mümkündür: Rasyonel Seçmenlerin Bilgisizliği ve İlgisizliği, rant kollama, oy ticareti, politik miyopluk, ortanca seçmen teorisi, bürokrasiden kaynaklanan sorunlar. Doğru yanıt E'dir.

18.SORU

Aşağıdakilerden hangisi Kamu Tercihi Teorisi tarafından kamu ekonomisinin başarısızlığına yönelik geliştirilen eleştirilerden biri değildir?

A

Rant kollama

B

Oy ticareti

C

Rasyonelite ilkesi

D

Politik miyopluk

E

Ortanca seçmen teorisi

Yanıt Açıklaması:

Kamu Tercihi Teorisi tarafından kamu ekonomisinin başarısızlığına yönelik geliştirilen eleştirileri aşağıdaki başlıklar altında toplamak mümkündür.

Bunlar;

1. Rant kollama,
2. Oy ticareti,
3. Politik miyopluk,
4. Ortanca seçmen teorisi,
5. Bürokrasiden kaynaklanan sorunlar,
6. Rasyonel seçmenlerin bilgisizliği ve ilgisizliğidir.

19.SORU

Aşağıdakilerden hangisi bürokrasinin amacıdır?

A

Kendi imkânlarını genişletmek

B

İktidara bilgi sunmak

C

Siyasal kararları uygulamak

D

İktidara yol göstermek

E

Seçmen ile iktidar arasında iletişimi sağlamak

Yanıt Açıklaması:

Bürokrasinin amacı, kendi imkânlarını genişletmektir. Bu durum bütçenin büyümesi sonucunu doğurmaktadır. Uzmanlardan oluşan bürokratik kesimin bu isteklerini karşılamak siyasal iktidara düşmektedir. Siyasal iktidar bu isteklerin yerine getirdiği oranda bürokrasi ile olan işi o derece kolaylaştıracaktır. Doğru cevap A'dır.

20.SORU

DEVLETİN TOPRAK UNSURUNU AŞAĞIDAKİ KAVRAMLARDAN HANGİSİ OLUŞTURUR?

A

Ülke

B

Bayrak

C

Millet

D

Egemenlik

E

Nüfus

Yanıt Açıklaması:

Devletin temel öğelerini anlayınız

1.SORU

5018 SAYILI KANUN'DA ----- KURUMLARI ADI ALTINDA TOPLANMIŞ OLAN KURUMLAR GENEL BÜTÇELİ KURUMLAR, ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR, DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLARDIR. YUKARIDAKİ CÜMLEDE BOŞ BIRAKILAN YERİ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ DOĞRU ŞEKİLDE TAMAMLAR?

- A
merkezi yönetim
- B
yerel yönetim
- C
tüzel kişi
- D
özel kişi
- E
iktisadi devlet

Yanıt Açıklaması:

5018 sayılı Kanun'da merkezi yönetim kurumları adı altında toplanmış olan kurumlar genel bütçeli kurumlar, özel bütçeli kurumlar, düzenleyici ve denetleyici kurumlardır.

2.SORU

Aşağıdakilerden hangisi Siyasi partilerin dört temel niteliklerinden biri değildir?

- A
Parti disiplinine tam uyarlar
- B
İktidarı doğrudan ele geçirmeye çalışırlar.
- C
Resmi üye tabanına dayanırlar
- D
Hem özel konularda hem de toplumun ve ülkenin bütününü ilgilendiren konularda politikalara sahiptirler.
- E
Ortak bir ideolojik kimlik veya siyasi tercihleri sahip insanların oluşturduğu bir örgüttür.

Yanıt Açıklaması:

Parti disiplinine tam uyarlar

3.SORU

Yarı doğrudan demokrasilerde halkın yasama işlemlerine katılması araçlarından halkın kanun teklifi diğer adı nedir (halk teşebbüsü)

- A
Halk teşebbüsü
- B
Halk bütçesi
- C
Halk iradesi

- D
Halk kolektifi
- E
Halk örgütü

Yanıt Açıklaması:

Yarı doğrudan demokrasilerde halkın yasama işlemlerine katılması üç araç aracılığıyla olmaktadır: Referandum, halkın kanun teklifi(halk teşebbüsü) ve halk vetosu.

4.SORU

KÜRESELLEŞMEYLE BİRLİKTE DEVLETİN ARTAN FONKSİYONLARI AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ YA DA HANGİLERİDİR? I.

ŞİRKETLERİN, KÜRESEL PİYASALARDA REKABET EDEBİLMESİ İÇİN, ARAŞTIRMA GELİŞTİRME HARCAMALARI GİBİ, REKABET VE VERİMLİLİĞİN ÖNEMLİ BİR UNSURLU OLAN, TEKNOLOJİNİN GELİŞTİRİLMESİ İÇİN GEREKLİ HARCAMALARI YAPMAK. II. ŞİRKETLERDEN ALINAN VERGİLERİ ARTIRARAK DEVLET BÜTÇESİNİ KONTROL ALTINDA TUTMAK III. ŞİRKETLERİN, REKABET EDEBİLMEK İÇİN İHTİYACI, OLAN TEŞVİKLERİ SAĞLAMAK. IV. MÜLKİYET HAKLARININ KORUNMASI VE ÖZELLEŞTİRMENİN YASAL ALTYAPISININ HAZIRLANMASI GİBİ, PİYASALARI DÜZENLEYİCİ FAALİYETLERDE BULUNMAK

- A
Hiçbiri
- B
I,II,III
- C
II,III,IV
- D
I,III,IV
- E
Hepsi

Yanıt Açıklaması:

Devletin artan fonksiyonları maddeler halinde şu şekilde açıklanabilir. • Şirketlerin, küresel piyasalarda rekabet edebilmesi için, araştırma geliştirme harcamaları gibi, rekabet ve verimliliğin önemli bir unsuru olan, teknolojinin geliştirilmesi için gerekli harcamaları yapmak. • Şirketlerin, rekabet edebilmek için ihtiyacı, olan teşvikleri sağlamak. • Mülkiyet haklarının korunması ve özelleştirmenin yasal altyapısının hazırlanması gibi, piyasaları düzenleyici faaliyetlerde bulunmak. Dolayısıyla II. madde bu fonksiyonlardan olmadığı için doğru cevap D şıkkıdır.

5.SORU

"Devletin ekonomiye karışması minimum düzeyde tutulurken, bütün

ekonomik etkinlikler piyasa ekonomisi tarafından yerine getirilmelidir."
Yukarıdaki görüş hangi devlet anlayışını ifade etmektedir?

- A Merkantilist görüş
- B Fizyokratların görüşü
- C Klasik liberal görüş
- D Sosyalist görüş
- E Keynezyen görüş

Yanıt Açıklaması:

"Bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler" sloganıyla da özetlenen bu görüşe klasik liberal görüş adı verilmektedir.

6.SORU

Aşağıdakilerden hangisi Seçmenlerin karar vermesini etkileyen etmenlerden biri değildir?

- A Aile
- B Çevre,
- C Kişilik
- D Alternatifler
- E Değerler sistemi

Yanıt Açıklaması:

Aile

7.SORU

PIYASA EKONOMİSİ KURALLARI ESAS OLMALI VE HÜKÜMETLERİN MÜDAHALELERİNİ ÖNLEMEK İÇİN ANAYASAYA DEVLETLERİN EKONOMİK VE MALİ HAREKET OLANAKLARINI KISITLAYAN HÜKÜMLER KONULMALIDIR GÖRÜŞÜ AŞAĞIDAKİ YAKLAŞIM LARDAN HANGİSİNE AİTTİR?

- A Merkantilist görüş
- B Klasik liberal görüş
- C Keynesyen görüş
- D Anayasal İktisat Görüşü
- E

Sosyalist görüş

8.SORU

BİR FABRİKANIN BACASINDAN ÇIKAN ZEHİRLİ GAZLARIN TÜKETİCİLERİN HASTALANMASINA YOL AÇMASI GİBİ EKONOMİK FAALİYETLERİN OLUMSUZ YA DA OLUMLU ETKİLERİ TEORİDE AŞAĞIDAKİ KAVRAMLARDAN HANGİSİ İLE İFADE EDİLİR?

- A Azalan marjinal fayda
- B Pareto optimumu
- C Yan etki
- D İstenmeyen sonuç
- E Dışsalılık

Yanıt Açıklaması:

Bir ekonomik birimin diğer ekonomik birim ya da birimler üzerinde dolaylı olarak ortaya çıkardığı olumlu ve olumsuz etkilere dışsalılık adı verilmektedir.

9.SORU

Kamu ekonomisinde alınan karar ve yapılan uygulamalarda kısa vadeli düşünme alışkanlığına ne ad verilmektedir?

- A Oy ticareti
- B Politik miyopluk
- C Ortanca seçmen teorisi
- D Rasyonel seçmenlerin bilgisizliği
- E Mali tevzin

Yanıt Açıklaması:

Politik miyopluk: Kamu ekonomisinde alınan karar ve yapılan uygulamalarda kısa vadeli düşünme alışkanlığıdır. Dolayısıyla doğru cevap B'dir.

10.SORU

Aşağıdakilerden hangisi piyasa ve toplumsal karar alma mekanizmaları arasındaki başlıca farklardan biri **değildir**?

- A Kesinlik derecesi
- B Kararlara katılma

- C
Alternatif tercihlerin seçimi
D
Tam ve geçişlilik özelliği
E
Sorumluluk derecesi

Yanıt Açıklaması:

Piyasa ve toplumsal karar alma mekanizmaları arasındaki başlıca farkları; kesinlik derecesi, kararlara katılma, alternatif tercihlerin seçimi, sorumluluk derecesi ve zorlama unsurudur. Dolayısıyla doğru cevap D'dir.

11.SORU

I. NÜFUSU AZ OLAN YERLER İÇİN DAHA UYGUNDUR. II. HALK KARAR ALMA YETKİSİNİ TEMSİLCİLERİNE DEVREDER. III. HALK TEMSİLCİLERİNİ SEÇER. TEMSİLİ DEMOKRASİ İLE İLGİLİ YUKARIDAKİ İFADELERDEN HANGİLERİ DOĞRUDUR?

- A
Yalnız I
B
I ve II
C
II ve III
D
I ve III
E
I, II ve III

Yanıt Açıklaması:

Temsili demokrasilerde;

- Halk karar alma yetkisini temsilcilerine devreder.
- Halk temsilcilerini seçer.

Nüfusu az olan yerler için doğrudan demokrasi daha uygundur.

12.SORU

TÜRK KAMU KESİMİ ----- KURUMLARI VE KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ (KİT'LER) OLARAK İKİ ANA KISIMDAN OLUŞMAKTADIR. YUKARIDAKİ CÜMLEDE BOŞ BIRAKILAN YERİ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ DOĞRU ŞEKİLDE TAMAMLAR?

- A
genel yönetim
B
sivil idare
C
sosyal yardım
D
müteselsil ortak

- E
global zincir

Yanıt Açıklaması:

Türk kamu kesimi genel yönetim kurumları ve kamu iktisadi teşebbüsleri (KİT'ler) olarak iki ana kısımdan oluşmaktadır.

13.SORU

"Merkezi yönetim ve yerel yönetim kuruluşlarını, parafiskal kuruluşları ile kamu girişimlerini" kapsayan tanım aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Geniş anlamda kamu sektörü
B
Dar anlamda kamu sektörü
C
Geniş anlamda tüm sektör
D
Dar anlamda kamu kesimi taşra teşkilatı
E
Geniş anlamda özel ve kamu sektörü

Yanıt Açıklaması:

Geniş anlamda kamu sektörü

14.SORU

Siyasal arenada başarı hedefleyen tüm partilerin önceliği ve seçim başarısının en önemli anahtarı aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Etkili Program
B
İyi Propaganda
C
Organize Örgüt
D
Seçmen
E
Doğru aday

Yanıt Açıklaması:

Siyasal arenada başarı hedefleyen tüm partilerin önceliği ve seçim başarısının en önemli anahtarı seçmendir. Sorunun diğer şıklarında belirtilen diğer hususlar da seçim başarısında etkili olmakla beraber, soruda "en önemlisi" vurgusu yapılmıştır. Ders kitabında da en önemlisinin seçmen olduğu ifade edilmiştir.

15.SORU

Küreselleşme sürecinde devletin fonksiyonlarında nasıl bir değişim olacağı konusunda iki farklı görüş vardır. Aşağıdakilerden hangisi birinci görüşü yansıtmaktadır?

- I- Küreselleşmenin devletin fonksiyonlarını zayıflatacağı

II- Sermayenin uluslararası serbest dolaşımının önündeki en büyük engellerden biri, sermaye gelirlerinin yüksek oranda vergilendirilmesidir.

III- Küreselleşmenin devletin bazı yetkilerini kaybetmesine neden olmakla birlikte, başka alanlarda, daha güçlü bir ulus devlete ihtiyaç duyulmasına neden olan bir ortam yarattığı yolundadır.

IV- Yetki alanını daraltacağı ve siyasi erkin büyük ölçüde uluslararası kurumlara devredileceği yönündedir.

- A
- Yalnız I
- B
- Yalnız III
- C
- I-II
- D
- II-III
- E
- I-IV

Yanıt Açıklaması:

Küreselleşme sürecinde devletin fonksiyonlarında nasıl bir değişim olacağı konusunda iki farklı görüş vardır. Birinci görüş, küreselleşmenin devletin fonksiyonlarını zayıflatacağı, yetki alanını daraltacağı ve siyasi erkin büyük ölçüde uluslararası kurumlara devredileceği yönündedir. İkinci görüşse küreselleşmenin devletin bazı yetkilerini kaybetmesine neden olmakla birlikte, başka alanlarda, daha güçlü bir ulus devlete ihtiyaç duyulmasına neden olan bir ortam yarattığı yolundadır.

16.SORU

Aşağıdakilerden hangisi Seçmen davranışları üzerinde etkili olduğu düşünülen faktörlerden değildir?

- A
- Eğitim
- B
- İdeoloji
- C
- Lider
- D
- Partiye olan bağlılık
- E
- Politik faktörler

Yanıt Açıklaması:

Eğitim

17.SORU

AŞAĞIDAKİ GÖRÜŞLERDEN HANGİSİNİ UYGULAYAN ÜLKELERDE; DEVLET

İŞLETMELERİNİN FAALİYETLERİNE, MERKEZİ OTORİTELERCE SAPTANMIŞ OLAN FİYATLAR, VERGİ VE KREDİLER EGEMENDİR?

- A
- Merkantilist görüş
- B
- Fizyokrat görüş
- C
- Klasik liberal görüş
- D
- Sosyalist görüş**
- E
- Keynesyen görüş

18.SORU

Bir bakanlığa bağlı ya da ilgili olarak belirli bir kamu hizmetini yürütmek için kurulan, gelir tahsis edilen, bu gelirlerden harcama yapma yetkisi verilen, kuruluş ve çalışma esasları özel kanunla düzenlenen ve 5018 sayılı Kanun'a ekli (II) sayılı cetvelde yer alan kamu idareleridir.

Yukarıda belirtilen kurum hangisidir?

- A
- Genel bütçeli kurum
- B
- Özel bütçeli kurum
- C
- Denetleme kurumu
- D
- Düzenleme kurumu
- E
- Sosyal güvenlik kurumu

Yanıt Açıklaması:

Özel bütçeli kurumlar, bir bakanlığa bağlı ya da ilgili olarak belirli bir kamu hizmetini yürütmek için kurulan, gelir tahsis edilen, bu gelirlerden harcama yapma yetkisi verilen, kuruluş ve çalışma esasları özel kanunla düzenlenen ve 5018 sayılı Kanun'a ekli (II) sayılı cetvelde yer alan kamu idareleridir. Bu nedenle doğru cevap B şıkkıdır.

19.SORU

KÜRESELLEŞME DEVLETİN AŞAĞIDA BELİRTİLEN HANGİ FONKSİYONLARINDA ARTIŞA SEBEP OLMUŞTUR? I. ŞİRKETLERİN, KÜRESEL PİYASALARDA REKABET EDEBİLMESİ İÇİN, ARAŞTIRMA GELİŞTİRME HARCAMALARI GİBİ, REKABET VE VERİMLİLİĞİN ÖNEMLİ BİR UNSURU OLAN, TEKNOLOJİNİN GELİŞTİRİLMESİ İÇİN GEREKLİ HARCAMALARI YAPMAK. II. ŞİRKETLERİN, REKABET EDEBİLMEK İÇİN İHTİYACI, OLAN TEŞVİKLERİ SAĞLAMAK. III. MÜLKİYET

**HAKLARININ KORUNMASI VE
ÖZELLEŞTİRMENİN YASAL ALTYAPISININ
HAZIRLANMASI GİBİ, PİYASALARI
DÜZENLEYİCİ FAALİYETLERDE BULUNMAK.**

- A
Yalnız I
- B
Yalnız II
- C
Yalnız III
- D
I ve III
- E
I, II ve III

Yanıt Açıklaması: Devletin küreselleşme ile artan tüm fonksiyonları 3 maddede verildiğinden doğru cevap E şıkkıdır.

20.SORU

**“DEVLET, İNSANLARIN BİRARAYA
GELMESİYLE OLUŞMUŞ BÜYÜK ÖLÇEKLİ BİR
İNSAN YA DA ORGANİZMANIN DEVAMIDIR”
İFADESİ HANGİ DEVLET YAKLAŞIMINI İFADE
ETMEKTEDİR?**

**A
Organik devlet**

- B
Aristotelesçi devlet
- C
Toplumsal sözleşme devleti
- D
Hegelci devlet
- E
Marksist devlet

1.SORU

**AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ VEYA HANGİLERİ
HEM RAKİP OLUNAMAZ HEM DE DIŞLANMAZ
MALLARIN ÖZELLİKLERİNDEDİR? I. KAMU
BÜTÇELERİNCE DAĞITILIR. II. ZORUNLU VERGİ
GELİRLERİYLE FİNANSE EDİLİR. III. DIŞLAMA
MALİYETLERİ YÜKSEK. IV. ÖZEL FİRMALARCA
YA DA KAMU KESİMİNCE ÜRETİLİR. V.
PİYASALARCA YA DA DOĞRUDAN KAMU
BÜTÇELERİNCE DAĞITILIR.**

- A
I,II,IV
- B
III,IV,V
- C
II,III,IV,V
- D
I,II,III

E
Hepsi

Yanıt Açıklaması: Bunlar tam kamusal mallardır. Özellikleri ise; Dışlama maliyetleri yüksek. Doğrudan devlet tarafından ya da devletin izin verdiği özel firmalarca üretilir. Kamu bütçelerince dağıtılır. Zorunlu vergi gelirleriyle finanse edilir.

2.SORU

**I- KESİNLİK DERECEŚİ II- KARARLARA
KATILMA III- ALTERNATİF TERCİHLERİN SEÇİMİ
IV- SORUMLULUK DERECEŚİ V- ZORLAMA
UNSURU YUKARIDAKİLERDEN HANGİLERİ
PİYASA VE TOPLUMSAL KARAR ALMA
MEKANİZMALARI ARASINDAKİ BAŞLICA
FARKLARDIR?**

- A
I
- B
II ve III
- C
III ve IV
- D
II, III, IV ve V
- E
I, II, III, IV ve V

Yanıt Açıklaması:

Kesinlik Derecesi, Kararlara Katılma, Alternatif Tercihlerin Seçimi, Sorumluluk Derecesi ve Zorlama Unsuru piyasa ve toplumsal karar alma mekanizmaları arasındaki başlıca farklardır.

3.SORU

**I. KAYNAK DAĞILIMI II. KÜRESEL KAMUSAL
MALLAR III. EKONOMİK İSTİKRAR IV.
KAMUSAL MALLAR V. GELİR DAĞILIMI
YUKARIDAKİLERDEN HANGİLERİ RİCHARD A.
MUSGRAVE PİYASA BAŞARISIZLIKLARIYLA
MÜCADELEDE DEVLETE DÜŞEN ROLLERİ
KAMU MALİYESİNİN İŞLEVLERİ OLARAK
TOPLADIĞI ANA BAŞLIKLARDANDIR?**

- A
I, II ve III
- B
II, III ve IV
- C
II, III ve V
- D
I, III ve V
- E
III, IV ve V

Yanıt Açıklaması:

Richard A. Musgrave piyasa başarısızlıklarıyla mücadelede devlete düşen rolleri kamu maliyesinin işlevleri olarak 3 ana başlık altında toplamaktadır. Bu işlevler; kaynak dağılımı, gelir dağılımı ve ekonomik istikrar işlevleridir. Bunlara ek olarak, devletin düzenleme (regülasyon) işlevinin de var olduğu genel kabul gören bir yaklaşımdır. Şimdi bütün bu işlevlere daha yakından bakalım.

4.SORU

Siyasal aktörlerin de tıpkı bireyler gibi, kendi çıkarları doğrultusunda hareket ettiğini belirterek, siyasal gücün, gerek iktisadi gerekse mali uygulamalarının disiplin altın alınması gerektiğini savunan görüş aşağıdakilerden hangisidir?

- A Klasik liberal görüş
- B Merkantilist görüş
- C Marksist görüş
- D Anayasal iktisat görüşü
- E Sosyalist görüş

Yanıt Açıklaması:

Yukarıda ifade edilen görüş siyasal aktörlerin ekonomik ve mali yetkilerinin anayasal kurallara ile sınırlandırılmasını öngörür. Bu yüzden söz konusu görüş "anaysal iktisat görüşü" olarak isimlendirilmiştir.

5.SORU

Hangi sayılı Kanun'da merkezi yönetim kurumları adı altında toplanmış olan kurumlar genel bütçeli kurumlar, özel bütçeli kurumlar, düzenleyici ve denetleyici kurumlardır.

- A 5018 sayılı kanun
- B 440 sayılı kanun
- C 1050 sayılı kanun
- D 4050 sayılı kanun
- E 660 sayılı kanun

Yanıt Açıklaması:

5018 sayılı kanun

6.SORU

KAMUSAL MALLARI, TÜKETİMİNDEN KİMSENİN DIŞLANAMADIĞI VE FİİLEN ORTAK TÜKETİMİN SÖZ KONUSU OLDUĞU MALLAR OLARAK

TANIMLAYAN İKTİSATÇI AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A Ronald U. Mendoza
- B Joseph E. Stiglitz
- C Richard A. Musgrave
- D Harvey S. Rozen
- E Paul A. Samuelson

Yanıt Açıklaması:

Inge Kaul ve Ronald U. Mendoza ise bilimsel ve bilimsel olmayan kamusal mal tanımlarını birleştiren daha geniş bir tanım oluşturmaya çalışmıştır. Bu yazarlar malların sahip oldukları temel özelliklerle toplumun fiilen (de facto) belirlediği özelliklerin farklılığına dikkat çekmektedirler. O'yle ki bazı mallar için temel özelliklerle fiilen belirlenen özellikler aynı olabilir, fakat pek çok mal için aynı değildir. Kaul ve Mendoza'nın bu genişletilmiş tanımına göre kamusal mallar tüketiminden kimsenin dışlanmadığı ve fiilen ortak tüketimin söz konusu olduğu mallardır.

7.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ KÜRESEL KAMUSAL MAL KONULARININ DIŞINDA KALIR?

- A Çevre
- B Sağlık
- C Finansal istikrar
- D Bilgi
- E Kulüp

Yanıt Açıklaması:

Başlangıçta büyük ölçüde okyanuslar, atmosfer ve ozon tabakası gibi dünyada canlı yaşamının ortaya çıkışından önce var olan küresel ortak mallar, küresel kamusal mallar olarak nitelendirilmiştir. Ancak, küreselleşme sürecinin etkisiyle küresel kamusal mallar olarak artık çoğunlukla çevre, sağlık, finansal istikrar, bilgi, barış ve güvenlik vb. başlıklarla ifade edilen konular incelenmektedir. Bütün bu küresel kamusal mal kategorileri, küreselleşmenin ortaya çıkardığı faydalar ya da zararlarla ilişkilendirilmektedir.

8.SORU

EKONOMİDE MAL YA DA HİZMETLERİ ALABİLMEK İÇİN YETERLİ PARA YA DA BENZERLERİNİN MEVCUT OLMASI SONUCUNDA ETKİN OLAN TALEBE NE AD VERİLİR?

- A Gizli talep
- B Efektif talep
- C Zahiri talep
- D Negatif talep
- E Suni talep

Yanıt Açıklaması:

Ekonomide mal ya da hizmetleri alabilmek için yeterli para ya da benzerlerinin mevcut olması sonucunda etkin olan talep "Efektif Talep" olarak tanımlanır. Sorunun diğer cevap şıklarında belirtilen talep türleri farklı anlamlar içermektedir.

9.SORU

Ekonominin devresel akışı içerisinde aşağıdakilerden hangisi arasında kamu hizmeti ve vergi ilişkisi ortaya çıkmaktadır?

- A Kamu kesimi - Hane halkları
- B Hane halkları - Mal piyasası
- C Hane halkları - Firmalar
- D Firmalar - Faktör piyasası
- E Mal piyasası - Faktör piyasası

Yanıt Açıklaması:

Kamu kesimi ekonomiyi etkileyebildiği gibi ekonominin gidişinden de etkilenebilmektedir. Örneğin, bir ekonomik krizde kamu gelirleri düşer, değişmez veya çok az bir miktarda artar. Bu durum özellikle borçların ve bütçe açığının nispeten yüksek olması halinde kamu hizmetlerinin sunumunu azaltır. Ayrıca devlet verdiği kararların ekonomi üzerinde ters etki yaratması halinde bu kararlarının sonuçlarına da katlanmak zorunda kalır. Yüksek bütçe açıklarının daha yüksek faiz oranlarına neden olması ve böylece devletin faiz giderlerinin artması bunun en tipik örneğidir.

10.SORU

POLİTİKALARIN DEVLET GÜCÜNÜ ELİNDE BULUNDURANLARIN ÇIKAR VE

TERCİHLERİNDEN HAREKETLE ÜRETİLDİĞİNİ VE TOPLUMDAKİ EGEMEN SINIFIN ÇIKARLARINA HİZMET ETMEK AMACIYLA KULLANILDIĞINI İDDİA EDEN GÖRÜŞ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A Organik devlet görüşü
- B Aritotelesçi devlet görüşü
- C Platoncu devlet görüşü
- D Toplumsal sözleşme görüşü
- E Marksist görüş

Yanıt Açıklaması:

Devletin egemen sınıfın çıkarlarına hizmet eden bir aygıt olarak kabul etmek tipik bir marksist yaklaşımdır. Devrim düşüncesinin temelinde de bu anlayış yatar.

11.SORU

MİKROEKONOMİ KURAMINDA KAMUSAL MALLARIN İLK AYRINTILI ANALİZİ 1954 YILINDA AŞAĞIDAKİ İKTİSATÇILARDAN HANGİSİ TARAFINDAN YAPILMIŞTIR?

- A Keynes
- B Samuelson
- C Hayek
- D Musgrave
- E Pigou

Yanıt Açıklaması: Mikroekonomi kuramında kamusal malların ilk ayrıntılı analizi Amerikalı iktisatçı Paul A. Samuelson tarafından 1954 yılında yapılmıştır

12.SORU

AŞAĞIDA VERİLEN İFADELERDEN HANGİSİ YANLIŞTIR?

- A İktisadi düşünce okulu; ekonomi kuramı tarihindeki farklı yaklaşımları tanımlamak üzere kullanılan bir kavramdır.
- B Faydacı İktisat; Bir kişinin eylemlerinin asıl amacının kendi mutluluğunu artırmak olduğunu savunan, en önemli temsilcisi Jeremy Bentham olan iktisadi düşünce okuludur.

C
Refah İktisadı; iktisadın, bireyin ekonomik refahını makroekonomik teknikler kullanarak değerlendiren alt dalıdır.

D
İkinci En İyi Kuramı; Bir ya da birden çok optimalite koşulları sağlanamadığında nelerin olduğunu inceleyen bir refah iktisadı kuramıdır.

E
Hayvani GÜDÜ; insan davranışlarını etkileyen ve tüketici güveni olarak ölçülebilen duyguları tanımlamak için, iktisatta ilk kez Keynez tarafından kullanılan bir terimdir.

Yanıt Açıklaması: Refah İktisadı; iktisadın, bireyin ekonomik refahını makro değil, mikroekonomik teknikler kullanarak değerlendiren alt dalıdır.

13.SORU

İNSANLARIN YAŞAMLARINDA KARŞILAŞACAKLARI MUHTEMEL EKONOMİK VE SOSYAL RİSKLERE KARŞI ÖNCEDEN GEREKLİ ÖNLEMLERİN ALINARAK KENDİLERİNE GELİR SAĞLAMAK ÜZERE OLUŞTURULMUŞ KAMU HARCAMA PROGRAMLARINA NE AD VERİLİR?

- A
Sosyal güvenlik
- B
İçerik dengeleme
- C
Transfer harcamaları
- D
Durumsal dengeleme
- E
İçsel kontrol

Yanıt Açıklaması:

Sosyal güvenlik, özünde, insanların yaşamlarında karşılaşılabilecekleri muhtemel ekonomik ve sosyal risklere karşı önceden gerekli önlemlerin alınarak kendilerine gelir sağlamak üzere oluşturulmuş kamu harcama programlarıdır.

14.SORU

Kamu Tercihi Teorisi'ne göre karar alma mekanizması oluşurken, tüm kamusal kararların belirleyicisi bireysel tercihlerdir diyen varsayım aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Ortanca Seçmen Teorisi
- B
Politik Miyopluk
- C
Politik Mübadele (Mübadele Paradigması)
- D

Metodolojik Bireysellik İlkesi

E
Rasyonalite ve Maximand İlkesi

Yanıt Açıklaması:

Metodolojik Bireysellik İlkesi: Bir toplumda alınan bütün kararların özde toplumu oluşturan bireylerin tercihlerine göre alındığı ve şekillendiği kabul edilmektedir. Teoriye göre bireyler rasyonel davranış içerisinde ve bu şekilde davrandıkları için kendi çıkarlarını maksimize edeceklerdir. Buna göre toplumda tüm sosyal ve bireysel kararlar birey tercihlerine göre belirlenir. Tüm kamusal kararların belirleyicisi bireysel tercihlerdir.

15.SORU

I. REFERANDUM II. HALKIN KANUN TEKLİFİ III. HALK VETOSUYUKARIDAKİLERDEN HANGİLERİ YARI DOĞRUDAN DEMOKRASİLERDE HALKIN YASAMA İŞLEMLERİNE KATILMASINDAKİ ARAÇLARDANDIR?

- A
I ve III
- B
I, II ve III
- C
I ve II
- D
II ve III
- E
Yalnız II

Yanıt Açıklaması:

Yarı doğrudan demokrasilerde halkın yasama işlemlerine katılması üç araç aracılığıyla olmaktadır: Referandum, halkın kanun teklifi(halk teşebbüsü) ve halk vetosudur. Dolayısıyla doğru cevap B'dir.

16.SORU

AŞAĞIDAKİ GÖRÜŞLERDEN HANGİSİ MALİYE İLMİNİN DOĞUŞUNU SAĞLAMIŞTIR?

- A
Sosyalist görüş
- B
Klasik liberal görüş
- C
Fizyokrat görüş
- D
Keynesyen görüş
- E
Anayasal iktisat görüşü

17.SORU

BİREYLERİN BİR MALIN TÜKETİMDE BİRBİRLERİYLE REKABET ETMEMELERİ

KAMUSAL MALLARIN ÖZELLİKLERİNDEN HANGİSİDİR?

- A
Rakip olmama
- B
Uluslararası özelliği
- C
Yarı kamusalılık
- D
Klüp özelliği
- E
Dışlanamama

Yanıt Açıklaması: Mikroekonomi kuramında kamusal malların ilk ayrıntılı analizi Amerikalı iktisatçı Paul A. Samuelson tarafından 1954 yılında yapılmıştır. Bu çalışmasında Samuelson bir kamusal malın temel özelliğinin 'rakip olmama' (non-rivalry), yani bireylerin bir malın tüketiminde birbirleriyle rekabet etmemesi olduğunu ileri sürer. Rakip olmama: Bireylerin bir malın tüketiminde birbirleriyle rekabet etmemesidir.

18.SORU

Ekonomik, sosyal, teknolojik, kültürel, politik ve çevresel alanlarda dünya çapında bütünleşmenin ve dayanışmanın artması anlamına gelen olgu aşağıdaki kavramlardan hangisiyle ifade edilmektedir?

- A
Küreselleşme
- B
Yerelleşme
- C
Emperyalizm
- D
Neo konzervatizm
- E
Enformatizm

Yanıt Açıklaması:

Soruda ifade edilen olgu "küreselleşme" kavramıyla ifade edilmektedir.

19.SORU

DEVLETİ, İNSANLARI BİRBİRLERİNE KARŞI KORUYACAK, KENDİLERİNİ GELİŞTİRMELERİNE OLANAK VERECEK, BİR ARAÇ OLARAK GÖREN YAKLAŞIM AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A
Aristotelesçi devlet
- B
Toplum sözleşmesi devleti**
- C

- Marksist devlet
- D
Organik devlet
- E
Hegelci devlet

20.SORU

GENEL YÖNETİM KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİNE KANUNLARLA VERİLEN ASLİ VE SÜREKLİ KAMU GÖREVLERİNE BAĞLI OLARAK ORTAYA ÇIKAN VE GENEL İDARE ESASLARINA GÖRE YÜRÜTÜLMESİ MÜMKÜN OLMAYAN MAL VE HİZMET ÜRETİMİNE İLİŞKİN FAALİYETLERİN SÜRDÜRÜLEBİLMESİ İÇİN, KAMU İDARESİNE BAĞLI OLARAK KURULMUŞ İŞLETMELERE TAHSİS EDİLEN SERMAYEYE NE AD VERİLİR?

- A
Döner sermaye
- B
İçsel sermaye
- C
Kontrol sermayesi
- D
Durumsal sermaye
- E
Dahili sermaye

Yanıt Açıklaması:

Döner Sermaye; genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerine kanunlarla verilen asli ve sürekli kamu görevlerine bağlı olarak ortaya çıkan ve genel idare esaslarına göre yürütülmesi mümkün olmayan mal ve hizmet üretimine ilişkin faaliyetlerin sürdürülebilmesi için, kamu idaresine bağlı olarak kurulmuş işletmelere tahsis edilen sermayeyi ifade eder.

1.SORU

MAL VE HİZMET PİYASALARINDAKİ ARZ TALEP DENGESİZLİĞİNDEN KAYNAKLANAN ENFLASYON, DEFLASYON, EMEK PİYASALARINDA ORTAYA ÇIKAN İŞSİZLİKLE, İTHALAT-İHRACAT DENGESİZLİĞİNİN SONUCU OLARAK ORTAYA ÇIKAN CARİ AÇIK GİBİ MAKRO EKONOMİK KONULARI KAPSAMAKTA OLAN KAMU MALİYESİ İŞLEVİ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A
Düzenleme işlevi
- B
Gelir dağılımı işlevi
- C
Ekonomik istikrar işlevi
- D
Kamu kesiminin işlevleri

E
Enformasyon işlevi

Yanıt Açıklaması:

Musgrave'in analizinin kamu maliyesine atfettiği üçüncü büyük ekonomik işlev ekonomik istikrar işlevidir. Ekonomik istikrar birçok iktisatçı açısından makro ekonominin bir konusu olarak görülmesine rağmen, ekonomik istikrar işlevi kamu maliyesinin bir işlevi olarak incelenmeye devam edilmektedir. Bu işlev, mal ve hizmet piyasalarındaki arz talep dengesizliğinden kaynaklanan enflasyon, deflasyon, emek piyasalarında ortaya çıkan işsizlikle ithalat-ihracat dengesizliğinin sonucu olarak ortaya çıkan cari açık gibi makro ekonomik konuları kapsamaktadır. Piyasaların hem maliye hem de para politikası kullanılarak dengelenmeye çalışılması ve belirtilen makro ekonomik sorunların çözülmesi kamu kesiminin ekonomik istikrar işlevinin özüdür.

2.SORU

Mal varlığı haklarının, daha açık bir deyişle malın faydası üzerindeki yasal hakların, hiçbir bireye ya da gruba verilmediği mallar nedir

- A
Ortak mal
- B
Tam kamusal mal
- C
Yarı kamusal mal
- D
Erdemsiz mal
- E
Erdemli mal

Yanıt Açıklaması:

Ortak (Serbest) Mallar kavramını anlayınız

3.SORU

**İKTİSADIN, BİREYİN EKONOMİK REFAHINI
MİKROEKONOMİK TEKNİKLER KULLANARAK
DEĞERLENDİREN ALT DALI
AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?**

- A
İkinci en iyi kuramı
- B
Eksik rekabet
- C
Dışsalılık
- D
Refah iktisadı
- E
Eksik bilgi

Yanıt Açıklaması:

Piyasa Başarısızlığı Kuramı konuları anlatılırken; iktisadın, bireyin ekonomik refahını mikro ekonomik teknikler kullanarak değerlendiren alt dalına "Refah İktisadı" adı verildiği açıklanmıştır. Doğru cevap (d) şıkkıdır.

4.SORU

Aşağıdakilerden hangisi çalışmada bir kamusal malın temel özelliğinin 'rakip olmama' (non-rivalry), yani bireylerin bir malın tüketiminde birbirleriyle rekabet etmemesi olduğunu ileri sürer?

- A
Samuelson
- B
Richard A. Musgrave
- C
Keynes
- D
Wagner
- E
Fredman

Yanıt Açıklaması:

Samuelson

5.SORU

**"ZENGİNLİĞİN KAYNAĞI TARIMDIR VE BU
NEDENLE DEVLETİN SADECE TARIM
ÜZERİNDEN TEK VE DOLAYSIZ BİR VERGİ
ALMASI GEREKMEKTEDİR." İFADESİ
AŞAĞIDAKİ GÖRÜŞLERDEN HANGİSİNE
AİTTİR?**

- A
Klasik Liberal Görüş
- B
Merkantilist Görüş
- C
Keynesyen Görüş
- D
Anayasal İktisat Görüşü
- E
Fizyokrat Görüş

Yanıt Açıklaması:

Fizyokrat Görüş: Zenginliğin kaynağı tarımdır ve bu nedenle devletin sadece tarım üzerinden tek ve dolaysız bir vergi alması gerekmektedir.

6.SORU

Adaylarını liste usulüne dayanarak belirleyen partilerin her seçim çevresinde aldıkları oy oranına göre milletvekili çıkarmalarını sağlayan seçim sistemine ne ad verilmektedir?

- A
Basit çoğunluk

- B
Nispi temsil
C
Mutlak çoğunluk
D
Tek turlu
E
İki turlu

Yanıt Açıklaması:

Nispi Temsil Sistemi: Nispi temsil, adaylarını liste usulüne dayanarak belirleyen partilerin her seçim çevresinde aldıkları oy oranına göre milletvekili çıkarmalarını sağlayan bir seçim sistemidir. Bu sistemde bir parti aldığı oy ölçüsünde milletvekili çıkarır. Bu sistem ile partiler, kendilerini destekleyen seçmen oranına göre parlamentoda temsil edilir.

7.SORU

AŞAĞIDAKİ KLASİK LİBERAL GÖRÜŞ İLE KEYNESYEN GÖRÜŞ KARŞILAŞTIRMALARDAN HANGİSİ DOĞRUDUR?

- A
Klasik liberal düşüncede benimsenen denk bütçe ilkesi Keynesyenler tarafından eleştirilmiş, bunun yerine “telafi edici bütçe” ve “devri bütçe” yaklaşımları benimsenmiştir.
- B
Keynes, liberal görüşün aksine, ekonomik dengenin sadece tam istihdamın gerçekleşmesi halinde oluşabileceği görüşünü kabul etmektedir.
- C
John M. Keynes, çağdaş ekonomik düşüncenin temelini atmış, Klasik liberal görüşün savunduğu ekonomik alandaki tarafsızlık politikasını desteklemiş ve devletin ekonomiye müdahale etmemesi gerektiğini savunmuştur.
- D
Keynesyen yaklaşımın aksine Klasik liberal görüşe göre siyasal iktidarlar, tam istihdamı sağlamak istiyorlarsa girişimcileri yatırım yapmaya teşvik etmeli, vergileri azaltarak tüketim artışını sağlamalı ve bayındırlık işlerine girişmelidir.
- E
Klasik liberal düşüncede ‘telafi edici bütçe’ ve ‘devri bütçe’ benimsenirken Keynesyenler tarafından ‘denk bütçe’ anlayışı benimsenmiştir.

Yanıt Açıklaması: Keynes, liberal görüşün aksine, ekonomik dengenin sadece tam istihdamın gerçekleşmesi halinde oluşabileceği görüşünü reddetmekte ve dengenin eksik istihdam düzeyinde de meydana gelebileceğini ifade etmektedir. Klasik liberal düşüncede benimsenen denk bütçe ilkesi Keynesyenler tarafından

eleştirilmiş, bunun yerine “telafi edici bütçe” ve “devri bütçe” yaklaşımları benimsenmiştir.

8.SORU

A. SMİTH, TOPLUM HALİNDE YAŞAYAN İNSANLARIN İHTİYAÇLARINI KAÇA AYIRARAK DERECELENDİRMİŞTİR?

A
İki

- B
Üç
C
Dört
D
Beş
E
Altı

9.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ “RAKİP OLMAMA VE DIŞLANAMAMA” ÖZELLİKLERİNDEN YALNIZCA BİRİNİ TAŞIYAN MALLARI TANIMLAR?

- A
Kamusal Mal
B
Yarı Kamusal Mal
C
Tam Özel Mal
D
Bölünemez Mal
E
Tam Bölünebilir Mal

Yanıt Açıklaması: Yarı kamusal mallar: Kamusal malların sahip oldukları iki temel özellikten yalnızca birini taşıyan mallardır

10.SORU

Toplam kamu harcamaları GSYH'ye oranlandığında ne ortaya çıkmaktadır.

A

Bir ekonomideki kamu kesiminin büyüklüğü

- B
Bir ekonomideki kamu burcu büyüklüğü
C
Bir ekonomideki vergi geliri büyüklüğü
D
Bir ekonomideki vergi yansıması büyüklüğü
E
Bir ekonomideki yatırım geliri büyüklüğü

Yanıt Açıklaması:

Kamu kesiminin büyüklüğü kavramını anlayınız

11.SORU

BİR POP YILDIZININ KEREVİZİN ÇOK LEZZETLİ VE YARARLI BİR SEBZE OLDUĞUNU AÇIKLAMASIYLA KEREVİZ ÜRETİCİLERİNİN OLUMLU ETKİLENMESİ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİNE BİR ÖRNEKTİR?

- A
Üreticiden üreticiye dışsallıklar
- B
Üreticiden tüketiciye dışsallıklar
- C
Tüketiciden tüketiciye dışsallıklar
- D
Tüketiciden üreticiye dışsallıklar
- E
Tüketiciden sağlık sektörüne dışsallıklar

Yanıt Açıklaması:

Bir pop yıldızının kerevizin çok lezzetli ve yararlı bir sebze olduğunu açıklamasıyla kereviz üreticilerinin olumlu etkilenmesi durumunda, tüketiciden üreticiye dışsallıklar söz konusu olmaktadır. Doğru cevap (d) şıkkıdır.

12.SORU

Siyasi partilerin hem üyelerinin hem de seçmenlerinin görüşlerini ve tercihlerini siyasal sisteme taşımaları aşağıdaki kavramlardan hangisi ile ifade edilmektedir?

- A
Siyasal devşirme
- B
Politika Belirleme
- C
Menfaatlerin Birleştirilmesi
- D
Temsil
- E
Siyasal sosyalleşme ve mobilizasyon

Yanıt Açıklaması:

Temsil, siyasi partilerin hem üyelerinin hem de seçmenlerinin görüşlerini ve tercihlerini siyasal sisteme taşımaları anlamına gelmektedir.

13.SORU

Bürokratlar siyasal süreçte hangi amaç peşinde koşarlar?

- A
Fayda
- B
Rant
- C
Oy

- D
Bütçe ve etkinlik alanı
- E
Çevre edinme

Yanıt Açıklaması:

Bütçe ve etkinlik alanı maksimizasyonu peşinde olan bürokratlardır. Dolayısıyla doğru cevap D'dir.

14.SORU

İNSAN DAVRANIŞLARINI ETKİLEYEN VE TÜKETİCİ GÜVENİ OLARAK ÖLÇÜLEBİLEN DUYGULARI İFADE EDEN HAYVANİ GÜDÜ KAVRAMINI İKTİSATTA İLK KEZ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ TARAFINDAN KULLANILMIŞTIR?

- A
A. Smith
- B
K. Marks
- C
J. M. Keynes
- D
D. Ricardo
- E
J. S. Mill

Yanıt Açıklaması:

Söz konusu kavramı ilk kullanan iktisatçı Keynes'dir.

15.SORU

Kamusal malın tanımında bir bireyin bir malın kullanımından teknik ya da politik nedenlerle mahrum bırakılamamasını ifade eden kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Dışlanamama
- B
Rakip olmama
- C
Almama
- D
Yansımama
- E
Yararlanmama

Yanıt Açıklaması:

Samuelson'un özel mallarla kamusal mallar arasındaki ikilik varsayımına karşı çıkarak, kamusal malların tüketiminde rekabetin olmaması nedeniyle söz konusu olan ortak tüketim koşulunun, bedeline katkıda bulunsun ya da bulunmasın herkese uygulanması gerektiğini savunan iktisatçı Richard A. Musgrave olmuştur. Musgrave'e göre, kamusal malın tanımında

Samuelson'un koşuluna ek olarak 'dışlanamama' (non-excludability), yani bir bireyin bir malın kullanımından (teknik ya da politik nedenlerle) dışlanamaması koşulu da sağlanmalıdır. Dolayısıyla sorunun doğru yanıtı A şıkkındaki dışlanamamadır.

16.SORU

Döner sermayeli işletmelerin kuruluş amaçları içinde hangisi yoktur

- A
Konversiyon yetkisini sunulabilmesi
- B
Temel kamu hizmetlerinin yanında ticari ve sınai gibi bazı hizmetlerin de sunulabilmesi
- C
Kamu kaynaklarının kullanımı sonucunda atıl kapasitenin değerlendirilmesi
- D
Toplumsal talep ihtiyacının bir kısmının karşılanması
- E
Devlete ek gelir sağlanması

Yanıt Açıklaması:

Döner sermayeli işletmeleri anlayınız

17.SORU

Genel yönetim kurumları içerisinde ağırlık hangi kurumdadır?

- A
Özel bütçeli kurumlar
- B
Düzenleyici ve denetleyici kurumlar
- C
Genel bütçeli kurumlar
- D
Sosyal güvenlik kurumları
- E
Yerel yönetimler

Yanıt Açıklaması:

Genel yönetim kurumları içerisinde ise ağırlık genel bütçeli kurumlar, özel bütçeli kurumlar ve düzenleyici ve denetleyici kurumların toplamından oluşan merkezi yönetim kurumlarındadır. Genel yönetim kurumlarının diğer bileşenleri sosyal güvenlik kurumları ve yerel yönetimlerdir. Bu nedenle doğru cevap C şıkkıdır.

18.SORU

DEVLETİN GELİR VE HARCAMALARINI İNCELEYEN BİLİM DALI AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A
Sosyoloji
- B
Felsefe
- C
Antropoloji
- D
Kamu maliyesi**
- E
Arkeoloji

19.SORU

Aşağıdakilerden hangisi Siyasal karar alma sürecinde yer alan aktörler arasında yer almaz?

- A
Fayda maksimizasyonu peşinde olan seçmenler
- B
Oy maksimizasyonu peşinde olan siyasi partiler
- C
Rant maksimizasyonu peşindeki vekiller
- D
Bütçe ve etkinlik alanı maksimizasyonu peşinde olan bürokratlar
- E
Rant maksimizasyonu peşinde olan baskı ve çıkar grupları

Yanıt Açıklaması:

Siyasal süreçte yer alan aktörleri;

- Fayda maksimizasyonu peşinde olan seçmenler,
- Oy maksimizasyonu peşinde olan siyasi partiler,
- Bütçe ve etkinlik alanı maksimizasyonu peşinde olan bürokratlar ve
- Rant maksimizasyonu peşinde olan baskı ve çıkar grupları olarak sıralayabiliriz.

20.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ YA DA HANGİLERİ DEVLETİN ÖĞELERİ ARASINDA YER ALIR? I. MİLLET II. MALİYE III. VATAN IV. KARA PARÇASI V. ÜLKE

- A
I ve III
- B
I, II ve III
- C
I, III ve IV
- D
I, III ve V
- E

I, IV ve V

Yanıt Açıklaması: Devletin temel olarak üç ögesi bulunmaktadır. Bu ögeleri millet, ülke ve egemenlik olarak sayabiliriz. Bu sebeple doğru cevap D şıkkıdır.

1.SORU

Kamu kesiminin unsurlarından biri olan ve devletin asli ve sürekli kamu hizmet ve görevlerinin yürütülmeleri sırasında oluşan atıl (boş) kapasitenin kullanılması amacıyla ortaya çıkmış işletmelere ne ad verilir?

- A
Kamu iktisadi teşebbüsleri
- B
Döner sermayeli işletmeleri
- C
Bağlı ortaklıklar
- D
Özerk müesseseler
- E
Anonim şirketler

Yanıt Açıklaması:

Kamu kesiminin unsurlarından biri olan döner sermayeli işletmeler, devletin asli ve sürekli kamu hizmet ve görevlerinin yürütülmeleri sırasında oluşan atıl (boş) kapasitenin kullanılması amacıyla ortaya çıkmıştır.

2.SORU

SİYASAL KARAR ALMA MEKANİZMASINDA SATIN ALMA BİRİMİ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A
Para
- B
Kişilerin oyu
- C
Rüşvet
- D
İkna gücü
- E
Verilen vaatler

Yanıt Açıklaması:

Siyasal karar alma mekanizmasında satın alma birimi kişilerin oyudur. Piyasa karar alma mekanizmasında satın alma birimi paradır. Doğru yanıt B'dir.

3.SORU

Aşağıdakilerden hangisi devletin, ülke sınırları içinde bulunan her türlü kişi, grup, makam egemenliğini de

içine alan üstün bir kuvvet olup, onun kendi bünyesinden kaynaklanan asli ve meşru bir güç olmasını ifade eden egemenlik kavramıdır?

- A
Asil
- B
Dış
- C
İç
- D
Yan
- E
Üst

Yanıt Açıklaması:

Devletin iktidar unsurunu egemenlik oluşturmaktadır. Devleti, devlet olmayan topluluklardan ayıran en önemli fark, devletin siyasi unsuru olan ve kamu gücü olarak adlandırılan, başkalarına hâkim olma, emir ve direktifler vererek başkalarının davranışlarını yönlendirme egemenliğini, devletin emrindeki ordu, jandarma, polis ve benzeri silahlı güçler aracılığıyla kullanabilmesidir. Egemenliğin iç ve dış olmak üzere iki yönü bulunmaktadır. Devletin iç egemenliği, ülke sınırları içinde bulunan her türlü kişi, grup, makam egemenliğini de içine alan üstün bir kuvvet olup, onun kendi bünyesinden kaynaklanan asli ve meşru bir güçtür.

4.SORU

Toplum içindeki sınıf farkı, yaş, eğitim, cinsiyet, meslek ve gelir düzeyi gibi faktörler toplum içindeki demografik özellikleri temsil etmekte ve gözlenen farklar siyasi seçimleri etkilemektedir. Bu durum aşağıdaki hangi seçmen davranışları üzerinde etkili olduğu düşünülen faktördür?

- A
Aday
- B
İdeoloji
- C
Medyada Çıkan Haberler
- D
Demografik Özellikler
- E
İçinde bulunulan sosyo-ekonomik ortam, aile

Yanıt Açıklaması:

Demografik Özellikler: Toplum içindeki sınıf farkı, yaş, eğitim, cinsiyet, meslek ve gelir düzeyi gibi faktörler toplum içindeki demografik özellikleri temsil etmekte ve gözlenen farklar siyasi seçimleri etkilemektedir.

5.SORU

I. SEÇMENLER II. SİYASİ PARTİLER III. BÜROKRATLAR IV. ÇIKAR GRUPLARI YUKARIDAKİLERDEN HANGİLERİ SİYASAL SÜRECİN AKTÖRLERİ ARASINDADIR?

- A
I ve II
B
I, II ve III
C
I, III ve IV
D
II, III ve IV
E
I, II, III ve IV

Yanıt Açıklaması:

Siyasal süreçte yer alan aktörleri;
• Fayda maksimizasyonu peşinde olan seçmenler,
• Oy maksimizasyonu peşinde olan siyasi partiler,
• Bütçe ve etkinlik alanı maksimizasyonu peşinde olan bürokratlar ve
• Rant maksimizasyonu peşinde olan baskı ve çıkar grupları olarak sıralayabiliriz.

6.SORU

Aşağıdakilerden hangisi Siyasal süreçte yer alan aktörlerden biri değildir?

- A
Ödemeler dengesini dengede tutma peşinde olan siyasi partiler
B
Fayda maksimizasyonu peşinde olan seçmenler,
C
Oy maksimizasyonu peşinde olan siyasi partiler
D
Bütçe ve etkinlik alanı maksimizasyonu peşinde olan bürokratlar
E
Rant maksimizasyonu peşinde olan baskı ve çıkar grupları

Yanıt Açıklaması:

Ödemeler dengesini dengede tutma peşinde olan siyasi partiler

7.SORU

DEVLETİ, İNSANLARIN BİR ARAYA GELMESİYLE OLUŞMUŞ BÜYÜK ÖLÇEKLİ BİR İNSAN YA DA ORGANİZMA VE BİREYİN BİR DEVAMI OLARAK KABUL EDEN DEVLET ANLAYIŞI AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A
Aristotelesçi devlet

- B
Organik devlet
C
Hegselci devlet
D
Marksist devlet
E
Toplum sözleşmesi devleti

Yanıt Açıklaması:

Tanımaya uygun devlet anlayışı "organik devlet" olarak isimlendirilir. Sorudaki anahtar sözcük olan "organizma" sözcüğü bu anlayışı ele veren bir ipucudur. Yani, devletin bir organizma olarak kabul edildiği soruda belirtilmektedir.

8.SORU

Aşağıdakilerden hangisi kamu ekonomisinin büyüklüğü genel olarak temsil etmektedir?

- A
Toplam kamu harcamalarının GSYH'ye oranı
B
Toplam kamu Gelirinin GSYH'ye oranı
C
Toplam kamunun yurtiçi borçların GSYH'ye oranı
D
Toplam kamunun yurtdışı borçların GSYH'ye oranı
E
Toplam kamunun toplam borçların GSYH'ye oranı

Yanıt Açıklaması:

Toplam kamu harcamalarının GSYH'ye oranı

9.SORU

I. Gündem
II. Partiye olan bağlılık
III. Lider
Yukarıdakilerden hangileri siyasi karar almada seçmen davranışları üzerinde etkilidir?

- A
I ve II
B
I, II ve III
C
II ve III
D
Yalnız II
E
I ve III

Yanıt Açıklaması:

siyasi karar almada seçmen davranışları üzerinde hepsi etkilidir. Dolayısıyla doğru cevap B'dir.

10.SORU

Profesyonel siyasetçiler, siyasi partilerin içinden çıkmaktadır. Siyasi partilerin gördüğü bu işlev aşağıdakilerden hangisidir?

- A Temsil
- B Siyasal devşirme
- C Politika belirleme
- D Menfaatlerin birleştirilmesi
- E Mobilizasyon

Yanıt Açıklaması:

Profesyonel siyasetçiler, siyasi partilerin içinden çıkmaktadır. Siyasi partilerin gördüğü bu işleve siyasal devşirme denir.

11.SORU

Kamu Tercihleri Teorisi tarafından kamu ekonomisinin başarısızlığına yönelik geliştirilen eleştiriler aşağıdaki ana başlıklardan hangisinde yer almaz?

- A Rasyonel Seçmenlerin Bilgisizliği ve İlgisizliği
- B Rant Kollama
- C Siyasi karar almada yetersizlik
- D Oy Ticareti
- E Bürokrasiden kaynaklanan sorunlar

Yanıt Açıklaması:

Kamu Tercihleri Teorisi tarafından kamu ekonomisinin başarısızlığına yönelik geliştirilen eleştirileri aşağıdaki ana başlıklar altında toplamak mümkündür:

- Rasyonel Seçmenlerin Bilgisizliği ve İlgisizliği
- Rant Kollama,
- Oy Ticareti,
- Politik Miyopluk,
- Ortanca Seçmen Teorisi,
- Bürokrasiden kaynaklanan sorunlar.

12.SORU

TOPLAM KAMU HARCAMALARININ TUTARI 750 MİLYAR TL, GAYRİSAFİ MİLLİ HASILANIN TUTARI İSE 3 TRİLYON TL'DİR. BU DURUMDA, KAMU KESİMİNİN BÜYÜKLÜĞÜ YÜZDE KAÇTIR?

- A 25

- B 30
- C 35
- D 40
- E 45

Yanıt Açıklaması:

Kamu kesiminin büyüklüğü kamu harcamalarının GSYH'ya bölünmesi ile bulunur.

$$=(750/3000)/100=\%25$$

13.SORU

BİR KİŞİNİN EYLEMLERİNİN ASIL AMACININ KENDİ MUTLULUĞUNU ARTIRMAK OLDUĞUNU SAVUNAN, EN ÖNEMLİ TEMSİLCİSİ JEREMY BENTHAM OLAN İKTİSADİ DÜŞÜNCE OKULU AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A Faydacı iktisat
- B Refah iktisadı
- C İkinci en iyi kuramı
- D İktidar kuramı
- E Fedakârlık kuramı

Yanıt Açıklaması:

Söz konusu kuram "faydacı iktisat" olarak nitelenir.

14.SORU

Aşağıdakilerden hangisi siyasal karar alma sürecinin aktörlerinden biri değildir?

- A Bürokratlar
- B Seçmenler
- C Siyasi partiler
- D Bölgedeki ülke başkanları
- E Baskı ve çıkar grupları

Yanıt Açıklaması:

Siyasal süreçte yer alan aktörler; fayda maksimizasyonu peşinde olan seçmenler, oy maksimizasyonu peşinde olan siyasi partiler, bütçe ve etkinlik alanı maksimizasyonu peşinde olan bürokratlar ve rant maksimizasyonu peşinde olan

baskı ve çıkar grupları olarak sıralanabilir. Doğru yanıt D'dir.

15.SORU

MALIN FAYDASI ÜZERİNDEKİ YASAL HAKLARIN, HİÇBİR BİREYE YA DA GRUBA VERİLMEDİĞİ MALLARA TEORİDE NE AD VERİLİR?

- A Ortak mal
- B Özel mal
- C Kamusal mal
- D Yarı kamusal mal
- E Sahipsiz mal

Yanıt Açıklaması:

Söz konusu özelliklere sahip mallara ortak mal adı verilmektedir.

16.SORU

DEVLETİN BEŞERİ UNSURUNU OLUŞTURAN ÖGESİ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A Millet
- B toprak
- C ülke
- D Egemenlik
- E kamu harcamaları

Yanıt Açıklaması: Devletin beşeri unsurunu millet oluşturmaktadır. Doğru cevap A seçeneğidir.

17.SORU

BİREYLERİN ORTAK MALI AŞIRI KULLANMASI SONUCUNDA ORTAK MALIN ZARAR GÖRMESİ DURUMU NE OLARAK İFADE EDİLİR?

- A Tutuklu ikilemi
- B Ortakların Trajedisi
- C Pareto optimumu
- D Bedavacılık
- E Hayvani içgüdü

Yanıt Açıklaması: Ortakların Trajedisi: Bireylerin ortak malı aşırı kullanması sonucunda ortak malın zarar görmesi durumudur. Bu nedenle doğru cevap B şıkkıdır.

18.SORU

YEREL YÖNETİMLER İLE İLGİLİ AŞAĞIDAKİ İFADELERDEN HANGİSİ YANLIŞTIR?

- A Bölgesel düzeyde kendilerine verilen kamu hizmetlerini yerine getirirler.
- B Bölgesel düzeyde vergilendirme yetkisini sahiptirler.
- C Kamu tüzel kişilikleri vardır.
- D Karar ve yürütme organlarına sahiptirler.
- E Merkezi yönetimden belli oranda transfer alırlar.

Yanıt Açıklaması:

Yerel yönetimlerin vergilendirme yetkisi söz konusu değildir. Vergilendirme yetkisi, yasama organına aittir. Dolayısıyla doğru cevap B'dir.

19.SORU

Devletin güç ve yetkilerinin nasıl sınırlandırılabilceğini ve nasıl sınırlandırılması gerektiğini inceleyen iktisadi düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A Arz yönlü iktisadi düşünce
- B Klasik iktisadi düşünce
- C Monetarist düşünce
- D Anayasal iktisadi düşünce
- E Post-Keynesyen düşünce

Yanıt Açıklaması:

Anayasal İktisat Teorisi, devletin güç ve yetkilerinin nasıl sınırlandırılabilceğini ve nasıl sınırlandırılması gerektiğini inceleyen bir disiplindir. Dolayısıyla doğru cevap D'dir.

20.SORU

BİREYLERİN ORTAK MALI AŞIRI KULLANMASI SONUCUNDA ORTAK MALIN ZARAR GÖRMESİ DURUMUNA NE AD VERİLİR?

- A Özgür kaynak

- B
Bedavacılık sorunu
C
Serbest mal sorunu
D
Ortakların trajedisi
E
Erdemli mal sorunu

Yanıt Açıklaması:

Mal varlığı haklarının, daha açık bir deyişle malın faydası üzerindeki yasal hakların, hiçbir bireye ya da gruba verilmediği mallar 'ortak (serbest) mallar'

olarak adlandırılırlar. Bu malların faydasından tüm bireyler herhangi bir kısıtlamaya uğramaksızın sınırsız olarak yararlanırlar. Malın faydasının herkese açık olması yüzünden, tek bir birey kendi hakkını satma olanağına sahip değildir. Bu açıklık ve kısıtlama yokluğu nedeniyle bireylerin ortak malı aşırı kullanması sonucunda ortak mal zarar görmektedir. Devlet müdahalesine gerekçe oluşturan bu durum kamu ekonomisi yazınında 'ortakların trajedisi' sorunu olarak adlandırılmaktadır.

FİNALLERDE NELER GELDİ? NELER GELEBİLİR?

1.SORU

Bir hizmetin görülmesi, bir programın yürütülmesi gibi, belirli bir amacı gerçekleştirmek için, gerektiğinde kullanılmak üzere bir hesapta toplanan ve harcanan paralara ne ad verilmektedir?

- A
Vergi
B
Fon
C
Parafiskal gelir
D
Resim
E
Harç

Yanıt Açıklaması:

Bir hizmetin görülmesi, bir programın yürütülmesi gibi, belirli bir amacı gerçekleştirmek için, gerektiğinde kullanılmak üzere bir hesapta toplanan ve harcanan paralara fon denmektedir. Dolayısıyla doğru cevap B'dir.

2.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ DEVLETİN TEMEL ÜÇ ÖGESİDİR?

- A
Millet-Ülke-Egemenlik**
B
Ülke-Din-Dil
C
Egemenlik-Toprak-Dil
D
Millet-Dil-Din
E
Millet-Ülke-Toprak

3.SORU

Aşağıdakilerden hangisi devletin borçlanmalarının nedenlerinden değildir?

- A
Bütçe açıkları
B
Olağanüstü giderlerin finansmanı
C
Maliye politikası aracı olarak borçlanma
D
Borç ödemek için borçlanma
E
Özel amaçlar

Yanıt Açıklaması:

Devletin borçlanma nedenleri; bütçe açıkları, kalkınmanın finansmanı, olağanüstü giderlerin finansmanı, kamu gelirlerinin zaman bakımından denkleştirilmesi, borç ödemek için borçlanma, maliye politikası aracı olarak borçlanmadır. Özel borçların borçlanma nedeni özel amaçlardır.

4.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ KAMUNUN ZORLA (CEBRİ OLARAK) ELDE ETTİĞİ GELİRLERDEN BİRİ DEĞİLDİR?

- A
Vergiler
B
Harçlar
C
Resimler
D
Teşebbüs ve mülkiyet gelirleri
E
Para cezaları

Yanıt Açıklaması: Teşebbüs ve mülkiyet gelirleri, kamunun zorla (cebrî olarak) elde ettiği gelirlerden biri değildir.

5.SORU

Hazinenin borçlanma amacıyla Merkez Bankasından kısa vadeli avans kullanımı hangi yıl kaldırılmıştır?

- A 1994
- B 1997
- C 1999
- D 2001
- E 2003

Yanıt Açıklaması:

Merkez Bankasından karşılıksız kısa vadeli avans kullanımı ülkemizde 1994 yılından başlayarak kademeli olarak sınırlandırılmış, 25.04.2001 tarihli Merkez Bankası Kanunu ile yürürlükten tamamen kaldırılmıştır. Dolayısıyla doğru cevap D'dir.

6.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ KAMU HARCAMALARININ GÖRÜNÜRDE ARTMASININ SEBEPLERİNDENDİR?

- A Toplumsal yapının değişmesi
- B Paranın satın alma gücünün düşmesi
- C Savunmaya para aktarılması
- D Teknolojik ilerlemelerin gerçekleşmesi
- E Çok partili sistemin uygulanması

Yanıt Açıklaması:

Kamu harcamalarının görünüşte artması, topluma sunulan mal ve hizmetlerde kalite ya da miktar olarak bir artış olmamasına karşılık, kamu giderlerinin tutarında meydana gelen bir artışı ifade etmektedir. Bu artışın üç sebebi vardır. Paranın satın alma gücünün düşmesi, bütçe sistemlerinin değişmesi ve ülke yüzölçümü ve nüfusun artmasıdır. Doğru cevap B'dir.

7.SORU

TOPLUMDAKİ BİREYLERDEN EN AZ BİRİNİN REFAHINI ARTTIRMA OLANAĞI YOKSA O TOPLUMUN NEYİ OPTİMUM OLUR?

- A Davranışları
- B Refahı

- C Mutluluğu
- D Güveni

- E Gönüllülük düzeyi

Yanıt Açıklaması: Pareto Optimumu: Toplumdaki üretici, tüketici ve faktör sahiplerinden birinin durumunu kötüleştirmeden bunlardan bir başkasının durumunu iyileştirmenin olanaklı olmadığı kaynak dağılımı durumu. Başka bir deyişle, toplumdaki bireylerden en az birinin refahını azaltmadan bir diğ erinin refahını artırma olanağı yoksa o toplumun refahı optimumdur.

8.SORU

- I- Devlet için sürekli ve kesin finansman kaynağıdır
 - II- Zorunlu olarak toplanır
 - III- Kullanım yeri genellikle bellidir
 - IV- Yükü şimdiki nesiller üzerinedir
 - V- Genellikle yurt içi kaynaklardan elde edilir
- Vergi ile ilgili yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?

- A I ve II
- B II ve III
- C III, IV ve V
- D I, II, IV ve V
- E I, II, III, IV ve V

Yanıt Açıklaması:

Vergi tüm kamu hizmetleri için toplanır. Kullanım yeri belli değildir.

9.SORU

Kamusal finansman içinde devlet için vergiden sonra gelen en önemli kaynak aşağıdakilerden hangisidir?

- A Bağış ve yardımlar
- B Mali tekeller
- C İsteğe bağlı borçlanma
- D Para cezaları
- E Fon kesintileri

Yanıt Açıklaması:

Kamusal finansman içinde vergiden sonra en önemli kaynak borçlanmadır. Klasik anlamda ve

özellikle modern devlet anlayışı içinde ihtiyaçlar her gün daha fazla artmaktadır. Devlet artan bu ihtiyaçları karşılayabilmesi için her geçen gün daha fazla kamu harcaması yapmak zorunda kalmaktadır. Kamu harcamaları ekonomik, sosyal ve siyasal koşulların uygun olduğu dönemlerde kamu gelirleri ile ve ağırlıklı olarak vergilerle karşılanır. Ancak, devletin bu olağan giderleri dışında bazen beklenmedik şekilde ya da çok büyük miktarda harcama yapması gerekir. Devlet ekonomik, sosyal ve siyasal koşulların bozulduğu olağanüstü durumlarda ve vergi gelirlerinin kamu harcamalarını karşılayamayacak seviyelere düşmesi halinde alternatif finans kaynağı olarak borçlanmaya başvurur. Doğru cevap C'dir.

10.SORU

Kamu harcamaları toplamının gayrisafi milli hasılaya oranlanması yoluyla milli ekonomi içindeki hangi büyüklük hesaplanmış olur?

- A Milli Gelir
- B Kamu Harcamaları
- C Kamu kesimi
- D Kamu Açığı
- E Kamu Borcu

Yanıt Açıklaması:

Kamu harcamaları toplamının gayrisafi milli hasılaya oranlanması yoluyla kamu kesiminin milli ekonomi içindeki büyüklüğü bulunur.

11.SORU

Borcun ödeme zamanında yaşanan finansal sıkışıklık nedeniyle süresi gelen borçların yeniden borçlanmaya kapatılmasına ne ad verilmektedir?

- A Tahkim
- B Konvertibilite
- C Borcun röfinansmanı
- D Borç ertelemesi
- E Bütçe açığı

Yanıt Açıklaması:

Borcun ödeme zamanında yaşanan finansal sıkışıklık nedeniyle süresi gelen borçların yeniden borçlanmaya kapatılmasına borcun röfinansmanı denir. Dolayısıyla doğru cevap C'dir.

12.SORU

"Kamu harcamaları, kamu tüzel kişileri tarafından yapılan harcamalardır."

Yukarıdaki tanımın kapsamına hangi kamu kuruluşları girer?

- I. Cumhurbaşkanlığı
- II. Milli Eğitim Bakanlığı
- III. Belediyeler
- IV. Kamu İktisadi Teşebbüsleri

- A I, II, III, IV
- B I, II, III
- C I ve II
- D Yalnızca II
- E Yalnızca I

Yanıt Açıklaması:

Kamu harcamaları tanımlanırken hareket noktası olarak kamu tüzel kişiliğinin ele alındığı bu tanımda kamu harcamalarının kamu tüzel kişileri tarafından yapılacağı belirtilmektedir. Bu tanımın içerisine, merkezi ve yerel yönetim birimleri girmekte, ama piyasada kârlılık ilkesi doğrultusunda faaliyet gösteren Kamu İktisadi Teşebbüsleri tanımın dışında kalmaktadır

13.SORU

Kamu kesiminin büyüklüğünün ölçülmesinde kamu gelirlerinin büyüklüğünün ölçü olarak ele alınması durumunda aşağıdakilerden hangisine dikkat edilmesi gereklidir?

- A Vergi gelirlerinin gerçek tutarları dikkate alınmalıdır
- B Vergi gelirleri toplamından vergi harcamaları toplamı indirilmelidir
- C Vergi gelirleriyle birlikte zorunlu borçlanma tutarları da dikkate alınmalıdır
- D Vergi gelirleri toplamından devlet borçları indirilmelidir
- E Devletin zorla elde ettiği ve zorlama olmadan elde ettiği tüm gelirleri dikkate alınmalıdır

Yanıt Açıklaması:

Kamu kesiminin büyüklüğünün ölçülmesinde kamu gelirlerinin büyüklüğü de ölçü olarak ele alınabilir.

İlk bakışta bir ülkedeki kamu harcamalarının kamu gelirleriyle sınırlı olacağı, bu bakımdan kamu harcamalarının GSYH'ye oranının kamu gelirlerinin GSYH'ye oranıyla aynı olacağı akla gelebilir. Ancak kamu kesimi ihtiyaçları için harcama yaparken bu harcamaları sadece vergilerle finanse etmemekte, örneğin borçlanma gibi başka kaynaklara da başvurabilmektedir. Bu ölçünün kullanılmasında dikkat edilmesi gereken nokta hangi gelirlerin kamu gelirleri sayılacağı konusudur. Eğer kamu kesiminin genel ekonomi içerisindeki yeri ölçülmek isteniyorsa o zaman devletin egemenlik hakkına dayalı olarak zorla elde ettiği ve zorlama olmadan elde ettiği tüm gelirlerinin dikkate alınması gerekmektedir.

14.SORU

AŞAĞIDAKLERDEN HANGİSİNDE GENİŞ VE DAR ANLAMDA KAMU HARCAMALARINI AÇIKLAYAN GÖRÜŞLER BİRLİKTE VE DOĞRU OLARAK VERİLMİŞTİR?

- A
Hukuki tanım - Klasik tanım
- B
Fonksiyonel tanım - Hukuki tanım
- C
Sosyoekonomik tanım - Hukuki tanım
- D
Sosyoekonomik tanım - Fonksiyonel tanım
- E
Ekonomik tanım - İşlevsel tanım

Yanıt Açıklaması:

Geniş anlamda kamu harcamalarını açıklayan görüş sosyoekonomik tanım, dar anlamda kamu harcamalarını açıklayan görüşse hukuki tanım olarak adlandırılmaktadır.

15.SORU

Kamu hizmetlerinin kalitesi ve etkinliği aşağıdakilerden hangisini doğrudan etkilemektedir?

- A
Ulusal amaç
- B
Uluslararası güç
- C
Toplumsal refah
- D
Bireysel çıkar
- E
Ailevi sorun

Yanıt Açıklaması:

Kamu maliyesinin kaynakların kullanımı ve dağılımının genel iktisadi yaşamın yönlendirilmesi bakımından önemli etkileri bulunmaktadır. Bir

ekonomide kamu ekonomisi ve özel ekonomiye ait payların değişmesi birçok etki doğurmakta, bu durum genel ekonomik politikaların belirlenmesi ve genel iktisadi sorunların çözümünde önemli bir rol oynamaktadır. Burada önemli olan temel nokta ise kamunun bu rolü ve yönlendirmelerinin kalitesi ve toplumsal refaha etkisi ile ilgili olmaktadır. Çünkü kamu hizmetlerinin kalitesi ve etkinliği toplumsal refahı doğrudan etkilemektedir. Bu değişim devletin yapısal yönü olan örgütsel görünümüne ve işlevsel yönü olan kamu politikalarının belirlenmesi ve yürütülmesi süreçlerine de yansımaktadır.

16.SORU

Merkezi yönetim bütçe kanun teklifi mali yılbaşından en az kaç gün önce Cumhurbaşkanı tarafından TBMM'ye gönderilmek zorundadır?

- A
15
- B
20
- C
35
- D
75
- E
85

Yanıt Açıklaması:

Kamu idareleri (harcamacı kuruluşlar), bütçe tekliflerini en geç eylül ayı sonuna kadar Cumhurbaşkanlığına gönderecek ve Merkezi yönetim bütçe kanun teklifi mali yılbaşından en az 75 gün önce (17 Ekim tarihinde) Cumhurbaşkanı tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) sunulacaktır. Dolayısıyla doğru cevap D'dir.

17.SORU

Devletin beşeri unsurunu aşağıdakilerden hangisi oluşturmaktadır?

- A
Ülke
- B
Egemenlik
- C
İktidar
- D
Millet
- E
Sınır

Yanıt Açıklaması:

Devletin beşeri unsurunu millet oluşturmaktadır. Günümüzde her milletin kendi kaderine sahip ve hâkim olması görüşüne dayanan "millî devlet" anlayışı yerleşmiştir. Devletin varlığı, öncelikle

insan topluluğunun varlığına bağlıdır. Devleti oluşturan insanların, bağımsız bir siyasi topluluk halinde teşkilatlanma istek ve kabiliyeti, topluluktaki insan sayısından daha önemlidir.

18.SORU

"DEVLETİN EN ÖNEMLİ AMACI TOPLUMU ZENGİNLEŞTİRMektir. BUNU SAĞLAMASININ YOLU DA ÜLKE HAZİNESİNİN SAHİP OLDUĞU ALTIN VE GÜMÜŞ GİBİ DEĞERLİ MADENLERİ ARTIRMaktır." GÖRÜŞÜ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİNE AİTTİR?

- A Fیزیokrat Görüş
- B Merkantilist Görüş
- C Klasik Liberal Görüş
- D Sosyalist Görüş
- E Keynesyen Görüş

Yanıt Açıklaması:

Merkantilizm: Devletin en önemli amacı toplumu zenginleştirmektir. Bunu sağlamanın yolu da ülke hazinesinin sahip olduğu altın ve gümüş gibi değerli madenleri artırmaktır.

19.SORU

Aşağıdakilerden hangisi piyasa ve toplumsal karar alma mekanizmaları arasındaki başlıca farklardan biri değildir?

- A Kesinlik Derecesi
- B Kararlara Katılma
- C Alternatif Tercihlerin Seçimi
- D Serbestlik Unsuru
- E Sorumluluk Derecesi

Yanıt Açıklaması:

Piyasa ve toplumsal karar alma mekanizmaları arasındaki başlıca farkları; kesinlik derecesi, kararlara katılma, alternatif tercihlerin seçimi, sorumluluk derecesi ve zorlama unsuru olarak sıralayabiliriz. Zorlama Unsuru: Siyasal karar sürecinin piyasa karar mekanizmasına göre zorlayıcı olduğu çok açıktır. Zorlama durumu kişinin oy verdiği siyasal partinin kazanamaması durumunda açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Böyle bir durumda seçmen başkalarının tercihlerine bağlı kalmaktadır.

20.SORU

- I. KAMU BORÇ STOKU/ GSYH
- II. KAMU GELİRLERİ/ GSYH
- III. KAMU HARCAMALARI/ GSYH
- IV. KAMU HARCAMALARI/ KAMU GELİRLERİ

Yukarıdakilerden hangileri kamu kesiminin genel ekonomi içerisindeki büyüklüğünü ölçmede kullanılan ölçüler arasında sayılabilir?

- A I ve II
- B III ve IV
- C I, II ve III
- D II, III ve IV
- E I, II, III ve IV

Yanıt Açıklaması:

Kamu kesiminin büyüklüğü çoğunlukla kamu giderlerinin veya kamu gelirlerinin dikkate alınmasıyla ölçülmektedir. Ancak kamu ekonomisinin büyüklüğü genel olarak, kamu kesimini temsil eden kurum ve kuruluşların yapmış oldukları harcamaların gayrisafi yurt içi hasılaya (GSYH) oranlanmasıyla hesaplanmaktadır. Yani, toplam kamu harcamaları GSYH'ye oranlandığında bir ekonomideki kamu kesiminin büyüklüğü ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, kamu kesimi istihdamı, kamu yatırımları, kamu kesimi borçlanma gereği (KKBG), kamu borç stoku gibi makroekonomik değerlerin kullanılmasıyla da kamu kesiminin büyüklüğüne ilişkin bir yargıya varılabilir. Doğru cevap C'dir.

1.SORU

Aşağıdakilerden hangisi özel borç için yanlıştır?

- A Borçlanma nedeni özel amaçlardır.
- B Miktarı büyüktür.
- C Vadesi devlet borçlanmasına göre daha kısadır.
- D Gönüllüdür.
- E Borç başlangıcında belirlenen şartlarda geri ödenmek zorundadır.

Yanıt Açıklaması:

Özel borcun miktarı sınırlıdır. Devlet borcunun ise miktarı büyüktür.

2.SORU

Zorunlu borçlanmalar, devlet borçları sınıflandırmasında aşağıdaki sınıflandırmalardan hangisinin altında yer alır?

- A Vadelerine göre borçlanma
- B Kullanıldıkları yere göre borçlanma
- C Gönüllülük durumuna göre borçlanma
- D Elde edildikleri kaynaklara göre borçlanma
- E Elde edildikleri kişilere göre borçlanma

Yanıt Açıklaması:

Devlet borçlarını gönüllülük açısından; gönüllü borçlanmalar ve zorunlu borçlanmalar olarak ikiye ayırabiliriz. Doğru cevap C'dir.

3.SORU

- I. Borcun dövize endeksli olması demek, senetlerin borçlanma ve ödemelerine ilişkin işlemlerin dövizle yapılması demektir.
 - II. Devlet tahvilinin vadesi 1 yıldan kısadır.
 - III. İskontolu senetlerde faiz ödemesi anapara ile vade sonunda yapılır.
- Yukarıda devlet iç borçlanma senetleri hakkında verilen bilgilerden hangileri doğrudur?

- A Yalnız I
- B I, II ve III
- C Yalnız II
- D I ve II
- E Yalnız III

Yanıt Açıklaması:

- I. Borcun dövize endeksli olması demek, senetlerin borçlanma ve ödemelerine ilişkin işlemlerin dövizle yapılması demek değil belirlenen kur üzerinden hesaplanan TL üzerinden yapılmasıdır.
 - II. Devlet tahvilinin vadesi 1 yıldan kısa değildir, 1 yıl ve daha uzundur.
 - III. İskontolu senetlerde faiz ödemesi anapara ile vade sonunda yapılır.
- Dolayısıyla doğru cevap E'dir.

4.SORU

Günümüzde kamu harcamalarının finansmanı açısından en önemli gelir kaynağı aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A

- Harçlar
- B Vergiler
- C Parafiskal gelirler
- D Mülk ve teşebbüs gelirleri
- E Bağışlar

Yanıt Açıklaması:

Günümüzde kamu harcamalarının finansmanı açısından en önemli gelir kaynağı vergilerdir. Doğru cevap B'dir.

5.SORU

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde " Kamu idarelerinin ve kamu iktisadî teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamaları yıllık bütçelerle yapılır. Malî yıl başlangıcı ile merkezi yönetim bütçesinin hazırlanması, uygulanması ve kontrolü ile yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usuller kanunla düzenlenir. Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında....." Yukarıdaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A özel hükümlerde konulabilir.
- B çıkarılacak bazı kanunlarda eklenebilir.
- C hiçbir hüküm konulamaz.
- D ilgili kurumlara ait maddelerde konulabilir.
- E torba kanun olarak düzenlemeler konulabilir.

Yanıt Açıklaması:

Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz.

6.SORU

Devlet iç borcu ve Devlet dış borcundan doğan anapara ve faiz ödemeleri ile bu borçlara ilişkin iskonto giderleri ile ücret ve diğer ödemelerine ne ad verilir?

- A Borç stoğu
- B Borç servisi
- C Borç ertelemesi
- D Borç röfinansmanı
- E

Borç faizi

Yanıt Açıklaması:

Borç servisi, Devlet iç borcu ve Devlet dış borcundan doğan anapara ve faiz ödemeleri ile bu borçlara ilişkin iskonto giderleri ile ücret ve diğer ödemeleri ifade eder. Doğru cevap B'dir.

7.SORU

Geniş kapsamlı kamu harcaması yaklaşımda ne yoktur

- A Harcamayı yapanın hukuki kişiliği
- B Devletin siyasal yaşama müdahalesi
- C Ticari ve sanayide gösterdiği faaliyetler
- D Kalkınma ve büyüme hızını artırmak
- E Özel kesime karşılıksız ödemeleri

Yanıt Açıklaması:

Geniş anlamda kamu harcaması, devlet bütçesi kapsamında yapılan harcamalarla birlikte, bütçe sistemi dışında kalan diğer tüm kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan harcamaları da içine almaktadır.

8.SORU

Kamu harcamaları ile ilgili tanımlamaların çeşitlenmesinde belirleyici olan husus aşağıdakilerden hangisidir?

- A Anayasanın ilgili hükümlerinin farklı yorumlanması
- B Devlet kavramının ve fonksiyonlarının farklı yorumlanması
- C Harcama kavramının farklı yorumlanması
- D Kamu kavramının farklı yorumlanması
- E 5018 sayılı Kanunun farklı yorumlanması

Yanıt Açıklaması:

Kamu harcamaları ile ilgili tanımlamaların çeşitlenmesinde belirleyici olan husus, devlet kavramının ve fonksiyonlarının farklı yorumlanması neticesindedir. Kamu kavramının farklı yorumlanması da söz konusu olmakla beraber belirleyici husus olarak ders kitabında (b) şıkında belirtilen husus gösterilmiştir.

9.SORU

Ekonomik istikrar kavramı aşağıdakilerden hangisini kapsamamaktadır?

- A Bireysel gelir dağılımı
- B Fiyat istikrarını sağlama
- C Ödemeler dengesini sağlama
- D Tam istihdam
- E Ekonomik kalkınma

Yanıt Açıklaması:

Serbest piyasaların bazı ekonomik koşullarda, ekonomik istikrarı sağlayamadığı veya koruyamadığı bilinmektedir. Ekonomiler zaman zaman depresyonist baskılar altında, başka zamanlarda ise enflasyonist etkiler altında kalmaktadır. Bu ve buna benzer ekonomik sorunları devletlerin bütçeleri aracılığıyla çözmeye çalışması gerekmektedir. Ekonomik istikrarı sağlama kavramı tam istihdamı sağlanmayı, fiyat istikrarını sağlanmayı, ödemeler dengesini sağlanmayı ve ekonomik kalkınmayı sağlamayı kapsamaktadır. Bireysel gelir dağılımı ise, gelir dağılımında adalet işlevi ile ilgilidir. Doğru cevap A seçeneğidir.

10.SORU

Geniş anlamda kamu harcamalarını açıklayan görüş nedir

- A Sosyoekonomik tanım
- B Hukuki tanım
- C Enflasyonist tanım
- D Vergisel tanım
- E Hukuki tanım

Yanıt Açıklaması:

Geniş anlamda kamu harcamalarını açıklayan görüş "sosyoekonomik tanım", dar anlamda kamu harcamalarını açıklayan görüşse "hukuki tanım" olarak adlandırılmaktadır.

11.SORU

Kamu harcamalarının görünüşte artmasının nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A Paranın satın alma gücünün düşmesi

- B
Bütçe sisteminin değişmesi
C
Ülke yüz ölçümünün değişmesi
D
Teknolojik nedenler
E
Nüfusun artması

Yanıt Açıklaması:

Kamu harcamalarının görünüşte artması, topluma sunulan mal ve hizmetlerde kalite ya da miktar olarak bir artış olmamasına karşılık, kamu giderlerinin tutarında meydana gelen bir artışı ifade etmektedir. Kamu harcamalarının görünürde artış nedenleri; paranın satın alma gücünün düşmesi, bütçeleme sisteminin değişmesi, ülke yüz ölçümü ve nüfusun artmasıdır.

12.SORU

- I. KAYNAK VE TASARRUF AÇIĞI
II. DIŞ TİCARET VE ÖDEMELER DENGESİ AÇIĞI
III. VERGİ SİSTEMİ

Yukarıdakilerden hangisi/hangileri gelişmekte olan bir ülkenin dış kaynak borçlanma ihtiyacını yaratan temel sebeplerden biridir?

- A
Yalnız I
B
Yalnız II
C
I ve II
D
II ve III
E
I, II ve III

Yanıt Açıklaması:

Gelişmekte olan ülkelerin dış kaynak borçlanma ihtiyacını yaratan başlıca iki neden; kaynak ve tasarruf açığı ile dış ticaret veya ödemeler dengesi açığı olarak gösterilebilir.

13.SORU

Bütçenin hangi işlevi yalnızca demokratik ülkelerde geçerlidir?

- A
Gelir dağılımı işlevi
B
İktisadi işlevi
C
Kaynak tahsisi işlevi
D
Siyasi işlevi
E

Mali işlevi

Yanıt Açıklaması:

Bütçenin siyasi işlevi sadece demokratik ülkelerde geçerlidir. Çünkü halkın isteklerinin ve rızasının bütçelerde yer bulabilmesi ancak demokratik hakların kullanımıyla gerçekleşebilmektedir. Demokratik olmayan toplumlarda bütçenin siyasi işlevinden bahsedilemez. Doğru cevap D'dir.

14.SORU

Bireylerin siyasal sisteme katılmalarında ve siyasal bilinç ve kanaatlerinin oluşmasında siyasal partilerin bir aracı olmasını ifade etmek için aşağıdaki kavramlardan hangisi kullanılır?

- A
Temsil
B
Siyasal devşirme
C
Politika belirleme
D
Siyasal sosyalleşme ve mobilizasyon
E
Menfaatlerin birleştirilmesi

Yanıt Açıklaması:

Soruda belirtilen kavram "siyasal sosyalleşme ve mobilizasyon"dur.

15.SORU

DEVLETİ BİR TÜR YÖNETİM MAKİNESİ OLARAK GÖREN, SÜRDÜRÜLEN POLİTİKALARIN TOPLUMUN EGEMEN SINIFININ ÇIKARLARINA HİZMET ETMEKTE OLDUĞUNU İLERİ SÜREN DEVLET ANLAYIŞI AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A
Hegelci devlet
B
Marksist devlet
C
Aristotelesçi devlet
D
Organik devlet
E
Toplum sözleşmesi devleti

Yanıt Açıklaması:

Devleti bir tür yönetim makinesi olarak gören, sürdürülen politikaların toplumun egemen sınıfının çıkarlarına hizmet etmekte olduğunu ileri süren devlet anlayışı "Marksist Devlet" anlayışını ifade eder. Sorunun diğer şıklarında belirtilen her devlet anlayışı birbirinden farkları olduğu için, ders kitabında ayrı ayrı anlatılmıştır.

16.SORU

Aşağıdakilerden hangisi siyasal süreçte yer alan aktörlerden biri değildir?

- A Fayda maksimizasyonu peşinde olan seçmenler
- B Oy maksimizasyonu peşinde olan siyasi partiler
- C Bütçe ve etkinlik alanı maksimizasyonu peşinde olan bürokratlar
- D Rant maksimizasyonu peşinde olan baskı ve çıkar grupları
- E Çevre duyarlılığı konusunda çalışmalar yapan sivil toplum örgütleri

Yanıt Açıklaması:

Siyasal süreçte yer alan aktörlerden olmayan cevap şıkkı "çevre duyarlılığı konusunda çalışmalar yapan sivil toplum örgütleri" dir. Diğer şıklarda belirtilenler siyasal süreçte yer alan aktörlerdendir.

17.SORU

Aşağıdakilerden hangisi bütçe gerekçesine göre dış borçlanmanın çeşitleridir?

- A Sabit getirili – değişken faizli
- B Proje kredili – program kredili
- C Kısa vadeli - uzun vadeli
- D İskontolu senetler – kuponlu senetler
- E Devirli krediler – Garantili krediler

Yanıt Açıklaması:

Bütçe gerekçesine göre dış borçlanma; devirli krediler veya garantili krediler şeklinde olabilmektedir. Devirli krediler; kamu kurumlarına devretmek üzere Hazine tarafından alınan kredilerdir. Garantili krediler; kamu kurumlarının kendi imkanları ile sağladığı ancak Hazinesinin kefil olduğu kredilerdir. Doğru yanıt E'dir.

18.SORU

Kamu borç stokunun milli gelire oranının uzun dönemde sabit kalmasına ne ad verilir?

- A Kamu borç stokunun sürdürülebilirliği
- B Kamu mali stokunun sürdürülebilirliği
- C

Kamu iç karlılık sürdürülebilirliği

D

Kamu yatırım geri dönüş sürdürülebilirliği

E

Kamu iskarta oranının sürdürülebilirliği

Yanıt Açıklaması:

Kamu borç stokunun sürdürülebilirliği genel olarak, kamu borç stokunun milli gelire oranının uzun dönemde sabit kalması olarak tanımlanabilir.

19.SORU

Eski adıyla Orta Vadeli Program yeni adıyla Yeni Ekonomi Programı kim tarafından hazırlanmaktadır?

- A TBMM
- B Cumhurbaşkanı
- C Maliye ve Hazine Bakanlığı
- D Kalkınma bakanlığı
- E İçişleri bakanlığı

Yanıt Açıklaması:

Eski adıyla Orta Vadeli Program yeni adıyla Yeni Ekonomi Programı Cumhurbaşkanı tarafından hazırlanmaktadır. Dolayısıyla doğru cevap B'dir.

20.SORU

KAMUSAL FİNANSMANDA ZORLA (CEBRİ) ELDE EDİLEN GELİRLER, ZORLAMA OLMADAN ELDE EDİLEN GELİRLER VE PARASAL İŞLEMLERDEN ELDE EDİLEN GELİRLER OLARAK ÇEŞİTLİ FARKLILIKLARIN ÇIKMASINDA AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ ETKİLİ DEĞİLDİR?

- A Devletin ürettiği malların bileşiminin farklı olması
- B Devletin topluma bölünemez nitelikte mal ve hizmet sunması
- C Devletin yarı kamusal bölünebilir mal ve hizmetleri de üretmesi
- D Devletin toplumsal talebi karşılamak için özel mal ve hizmetleri de sunması
- E Hükümetlerin özel ve hizmetlerin fiyatlarını, çeşitli sosyal, ekonomik ve siyasi etkilerle piyasa fiyatlarının altında saptaması

Yanıt Açıklaması: Kamu ekonomisi asli olarak bölünemez nitelikte mallar üretmekle birlikte,

toplumsal talebi karşılamak üzere yarı bölünebilir kamusal mallar ya da bölünebilir özel mallar da üretmektedir. Bu durumda, devletin ürettiği malların bileşiminin farklı olması, kamusal finansmanda çeşitli farklılıklara yol açmıştır.

1.SORU

Aşağıdakilerden hangi kamu harcama sınıflandırması ilk olarak A.B.D.'nin yerel yönetimlerinde 1909-1913 yılları arasında kullanılmaya başlanmıştır?

- A Fonksiyonel sınıflandırma
- B İdari Sınıflandırma
- C Ekonomik sınıflandırma
- D Hukuki sınıflandırma
- E Özel sınıflandırma

Yanıt Açıklaması:

Fonksiyonel sınıflandırma

2.SORU

Aşağıdakilerden hangileri kamunun zorlama olmadan elde edilen gelirler sınıfında yer alır?

- I. Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri
- II. Bağış ve Yardımlar
- III. Diploma Harcı
- IV. İsteğe Bağlı Borçlanma
- V. Mali Tekeller

- A Yalnızca II ve IV
- B Yalnızca I ve III
- C I,II,III,IV
- D II,III,IV,V
- E I,II,IV,V

Yanıt Açıklaması:

kamunun zorlama olmadan isteğe bağlı olarak elde ettiği gelirleri: Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT) gelirleri, mali tekellerden elde edilen gelirler gibi işletmecilik (teşebbüs gelirleri) faaliyetlerinden elde ettiği gelirler, sahip olduğu menkul ve gayrimenkul mallardan elde ettiği mülkiyet gelirleri, bağış ve yardımlar ve isteğe bağlı borçlanma olarak sıralayabiliriz. Zorlama Olmadan Elde Edilen Gelirler arasında:

- Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri
- Bağış ve Yardımlar

- İsteğe bağlı borçlanma
- Mali Tekeller yer alırken; III. seçenekte yer alan diploma harcı maddesi bir harç türü olduğundan yanlıştır. Buna göre doğru cevap E'dir.

3.SORU

KAMU HARCAMALARINDAKİ ARTIŞI AÇIKLAMAYA YÖNELİK OLARAK İLK ÇALIŞMA AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ TARAFINDAN YAPILMIŞTIR?

- A Keynes
- B Wiseman
- C Wagner
- D Fisher
- E Peacock

Yanıt Açıklaması:

Kamu harcamalarındaki artışı açıklamaya yönelik olarak ilk ampirik çalışma yüz yılı aşan bir süre önce Adolph Wagner tarafından ortaya atılmıştır. Literatüre Wagner Kanunu olarak da geçen, kamu harcamalarındaki artışın sanayileşme sürecinin getirmiş olduğu ekonomik ve sosyal ihtiyaçların artmasına bağlayan Wagner, devlet faaliyetlerindeki sürekli artışı ifade eden bu kanunu 1883 yılında yaptığı gözlemler neticesinde savunmuştur. Doğru cevap C'dir.

4.SORU

Emekli sandığı harcaması ne tür harcamadır

- A Sosyal Transfer
- B Mali Transfer
- C Borç Ödemesi
- D kaynak dağılımı ödemesi
- E Veri yansması ödemesi

Yanıt Açıklaması:

Sosyal Transferler: Devletin sosyal amaçlarla yaptığı transferlerdir. Örneğin; emekli sandığı, dernek ve yardım kuruluşlarına yapılan yardımlar ve öğrenci bursları.

5.SORU

Aşağıdakilerden hangisi dış borçlanmanın sağlandığı kaynaklardan biridir?

- A
Kamu kurumları
B
Bireyler
C
Sosyal güvenlik kuruluşları
D
Uluslararası mali kuruluşlar
E
Merkez bankası

Yanıt Açıklaması:

Resmi kaynaklardan sağlanan dış borçlanmalar; hükümet kuruluşları (yabancı devletler), merkez bankaları, resmi kalkınma bankaları, uluslararası mali kuruluşlar gibi kaynaklardan elde edilir. Bunun dışında birçok uluslararası mali kuruluştan dış borçlanma kaynağına başvurulabilmektedir.

6.SORU

Aşağıdakilerden hangisi etkinlik denetimini ifade etmektedir?

- A
Devlet hizmetlerinin gerektirdiği maliyetleri ve bunların finansmanını zorunlu kılmadır.
B
İdarenin kendi kendini denetlemesidir.
C
Parlamentonun yaptığı bütçe denetimidir.
D
En az kaynakla en fazla sosyal faydayı sağlayacak biçimde bütçe uygulamasının denetlenmesidir.
E
Bütçe işlemlerinin hukuka uygun olup olmadığının denetlenmesidir.

Yanıt Açıklaması:

En az kaynakla en fazla sosyal faydayı sağlayacak biçimde bütçe uygulamasının denetlenmesidir. Dolayısıyla doğru cevap D'dir.

7.SORU

- I. KAMU KAYNAKLARININ KULLANIMI SONUCUNDA ATIL KAPASİTENİN DEĞERLENDİRİLMESİ
II. TOPLUMSAL TALEP İHTİYACININ BİR KISMININ KARŞILANMASI
III. DEVLETE EK GELİR SAĞLANMASI
IV. TEMEL KAMU HİZMETLERİNİN YANINDA TİCARİ VE SİNAİ GİBİ BAZI HİZMETLERİN DE SUNULABİLMESİ

Yukarıdakilerden hangileri döner sermayeli işletmelerin kuruluş amaçları arasında sayılabilir?

- A
I ve II
B

- III ve IV
C
I, II ve III
D
I, III ve IV
E
I, II, III ve IV

Yanıt Açıklaması:

Döner sermayeli işletmeler ise, genel ve özel bütçeli kamu idareleri tarafından tahsis edilen döner sermayenin kullandığı fon işletmeleridir. Döner sermayeli işletmelerin kuruluş amaçları şu şekilde sıralanabilir:

- Temel kamu hizmetlerinin yanında ticari ve sınai gibi bazı hizmetlerin de sunulabilmesi
- Kamu kaynaklarının kullanımı sonucunda atıl kapasitenin değerlendirilmesi
- Toplumsal talep ihtiyacının bir kısmının karşılanması
- Devlete ek gelir sağlanması
- Sıkı bütçe kontrol ve denetiminden uzaklaşarak daha serbest olarak kaynak oluşturma arzusu

Bütün maddeler doğru olduğu için doğru cevap E'dir.

8.SORU

- I. MALİ İŞLEVİ
II. SİYASİ İŞLEVİ
III. HUKUKİ İŞLEVİ
IV. DENETİM İŞLEVİ

Yukarıdakilerden hangisi/hangileri bütçenin klasik işlevlerinden biridir?

- A
I ve II
B
II ve III
C
I, II ve IV
D
I, III ve IV
E
I, II, III ve IV

Yanıt Açıklaması:

Bütçenin klasik işlevleri;

- Mali işlevi
- Siyasi işlevi
- Hukuki işlevi
- Denetim işlevi olarak sayılabilir.

9.SORU

Bireyler kamusal mallara olan taleplerini hangi yolla açıklayabilmektedir.

- A

Bakanlar kurulu kararları ile

B

Kanunlar yoluyla

C

Kararnameler ile

D

Tebliğler ile

E

Siyasal karar alma mekanizmaları ile

Yanıt Açıklaması:

Bireyler kamusal mallara olan taleplerini ancak, siyasal karar alma mekanizmasıyla açıklayabilmektedir.

10.SORU

I. Bütçenin denetim işlevi

II. Kaynak tahsisinde etkinlik işlevi

III. Gelir dağılımında adalet işlevi

Yukarıdakilerden hangileri bütçenin çağdaş işlevleri arasında yer almaktadır?

A

I ve II

B

II ve III

C

I ve III

D

Yalnız I

E

I, II ve III

Yanıt Açıklaması:

Bütçenin çağdaş işlevleri; kaynak tahsisinde etkinlik, gelir dağılımında adalet ve ekonomik istikrar işlevleridir. Dolayısıyla doğru cevap B'dir.

11.SORU

"....., belli bir süre sonra ödenmek üzere para ve/veya benzeri değerli şeylerin ödünç alınmasıdır." Yukarıdaki metinde boşluğa hangi kavram gelmelidir?

A

Borçlanma

B

Mahsuplaşma

C

Durumsallaştırma

D

Faiz

E

Eşgüdümleme

Yanıt Açıklaması:

Borçlanma, belli bir süre sonra ödenmek üzere para ve/veya benzeri değerli şeylerin ödünç alınmasıdır.

12.SORU

BİREYLERİN BİR KAMUSAL MALIN ÜRETİMİNE KATILMAMALARINA RAĞMEN, 'DIŞLANAMAMA' ÖZELLİĞİ NEDENİYLE BU MALDAN YARARLANMALARINI İFADE EDEN KAVRAM AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

A

Fırsatçılık

B

Bedavacılık sorunu

C

Adaletsizlik

D

Finansman sorunu

E

Kamu yararı

Yanıt Açıklaması:

Bu durum bedavacılık sorunu olarak isimlendirilmektedir.

13.SORU

FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA İLK OLARAK AŞAĞIDAKİ ÜLKELERDEN HANGİSİNDE KULLANILMAYA BAŞLANMIŞTIR?

A

Almanya

B

İngiltere

C

A.B.D.

D

Fransa

E

Rusya

Yanıt Açıklaması:

Fonksiyone sınıflandırma ilk olarak A.B.D.'nin yerel yönetimlerinde 1909-1913 yılları arasında kullanılmaya başlanmıştır. Doğru cevap C'dir.

14.SORU

"BİR HİZMETİN GÖRÜLMESİ, BİR PROGRAMIN YÜRÜTÜLMESİ GİBİ, BELİRLİ BİR AMACI GERÇEKLEŞTİRM EK İÇİN, GEREKTİĞİNDE KULLANILMAK ÜZERE BİR HESAPTA TOPLANAN VE HARCANAN PARALAR" OLARAK TARİF EDİLEN İFADE AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

A

Para cezası

- B
Zorunlu borçlanma
C
Fon
D
Bağış
E
Resim

Yanıt Açıklaması: Bir hizmetin görülmesi, bir programın yürütülmesi gibi, belirli bir amacı gerçekleştirmek için, gerektiğinde kullanılmak üzere bir hesapta toplanan ve harcanan paralara "Fon" adı verilir.

15.SORU

FİYATLARIN DEVLET TARAFINDAN İSTENİLDİĞİ DÜZEYDE TESPİT EDİLMESİ NEDENİYLE DEVLETİN İHTİYACI OLAN KAYNAĞIN VERGİYE GÖRE DAHA KOLAY SAĞLANDIĞI BİR YAPIYI AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ İFADE ETMEKTEDİR?

- A
Merkantilist görüş
B
Fizyokrat görüş
C
Klasik liberal görüş
D
Sosyalist görüş
E
Keynesyen görüş

16.SORU

ÜLKE HAZİNESİNİN SAHİP OLDUĞU ALTIN VE GÜMÜŞ GİBİ DEĞERLİ MADENLERİ ARTIRMAYI VE TOPLUMU ZENGİNLEŞTİRMİYİ SAVUNAN YAKLAŞIM HANGİSİDİR?

- A
Klasik Liberalizm
B
Sosyalist yaklaşım
C
Keynesyen yaklaşım
D
Anayasal İktisat yaklaşımı
E
Merkantalist yaklaşım

Yanıt Açıklaması: Merkantilizm, devletin en önemli amacı toplumu zenginleştirmektir. Bunu sağlamanın yolu da ülke hazinesinin sahip olduğu altın ve gümüş gibi değerli madenleri artırmaktır şeklinde tanımlanabilir.

17.SORU

I. Doğrudan borçlanma, Hazine'nin borçlanma amacıyla çıkardığı Hazine kağıtlarının satılmasıdır.
II. Merkez Bankasından kısa vadeli avans kullanımı Merkez Bankasının karşılıksız para basması demektir.
III. Hazine, Merkez Bankasından doğrudan ve dolaylı borçlanma yapabilir.
Yukarıda Merkez Bankasından borçlanma ile ilgili verilen bilgilerden hangileri doğrudur?

- A
II ve III
B
I, II ve III
C
I ve II
D
I ve III
E
Yalnız III

Yanıt Açıklaması:

Hazine'nin, Merkez Bankası'ndan borçlanması iki şekilde olur; doğrudan borçlanma, dolaylı borçlanma. Doğrudan borçlanma, Hazinesin, Merkez Bankası'ndan doğrudan doğruya nakit borçlanmasıdır. Buna parasal - avans ya da Hazine'ye avans adı verilmektedir. Dolaylı borçlanma ise, Hazine'nin borçlanma amacıyla çıkardığı Hazine kağıtlarının, Merkez Bankası tarafından açık piyasa işlemleriyle satın alınması suretiyle gerçekleşir. Dolayısıyla doğru cevap A'dır.

18.SORU

Bir ülkenin dış borçlanmasında iki önemli faktör bulunmaktadır. Bunlar nedir?

- A
borçların geri ödenebilmesi ve kredibilite
B
borçların kaynağı ve küreselleşme
C
borcun süresi ve dış denetim
D
borcun sürdürülebilirliği ve faiz
E
borcun tekrarı ve borcun teminatı

Yanıt Açıklaması:

Bir ülkenin dış borçlanmasında iki önemli faktör bulunmaktadır. Bunlar borçların geri ödenebilmesi ve kredibilitedir.

19.SORU

Genel bütçeli kurumlar ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A
Sundukları hizmetler karşılığında gelir elde etmeyi amaçlayan kurumlardır.

B
Tam kamusal veya yarı kamusal mal üreten kamu kurumlarıdır.

C
Finansmanı devlet bütçesinden yapılan kamu kurumlarıdır.

D
Kendilerine ait özel gelirleri yoktur.

E
Bütçede belirlenen amaçlar için ayrılan ödeneklerin dışında bir amaçla harcama yapmaları mümkün değildir.

Yanıt Açıklaması:

Bu kurumlardan genel bütçeli kurumlar, tam kamusal veya yarı kamusal mal üreten ve finansmanı devlet bütçesinden yapılan kamu kurumlarıdır. Devlet tüzel kişiliğine dâhil olan ve 5018 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı cetvelde yer alan genel bütçeli idareler sundukları hizmetler karşılığında gelir elde etmeyen kurumlardır. Genel bütçeli daireler, kamu hizmeti üreten kuruluşlar olup tüm giderleri devlet tarafından toplanan genel bütçenin "B" cetvelinde görülen gelirlerle karşılanan kuruluşlardır. Bu kuruluşlar bütçelerine klasik bütçe ilkeleri özellikle tahsis ilkesi katı biçimde uygulanır, kendilerine ait özel gelirleri yoktur. Bütçe ilkelerine göre, bütçede ödenekler yasalarla belirlenen amaçlara uygun ve yasalarda belirlenen miktarlar içinde kullanılmak zorundadır. Yasama organı bütçe harcamalarını onaylarken, toptan değil harcama bölüm ve kalemleri halinde onaylamaktadır. Bu ilke uyarınca genel bütçeli kurumların bütçede belirlenen amaçlar için ayrılan ödeneklerin dışında bir amaçla harcama yapmaları mümkün olmamaktadır. Bütçeyle bu kurumlara tahsis edilen ödenekler belirtilen yıl için, belirtilen tutarda ve belirtilen amaçlarla kullanılabilir. Bu kurumların bütçesine bakıldığında sadece giderlere ait ödenekler görülmektedir. Sözü edilen kurumlar bütçenin kamu gelirlerinden kendisine tahsis edilen miktarda yararlanmaktadırlar. Türkiye'de genel bütçeli kurumlar Cumhurbaşkanlığı, yüksek mahkemeler, bakanlıklar ve Hakimler ve Savcılar Yüksek kurulundan oluşmaktadır. Genel bütçeli kurumlar sundukları hizmetler karşılığında gelir elde etmeyen kurumlar oldukları için doğru cevap A'dır.

20.SORU

Aşağıdakilerden hangisi Siyasal süreçte yer alan aktörlerden biridir?

- A
Rant maksimizasyonu peşinde olan baskı ve çıkar grupları
- B
Borçlanmayı azaltmaya çalışan siyasiler
- C
Ödemeler dengesini sağlamaya çalışan iş verenler
- D
Maliyet azalmaya çalışan işçiler
- E
Fiyat istikrarını sağlamaya çalışan sivil toplum örgütleri

Yanıt Açıklaması:

Rant maksimizasyonu peşinde olan baskı ve çıkar grupları

1.SORU

- I. **BORCUN ÖDENMESİ SIRASINDA ÜLKENİN DÖVİZ İHTİYACI OLACAKTIR.**
- II. **ÜLKENİN KREDİBİLİTESİ, EKONOMİNİN GENEL PERFORMANSI İLE YAKINDAN İLGİLİDİR.**
- III. **KREDİBİLİTENİN SİYASİ GELİŞMELERLE YAKINDAN İLİŞKİLİ OLDUĞU SÖYLENEBİLİR.**

Yukarıdaki ifadelerden hangisi/hangileri bir ülkenin dış borçlanmasına ilişkin doğrudur?

- A
Yalnız I
- B
I ve II
- C
II ve III
- D
I ve III
- E
I, II ve III

Yanıt Açıklaması:

Bir ülkenin dış borçlanmasında iki önemli faktör bulunmaktadır. Bunlar borçların geri ödenebilmesi ve kredibilitedir. Dış borçlanma döviz ile sağlandığına göre, borcun ödenmesi sırasında ülkenin döviz ihtiyacı olacaktır. Ülkenin kredibilitesi, ekonominin genel performansı ile yakından ilgilidir. Borçlarını zamanında ödeyen, dış dengesi sağlam, ekonomik olarak büyüyen, istikrarlı bir ülkenin kredibilitesi de yüksek olacaktır. Kredibilitenin siyasi gelişmelerle yakından ilişkili olduğu konusunun da göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

2.SORU

DEVLET YA DA YEREL YÖNETİMLER TARAFINDAN YAPILAN BAYINDIRLIK İŞLERİNDEN DOLAYI DEĞERLERİ ARTAN

GAYRİMENKULLERİN SAHİPLERİNDEN, BU HİZMETİN MALİYETİNE KATILMA KARŞILIĞI OLARAK ALINAN PAYLARA NE AD VERİLİR?

- A
Parafiskal gelir
- B
Şerefiye
- C
Mali tekeller
- D
İsteğe bağlı borçlanma
- E
Emisyon

Yanıt Açıklaması: Devlet ya da yerel yönetimler tarafından yapılan bayındırlık işlerinden dolayı değerleri artan gayrimenkullerin sahiplerinden, bu hizmetin maliyetine katılma karşılığı olarak alınan paylara Şerefiye adı verilir.

3.SORU

Devletin tam kamusal ve yarı kamusal mal ve hizmet üretmesi bütçenin hangi işleviyle bağlantılıdır?

- A
Siyasi işlevi
- B
Mali işlevi
- C
Gelir dağılımında adalet işlevi
- D
Kaynak tahsisinde etkinlik işlevi
- E
İstikrar işlevi

Yanıt Açıklaması:

Tam ve yarı kamusal mal ve hizmetleri özel sektör ya üretmemekte ya da yetersiz miktarda üretmektedir. Bu da kaynak dağılımının etkinliğini bozarak toplumun refahını azaltmaktadır. Bu tür mal ve hizmetlerin üretimini kamu kesimi üstlenerek kaynakların daha etkin dağılmasını ve sosyal faydanın artmasını amaçlar. Bu bütçenin kaynak tahsisinde etkinlik işlevidir. Doğru cevap D'dir.

4.SORU

Aşağıdakilerden hangisi siyasal süreçte yer alan aktörlerden biri değildir?

- A
Oy maksimizasyonu peşinde olan siyasi partiler
- B
Fayda maksimizasyonu peşinde olan seçmenler
- C
Kar peşinde olan özel işletmeler
- D

Bütçe ve etkinlik alanı maksimizasyonu peşinde olan bürokratlar

- E
Rant maksimizasyonu peşinde olan baskı ve çıkar grupları

Yanıt Açıklaması:

Siyasal karar alma sürecinde yer alan aktörler karar alma sürecini oldukça fazla etkilemektedir. Bu süreçte yer alan aktörler arasında bir etkileşim bulunmakta ve etkileşimle alınmaktadır. Kamusal kaynakların tahsisinde bu aktörler kendi çıkarlarını öne çıkararak kamusal kaynaklardan yararlanmak istemektedirler.

Siyasal süreçte yer alan aktörleri;

- Fayda maksimizasyonu peşinde olan seçmenler,
- Oy maksimizasyonu peşinde olan siyasi partiler,
- Bütçe ve etkinlik alanı maksimizasyonu peşinde olan bürokratlar ve
- Rant maksimizasyonu peşinde olan baskı ve çıkar grupları olarak sıralayabiliriz

5.SORU

Devlet kamu hizmetlerini gerçekleştirmek üzere memur istihdam etmesi ne tür harcamadır

- A
Gerçek harcama
- B
Cari harcama
- C
Yatırım harcaması
- D
Transfer harcaması
- E
Borç ödemesi

Yanıt Açıklaması:

Gerçek harcamalar devletin tüketim harcamalarıdır ve bu harcamalar aracılığıyla devlet, dolaylı ya da dolaysız bir tarzda üretim faktörlerinin ya mülkiyetine ya da kullanma hakkına sahip olmaktadır

6.SORU

Aşağıdakilerden hangisi cari harcamaların özelliklerinden değildir?

- A
Devletin tüketim mallarına yönelik yaptığı harcamalar cari harcamalardır.
- B
Doğrudan üretimi artırması söz konusu olmayıp, faydaları bir dönemle sınırlıdır.
- C
Devletin yerine getirmekte zorunlu olduğu hizmetler için yapılan harcamalardır.
- D

Nitelikleri itibariyle her yıl tekrarlanma görünümündedirler.

E
Kamu sektöründen diğer sektörlere satın alma gücü aktarırlar.

Yanıt Açıklaması:

Devletin tüketim mallarına yönelik yaptığı harcamalar cari harcamalardır. Cari harcamalar mevcut üretim kapasitesini kullanmak için gerekli mal ve hizmet bedellerinden oluşur. Bu harcamaların doğrudan üretimi artırması söz konusu olmayıp, faydaları bir dönemle sınırlıdır. Bu tür harcamalar, devletin yerine getirmekte zorunlu olduğu hizmetler için yapılan harcamalar, ek çalışma ücreti, hizmet alımı ve demirbaş alımlarından oluşmaktadır. Cari harcamalar, nitelikleri itibariyle her yıl tekrarlanma görünümündedirler.

7.SORU

Kamu kesimini oluşturan tüm birimlerin toplam gelir ve gider durumları arasındaki farkı gösteren ve kamu kesiminin toplam borçlanma ihtiyacını hesaplamakta kullanılan kavram nedir?

- A
Kamu Kesimi Borçlanma Gereği
- B
Kamu Kesimi Kontrol Süreci
- C
Kamu Kesimi Borçlanma Süreci
- D
Kamu Kesimi İçselleştirme Süreci
- E
Kamu Kesimi Mali Dengesi

Yanıt Açıklaması:

Kamu Kesimi Borçlanma Gereği (KKBG), kamu kesimini oluşturan tüm birimlerin toplam gelir ve gider durumları arasındaki farkı göstermekte ve kamu kesiminin toplam borçlanma ihtiyacını hesaplamakta kullanılmaktadır.

8.SORU

Aşağıdakilerden hangisi kamunun zorlama olmadan elde ettiği gelirlerdendir?

- A
Vergiler
- B
Şerefiyeler
- C
Zorunlu borçlar
- D
Parafiskal gelirler
- E
Mülkiyet gelirleri

Yanıt Açıklaması:

Mülkiyet gelirleri dışında verilmiş olan gelirler devletin cebren elde ettiği gelirler olduğundan doğru cevap E'dir.

9.SORU

DEVLETİN EKONOMİYE MÜDAHALESİ FİKRİ KAÇINCI YÜZYILDA BAŞLAMIŞTIR?

- A
16.
- B
17.
- C
18.
- D
14.
- E
13.

Yanıt Açıklaması:

Merkantilizm kavramını anlayınız

10.SORU

"Borçlanma son olarak sadece devlete gelir yaratmak amacıyla değil, aracı olarak kullanılarak, ekonomiye müdahale etmek amacıyla da yapılabilmektedir."
Yukarıdaki metinde boşluğa hangi kavramlar getirilmelidir?

- A
maliye politikası
- B
para politikası
- C
küresel politika
- D
kurumsal politika
- E
kontrol politikası

Yanıt Açıklaması:

Borçlanma son olarak sadece devlete gelir yaratmak amacıyla değil, maliye politikası aracı olarak kullanılarak, ekonomiye müdahale etmek amacıyla da yapılabilmektedir.

11.SORU

Satın alma gücünün özel şahıslar ya da sosyal tabakalar arasında el değiştirmesine sebep olan kamu harcamalarına ne ad verilir?

- A
Cari harcamalar
- B
Yatırım harcamaları

- C
Gerçek harcamalar
D
Transfer harcamaları
E
Tüketim harcamaları

Yanıt Açıklaması:

Transfer harcamaları, satın alma gücünün özel şahıslar ya da sosyal tabakalar arasında el değiştirmesine sebep olan kamu harcamalarıdır. Karşılıksız yapılan harcamalar olup milli gelir üzerinde doğrudan doğruya bir etki meydana getirmezler.

12.SORU

KAMUSAL MALIN TEMEL ÖZELLİĞİNİN, BİREYLERİN BİR MALIN TÜKETİMİNDE BİRBİRLERİYLE REKABET ETMEMESİ OLDUĞUNU İLERİ SÜREN İKTİSATÇI AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A
Paul A. Samuelson
B
Merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasında görevlerin
C
Henry Sidgwick
D
Arthur C. Pigou
E
John Stuart Mill

Yanıt Açıklaması: Samuelson bir kamusal malın temel özelliğinin 'rakip olmama' (non-rivalry), yani bireylerin bir malın tüketiminde birbirleriyle rekabet etmemesi olduğunu ileri sürer.

13.SORU

- I. TEKNOLOJİK GELİŞMELER
II. SOSYAL GELİŞMELER
III. SİYASİ GELİŞMELER
IV. DÜNYA ÇAPINDA YAŞANAN EKONOMİK KRİZLER

Yukarıdakilerden hangileri devlet algısının değişiminde önemli rol oynamaktadır?

- A
I ve II
B
III ve IV
C
I, II ve III
D
I, II ve IV
E
II, III ve IV

Yanıt Açıklaması:

Başta dünya çapında yaşanan ekonomik krizler olmak üzere teknolojik ve sosyal gelişmeler devlet algısının değişiminde önemli rol oynamaktadır. Doğru cevap D'dir.

14.SORU

ULUSAL PARANIN YABANCI PARALAR KARŞISINDA DEĞERİNİN DÜŞÜRÜLMESİNE NE AD VERİLİR?

- A
Tasarruf
B
Parite
C
Amortisman
D
Dış borçlanma
E
Devalüasyon

Yanıt Açıklaması: Ulusal paranın yabancı paralar karşısında değerinin düşürülmesine "Devalüasyon" denir.

15.SORU

FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA İLE İLGİLİ AŞAĞIDAKİ İFADELERDEN HANGİSİ YANLIŞTIR?

- A
Her bir hizmet grubu için yapılır.
B
Amacı maliyetlerin hesaplanabilmesidir.
C
Harcanan parayla elde edilen fayda arasında karşılaştırmalar yapmaya olanak tanır.
D
Hizmetler için öncelik sıralaması yapmak mümkündür.
E
Organik sınıflandırma olarak da adlandırılmaktadır.

Yanıt Açıklaması:

Fonksiyonel sınıflandırma, farklı yazarlar tarafından hem işlevsel hem de görevsel sınıflandırma olarak da adlandırılmaktadır. Organik sınıflandırma ise idari sınıflandırmayla aynı anlamda kullanılmaktadır.

16.SORU

KAMUSAL MALLARIN SAHİP OLDUĞU İKİ EMEL ÖZELLİKTEN YALNIZCA BİRİNİ TAŞIYAN MALLAR AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A
Klüp malları
B
Özel mallar
C
Yarı kamusal mallar
D
Uluslararası kamusal mallar
E
Ortak mallar

Yanıt Açıklaması: Yarı kamusal mallar kamusal malların sahip oldukları özelliklerden yalnızca birisine sahip olan mallardır.

17.SORU

DEVLETİN TAŞINIR TAŞINMAZ MALLARI, SINAI VE TİCARİ FAALİYETLERİNİ YÜRÜTTÜĞÜ İŞLETMELERİN, İŞLETMECİLİK FAALİYETLERİNDEN ELDE EDİLEN GELİRLERE NE DENİR?

- A
Mali tekeller
B
Harç
C
Vergi
D
Teşebbüs ve mülkiyet gelirleri
E
İsteğe bağlı borçlanma

Yanıt Açıklaması: Devletin taşınır taşınmaz malları, sınai ve ticari faaliyetlerini yürüttüğü işletmelerin, işletmecilik faaliyetlerinden elde edilen gelirlere "Teşebbüs ve mülkiyet gelirleri" adı verilir.

18.SORU

"Günümüzde borçlanma, klasik iktisadi yaklaşımın savunulduğu gibi sadece uzun sürede sayılan devlet yatırımlarının finansmanında değil, tüm finansmanında kullanılmaktadır."

Yukarıdaki metinde boş bırakılan yerlere hangi kavramlar getirilmelidir?

- A
kamu giderlerinin
B
dış açıkların
C
özel sektörün
D
transfer harcamalarının
E
beklenmeyen giderlerin

Yanıt Açıklaması:

Günümüzde borçlanma, klasik iktisadi yaklaşımın savunulduğu gibi sadece uzun sürede sayılan devlet yatırımlarının finansmanında değil, tüm kamu giderlerinin finansmanında kullanılmaktadır.

19.SORU

Borcun ödeme zamanında yaşanan finansal sıkışıklık nedeniyle süresi gelen borçların yeniden borçlanmayla kapatılması olarak adlandırılan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Borcun zamanının denkleştirilmesi
B
Borcun röfinansmanı
C
Olağanüstü giderlerin finansmanı
D
Kalkınmanın finansmanı
E
Bütçe açıklarının finansmanı

Yanıt Açıklaması:

Devletin borçlanması için bir diğer neden, süresi gelen borçların ödenmesi için yeniden borçlanma yoluna başvurulmasıdır. Borcun ödeme zamanında yaşanan finansal sıkışıklık nedeniyle süresi gelen borçların yeniden borçlanmayla kapatılmasına borcun röfinansmanı denir.

20.SORU

KAMU TERCİHİ TEORİSİ'NE GÖRE KARAR ALMA MEKANİZMASINDA KAÇ İLKE VARDIR?

- A
3
B
4
C
5
D
6
E
7

Yanıt Açıklaması:

Kamu Tercihi Teorisi'ne göre karar alma mekanizması oluşurken kaç ilke ve varsayımdan yola çıkılmaktadır. Bunlar;

1. Metodolojik bireysellik ilkesi,
2. Rasyonelite ve maximand ilkesi,
3. Politik mübadeledir (Mübadele paradigması).

1.SORU

Kamu harcamalarının toplam hasılaya katkısı bazında sınıflandırılmasına ne ad verilir?

- A
Ekonomik Sınıflama
B
Fonksiyonel Sınıflama
C
İdari Sınıflama
D
Hukuki Sınıflama
E
Özel Sınıflama

Yanıt Açıklaması:

Ekonomik Sınıflama

2.SORU

Kamusal malların sahip oldukları iki temel özellikten yalnızca birini taşıyan mallara ne ad verilmektedir?

- A
Erdemsiz
B
Zararlı
C
Özel
D
Yarı kamusal
E
Cari

Yanıt Açıklaması:

Yarı kamusal mallar, genel olarak, kamusal malların sahip oldukları iki temel özellikten yalnızca birini taşıyan mallardır. Bu mallar hem bireye özel fayda sağlayan hem de toplumsal fayda yayan mallardır. Bu nedenle kamusal mallarla özel mallar arasında yer alırlar. Kamu kesiminin bu malları üretme gerekçeleri, yaydıkları toplumsal faydadır. Ancak yarı kamusal malların üretiminin yalnızca özel kesime bırakılması durumunda bu malların fiyatları daha yüksek ve üretim miktarıysa daha düşük düzeyde gerçekleşecektir. Bu durum açık bir şekilde kaynak dağılımında piyasaların etkisizliğidir. Dolayısıyla sorunun doğru yanıtı D şıkkındaki yarı kamusal'dır.

3.SORU

FAYDALANAN ÜLKELER, İNSANLAR VE KUŞAKLAR AÇISINDAN BÜYÜK ÖLÇÜDE EVRENSEL OLAN MALLARA NE AD VERİLİR?

- A
Serbest mallar
B
Ortak mallar
C
Erdemsiz mallar

- D
Erdemli mallar
E
Küresel mallar

Yanıt Açıklaması:

Inge Kaul, Isabelle Grunberg ve Marc A. Stern'e göre küresel kamusal mallar, "faydalanan ülkeler (bir grup ülkeden daha fazla), insanlar (tüm insanlar ve nüfus grupları) ve kuşaklar (hem şimdiki hem de gelecek kuşaklar, en azından gelecek kuşakların kalkınma seçeneklerini daraltmadan şimdiki kuşak) açısından büyük ölçüde evrensel olan mallardır." Küresel kamusal mallar da kamusal mallar kuramının tüketimde rakip olmama ve dışlanamama olarak ifade edilen iki temel özelliği çerçevesinde açıklanmaktadır.

4.SORU

Borcun ödenme zamanında yaşanan finansal sıkışıklık nedeniyle süresi gelen borçların yeniden borçlanmayla kapatılmasına ne ad verilir?

- A
Borcun eskitilmesi
B
Borcun ertelenmesi
C
Borcun röfinansmanı
D
Borç stoku
E
Konsolidasyon

Yanıt Açıklaması:

Borcun röfinansmanı: Borcun ödenme zamanında yaşanan finansal sıkışıklık nedeniyle süresi gelen borçların yeniden borçlanmayla kapatılmasıdır. Doğru yanıt C'dir.

5.SORU

AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ GELİR SAĞLAMAK YA DA GELİR YARATMAK AMACI İLE ALINMAZ?

- A
Vergiler
B
Şerefiyeler
C
Para cezaları
D
Mülkiyet gelirleri
E
Mali tekeller

Yanıt Açıklaması: Para cezaları, kurallara uymak ve kamu düzenini sağlamak amacıyla uygulanan

yaptırımlardır. Devlet, kamu düzenine uymayan bireylerden, kurumlardan, para cezaları ve vergi cezaları tahsil etmektedir.

6.SORU

SEÇİME KATILAN PARTİLER YA DA ADAYLAR ARASINDA EN ÇOK OY ALANIN SEÇİMİ KAZANMIŞ SAYILMASINA DAYANAN SEÇİM SİSTEMİ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A
D'Hondt sistemi
- B
Nispi temsil sistemi
- C
Milli bakiye sistemi
- D
Çoğunluk sistemi
- E
Parlamentar sistem

Yanıt Açıklaması:

Çoğunluk Sistemi: Bu sistemde seçime katılan partiler ya da adaylar arasında en çok oy alan seçimi kazanmış sayılmaktadır. Dolayısıyla doğru cevap D'dir.

7.SORU

TOPLUMDAKİ ÜRETİCİ, TÜKETİCİ VE FAKTÖR SAHİPLERİNDEN BİRİNİN DURUMUNU KÖTÜLEŞTİRMEYEN BUNLARDAN BİR BAŞKASININ DURUMUNU İYİLEŞTİRMENİN OLANAKLI OLMADIĞI KAYNAK DAĞILIMI DURUMU. BAŞKA BİR DEYİŞLE, TOPLUMDAKİ BİREYLERDEN EN AZ BİRİNİN REFAHINI AZALTMADAN BİR DİĞERİNİN REFAHINI ARTIRMA OLANAĞI YOKSA BU NE OLARAK TANIMLANMAKTADIR?

- A
Tutuklu ikilemi
- B
Ortakların Trajedisi
- C
Dışsallık
- D
Pareto Optimumu
- E
Doğal tekel durumu

Yanıt Açıklaması: Toplumdaki üretici, tüketici ve faktör sahiplerinden birinin durumunu kötüleştirmeden bunlardan bir başkasının durumunu iyileştirmenin olanaklı olmadığı kaynak dağılımı durumu. Başka bir deyişle, toplumdaki bireylerden en az birinin refahını azaltmadan bir diğerinin refahını artırma olanağı yoksa o toplumun

refahı optimumdur. Bu nedenle doğru cevap D şıkkıdır.

8.SORU

Bütçenin gelir dağılımında adalet işlevine ilişkin aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A
Devletin bütçe yoluyla ödemeler dengesini sağlaması bu kapsama girer.
- B
Devlet bütçesi ile işsizliğin önlenmesi bu kapsamdadır.
- C
Devlet bütçe aracılığıyla bütün gelir dağılımı türlerinde iyileşme sağlayabilir.
- D
Temel eğitim hizmetlerine tamamen devlet bütçesinden kaynak tahsis edilmelidir.
- E
Monopol piyasalarında devletin etkin rol üstlenmesi gerekmektedir.

Yanıt Açıklaması:

Devlet bütçe aracılığıyla bütün gelir dağılımı türlerinde iyileşme sağlayabilir. Bu gelir dağılımında adalet işlevi ile ilişkilidir.

9.SORU

- I. KALKINMANIN FİNANSMANI
- II. OLAĞANÜSTÜ GİDERLERİN FİNANSMANI
- III. KAMU GELİRLERİNİN ZAMAN BAKIMINDAN DENKLEŞTİRİLMESİ

Yukarıdaki sebeplerden hangisi/hangileri devletlerin borçlanma sebepleri arasında sayılabilir?

- A
Yalnız I
- B
I ve II
- C
II ve III
- D
I ve III
- E
I, II ve III

Yanıt Açıklaması:

Devletin borçlanma nedenlerini genel olarak; bütçe açıkları, kalkınmanın finansmanı, olağanüstü giderlerin finansmanı, kamu gelirlerinin zaman bakımından denkleştirilmesi, borç ödemek için borçlanma, maliye politikası aracı olarak borçlanma olarak sıralayabiliriz.

10.SORU

Piyasa başarısızlığı kuramının temelleri 19. yüzyılın ikinci yarısında faydacı iktisatçılar John Stuart Mill

(1859) ve Henry Sidgwick (1885) tarafından ortaya atılmıştır. Bu kuram hangi yüzyılda Neo klasik iktisadi düşüncenin ve dolayısıyla refah iktisadının temel konularından biri haline gelmiştir.

A
20.yy

- B
19.yy
C
18.yy
D
17.yy
E
16.yy

Yanıt Açıklaması:

Piyasa başarısızlığı kuramını anlayınız

11.SORU

Kamu harcamasını tanımlamada harcamacı kurumun hukuki kimliğini göz önünde bulunduran tanım aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Hukuki Tanım
B
Sosyo ekonomik tanım
C
Geniş tanım
D
Reel tanım
E
Özel tanım

Yanıt Açıklaması:

Hukuki tanım

12.SORU

Uzun vadeli devlet borçlarına verilen diğer isim aşağıdakilerden hangisidir?

- A
Röfinansman
B
Konsolide borçlar
C
Dalgalı borçlar
D
Tahkim
E
Konsolidasyon

Yanıt Açıklaması:

Uzun vadeli borçlara konsolide borçlar adı da verilmektedir. Doğru cevap B'dir.

13.SORU

GERÇEK VEYA TÜZEL KİŞİLERDEN ALINAN, ZOR (CEBİR) ÖĞESİNE DAYANAN, KARŞILIKSIZ OLAN VE PARASAL BİR ÖDEME TÜRÜ OLAN KAMUNUN ZORLA ELDE ETTİĞİ GELİR AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

- A
Harçlar
B
Vergiler
C
Resimler
D
Şerefiyeler
E
Bağış ve yardımlar

Yanıt Açıklaması: Vergiler, gerçek veya tüzel kişilerden alınan, zor (cebir) ögesine dayanan, karşılıksız ve parasal bir ödeme türü olan ve kamunun zorla elde ettiği gelirdir.

14.SORU

Aşağıdakilerden hangisi özel bütçeli kuruluşlar arasında yer alır?

- A
Cumhurbaşkanlığı
B
Anayasa Mahkemesi
C
Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu
D
Milli Eğitim Bakanlığı
E
Üniversiteler

Yanıt Açıklaması:

Yüksek öğretim kurumları, yani üniversiteler özel bütçeli kurumlardır. Diğerleri genel bütçe içinde yer alır.

15.SORU

KURUMSAL SINIFLANDIRMADA, DESTEK VE LOJİSTİK BİRİMLER İLE POLİTİKALARI UYGULAYAN VE HİZMETTEN YARARLANANLARLA DOĞRUDAN MUHATAP OLAN BİRİMLER HANGİ DÜZEY KAPSAMINDA YER ALIR?

- A
1. düzey
B
2. düzey
C
3. düzey

- D
4. düzey
E
Hiçbir düzeyde yer almaz.

Yanıt Açıklaması:

Kurumsal sınıflandırmada dört düzeyli bir kodlama benimsenmiştir. 4. düzey, destek ve lojistik birimler ile politikaları uygulayan ve hizmetten yararlananlarla doğrudan muhatap olan birimleri kapsar.

16.SORU

I. KİT GELİRLERİII. RESİMLERİIII. TEŞEBBÜS VE MÜLKİYET GELİRLERİIV. ŞEREFİYELER V. PARAFİSKAL GELİRLERYUKARIDA VERİLEN GELİR TÜRLERİNDEN HANGİLERİ DEVLETİN ZORLAMA OLMADAN ELDE ETTİĞİ GELİR TÜRLERİNDENDİR?

- A
I ve II
B
I ve III
C
Yalnız V
D
I, III ve V
E
Hepsi

Yanıt Açıklaması: Devletin zorlama olmadan elde ettiği gelirler; Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT) gelirleri, mali tekellerden elde edilen gelirler gibi işletmecilik (teşebbüs gelirleri) faaliyetlerinden elde ettiği gelirler, sahip olduğu menkul ve gayrimenkul mallardan elde ettiği mülkiyet gelirleri, bağış ve yardımlar ile isteğe bağlı borçlanmadır.

17.SORU

FONLARIN UYMADIĞI BÜTÇE İLKELERİ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİNDE BİRLİKTE VE DOĞRU OLARAK VERİLMİŞTİR?

- A
Açıklık ve birlik ilkesi
B
Denklik ilkesi ve birlik ilkesi
C
Adem-i tahsis ilkesi ve birlik ilkesi
D
Genellik ilkesi ve mali saydamlık ilkesi
E
Tasarruf ilkesi ve şeffaflık ilkesi

Yanıt Açıklaması:

Fon uygulamaları bütçenin 'birlik' ve 'adem-i tahsis' ilkelerine uymamakta, kamu harcamalarında nakit

denetiminin ortadan kalkmasına ve israfa yol açmakta ve belki de en önemlisi hükümetlerin yasama denetiminden uzaklaşmalarına olanak tanımaktadır. Dolayısıyla doğru cevap C'dir.

18.SORU

- I. Borçlanmanın nedeni topluma hizmettir.
II. Miktarı büyüktür ve vadesi uzundur.
III. Zorunlu olarak alınabilir.
Yukarıdakilerden hangisi veya hangileri devlet borcu için doğrudur?

- A
Yalnız I
B
Yalnız II
C
I ve II
D
I ve III
E
I, II ve III

Yanıt Açıklaması:

Devlet borcunda borçlanmanın nedeni topluma hizmettir. Miktarı büyüktür. Vadesi genellikle özel borçlanmaya göre daha uzundur. Zorunlu olarak alınabilir.

19.SORU

Aşağıdakilerden hangisi, idari sınıflandırmanın sağladığı kolaylıklar arasında değildir?

- A
Kamu hizmetlerini gerçekleştirecek kuruluşların tespiti
B
Fayda maliyet analizleri yoluyla tercihlerin belirlenmesi
C
Uluslararası karşılaştırmaları kolaylaştırması
D
Savurganlıkların önlenmesi
E
Bütçe yapımında harcamaların muhasebeleştirilmesi

Yanıt Açıklaması:

idari sınıflandırmanın sağladığı kolaylıklar arasında, uluslararası karşılaştırmaları kolaylaştırması yoktur. Zira tam tersine uluslararası karşılaştırma yapabilmeyi zorlaştırır.

20.SORU

Merkezi yönetim bütçe kanun teklifi kim tarafından TBMM'ye sunulmaktadır?

- A
Maliye ve hazine bakanı

- B
Cumhurbaşkanı
C
Başbakan
D
Kalkınma bakanı
E
Bakanlar kurulu

Yanıt Açıklaması:

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nde Merkezi Yönetim Bütçe Kanun teklifi Cumhurbaşkanı tarafından TBMM'ye sunulacaktır. Dolayısıyla doğru cevap B'dir.

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW

SKYMOON PDF

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

SINCE 2020

ONLİNE DÖNEMDE NELER OLDU?

KAMU MALİYESİ – MLY203U-Vize

S.1) Aşağıdakilerden hangisi piyasa karar alma mekanizması ile siyasal karar alma mekanizması arasındaki farklardan biri değildir?

Cevap: Seçeneklerin Çokluğu

S.2) Aşağıdakilerden hangisi bir ekonomideki kamu kesiminin büyüklüğünün ölçülmesinde kullanılan yöntemlerden biri değildir?

Cevap: İthalat /GSYH

S.3) Devletlerin bir uzlaşma ve anlaşmaya dayanarak insanları birbirlerine karşı koruyacak ve kendilerini geliştirmelerine olanak verecek bir araç olduğunu öne süren devlet yaklaşımı aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap: Toplum sözleşmesi devleti

S.4) Kamu kesimindeki amacın kamu yararını maksimize etmek olduğu tezine karşı çıkan kamu tercihi teorisi ilkesi aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap: Rasyonalite ve maximand ilkesi

S.5) Devlet müdahalesinin mümkün olan asgari sınıra indirilmesini, zenginliğin kaynağının tarım olduğunu ve bu nedenle devletin sadece tarım üzerinden tek ve dolaysız bir vergi alması gerektiğini savunan görüş aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap: Fizyokrat Görüş

S.6) Devletin ülke sınırları içinde bulunan her türlü kişi, grup, makam egemenliğini de içine alan üstün bir kuvvet olup, onun kendi bünyesinden kaynaklanan asli ve meşru bir güç olduğunu ifade eden devlet ögesi aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap: İç Egemenlik

S.7

I. Kamu gelirleri azalır.

II. Kamu borçları azalır.

III. Kamu faiz giderleri artar.

IV. Kamu hizmetlerinin sunumu azalır.

Yukarıdakilerin hangisi/hangileri bir ekonomik kriz sonrası kamu kesiminin karşılaşılabileceği sorunlar arasında yer alır?

Cevap: 1- 3-4

S.8) 1929 Ekonomik Buhranından sonra ortaya çıkan, her arzın kendi talebini yarattığı düşüncesine karşı olan ve devletin ekonomiye müdahalesinin gerektiğini savunan görüş aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap: Keynesyen görüş

S.9) Sigortalı bir bireyin kazayı önleyici önlemleri almakta özensiz davranması aşağıdakilerden hangisi ile ifade edilir?

Cevap: Ahlaki tehlike

S.10) Siyasal karar alma sürecinde yer alan aktörler ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

Cevap: Kamusal kaynakların tahsisinde başkalarının çıkarlarını gözetirler.

S.11) Aşağıdakilerden hangisi Keynesyen görüşün öne sürdüğü düşüncelerden biri değildir?

Cevap: Bütçenin her zaman denk olması sağlanmalıdır.

S.12) Devletin ekonomide ortaya çıkak enflasyonu gidermek için uyguladığı politikalar kamu maliyesinin aşağıdaki işlevlerinden hangisi ile ilgilidir?

Cevap: Gelir dağılımında adalet işlevi

S.13) Aşağıdakilerden hangisi seçmen davranışları üzerinde etkili olan faktörlerden biri değildir?

Cevap: Ülke nüfusu

S.14) Aşağıdakilerden hangisi Türkiye’de faaliyetlerine devam eden fonlardan biri değildir?

Cevap: Uyum Fonu

S.15) Toplumsal acıdan gerekli ve faydalı olduğu halde yeterli bilgi (eğitim) ve gelir düzeyi olmadığı için talebi yetersiz oluşan mallara ne ad verilir?

Cevap: Erdemli Mallar

S.16) Kamusal kaynakları kullanarak ekonomik alanda faaliyet gösteren devlet kuruluşlarına ne ad verilir?

Cevap: Kamu iktisadi teşebbüsleri

S.17) Aşağıdakilerden hangisi kulüp malları arasında yer almaz?

Cevap: Ulusal savunma

S.18) Siyasi partilerin asli işlevi aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap: Halkı temsil etme

S.19) “Devlet, insanların bir araya gelmesiyle oluşmuş büyük ölçekli bir insan ya da organizmadır.” Diyen bir kişi aşağıdaki yaklaşımlardan hangisinden bahsetmektedir?

Cevap: Organik Devlet

S.20) Kamu mallarının piyasa ekonomisinde etkin olarak üretilmemesinin nedeni olan özellikleri aşağıdakilerden hangisinde birlikte ve doğru verilmiştir?

Cevap: Rakip olmama ve dışlanamama

S.21) Aşağıdakilerden hangisi kamu maliyesi işlevlerinden biri değildir?

Cevap: Hukuk sisteminde adaleti sağlamak

S.22) Aşağıdakilerden hangisi KİT’lerin özelliklerinden biri değildir?

Cevap: Kâr amacı taşımaları

S.23) Devletin yasal düzenlemeler, vergiler, kamu harcamaları ve parasal politikalar gibi araçlarla müdahalesi sonucunda piyasaların etkin hale getirilmesini savunan kurama ne ad verilir?

Cevap: İkinci en iyi kuramı

S.24) Hegelci devletin özellikleri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

Cevap: Devletin yeteneği ve amaçları olamaz.

S.25) Yerel yönetimler ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangileri yanlıştır?

Cevap: Kendi bütçeleri yoktur.

S.26) Bir firma ırmağa bıraktığı atıklar nedeniyle, o yörede bahçecilik yapan bir çiftçiye olumsuz yönde etkilemekte ve mahsullerine zarar vermektedir.

Buna göre, olayda ortaya çıkan dışsallığın türü aşağıdakilerden hangisidir?

Cevap: Üreticiden üreticiye negatif dışsallık

S.27) Aşağıdakilerden hangisi baskı gruplarının ortaya çıkış sebebidir?

Cevap: Bireylerin birlikte hareket ederek güçlenme isteği

S.28) Siyasi partilerin temel nitelikleri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

Cevap: Farklı ideolojik kimliklere sahip insanlardan oluşan bir örgüttür.

S.29)

I. Araştırma geliştirme harcamaları yapmak

II. Şirketlere rekabet edebilme adına teşvikler sağlamak

III. Mülkiyet haklarının korunması gibi piyasaları düzenleyici faaliyette bulunmak

IV. Özelleştirmeye karşı yasal altyapıyı oluşturmak

Yukarıdakilerden hangisi/ hangileri küreselleşme sonucunda devletin artan fonksiyonları arasında gösterilebilir?

Cevap: 1-2-3

S.30) Aşağıdakilerden hangisi döner sermayeli işletmelerin kuruluş amaçları arasında yer almaz?

Cevap: Devlete ek bir harcama kalemi oluşturması

31-Devletin en önemli amacının toplumu zenginleştirmek olduğunu savunan ve devletin ekonomiye müdahalesi fikrinin ilk kez ortaya çıktığı görüş aşağıdakilerden hangisidir?

C: Merkantilist görüş

32-

I. Kendilerine ait özel gelirleri yoktur

II.Sadece tam kamusal mal üreten kamu kurumlarıdır

III.Bu kurumların bütçesinde sadece giderlere ait ödenekler görünür

Yukarıdaki özelliklerden hangileri genel bütçeli kurumlara aittir?

C: I ve III

33-Aşağıdakilerden hangisi olumsuz dışsallıkların ortadan kaldırılmasına yönelik düzenlemeler arasında yer ...?

C: Fiyat düzenlemeleri

34-Aşağıdakiler den hangisi Kamu Tercihi Teorisi'nin kamu ekonomisinin başarısızlığına yönelik öne sürdüğü eleştiriler den biri değildir?

C: Seçmenlerin kamusal mal ve hizmet talebinde bulunurken tam bilgiye sahip olması

35-Sigara içen bir kişinin, sigara içmeyen birinin temiz hava tüketimini olumsuz etkilemesi aşağıdakilerden hangisine bir örnektir ?

C: Tüketiciden tüketiciye dışsallık

36-

I.Asgari ücret düzenlemeleri

II.Vergiler

III.İthalat

IV. Sağlık harcamaları

V. Sosyal transferler

Yukarıdakilerden hangisi/hangileri devletin gelir dağılımını dizeltmek amacıyla ekonomiye müdahalede kullandığı araçlar arasında yer alır?

C: I,II,IV ve V

37-

I.SGK

II. İSKUR

III. TMSF

IV. KİK

Yukarıdakiler den hangileri Türkiye'de yer alan sosyal güvenlik kuruluşlarındandır?

C: I ve II

38-.....baskı ve çıkar gruplarının kısa vadeli ve düşük faizli kredi, destekleme alımları, istisna ve muafiyet şeklinde devletten iktisadi gayeli malı elde etmek için girişmiş oldukları faaliyetlerdir.

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yeri aşağıdakilerden hangisi doğru şekilde tamamlar?

C: Teşvik kollama

39-Kamusal malların ilk ayrıntılı analizi hangi iktisatçı tarafından yapılmış?

C: Paul Samuelson

40- Bireylerin siyasal sisteme katılmaları ve bilinçlenmeleri siyasi partilerin aşağıdaki işlevlerin hangisiyle doğrudan ilgilidir?

C: Siyasal sosyalleşme ve mobilizasyon

41- Toplumsal açıdan gerekli ve faydalı olduğu halde yeterli bilgi (egitim) ve gelir düzeyi olmadığı için talebi yetersiz olugan mallara ne ad verilir ?

C: Erdemli mallar

42-

I.Fizyokrat görüş

II. Keynesyen görüş

III. Merkantilist görüş

IV. Sosyalist görüş

V. Klasik liberal görüş

Yukarıdakiler den hangisi/hangileri devletin ekonomiye müdahale etmesi gerektiğini savunan görüşlerdendir ?

C: II,III ve IV

43- Aşağıdakilerden hangisi sosyal güvenlik sisteminde finansman sorunu yaratabilecek sorunlardan biri değildir?

C: Emeklilik yaşının yüksek olması

44- Siyasal süreçte yer alan aktörlerden hangisi rant maksimizasyonu amacıyla hareket ederler ?

C: Baskı ve çıkar gruplar

45- Devleti, Sınıflara bölünmüş bir toplumsal yapı içerisinde, ekonomik bakımdan üstün durumda olan ve üretim araçlarına sahip bulunan Sınıfın baskı aracı ve sınıflar arasında mücadeleyi engelleme görevini yerine getiren bir yönetim makinesi olarak açıklayan devlet tanımı aşağıdakilerden hangisidir?

C: Marksist devlet

46- Kamu Tercihi Teorisi'ne göre politikacıların oylarını maksimize etetmelerine ne ad verilir?

CEVAP: Politik miyopluk

47- Aşağıdakilerden hangisi özel bütçeli kurumlardan biri değildir ?

C: Ulaştırma ve altyapı bakanlığı

48- Mülkiyet haklarının oluşturulması ve maliyetin sıfır olması koşuluyla dışsallık sorunun

çözölebileceğini öne süren kişi aşağıdakilerden hangisidir ?

CEVAP: Ronald Coase

49- Siyasi karar alma mekanizmasında temel tercih birimi aşağıdakilerden hangisidir ?

CEVAP: Oy

50- Tam kamusal malların özellikleri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

CEVAP: Dışlama maliyetleri düřüktür

51- Aşağıdakilerden hangisi türkiyede genel bütçeli kurumlar arasında yer almaz?

CEVAP: Yüksek öğretim kurumu

53- Aşağıdakilerden hangisi Laissez-faire yaklaşımını benimseyen iktisatçılardan biridir?

CEVAP: Adam Smith

54- Liberal iktisadi düşüncede kamu sektörünün kapsamının genişlemesi ne anlama gelir?

CEVAP: Bütçe açığının artması

55- Devletin ekonomideki rolüne odaklanan ve devletin harcamaları ile gelirlerini inceleyen bilim dalı aşağıdakilerden hangisidir?

CEVAP: Kamu maliyesi

56- Bütçe dışı fonlar ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

CEVAP: Parasal kaynağını bütçe ödeneklerinden alır

57- Malın faydası üzerindeki yasal hakların hiçbir yada gruba verilmediği ancak bu serbestlik ve kısıtlama yokluğu nedeniyle aşırı sonucunda zarar görebilen mallara ne ad verilir?

CEVAP: Ortak mallar

58- Aşağıdakilerden hangisi küreselleşmede sermayenin uluslararası serbest dolaşımının önündeki engellerden biridir?

CEVAP: Sermaye gelirinin yüksek oranda veręilendirilmesi

59-

I.Lobicilik

II. Rüşvet

III. Başka partiyi destekleme

Yukarıdakiler den hangisi/hangileri çıkar ve baskı gruplarının faaliyetlerini yürütürken kullandığı yöntemler arasında yer almaz?

C: I II ve III

60-

I.Genel bütçeli idareler

II.Özel bütçeli idareler

III.Sosyal güvenlik kuruluşları

IV. Kamu iktisadi teşebbüsleri

V. Yerel yönetimler

Yukarıdakilerden hangisi/hangileri türkiyede kamu kesiminde genel yönetim arasında yer alır?

C: I,II,III ve V

61- Kamu tercihi teorisinin öncülüğünü yapan iktisatçı aşağıdakilerden hangisidir?

CEVAP: James Buchanan

ONLINE DÖNEMDE NELER OLDU?

Soru 1: Ülkedeki değerli madenlerin arttırılmasının sağlanması ve devletin dış ticaretin gelişiminde önemli rol oynaması gerektiğini savunan görüş aşağıdakilerden hangisidir

Merkantilist Görüş

Soru 2: Sermayesinin tamamı devlete ait olup Tekel niteliğindeki mal ve hizmetleri kamu yararı gözeterek üretmek üzere kurulan kamu iktisadi teşebbüsleri aşağıdakilerden hangisidir

Kamu iktisadi kuruluşu

Soru 3: Tüm üretim araçlarının devlete ait olması ve kural olarak da ülkenin ekonomik faaliyetlerinin tümünün devlet tarafından yönetilmesi gerektiğini savunan görüş aşağıdakilerden hangisidir

Sosyalist görüş

Soru 4: Bırakınız yapsınlar bırakınız geçsinler diyen bir kişinin aşağıdaki iktisadi düşüncelerden hangisini savunduğu söylenebilir

Klasik liberal görüş

Soru 5: Kamu kesiminde bölünemez nitelikteki kamusal malların başlıca finansman kaynağı aşağıdakilerden hangisidir

Vergiler

Soru 6: Merkezi yönetim bütçe kanun teklifi aşağıdakilerden hangisi tarafından TBMM'ye sunulur

Cumhurbaşkanı

Soru 7:

- I. Nüfus artış hızının yavaş olması
- II. tasarrufların büyüme hızını karşılamada yetersiz kalması
- III. kayıt dışılık
- IV. düşük enflasyon

Yukarıdakilerden hangisi hangileri bütçe açıklarının temel nedenleri arasında yer alır

Cevap: II ve III

Soru 8: Aşağıdakilerden hangisi devletin özel bütçeli kuruluşlar ve yerel yönetimlere yaptığı transferlerdir.

Mali transferler

Soru 9: Mali yıl içerisinde idarenin kendi kendisini denetlemesi şeklinde gerçekleşen bütçe denetimi aşağıdakilerden hangisidir

İdari Denetim

Soru 10: Aşağıdakilerden hangisi iç borçlanmanın kaynaklarından biri değildir

Dünya Bankası

Soru 11:

I. Paranın satın alma gücünün düşmesi

II. teknolojik gelişmeler

III. ülke nüfusunun artması

IV. Devletin yüklendiği görev ve sorumlulukların artması

Yukarıdakilerden hangisi hangileri kamu harcamalarının gerçek artış nedenleri arasında yer almaz

Cevap: I ve III

Soru 12: Devlet veya yerel yönetimler tarafından yapılan bayındırlık işlerinden dolayı değerleri artan gayrimenkullerin sahiplerinden bu hizmetin maliyetine katılma karşılığı olarak alınan paylara ne ad verilir

Şerefiye

Soru 13: Aşağıdakilerden hangisi Erdemli malların en tipik örneklerinden biridir

Aşı

Soru 14: Kamusal mallar tüketen bireyler birbirleriyle rekabet etmezler Ayrıca birey bir malın kullanımından teknik ya da politik nedenlerden dolayı Mahrum bırakılamaz

Buna göre yukarıda bahsedilen kamusal mal özellikleri Aşağıdakilerden hangisinde birlikte ve doğru olarak verilmiştir

Rakip olmama - Dışlanamama

Soru 15: Ortak bir çıkar etrafında birleşmiş sosyal gruplara ne ad verilir

Çıkar grupları

Soru 15: Orta vadeli mali planın resmi gazetede yayınlanması için en geç tarih aşağıdakilerden hangisidir

15 Eylül

SINCE 2020

Soru 16:

I.Gündem

II.Partinin seçimi kazanma ihtimali

III. İdeoloji

yukarıdakilerden hangisi hangileri siyasal karar almada seçmen davranışları üzerinde etkilidir

I, II ve III

Soru 17: Aşağıdakilerden hangisi parafiskal gelirlerin özelliklerinden biri değildir

Bir hizmet karşılığı alınmaması

Soru 18: Aşağıdakilerden hangisi devletin parasal işlemlerden elde ettiği gelir türlerinden biridir

Para basma

Soru 19: Bireylerin ortak malı aşırı kullanması sonucuna ortak malına zarar görmesine ne ad verilir

Ortakların trajedisi

Soru 20: Bütçe kanununun süresinde yürürlüğe konulmaması ve geçici bütçe kanununda çıkar alamaması durumunda izlenecek yol aşağıdakilerden hangisidir

Bir önceki yılın bütçesi Yeniden değerlendirilmesine göre artırılarak

Soru 21: Transfer harcamaları ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur

Ulusal üretim kapasitesi üzerinde doğrudan etkileri yoktur

Soru 22: Aşağıdakilerden hangisi devletin zorla elde ettiği gelir türlerinden biri değildir

Mülkiyet gelirleri

Soru 23: Geniş anlamda kamu harcamalarını açıklayan görüş olarak adlandırılır kendi dar anlamda kamu harcamalarını açıklayan görüşse olarak adlandırılmaktadır

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yerlere Aşağıdakilerden hangisi sırayla ve doğru şekilde tamamlar

Sosyo-ekonomik tanım / hukuki tanım

Soru 24: Borçlanma ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur

Geçici bir finansman kaynağıdır.

Soru 25: Dışsalıklar nedeniyle devlet bütçelerinin bazı görevler üstlenmesi gerekliliği aşağıdaki bütçe işlevlerinden hangisiyle daha yakından ilişkilidir

Kaynak tahsisinde etkinlik işlevi

Soru 26: Kamu kurumlarının kendi imkanları ile sağladığı ancak hazinenin kefil olduğu dış borçlanma çeşidine ne ad verilir

Garantili krediler

Soru 27: Aşağıdakilerden hangisi devletin borçlanma nedenlerinden biri değildir

Vergileri Arttırmak

Soru 28:

- I. Adem-i tahsis ilkesi
- II. Denklik ilkesi
- III. Birlik ilkesi
- IV. Açıklık ilkesi fonlar

Yukarıdaki bütçe ilkelerinden hangilerine uymadığı gerekçesiyle eleştirilmektedir

I ve III

Soru 29: Kamusal mal ve hizmetlere yönelik talep ve sürekli artarken vergi gelirlerinde aynı oranda bir artış olmadığı için kamu harcamalarının yükseldiğini savunan görüş aşağıdakilerden hangisidir

Wagner kanunu

Soru 3: Devletin yapısı ve organları göz önünde tutularak yapılan kamu harcama sınıflandırması aşağıdakilerden hangisidir

İdari sınıflandırma

Soru 31: Aşağıdakilerden hangisi özellikle devlet bütçesinin siyasal yönüne işaret eder

Parlamentoda onaylanması

Soru 32: Vadesi bir yıldan uzun olan borçlara ne ad verilir

Uzun vadeli borçlar

Soru 33: Yasama organının halk adına kamu gelirlerini toplayıp halk adına gelirleri acımasına ne ad verilir

Bütçe hakkı

Soru 34: Dünya tarihinde ilk bütçelerin yapılma ve ortaya çıkış nedeni aşağıdakilerden hangisidir

Siyasi

Soru 35: Fizyokratlar aşağıdaki sektörlerden hangisinden tek ve dolaysız bir vergi alınması gerektiğini savunurlar

Tarım

Soru 36: Aşağıdakilerden hangisi devlet borcunun özellikleri arasında yer alır

Bazı durumlarda devlet borcunu geri ödemeyebilir.

Soru 37: Kamu tercihleri teorisi Tarafından kamu ekonomisinin başarısızlığına yönelik eleştirilerinden biri olan siyasal partiler arasında karşılıklı politika desteklenmesi esasına dayanan Terim aşağıdakilerden

Oy Ticareti

Soru 38: Kamu kesimi borçlanma ihtiyacını hesaplamak için kullanılan ve toplam kamu kesimi finansman açıklarının GSYH'ya oranlanması ile bulunan göstergeye ne ad verilir

Kamu kesimi Borçlanma Gereği

Soru 39: Kamu kuruluşlarının Belirli bir işi yapmaya Yetki ve izin vermesi karşılığında alınan kamu gelir türü aşağıdakilerden hangisidir

Resim

Soru 40: Tüm üretim araçlarının devlete ait olması ve kural olarak da ülkenin ekonomik faaliyetlerinin tümünün devlet tarafından yürütülmesi gerektiğini savunan görüş aşağıdakilerden hangisidir

Sosyalist

SKY MOON

DON'T ASK QUESTIONS, JUST FOLLOW

SKYMOON PDF

SINCE 2020

Soru 41: Emisyon ne anlama gelir

Karşılıksız para basımı

Soru 42: Aşağıdakilerden hangisi Devleti harcama yapmayan yöneltten amaçlardan biri değildir

Dolaylı vergilerin artırılması

Soru 43: “Devlet, kendi irade, ehliyet, yeteneği ve amaçları olan milli bir ruha sahip düzelt kişiliktir” şeklinde Devleti tanımlayan yaklaşım aşağıdakilerden hangisidir

Hegselci Devlet

Soru 44: Kamu kurumlarının ve kamu yararına yönelik hizmet Gören kuruluşların finansmanlarına sağlamak amacıyla Bu hizmetlerden dolaylı ve dolaysız bir şekilde yararlananlardan yasal zorunluluk altında alınan paralara ne ad verilir

Parafiskal gelirler

Soru 45: Aşağıdakilerden hangisi düzenleyici ve denetleyici kurumlar arasında yer almaz

Sosyal Güvenlik Kurumu

Soru 46: Toplumsal açıdan zararlı oldukları halde, Devlet müdahalesi olmadığında daha fazla tüketilen mallara ne ad verilir

Erdemsiz mallar

Soru 47: Türkiye’de Sosyal Güvenlik Kurumu çatısı altında tek kurum olarak toplanan kurumlar aşağıdakilerden olarak verilmiştir

SSK, bağ-kur, emekli sandığı

Soru 48: Orta vadeli mali planın resmi gazetede yayınlanması için en geç tarih

15 Eylül

Soru 49: Aşağıdakilerden hangisi Devleti harcama yapmaya yöneltten amaçlardan biri değildir

Dolaylı vergilerin artırılması

Soru 50: Devletin piyasadan arsa çimento dolu işçilik gibi faktörleri teker teker alıp mı üney İnşaat Lisesi aşağıdaki harcama türlerinden hangisine bir örnektir.

Gerçek harcamalara

Soru 51: Devletlerin taşınır taşınmaz mallarından Ve Sınai ve ticari faaliyetlerini yürüttüğü işletmecilik faaliyet aşağıdakilerden hangisidir

Teşebbüs ve mülkiyet gelirleri

Soru 52: Aşağıdakilerden hangisi alınlıkları kaynaklar açısından ayrıma göre dış borçlanmanın resmi alacakları arasında yer alır

Uluslararası mali kuruluşlar

Soru 53: Çevreyi kirleten Ekonomik birimlerin belirli oranda ya da miktarda vergi ödemesini öngören bir yaklaşımdan yola çıkarak konulan vergilere ne ad verilir

Pigou'cu vergiler

Soru 54: Siyasal karar alma sürecinde etkili olan baskı ve çıkar gruplarının temel amacı aşağıdakilerden hangisidir

Rant maksimizasyonu

Soru 55 : I. Yatırım Harcamaları II.Cari Harcamalar III.Transfer harcamaları

Yukarıdaki kamu harcamalarından hangisi/hangileri ekonomik sınıflandırmaya göre toplam hasılaya (GSMH) katkıda bulunan harcamalar arasında yer alır ?

I,II,III

Soru 56 : Yerel yönetimlerin, merkezi idare tarafından kendilerine aktarılan görev ve yetkileri belli bir çerçeve içinde kullanmalarına ne ad verilir ?

Yerel özerklik

Soru 57 : Aşağıdakilerden hangisi kalkınma carilerine örnek olarak gösterilebilecek harcama türlerinden biridir ?

Eğitim Harcaması

Soru 58 : Aşağıdakilerden hangisi vergilerin özelliklerinden biri değildir ?

Keyfi olarak konulabilmesi

Soru 59 : I.Siyasi İşlev II. Mali İşlev III.Kaynak tahsisinde etkinlik işlevi

IV. Gelir dağılımında adalet işlevi V.Ekonomik istikrar işlevi

Yukarıdakilerden hangileri bütçenin çağdaş işlevleri arasında yer alır ?

III-IV-V

Soru 60 : Devlet bütçesinin en eski ve en olağan işlevi aşağıdakilerden hangisidir ?

Mali İşlev

Soru 61 : Devletin güç ve yetkilerinin nasıl sınırlandırılabilirliğini ve nasıl sınırlandırılması gerektiğini inceleyen iktisadi düşünce (teori) aşağıdakilerden hangisidir ?

Anayasal İktisat Düşüncesi

Soru 62 : Devlet iç borcu ve dış borcundan doğan anapara ve faiz ödemeleri ile ilgili borçlara ilişkin iskonto giderleri ile ücret ve diğer ödemeleri ifade eden kavram aşağıdakilerden hangisidir ?

Borç Servisi

SKYMOON PDF

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

SINCE 2020